

UGOR FÜZETEK.

ADALÉKOK AZ UGOR NYELVEK ISMERETÉHEZ ÉS ÖSSZEHASONLÍTÁSÁHOZ.

---

9. SZÁM.

SVÉD-LAPP NYELV.

III.

UME- ÉS TORNIO-LAPPMARKI NYELVMUTATVÁNYOK.

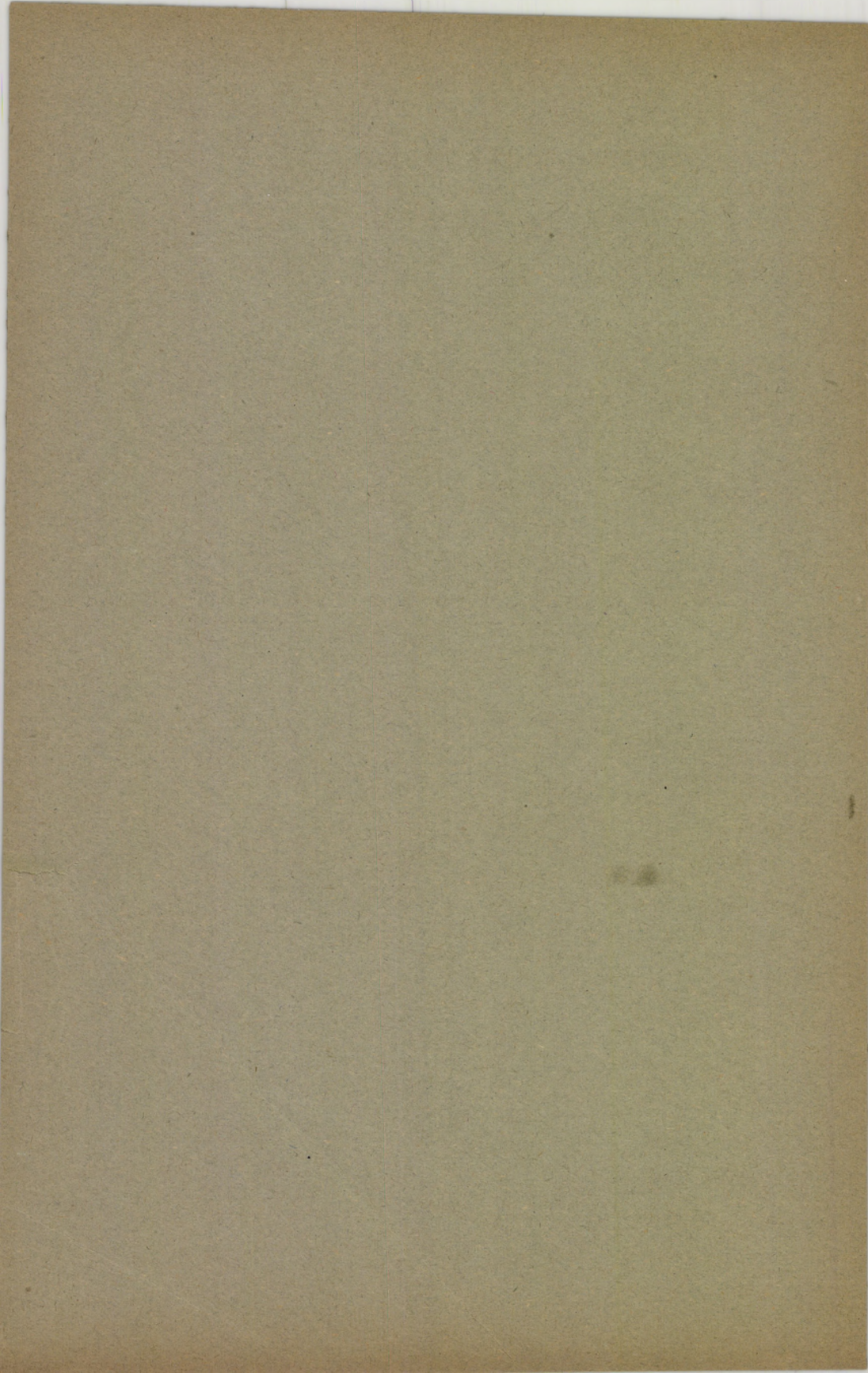
GYŰJTÖTTE ÉS FORDITOTTA

Dr HALÁSZ IGNÁCZ.

BUDAPEST, 1888.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

UGOR FÜZETEK.

ADALÉKOK AZ UGOR NYELVEK ISMERETÉHEZ ÉS ÖSSZEHASONLÍTÁSÁHOZ.

---

9. SZÁM.

SVÉD-LAPP NYELV.

III.

UME- ÉS TORNIO-LAPPMARKI NYELVMUTATVÁNYOK.

GYŰJTÖTTE ÉS FORDITOTTA

Dr. HALÁSZ IGNÁCZ.

BUDAPEST, 1887.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

SVÉD-LAPP SZÖVEGEK.

III.

Ume- és Tornio-lappmarki nyelvmutatványok.

Az 1886. év nyarán újabb utazást tettem a svédországi lappokhoz. Érdekes nyelvjárásaik közül ezuttal ismét kettőt volt alkalmam tanulmányozni, a Tornio-lappmark karesuandói és az Ume-lappmarknak Stensele egyházkerületi dialectusát. Az elsőt a Jeges-tenger egyik szigetén elterülő Tromsö városában vizsgálgattam, az utóbbit pedig Norvégia belsejében a svéd-norvég határ közelében levő Hatfjelddal községben és Älsvatten (Älsvand) tó partján levő lapp tanyában tanulmányoztam.

Hazulról jun. 23-ikán elindulva június 30-ikán értem Drontheim (norvégül: Trondhjem) városába, a hol éppen országos vásár volt. A vásárban barangolva a Holtaalen és Röraas (62° és 63°) közt elterülő hegységekből való déli lappokkal találkoztam. Ezekkel beszédbe ereszkedtem és beszélgetés közben meggyőződtem róla, hogy nyelvük egészen megegyezik a jemtlandi lappokéval. Szöveget itt részint alkalom hiánya miatt, részint pedig, mivel még az nap éjjélkor a hajóval tovább szándékoztam utazni a magas éjszak felé, nem gyűjtöttem. Július 3-dikán délután érkeztem meg Tromsöbe. Tromsö városa a Trom szigeten terül el és vele szemközt a norvég szárazföldön van a Tromsdal (Trom völgye), a hová minden nyáron több lapp család szokott költözködni rénszarvasaival a svéd karesuandói egyházkerületből. Megérkezésem napján azonnal fölkerestem J. K. Qvigstadot, az ottani tanítóképző intézet igazgatóját, ki a városban való tartózkodásom alatt kalauzom volt és folytonosan támogatott szíves útbaigazításaival. A lappok nem csak a Tromsdalból, hanem a közelebb és távolabb eső szigetekből is jöttek a városba és másnap mindjárt kerítettem egyet, a kivel a karesuanduói nyelvjárást tanulmányozhattam. Legelőször is a

Lule-lappmarkban gyűjtött mesék közül dolgoztam át kettőt ezen a dialectuson, a további napokban pedig még négy eredeti népmesét és két elbeszélést gyűjtöttem. Nagyon bajos volt az itteni lappoktól meséket kapnom, mert ők is nagyobbrészt a Laestadiustól 1840-ben Kautokeinóban alapított vallásfelekezethez tartoznak, melynek híveit túlzott, majdnem rajongó vallásosság jellemzi és egyképpen tartózkodnak szeszitaloktól és mesék elmondásától. Külömben nem volt okom, hogy Tromsöben nagyon sokáig tartózkodjam. Qvigstad, a ki a lapp nyelvvel tüzetesen foglalkozik, a karesuandói nyelvjárást is tanulmánya tárgyává tette. Fölöslegesen tartottam tehát, hogy én is hosszabb időt szenteljek e dialectusnak. Az alább közlendő szövegek így is elégségesek arra, hogy nagyjában megismerkedjünk vele. Meggyőződhetünk róla, hogy a karesuandói lappok nyelve már egészen azon sajátságokat tünteti föl mint a finnmarki.

Öt napi időzés után odahagytam Tromsöt és ismét délnek vettem utamat, hogy egy ideig a Pite-lappmarki, később pedig a vesterbotteni lapp nyelvjárásokat vizsgáljam. A hajón egy pár óráig egy karesuandói lappal utaztam együtt és ettől is sikerült két apró mesét kapnom. Bodö városába érkezve egy másik hajóra akartam átszállni, hogy rajta a Salten- és Skjerstad-fjordokon át Rognanba utazzam. Innen a Saltdal és Dunderlandsdalba szándékoztam hatolni, hogy óriás hegységeikben a Svédországból nyaranként oda költözködő arjepluogi, arvidsjauri és sorselei egyházkerületi lappoktól is gyűjtsek szövegeket. Tervem azonban nem sikerült. A Bodöböl Rognanba menő hajót már nem találtam ott s minthogy Bodöben négy napig tétlenül kellett volna várnom, míg új hajó indul, tovább folytattam utamat a Vefsen-fjordban levő Mosjöenig. Itt kocsit fogadva Norvégia belsejébe törekedtem és két napi utazás után elértem a svéd határ közelében levő Hatfjelddal községet. Már Qvigstad értesített róla, hogy ennek közelében köröskörül találhatók lappok. Hatfjelddalban fölkerestem az ott lakó papot, O. T. Olsen-t, a ki vendégszeretetével és útbaigazításaival egyaránt lekötelezett. Tanácsára másnap a mintegy két mérföldre levő Älsvatten tó partján lakó lappokhoz mentem. Ezek elvesztették rénszarvasnyájukat, leszegénykedtek és az ős vadon vidéken letelepedve valahogy sikerült egy tehenet vásárolniok és egy kis földet irtaniok és most ebből éldegélnek nyomoruságosan. Miután

lappúl szólítottam meg őket és ezen nyelven folytattam velük egy darabig a társalgást, megnyertem bizalmukat és kérésemre a házigazda, Pienti Ōla Bendigsen, mindjárt két érdekes mesét mondott el. Nem sokára fia, egy értelmes húsz éves legény, Ōla Samule Bendigsen, is előállt mesemondó tudományával. Ezt aztán magam mellé fogadtam szolgának és mesternek és másnap utánam jött Hatfjelddalba. Hatfjelddalban ütöttem föl két hétig tanyámat, mert ez volt a legalkalmasabb hely, a hol lappokkal érintkezhettem. Nem csak állandóan letelepedett lappok laknak környékén, hanem Svédországból, a stenselei egyházkerületből is erre a vidékre költözködnek a lappok nyaranként rénszarvasaikkal. A stenselei nomád lappok és a Hatfjelddal vidéki lappok, a mint alkalmam volt meggyőződni, egy nyelvjáráson beszélnek. Egy Svédországból, Tärna lapp kápolna vidékéről való lány két mesét mondott el, melyeknek nyelve csak kis helyi eltéréseket tüntet föl, azon kívül több más svédországi lappal is beszéltem, a kik, midőn az älsvandi lapp legény után leírt meséket fölolvastattam nekik, szintén azt bizonyíttatták, hogy ők is egészen ezen a nyelvjáráson beszélnek, csak itt-ott használnak más szót a hallott helyett. Azt is megtudtam a stenselei lappoktól, hogy a sorseleiek beszéde se nagyon különbözik az övékétől és egymást egészen jól megérthetik. Ezek alapján a Hatfjelddal egyházkerületi nyelvjárást, ha földrajzilag Norvégiába esik is, szintén a svéd, még pedig az Ume-lappmarki dialectusokhoz sorozom. A Norvégiában és Svédországban beszélt lapp nyelvnek dialecticus különbségei nem a keleti hosszúságtól, hanem az éjszaki szélességtől függenek. Nyugatról keletre haladva ugyanazon, délről éjszakra mindig más és más jellemű nyelvjárással találkozunk.

A Hatfjelddalban tanulmányozott nyelv túlnyomóan déli lapp jellemű és nyelvtani alkatára nézve majdnem teljesen meg egyezik a jemtlandival, még pedig ennek legéjszakibb frostvikeni (Fölinge-lappmarki) dialectusával. Midőn a herjedáli és Anaris hegységbeli szövegekből olvastattam egyet-mást, már csak részben és nagy nehezen bírták megérteni. Több sajátága van azonban e nyelvjárásnak, mely az éjszakibb (Sorsele, Malå) vidékbeliekkel közös. A többi közt az egyes accusativusban általánosan *p* (*b*)-t, a dativusban *-je* (*-ije*)-t találunk, a hol a jemtlandi lapp *m*, *-se* (*-san* < *-n*) ragot használ, azonfelül szókinése is meglehetősen eltérő.

Hatfjelddalt oda hagyva újra Jemtlandba mentem és egy pár napra a lapp iskolát akartam meglátogatni, hogy ott a Jemtland különböző vidékeiről oda sereglett lapp tanulóktól néhány kétes nyelvtani kérdésben fölvilágosítást szerezzek. A lapp iskola idő közben Edsäsensből Änge nevű helységbe költözött át, de legnagyobb sajnálatomra zárva találtam. A tanító megbetegedett és a tanulókat nyári szünetre mind hazaeresztették szüleikhez a távol hegységekbe. Annyi időm már nem maradt, hogy a lappokat saját sátraikban kereshettem volna föl, tehát haza felé indultam.

Hatfjelddalban ötvenkét érdekes eredeti szöveget gyűjtöttem. Négy darab kivételével valamennyit a húsz éves Öla Sämule Bendigsen mondta tollba. Ezek között van két kosmogoniai és nyolcz történeti monda, negyven népmese, egy leánykérő jelenet s egy mythologiai töredék. A meséket a bennük előforduló különböző lények (állatok, *stäluo*, *j^eahnä*, *jutule*, *noqitie*, *troqille*, *sajjervuo*, *Ngu-sera*, *Askaläte* stb.) szerint csoportosítottam. A karesuandói gyűjtést is ide számítva újabb utazásomnak eredménye összesen hatvankét különböző tartalmú eredeti szöveg s két kis fordítás.

A hangok leírását illetőleg kevés a megjegyezni valóm. Azon hangokon kívül, melyeket a Lule-lappmarki és jemtlandi szövegek közlése alkalmával tárgyaltam, nem sok eltérőt találunk. Az Ume-lappmarkiban csak egy hang van, mely az eddigi közlésekben elő nem fordult, t. i. egy sajátságos *o* és *ö* közt levő hang, mely hasonlít ugyan a jemtlandi szövegekben *o*-vel jelölthöz, csak hogy a nyelv alsóbb állásban van. Ezt a hangot a szövegekben nem is jelöltem, mert csak ott fordul elő, a hol a tőhangzó a névszók többes számában és az igék multjában umlautot kap; pl. *pō^otij* (*pō^ötij*) jött *poqtet* jönni igétől. — *ë* (középhang *ä* és *e*) és *å* (középhang magyar *a* és *o* közt) a jemtlandi textusokban is előfordult már, csak hogy akkor nem jelöltem. — *^*-val (pl. *å*, *ë*) itt-ott félig hosszú magánhangzót tüntetek föl.

A karesuandói mutatóványokban találunk *ð*, *ð*, *z* és *ž* hangokat is. A *ð*-nek gyakran olyan sajátságos ejtése van, hogy az igen lágyan ejtett *d* és *r* közt középhangot alkot. Van azon kívül egy sajátságos *s* és *z* közt levő hang (finn *s* p. ebben *sisare*). A többi, e nyelvjárásban előforduló mássalhangzókat a jemtlandi szövegek közlése alkalmával ismertettem.

HALÁSZ IGNÁCZ.

I.

Ume-lappmarki nyelvmutatványok

a stenselei (svéd) és hatfjelddali (norvég) egyházkerületekből.

A) Történeti mondák és elbeszélések.

1. *Männ-ačep supcstīⁱt, kuktie kuokte vielječ'
aktep tugruo-fuowup vūočelīⁱn.*

Suomies āikien kāmpol piejji ta' Norjin Svī^rjin kāmpul honokā' parre tugrujīⁿ sensittnin parre ektst. suomies āikien unna togruo-fuowq rōpmumq togruste, Svī^rjen sēmite wārādin rō^šwojin, puwwočallījin, kokku tah parre pō^otin. suomies āikien sō pō^otin tuo lūlie wārij pāktu tuoi Āpij, Ar jauriei pāktu, sēmite rō^šwojīⁿ, puw- wučīⁿ, kukku tihte wgsties riewgre-fūowa pō^oti.

Akta kogtie lijje juohkelte tūi jⁱēnēpi sāmiei kogtiei lōuhtie, sō iččīn kuh tappo koatiep kauānh tihte tugruo-fuowq. tānnie koatsne lij ārruominnie kuokte vielječ'. tihte akte lij vielječče prū^uruma, tihte muppie ij l'em' ku' prū^urumq. akte kāmpul kommā lij āi tāsnie, tāi vi^ellji pogries čiččie, kuh tah vielječ' wārādiⁿ pō^ocite aččie' ruōinō- sī^t, sō vuēptiestīⁿ, atte tugruo-fuowa wārātomma sijjen krannā sāmite pū^uwučemmq, waltomq tāi sijjen krannā[s] sēmi kullie', sōlōp', sō lie' wuālāqmq. toh (to') vielječ' vūinin, kogppuo lie wuā- lāqmq tihte togruo-fuowa. sō wārādin ta' vielječ' jīčs koatsne jēh sopestījin, kuktie lie tugruo-fuowq sijjen krannāi kuimq rajjātummq. tie tā' vielječ' jiehtie', sējjeħ aččie' lē^ekedit varrāki varrāki mennet tuqlōrut tappa tugruo-fuowup o vūočelī^t nūolij kuimq. sō jēh nūolh lē^ekijīⁿ, mgit ečie' miātān waltet. sō tuh vi^elječ' jēhtin, aččie' tuh

kommā' koatsne orru't. — «ijje mijje' koatsne sīt' árruot; méjje' sīhtien miātān tugredīt.» — tuo' vielječ' j'ēhtie' : «tējje' litie sō sog-jēmohka waccet, ietie áñne tijje' kēllh (kille') kennā mijjine warret». — «nū pqt mijje' kēllien.» — «jā, jā, tugriedittie tējje', joktie sēihtiejjittie», tah vielječ' svōrijin tēittie kommutie. kuh lie' tle l'ēketommg, sō wūlēkin, aččie' tugruo-fuowup tuqlōvut, jeh wūlēkin tugruo-fuowun miññesne jeh kuorijin (v. kuarijin) tann tugruo-fuowun kiejte jeh warrijin parra e'pmq-e'pmqri'hkán.

koh pōtin suomies stuorra wārān, sō tuhte kāmpol kommā sejelui parra e'pmqri'hkán, sō j'ahtā tüittie j'eniepitie : «liekkstitie áñne tann tiāwān nüllnie». tihte kāmpul kommā lij sūilomq para e'pmqri'hkqn, sō tihte kāmpul kommā čihk'ste tann tiāwān nellē. kāmpul kommā lij sūjōlumq tann so sakki, kuh čihksti, sō nahksti. mūn tihte kāmpul kommā lij čälēmietučē, tuhte aktu vieljen kommā čuovori tap čälēmets áhkāp parra lierētīt (v. wāccietīt). kuh tihte kāmpul kommā fuhksti jēs, sō warrāki para annēči oqresti. kuh fuhksti, sō puakste parra e'pmqri'hkán, j'ahtā tūjtie (tüittie) vielječittie : «manne l'ep niekatomma, čācie-lättie' jes jauračesnie vuojeteminie». — sō akte stuora tiāwā, sō warreste tuhte akte vieljēčē tann stuorre tiāwan nille jeh wuđineje aktup jauriep. tuoruo-fuowa nuolatomma poqccete jeh wūojeteminie tānnie jāwrisne. sō wārete sopeste tüittie j'ēčse kammarahťite, satne tugruo-fuowup vūinije tānnie jaurisne, māp satne vuini; poqccete lēn nuolatammq o wūojeteminie. kuh lie dle supcstgmq j'ēčse kammarahťite, sō waccajīn koappāčak vielječ' o nākiijjin suomies tiāwā tuqkán jeh wūočelēn tappo tugruo-fuowup, mij lij tānnie jaurisne. sō akta tugruo-fuowun alāmučistie j'ahtā, māj lij tānnie jaurisne : «kuktie-tie namhtie čācie rops'ka šättā?» sō tihte j'ahtā : sējje' kalēkie' ropskq o čōhpokop (-kāp) tarejet, kōsse sējje' poqtije' (poqtie'). tuoruo-fuowun alāmuč' iččin aihe', atte sijjēn alāmuč' lie' jāmuteminie tānnie jaurisne.

ko ta' vielječ' kō'lijin, māp tugruo-fuowun alāmuč' j'ēhtin, aččie' sijje' ropskq o čōhpokop tarejet, kusse sējje' poqtie', sō vūečelin parre e'pmqri'hkán. sō lēn wūočelemq tüittie j'eniepitie nūoli kuimq, jeh lij parra akte tugruo-fuowun alāmučistie pācemq. māje vūočin tesse, mūn iččin tievvet' kennā. sō wārādīn tüittie kommutie

supcstī'n, ieh āññe sijje' tappo aktup tuḡruo-fuowun alāmučep tier-
vet' ŋuoli kuimq ; ieh sijje' tairie', kukt ečie' tainie fierādī't. sō tihte
kampul kommā kihēje : «mātie litie kaihkite ŋuolite prūowumq?» —
fierhtn ŋuoln lij nummq. — «jā, nū lien monnoi prūowumq.» —
sō tihte kampul kommā anneči šāvun ārrui, sō viht kihēj tēitie viel-
ječitie : «mātie litie kurhtie-ŋuoniep prūowumq?» — «ij lie' mijje'
kurhtie-ŋuoniep prūowumq.» sō tihte kām pul kommā j'āhtā : «wgt-
tiejtie tāllie muññe tapp kurhtie-ŋuoniep!» sō uichte tah vielječ'
wuttin tñ jēs puḡries čēčān tappq kurhtie-ŋuoniep. sō tabuttallie
tihte puories kommā jih j'āhtā tann j'ēčse meññāsesse : «waltie' tāllie
tatne jēčēt ŋammuite pejjise o waltie' kurhtie-ŋuoniep mū kieti sēstie
o cākie' j'ēčēt ŋammāi nūoliep jēh wottie tüitie kārāñtie tappā kurh-
tie-ŋuoniep.» kārāñh uichte tuḡstuotijin (v. -tñ), sō tihte kām pul
kommā j'āhtā : «mēñnejitie tāllie, prūowujitie, tappo tuḡruo-fuowun
alāmučep vūočijitie». sō uichte waccājī'n (-jjin) jēh siktijī'n ō vūo-
čin. ku' tihte tuḡruo-fuowun alāmuče tap kurhtie-ŋuoniep ōočij, sō
j'ēhti : «uffuv, uffuv!» ičēj satne kiekš', atte kakkakarrep āi utñin,
sō jēmi tihte āi. ta' vielječ' weltin tan tuḡruo-fuowun kullie', sölöp'
jēh vūlēkin ŋčs h'ejēmuse. sō viāsujin h'ejēvolākan. — tāllie kai'ka
tū"ne.

El fogom mesélni, hogyan lőtt le két testvér egy
hadosapatot.

Egyszer, régi napokban Norvégiának, Svédországnak régi
királyai csak egyre háboruskodtak egymással. Egy időben egy kis
hadosapat megszökött a háboruból, Svédország lappjait rabolták,
öldökölték, a merre csak jöttek. Egyszer ama déli hegyek mellett,
az Āpij [s] Are tavak mellett jöttek el, a lappokat rabolták, gyilkol-
ták, a merre ez a csúnya rablócsapat jött.

Egy sátor volt félrébb a többi lappok sátrától, hát nem ta-
lálta ezt a sátrat a hadcsapat. Ezen sátorban két férfitestvér lakott.
Az egyik testvér nemrég nősült meg, a másik nem volt nős. Egy
öreg asszony is volt ott, azon testvéreknek öreg anyja. Mikor a
testvérek [künt] voltak, hogy a rénszarvasokat őrizték, észrevették,
hogy a hadcsapat legyilkolta szomszéd lappjaikat, elvette szom-
széd lappjaiknak arany-, ezüstholmijait, rénszarvasait, aztán el-

ment. Ama testvérek látták, merre ment a hadcsapat. Hát a testvérek sátrukban elmondták, hogyan bánt el a hadi csapat szomszédjaikkal. Aztán azt mondták a testvérek, hogy ők gyorsan elkészülnek, gyorsan elmennek üldözni a hadi csapatot és lelövik nyilakkal. Hát sok nyilat készítettek, a melyeket magukkal vigyennek. Aztán a testvérek [azt] mondták, hogy az asszonyok otthon maradjanak. — «Nem akarunk mi itthon maradni; követni akarunk titeket.» — A testvérek mondják: «ti olyan lassan mentek (tkp. lassuak vagytok menni), ki sem bírjátok velünk szaladni.» — «Bizony mi kibírjuk.» — «Igen, igen, kövessetek, mivel akarjátok», felelték a testvérek az asszonyoknak. Mikor elkészültek, elindultak, hogy a hadcsapatot üldözzék és elmentek a hadcsapat után és nyomozták a hadcsapat nyomait és igen nagyon szaladtak.

A mint egy nagy hegyre értek, az öreg asszony igen elfáradt és azt mondta a többieknek: «pihenjetelek egy kissé (tkp. még) a dombon.» Az öreg asszony leült a dombra. Az öreg asszony olyan nagyon elfáradt, hogy a mint leült elaludt. Hanem az öreg asszony vak volt, az egyik testvér feleségének csak vezetnie kellett a vak asszonyt. Mikor az öreg asszony fölébredt, hát hamarjában csak egy kicsit aludt. Midőn fölébredt, igen nagyon nevetett, [azt] mondja a testvéreknek: «azt álmodtam, vizi madarak uszkálnak a tavacszában». — Volt egy nagy domb, s az egyik testvér fölszaladt a nagy dombra, hát látott egy tavat. A hadcsapat levetkőzött meztelenre és uszkált a tóban. Aztán elmondja társainak, hogy hadcsapatot látott a tóban, a melyet látott; meztelenre vetkőztek és uszkálnak. Mikor ezt megmondja társainak, elment mind a két testvér, lesbe álltak egy domb mögé és lövöldözték a hadcsapatot, a mely a tóban volt. Hát egyik a hadcsapat emberei közül, a ki a tóban volt, mondja: «miért lesz így a víz veressé?» Aztán mondja: ők [mindent] el fognak pusztítani (tkp. vörössé, feketévé fognak tenni), a hová jönnek. A hadcsapat emberei nem vették észre, hogy embereiket megölték a tóban.

Mikor a testvérek meghallották, a mit a hadcsapat emberei mondtak, hogy [mindent] el fognak pusztítani, a hová jönnek, igen nagyon lődöztek. Így lelőtték a többieket a nyilakkal és a hadcsapat emberei közül csak egy maradt meg. Lőtték ugyan erre is, de nem találták el. Hát elmondták az asszonyoknak, hogy ők nem találják el ezt az egy hadcsapat emberét a nyilakkal, ők nem tudják,

mit (tkp. hogyan) csináljanak ezzel. Ekkor az öreg asszony kérdezte: «vajjon megpróbáltatok-e minden nyilat?» — Minden nyilnak volt neve. — «Igen, bizony megpróbáltuk ketten.» Hát az öreg asszony egy kissé hallgatott, aztán ismét kérdezte a testvéreket: «vajjon megpróbáltatok-e a bűvarmadár orrát?» — «Nem próbáltunk mi még bűvarmadárorrt.» Azt mondja az öreg asszony: «adjátok most nekem a bűvarmadár orrát!» A testvérek csakugyan odaadták öreg anyjuknak a bűvarorrt. Ekkor megtapogatta az öreg asszony és mondja leendő menyének: «emeld fel most emlőidet és vedd a bűvarorrt kezeimből, s dugd emlőid alá, aztán add ama férfiaknak a bűvarorrt». A férfiak csakugyan átvették, s az öreg asszony azt mondja: «menjetek most, próbáljátok meg, a hadcsapat emberét lőjétek agyon». Csakugyan elmentek, czéloztak és lőttek. Mikor a hadcsapat embere a bűvarorrt megkapta, azt mondta: «jaj, jaj!» nem vette észre, hogy bűvaruk is volt, aztán ő is meghalt. A testvérek fogták a hadcsapat aranyát, ezüstjét és hazájukba mentek, aztán boldogul éltek. — Ime mind.

2. *Monn-ačep supstī't, kuktie lattie' uššedī'n sēmīte pūwustit.*

Kāmpul thijsē suomies fōhtekā sāmīe' menneti'n vuilnie Vuāptstsnie jeh lēttiste piāpmuo' ānuo'. suomies kartienesse akta kāmpul sāmien kōmmā pō'ti. tānnie kartienisnie līj akte kāmpul kōmmā. tihte tann pogries sāmien kōmmāse aktep laipie wutti. tihte līj laipie cāhps. kuh rū'kie tann kōmmose tabb laipiev (laipiep) wutti, sō jīhti: «prienne'! prienne'!» — tihte sāmien kōmmā untērti, māb gēā tihte tairiehti't, juktie rū'kie sūtīe cāhps laipiev wutti jeh jīhtij: «priennīe'! priennīe!» tihte kōmmā supstij tūtīe mupite sēmīte, mūn ičēin ānīe nāken sāmīe' māhtie' kuqrāket, māp tihte cāhps laipie kalēki tairiehti't.

aktn čakēn sāmīe' mennejī'n vuoles^o marhnese. tāllie līj marhnān sijje tūnn Halsie-ūguān lū'nie. kuh sāmīe' pō'tin marhnijsē, sō līn lattie' stuora hākenup pikkimā tann Halsie-ūguān pijsēra. ku' sāmīe' pō'tin, sō rihp^ustī'n tap hākenup, sō ai viht tahpstī'n, kuh līn sāmīe' sī'se poqtāmā. tann hākenen sisnie jīēh tārēvie-k'ākk' jeh jīēn' rū're' (rū'rh) jeh jīēh viene-k'ākk' o vējēne-pāhttuo' jeh kuksie'

táiniē pähttiünē. sō j̄htin sēmīte, aččie' °qččēt jū^ukāt parr 'äpmaq-r̄^hhkq, mann j̄ēnup parre s̄^hhtie'. sāmīe' untērt̄ⁿ, juktie tann j̄ēn' vijēne' l̄ⁿ. sugmies sāmīe' jū^ukuj̄j̄in, kusseka viājuoj̄ⁿ, män sogmies iččēn kuh jū^uk'. tah, kuh iččēn jū^uk', tah oššed̄ⁿ, ij l̄em' kuh mij skihkelike vijēne tah lattie' sijjite lē^ekēm̄q. — tah lattie' uššed̄ⁿ sēmīte pū^uwust̄^t, män sō l̄ⁿ vuertieminne, kusseka j̄in' sāmīe' poqtelh. sāmīe' smughte jeh smughte poqtel̄ⁿ. fierhtn aikien, kuh sāmīe' pō^tin, sō rihpst̄ⁿin tap hākenup ; kuččie lin sij̄se poqtomq, sō ai viht tahpst̄ⁿin. kuokte sāmien parnie' kūocin hākenen pijjeln jeh rūpmoj̄ⁿ. māje lattie' toglōvuoj̄ⁿ, män iččēnh ańne jaks'. sō skō^okon sēj̄se tah parnie' f̄arij̄ⁿ, jeh lattie' karvieht̄ⁿin tāitie sāmien pärnite tan skoqken s̄ⁱse. sō tah sāmien parnie' warrij̄ⁿ Tolstān āsien nēlle jeh tāhtie āsste w̄artāš̄ⁿ tann Halsie-ńuqńān kuqiku, aččēn tāllie w̄artāš̄^t, kuktie tāllie kuqriti. — akte l̄ij sāmien kommā āi tann hākenen sisnie. akte unne k̄ⁱr̄hkomus mānečep utni tihte kommā. tann kommān kēlle l̄ij āi jū^ukomq jeh vō^ojumq. tihte kommā čahks̄ⁱ j̄čse kellen pialesne jeh čiaruoi par 'äpmq̄r̄^hhkq, juktie tihte kommā arveti, m̄i kal̄ki šettet (v. kuqrā-d̄^t). sō l̄in tāllie j̄in' sāmīe' čuonhanomma, jeh iččēnh ańne vielie poqtie'.

lattie' tāllie weltin rū^urite jeh kalēkin tāllie ālēkit jeh vuočelit sēmīte. sō wuđin̄i (wuđinaj̄ⁿ), akte stuore skihpq poqtā tann fjūln čerre juhtien tann Halsie-ńuqńān kuqiku. lattie' āvune šittij̄ⁿin, tāllie mājič sijjiti viehkie poqtā. kuh skihpq kieskiebq̄sse pō^ti, sō jeihti tann skihpuje akte vilēks flākte, °q̄hčēi sō ru^ops jis flākte jeihti, sō mińnēln jēs čāhps flākte. tihte vilks flākte l̄ij āruo sēmīte, jukt aččie' šlūöhput pū^uwustallet tāistie lēttiste ; tihte ruops flākte l̄ij s̄arokuo lēttite, jukt aččēn skihp̄on alamuč' tāitie lēttite vūočet ; tihte čāhps flākte l̄ij tairieht̄^t, jukt ēčēn čōhpokup tarejut kaihka tuunā. sō ēlēkin tuh lattie' pöllejit, kuh skihpq kattān juhti. alāmuč' pō^tin tāhtie skihpste tann hākenen s̄ⁱse, sēmīte tah alamuč' tē^ektāllie' jeh jiehtie' : «stāhkares w̄arie-lättie' !» sō kihčēn tah skihp̄on alāmuč' : māb aččie' tui rū^urij kuimq tarajut. sō tah lattie' svōrij̄in : «mije lien uššetom̄q, aččēn sēmīte vūočel̄^t jeh poql̄tet tui tērevij kuimq.» — «mijeh kalkien tejjite vūočet, juktie tijje uššet̄ⁱtie sēmi

vūočit. hⁱejēvon mijjeh hinnim puatet auōtsne tijjeh ālākomq sēmīte vūočēlī^t. tah skihpun alāmuč' kihčijin : «kusnie lie pieñe?» — «mā lie tihte pieñite?» tah lattie' kihčijin. — skihpun alāmuč' svōrijīⁿ : «tihte tijjēn hⁱārrā lie pieñe, juktie sāihtā, aččītie tijje' sēmīte pū^u-wučī^t». mān skihpqn alāmuč' līⁿ čī^thkqrtīj kuimq w^uartāšummq, kogpp lie pieñe čieketo^ummq. vūāinumq līⁿ tah skihpqn alāmuč', kjūr^kse (v. kjūr^hkujē) līj tihte hⁱārrā wuālāqamq. kuokte tāistie skihpqn alāmučītie wēltin kogppāčak jīčesse aktup hiestub, mah līn hākenen pajeñoln jēh rieriⁿ parre warrāki kār^hkūon kogjēku. hⁱārrā līj uksop lāsoma kār^hk^usne, mān tah alāmuč' cū^upkstīⁿ uksop pājjis jēh wēčēin kār^hkūon sijise jēh uhcedīⁿ tapp hⁱārrāb. sō uhte kēūnin, fugrešīⁿ uluks jēh kār^uodīⁿ hiestop kogppā (v. kogppāčahkite) tann hⁱārrān kietite jēh hiestite jō^okojīⁿ. sō purhkstīⁿ tah hiest' tapp hⁱārrāb kallene hārān.

sō vūlēkin viht tah kuokte skihpqn alāmuč' tann hākenen sīⁱse jēh sēmīte tē^hk^tallīn moppātest jēh jīhtin : «stāhkares wārie-lāttie' ietie kal^k' tāllie krawādī^t, atta lāttie' kalēkie' tijjite pouwustī^t». sō jīhtin tah skihpqn alāmuč' sēmīte, aččie' mennejit tann hākenen sistie. kuh līn sāmīe' mennejimma, sō jīhtin tah skihpqn alāmuč', sijjeh aččie' tāllob vūočet kaihka hākenen sijise, «kuktie tijje' aččītie ^ogčēet jāmet kaih^k tuune tijjen parākuon autste». — sō akte lāttien kēlle ruhkole tāitie skihpun alāmučītie, alies kalā^k' vūočet tāllob, juktie jīⁿ alāmuč' āi jāmie', kuht ičēin sī^tht' sēmīte pouwustī^t. tihte lāttien kēlle jīhti, ičēij kuit satne sī^tht' (sēiht'), aččēin sēmīte vūočet. satne māje ruhkoli tapp hⁱārrāb, tihte hⁱārrā līj kuit tihte rāries-^ummq, aččēin sēmīte vū^očet, mān tihte hⁱārrā ičēij ańie mqnno^p kulltel^h (kulltel^o), mān jīhtij, nū kalekie' vūočet. tah skihpqn alāmuč' svōrejiⁿ : «hⁱārrāb lien tle mijjeh pū^uwustumq, mān jēs tāllie togi-vuohtittie, ietie kal^k sēmīte vīelie uššedī^t pū^uwustī^t, sō aččītie ^ogčēet (^oočet) viaset». sō tah lattie' togi^uuohtīⁿ, ieh kuo kal^k sijje' vīelie sēmīte uššedī^t vūočet. sō tah skihpun alāmuč' wāccājiⁿ skihpse o jīhtin : «jes tlie vīelie kū^ulien, atte nūmhtie uššedittie, sō poqtien poqstite jēh vūēčien, čōhpokup tarejuon kaihka tijjite». sō vūlēkin tah skihpqn alāmuč' skihpuje je' vūlkin. mān ičēin nāken' tairie', kustie tihte skihpā pō^oti, mān arvietīⁿ, nāken' līje' čāllumq konokān kogiku,

kuht' ičč'in sīht', ačč'in sēmite pouwustīt. sō arvietīn, konokā līj tapp tugruo-skihpup s'eittomq sēmite warjelīt. — tihte līj supes kām̄pōl thiijjiste.

El fogom beszélni, hogyan akarták a parasztok a lappokat megölni.

Régi időben néhány szegény lapp ember járt lent Mosjöenben (Vefsenben) és a parasztoktól ételeket kért. Bizonyos tanyába egy öreg lapp asszony jött. Ezen tanyában egy öreg asszony volt. Ez az öreg lapp asszonynak egy kenyeret adott. Ez a kenyér fekete volt. Mikor a parasztasszony ennek a lapp asszonynak a kenyeret adta, [azt] mondta: «égj! égj!» A lapp asszony csodálkozott, mit jelentsen az, hogy a paraszt asszony neki fekete kenyeret adott és mondá: «égj, égj!» Ez az asszony elmondta a többi lappoknak, de egyetlen lapp ember sem birta megérteni, mit jelentsen a fekete kenyér.

Egy ősszel lappok mentek le vásárra. Ekkor a vásárhelye ama Hals földnyelvénél volt. Mikor a lappok a vásárra jöttek, a parasztok nagy kerítést építettek a halsi földnyelv körül. Mikor lappok jöttek, kinyitották a kerítést, aztán meg ismét becsukták, midőn a lappok bejöttek. Ezen bekerített helyen sok kátrányos hordó, meg sok pálinkás hordó és pálinkás puttony és a puttonyokban kanalak voltak. [Azt] mondták a lappoknak, hogy ihatnak majd ugyancsak jócskán (tkp. csak nagyon), a mennyit csak akarnak. A lappok csodálkoztak, hogy annyi (oly sok) pálinka volt. Némely lappok ittak, a míg megrészegedtek, de némelyek nem ittak. Azok, a kik nem ittak, azt gondolták, nem valami igaz pálinka volt az, a mit nekik a parasztok készítettek. — Ezek a parasztok meg szándékozták a lappokat ölni, de vártak, a míg sok lappok érkeznek. A lappok lassankint (tkp. lassan és lassan) megérkeztek. Mindenkor, mikor lappok jöttek, kinyitották a kerítést; mikor bejöttek, akkor meg ismét bezárták. Két lapp legény kimászott a kerítésen és elsökött. A parasztok ugyan üldözték, de nem érték utól. Hát erdőbe mentek be a legények és a parasztok a lapp fiukat elvesztették [szem elől] az erdőben. A lapp legények föl-szaladtak Dolstad (Vefsen) hegyére és ezen hegyről Hals földnyelvére néztek, hogy lássák mi (tkp. hogyan) történik (tkp. történt)

most. — Egy lapp asszony is volt a kerítésben. Egy kicsiny bölcsőbeli gyermeke volt ennek az asszonynak. Az asszonynak ura szintén ivott és megrészegeedett. Az asszony ült férje mellett és nagyon sírt, mert az asszony sejtette, mi fog történni. Így aztán sok lapp gyülekezett össze és többen már nem jöttek.

A parasztok ekkor fogták a puskákat, s most el akarták kezdeni a lappokat lödözni. Hát látják (látták), egy nagy hajó jön a fjordon (tengeröblön) át haladva a halsi földnyelv felé. A parasztok megörültek, ime most nekik segítségük jó. Mikor a hajó közelebb jött, a hajón (tkp. a hajónak) fehér zászló tűnt föl, lassankint (kis vártatra) aztán egy veres zászló tűnt fel, végre pedig fekete lobogó. A fehér zászló öröm volt a lappoknak, hogy meg fognak menekedni, [hogy] a parasztoktól megölessenek; a veres zászló aggodalom volt a parasztoknak, hogy a hajó emberei agyon fogják a parasztokat löni; a fekete zászló [azért] volt, [hogy] jelentse, hogy mindent el fognak pusztítani (tkp. feketévé fognak tenni). Ekkor el kezdtek a parasztok ijedezni, mikor a hajó partra jött. Az emberek a hajóról a kerítésbe jöttek, a lappokat az emberek megveregették (vállukra veregették) és mondták: «szegény hegyi madarak!» Aztán kérdezték a hajó emberei: mit akarnak azokkal a puskákkal és azokkal a kátrányos hordókkal csinálni. A parasztok felelték: «az volt a szándékunk, hogy a lappokat lelőjjük és elégetjük a kátránynyal». — «Mi fogunk titeket agyonlöni, mivel ti a lappokat szándékoztatok agyonlöni. Jó, hogy idejében jöhettünk, mielőtt elkezdtétek a lappokat lödözni». A hajó emberei kérdezték: «hol a kutya?» — «Miféle kutya?» kérdezték a parasztok. A hajó emberei felelték: «a ti papotok a kutya, mivel azt akarja, hogy ti a lappokat megöljétek». Azonban a hajó emberei messzelátókkal nézték, hová bujt el a kutya. Látták a hajó emberei, hogy a templomba ment a pap. Ketten a hajó emberei közül vettek mindketten maguknak egy lovat [azok közül], melyek a kerítésen kívül [kissé félre] voltak és gyorsan elnyargaltak a templomhoz. A pap bezárta az ajtót a templomban, de ezek az emberek föltörték az ajtót és bementek a templomba és keresték a papot. Hát csakugyan megtalálták, kivezették és a lovat a papnak mind a két kezéhez kötötték és kergették a lovakat. Így a lovak a papot sokfelé szaggatták.

Aztán a két hajós ember ismét bement a kerítésbe, a lappok-

nak másodszor is a vállukra veregettek és mondták: «szegény hegyi madarak! ne féljétek most, hogy a parasztok benneteket meg fognak ölni». Aztán azt mondták a hajósok a lappoknak, menjenek ki a kerítésből. Mikor a lappok elmentek, azt mondták a hajósok, ők föl fogják gyűjtani (tkp. tüzet fognak löni) az egész kerítést, hogy valamennyien meghalhassatok cselekedetetekért. — Ekkor egy parasztember könyörgött a hajós embereknek, ne rakjanak tüzet, mert sok olyan ember is meghal, a ki nem akarta a lappokat megölni. Ez a paraszt ember azt mondta, bíz ő sem akarta, hogy a lappokat agyonlőjék. Ő ugyan könyörgött a papnak, ez a pap volt ugyanis, a ki tanácsolta, hogy a lappokat agyonlőjük, de a pap nem hallgatott meg engemet, hanem azt mondta, csak lőjék agyon őket. A hajó emberei felelték: «a papot már megöltük, hanem, ha most megigéritek, hogy nem fogjátok többé a lappokat megölni akarni (szándékozni), akkor életben maradhattok (tkp. kaptok élni)». A parasztok megigérték, hogy nem fogják többé a lappokat agyonlőni akarni. Ekkor a hajó emberei elmentek a hajóra és mondták: «ha még halljuk, hogy ezt (tkp. úgy) szándékozzátok, visszajövünk és lelövünk, kiirtunk (tkp. feketévé teszünk) mindnyájatokat». Aztán a hajó emberei a hajóra mentek és elindultak (elutaztak). Azonban senki sem tudta, honnan jött a hajó, csak sejtették, hogy némelyek írtak a királynak, a kik nem akarták, hogy a lappokat megöljék. Sejtették, hogy a király küldte a hadihajót, hogy a lappokat megoltalmazza. — Ez a mese régi időkből való.

3. *Aktn hⁱärrän o nugitien parnien pīⁱre.*

Suomies äikien Svīriesne lijēn čogkanommg kjūrkhse. akte noġities alāmā j^ahtā: «ie lie' kuh puoraka jirretn k^eerhkusne wārādīt». — kuh lie hⁱärrā frū^uq poqtqmq, frū^uq čāps laipiev) wutti teitie alāmučtie o j^ahtā: «ie lich ku' puoraka jirretn k^eärkusne wārādīt». alāmuč' iččin kolttale' frōup jällä nugitiep jah sō wēčējin kjūrkh^{se}; män noġitie ičči kuh kjūrkhuse waccī'. hⁱärrā lije supestalluma aktine tuġruo-fuovine, kučče lie satne o alāmuč' čoanknamma kjūrkhuse, ačče' poatet kähkhte sēmite pouwustīt, satnup tī-ečie' oloks lūihtet. hⁱärrā ičči sēmite thohčīt o sīhti sāmij pū^ucite waltit. tuġruo-fuowq tap tuqjēvuhti. sō p^oqltā-

jih̄tn tihte tuḡruo-fuowa kār̄hkuop, kuh lin h'ārrāb o frōup lūeih-
tq̄mq uloks, jēh kāihk' sāmie' pū^ulin.

tihte nugitie aktup parniep utni. nugitie j^ahtā, ačcie' skogkse
mennet nūole' tarejet. kučcie h'ārrā ō tihte tuḡruo-fuowq pogtā, sō
ačcie' nūolij kuimq vūočelīt h'ārrāb ō tuḡruo-fuowup. koh h'ārrā o
tuḡruo-fuowā pō^otin, sō nuqjētie o nugitien pārēnie vūočelīn vuóstak
tuḡruo-fūowup. h'ārrāp minēmest pājīn orrut ō frūup. sō wēčcin
skuḡken sistie nuqjētie o jīcsā parnie, ačcie' h'ārrāp pōuwustīt,
h'ārrā māje ruhkolle, ačcie' pājī satnup viasut, mān ičcin kuh h'ār-
rāp pāje' viasut, mān pōuwustījin. mān nugitien pārnie frōup pāji
viaset, juktie frū^a ičci kuh sīt^ht' sēmite pōuwistīt. sō prū^uri tihte
nugitien pārnie tāinie h'ārrān frūine. tap tuḡruo-fuowup kreāvīn
lāntn sejise. stūora prū^urop nuaitien pārnie tarejui, jēnh sāmie'
čogkenēn o āvuodīn, juktie lie' nugitie o nugitien pārnie tohkā-
šummq h'ārrāp o tap stuora tuḡruo-fuowup vūočelīt. wuttin tan
nugitien pārēnan jēn' pō^c, kullie', sölöp'. noqitie-pārnie o h'ārrān
frū^a jēn' mānā^oočcin, sō viasujin h'ejēvolākan. tāllie kai'ka tū^une.

Egy papról és a varázsló fiáról.

Valamikor Svédországban templomba gyülekeztek. Egy va-
rázsló ember mondja: «nem jó lesz holnap templomban lenni». —
Midőn a pap [meg] a felesége jöttek, az asszony fekete kenyeret
adott az embereknek és mondja: «nem jó lesz holnap a templom-
ban lenni». Az emberek nem hallgattak az asszonyra vagy a va-
rázslóra és elmentek a templomba; azonban a varázsló nem ment
a templomba. A pap beszélt egy hadcsapattal, hogy mikor ő és az
emberek összegyülekeztek a templomba, jöjjenek, öljenek meg
minden lappot, őt pedig majd ereszték ki. A pap nem szívelte a
lappokat és a lappok rénszarvasait el akarta venni. A hadcsapat
ezt megígérte, aztán fölégette (meggyújtotta) a hadcsapat a tem-
plomot, midőn a papot és feleségét kieresztette és valamennyi
lapp elégett.

Ennek a varázslónak volt egy fia. A varázsló azt mondja,
menjenek az erdőbe nyilakat csinálni. Mikor a pap és hadcsapat
jön, majd le fogják lőni a papot és a hadcsapatot. Midőn a pap és
a hadcsapat jöttek, a varázsló és a varázsló fia először a hadcsapa-

tot lötték le. A papot utoljára hagyták (maradni), meg az asszonyt. Ekkor kimentek az erdőből a varázsló és a fia, hogy a papot megöljék. A pap ugyan könyörög, hagyják őt élni, de nem hagyták a papot élni, hanem megölték. Azonban a varázsló fia az asszonyt életben hagyta, mivel az asszony nem akarta a lappokat megölni. A hadcsapatot a földbe elásták (eltemették). Aztán a varázsló fia lakodalmat ült a pap feleségivel. Nagy lakodalmat csinált a varázsló fia, sok lapp ember gyülekezett össze és örültek, hogy a varázsló és a varázsló fia a papot és a nagy hadcsapatot le birták löni. Adtak a varázsló fiának sok rénszarvast, aranyat, ezüstöt. A varázsló fia és a pap felesége sok gyermeket kaptak és boldogul éltek. — Ime az egész.

4. *Manne kal̄kap supcst̄it aktn sākān pī're, kuktie sāmie' aktep tuq-ruo-fuowup nerriji'n.*

Suomies āikien Svīrijisn sāmie' orruominnie. suomies āikien jahtājijin tiekiē jilleln taitie jillie wērite, Skalmā wērite. orruin tāsnie suomies thījeb, sō akte tuqruo-fuowa pō'ti tāitie sēmij kuoiku, sō jēhtin tann tuqruo-fuowun alāmuč': «tijjeh eččitie mijjise wāttet tijjin kullie', sölöp', mgitie tijje' utniējitie; jis ietie tapp tarejuh, sō mijje' tijjep pouwustn (v. pū'wustivie)». ta' sāmie' jēhtie', sijje' tairie' aktep raihkuos, raihkuos sāmiep, tihte sāmie ij lie' kuh man kuhkene. sō tah tuqruo-fuowun alāmuč' jēhtie': «vī'sijitie tijje' mēj-jep tann raihkuos sāmien kēllen kogiku!» — «ja nū kalēkien mijje' vī'sit». sō tah sāmie' jēhtie': «peāremus lie, kuččie jījje šattā, sō lie tihte raihkuos lāhpq ogrieminniē, sō qččuojittie wāttet tann kaihk' kullie', sölöp'».

akta pogries lāhpq, kuhte aččā lō'sene wāradīt tann tuqruo-fuovuje (v. fuovuse), sō jījjin vūlēkin, kuh līj šīwūhete šettemq. tihte puāries lāhpq autene waccā. sō tihte lāhpq piessie' kuihkq jeh pogl-tājahtā ō auētene waccā. tihte piessie čū'ki (čuowqkā), kuktie tuqruo-fuowa vūinin, kukku tihte lāhpq waccā. tihte lāhpq akta stuorā pierjeb tāiri, sō tihte lāhpq waccite tann stūora pierjin nēlle jēh hajēkete piessie-lūqkenop tann pi'rjin ācoln vūolus, jēče tie warresti pajēñuln tōhkūo (tuhkuo). ku' tuqruo-fuowa pō'ti, vūinin piessie-lūqkenup tüppene vūlnie (vūlnie), sō warraķō'tin parr ēpmqri'h-

kān, kukt ečin lāhpop jakselīt. sō warrestin tan pī^rjin ācōln jēh kahčijīⁿ kaihk' tuunh (tuune') jēh larhkenjīn, kuktie jēmīn. nāmhtie tah sāmīe' tapp tuāruo-fuowup nerrijīⁿ; sō āvune šēttijīⁿ sāmīe'. — tihte lije supes ūuteči (kāmpul) thējjieste.

Mesélni fogok egy eseményről, hogyan bolondítottak el lappok egy hadicsapatot.

Valamikor Svédországban lappok laktak. Egyszer ide költöztek nyugatra, ezekre a nyugati hegyekre, Skalmodal hegyeire. Itt laktak bizonyos ideig, hát egy hadcsapat jött azokhoz a lappokhoz, s azt mondták a hadcsapat emberei: «ti nekünk fogjátok adni arany, ezüst holmitokat, a mikkel birtok; ha nem teszitek, megölünk benneteket». A lappok mondják, ők tudnak egy gazdag, gazdag lappot, az a lapp ember nem igen messze van. Hát a hadcsapat emberei mondják: «kalauzolatok bennünket ama gazdag lapp emberhez». — «Igen, majd el fogunk vezetni.» Aztán a lappok mondják: «legjobb, mikor éjjel lesz, akkor az a gazdag ember aluszik és minden ezüstjét, aranyát elvehetitek».

[Volt] egy öreg ember, a kinek kalauzul kellett szolgálnia (tkp. lenni) a hadcsapatnak. Éjjel elindultak, mikor sötét lett. Az öreg ember elől megy. Az ember nyirfakérget tördel és meggyújtja és elől megy. A nyirfakéreg világított (világít), hogy a hadcsapat lássa, merre megy az ember. Az ember tudott egy nagy hegyet, hát a nagy hegyre vezeti az ember a csapatot és a nyirfakéreg-fáklyát lehajítja a hegynek, maga pedig másfelé el (tkp. félre oda) szaladt. Mikor a hadcsapat jött, látták a nyirfakéreg-parazsat amott lent, hát elkezdtek igen nagyon szaladni, hogy az embert elérjék. Szaladtak le a hegynek és valamennyien leestek és összeütődtek, úgy hogy meghaltak. Így tették a lappok a hadcsapatot bolonddá; aztán örültek a lappok. — Ez az elbeszélés előbbi (régi) időkből való.

5. *Sēmij o stuora skiäļōman pī^ra.*

Suomies āikien līj kāmpul thijjen akte stuore skiäļōma poatomq tūi lū^ulie āpien sēmij kogiku. tihte skiäļōmq sugleti sēmij pū^uc' par ektst. tihte līj skiäļōmq stuora viaks^uka, iččin kuh nāken sāmīe'

tuost' tainie skiälömuine hógjēput, iččin anē tairie', māb ac' rārene utnet. akte sāmien kēlle, kuhte lij liensmān'e tūitie muppīte sēmīte, tihte l'ānsmān'e jīhtij muppīte sēmīte, aččieh čogkenēt j'eh prōowut waltet tappg skiälōmup. sō čogkenēt'n sāmīe'. tihte lij skiälōmā aktup koqtiep jīčesse cikkēmā, kusnie prū^uhkij arrut. sō tah j'ēne' sāmīe' mennejēt'n tan skiälōmun koqtān. skiälōmā lij jes ogrieminnīe. sō wēltin skiälōmup kārōdēt'n lāūči (lā^wūči, lā^wūči) kuimā jeh fogresēt'n āpien jawrie-kāttān jeh venncine sō^otin aktū sō^olije, kuhte lij āpien kuōutielisnie. sō čuwuwup lēhpīn tann sō^olije jeh jīč' tuh sāmīe' vūlkin jīčs kō^otij koqiku jeh rogresēt'n, kukt eči' tainie čuwuine fierādēt. sō tihte sāmien liānsmān'e rāresti, aččie' vūočet tapp čuwuwup.

kuh lin tle kaiikka lē^ekēmā karvust, sō lij akte kuhkies ūuqnā tann āpien nuorhtečinnīā piālisne. tihte liānsmān'e rāresti, aččie' kuokte skjuhth mennet jeh čiekadēt tann ūuqnān piijjelisnie. sijjeh aččie' jēss mennet skiālōmob vieččet tāhtie sō^oloste jeh sō^otet tann ūuqneje. sō uhte wārādēt'n skiālōmub vieččijjin jeh luihtin kāttān tann ūuqnije. sō skiālōmā wacciiji pājijise tapp ūuqnāp. iččij anē skiālōmā tairie' nāken, fōrān smiāllētij. tihte akte sāmien parnie, kuhte vuostakastā vū^učij, tihte ičči anē skiālōmup tiervet'. tuhtā muppīe sāmien parnie vū^učij, tihte tie skiālōmup tierveti, mān iččij kuh jāmij tallā. sō wēččin skiālōmun koqiku. skiālōmā j'ēse tahposte waltā aktep stuora nāipiep jeh j'aktā tāitie sāmien pērnite, aččie' satnup tainie nīⁱpine pū^uwustēt. sō supste, pečāneje tāitie sāmien pērnite, ku^ulōmā lie alāmūč' satne tainie nīⁱpinā pauwumā jeh seihtā, aččin satnup tainie nīⁱpinā pourustēt. sō uhte tah parnie' pū^uwustijjin tapp skiālōmup tainie skiālōmun nīⁱpinā. sō lij akte unne čienneče tann ūuqnān piijjelisnie jeh tann čiennije tah sāmīe' tapp skiālōmup vuqjuodēt'n. — tihte lā supcs kampul thiijjeste, jeh tihte stēlle, kusnie lie tihte kuqrā^ommā, kuhčōwā Āpien ūuqnā (v. ūuqne).

A lappokról és a nagy gazemberről.

Egyszer régi időben egy nagy gazember jött ama keleti beltó mellett lakó lappokhoz. Ez a gazember egyre lopta a lappoknak

rénszarvasait. Ez a gazember igen erős volt, egy lapp sem mert ezen gazemberrel megbirkózni, nem is tudták, mihez fogjanak (tkp. mit birjanak tanácsul). Egy lapp ember, a ki a többi lapp emberek fölött főember (tkp. hivatalnok) volt, ez a főember azt mondta a többi lappoknak, gyülekezzenek össze és próbálják meg a gazembert elfogni. Hát összegyülekeztek a lappok. A gazember egy sátrat épített magának, a hol lenni (v. lakni) szokott. A sok lapp elment a gazember házába, a gazember pedig aludt. Hát megfogták a gazembert, megkötözték fekekkel és elvitték a lápos föld tópartjára és csónakkal átszállítottak egy szigetre, a mely a lápnak közepén volt. A tolvajt ott hagyták a szigeten, maguk a lappok pedig elmentek sátraikhoz és tanácskoztak, hogyan cselekedjenek a tolvajjal. A lapp főember tanácsolta, lőjék agyon a tolvajt.

Mikor hát mindent elkészítettek, hosszú földnyelv (tkp. orr) volt a lápnak északi részén. A főember tanácsolta, hogy két lövő menjen és bujjék el a földnyelv felső részén, ők pedig menjenek, hozzák el a gazembert a szigetről és vigyék át csónakon a földnyelvre. Csakugyan elhozták a gazembert és partra szállították a földnyelven. Aztán a gazember fölfelé ment a földnyelven. Nem tudott a gazember semmit, míg csak nem csattant. Az egyik lapp legény, a ki először lőtt, az nem találta el a gazembert. A másik lapp legény lőtt, ekkor ez eltalálta a gazembert, de nem halt meg mindjárt. Hát oda mentek a gazemberhez. A gazember tokjából kivesz egy nagy kést és azt mondja a lapp legényeknek, öljék meg őt avval a késsel. Aztán elmondja, megvallja a lapp legényeknek, három embert ölt ő meg avval a késsel és azt akarja, hogy őt is avval a késsel öljék meg. A legények csakugyan megölték a gazembert a gazember késével. Hát volt egy kis tavacska a földnyelv felső részén és abba a tóba süllyesztették el a lappok a gazembert. — Ez régi időkből való elbeszélés és az a hely, a hol ez történt lapp nyelvénél hívatik.

6. *Mann-ečep sopecstī't, kuktie sāmie' aktup skiälomup pūwustī'n.*

Suomies aikien akta skiäläma lije poqtamq sēmij koqjēku jēh lāj j'ēčse koqtiep lēkemq stūōra pī'rjen nuqlān. sāmie' iččīn āññe

tairie', atte lije skiälömq tahkuo poqtmq. sō j'ēn' sāmie' kullie', sölöp', pōc' kōtet' (kōtetī'n), jih ičēin aínne sāmie' tairie', koqpp šettijī'n, untertī'n parr e'pmqri'hkqn, atta kōtet' par e'äpmari'hken j'ēnh pōc'. tihte rüöhkui kallie jāpie', atta kōtet'. sō j'ēne' (j'ēnh) sāmie' čogkenē'n akti āikien, ačēie' prūowut skoqkite waccēīt (wāccēīt), mqtie nāken skiälömon koqtiep kaunije'. ko lin waccēmmq, sō ičēin ku' kaunh nākenup.

sō ta' sāmie' jghtajī'n täppete jiäčā lähkān. kuh lie' orrumq suomies thījeb, sō jghtajī'n viht pōstite. akti čakčēn viht kōtet' parre e'äpmari'hken kullie' sölöp', pōc'; lupmuine jes pōti, sō menneji'n tah sāmie' skugkije, ačēie' pūcite ruōinesīt. kuh pūci koqiku puqtie', sō rūinie', akte alāmuče lije wārāṭomma, pōc' wāltmq (wāltmq). sō kuorie' tah sāmie' tap kiejeb. stūora pi'erjen koqjēku poqtie'. akte koqtie līj tan pi'erjen sisnie. sō čānie' tan koqtien si'se ta' šāmie', j'ēne' lē'n samie' miātān. koqtien si'se poqtie', sō tihte skiälömq ačēā warrāki teitie sēmite pōuwustīt. mūn sāmie' ai warrāki lārijī'n tap skiälömq jēh pōuwustī'n. sō kaunin j'ēnh kullie', sölöp', mqtie lie tihte skiälömq suolāṭommq. sō weltin kaika tuuna, māp kaunijin tann koqtien sisnie. čuwup krēvijī'n lantn si'se jēh čuoi-kejijīn h'ejēmuse viht. sō āvutī'n parr e'pmqri'hkqn, juktie tap stuora skiälömq lie' kaunama o tohkāšemma pōuwustīt. tāllie kaiikka tū^une.

El fogom mesélni, hogyan öltek meg a lappok egy gazembert.

Valamikor egy gazember jött a lappokhoz és a sátrát (házát) egy nagy hegy alá helyezte. A lappok nem tudták, hogy gazember jött oda. Hát sok lapp ember arany-, ezüsthalmikat, rénszarvasokat veszt (vesztett) el és nem tudták a lappok, hová lettek, csak nagyon csodálkoztak, hegy igen sok rénszarvas vész el. Sok esztendeig tartott az, hogy elvesznek. Hát sok lapp gyűlt össze, hogy majd megpróbálják, elmennek az erdőbe, vajjon nem találják-e valami gazembernek sátrát. A mint mendegéltek, nem találtak semmit.

Ekkor a lappok más helyre költözködtek onnan. Mikor egy ideig ott laktak, ismét visszaköltözködtek. Egy ősszel ismét igen

sok arany, ezüst, rénszarvas vész el; havas idő is támadt (tkp. hóval is jött), hát elmentek a lappok az erdőbe, hogy rénszarvasokat őrizzenek. Mikor a rénszavasokhoz jönnek, látják, egy ember volt ott, rénszarvasokat vitt el. Ekkor követték (nyomozták) a lappok a nyomot. Egy nagy hegyhez jönnek; egy sátor van a hegyben. Belépnek a sátorba a lappok, sok lapp volt együtt. A sátorba jönnek, hát a gazember gyorsan meg akarta a lappokat ölni. Azonban a lappok hamar megtámadták a gazembert és megölték. Aztán találtak sok aranyat, ezüstöt, a mit a gazember ellopott. Mindent elvették, a mit a sátorban találtak. A tolvajt elásták (eltemették) a földbe és ismét haza futottak hótalpon. Azután igen nagyon örültek, hogy a nagy gazembert megtalálták és meg birták ölni. — Ez az egész.

7. *Tī ečep supcstit aktn sākan pī're, kuhti līj hiennādumma tannie Ārportsne jeh vulnie Tolstsne lukkie jeh kakeie čuetien jeh lukkie o kuokten jēpij pāleste.*

Tannie Ārportsne lī'n parra sāmie'. k'ārhhkuo līj tannie Ārportsne tann stuora ūku tāleči lētti-stuopuo. tiekie tann Ārportse parre h'ārrā pō'ti kuoktien āikien jāpisne. ku' h'ārrā pō'ti, so lī'n ōmesse kārhhkuo-tiejēv^{os}, maitie h'ārrā čuovori tarejut, tīe līj prieihk', mānā-kristetimmie', skālluo alāmuč', prū're', krāvel'. tānn thijjen līj akte sāmie pijjene Sausne. tann līj nummq Šū'le. tihte čuovori tuolhkane jeh skū'lene wārādīt, kuh h'ārrā pō'ti. — sō tai thijji aktn čakčēn akte nāstie, kuhte riesiep jīse minēsne kiesi (v. kī'si). alāmuč' unter-tī'n, māb kaļka tihte petūkōt. suomies āikien alāmuč' vūolese thiene-phūihtite jeh marhnese vūlēkin vūolese Tolst^{se}. tihte skū'le Šū'le līj āi miātān. ku' Tolstse pō'tin, sō līj piskupq (v. kārhhkuon ogivālečē) poqtamq Tolstse. mānite kihēteminnie līj jeh lukh^eteminnie sēmite. sō tihte skū'le Šū'le waccā piskupqn kuoku: «māp kaļka tuhte nāstie tairie'tīt, mīj lie alēmie-rīhken nāltnie?» piskupq svōruq: «tihte nāstie tairēte, aččā straffuo-tuomuo poqtēt, juktie tije' wqsties alāmuč', kuht' parre sotti' jumeln vuiste; tie kaļka straffuo tijjise poqtēt.» tihte Šū'le svōruq: satne l'ā Jōhannes oghpatemis-kārājisne lukhumq čī'ēe kājis piskupi pī're; manne jāhkab, tatne

lie' akte täistie. — piskupa orru i šāvut, iččij ánnie nākenup jiehti. — tihte l'e šups kampul thijjeste.

Most mesélni fogok egy dologról, a mely itt Hatfjelddálban és lent Dolstadban (Vefsenben) történt 1812-dik év körül (tkp. tizen-nyolczszáz és tizenkét esztendőik idejéből).

Itt Hatfjelddálban csak lappok voltak. A templom itt Hatfjelddálban akkora volt, mint egy mostani parasztszoba. Ide Hatfjelddálba csak kétszer jött a pap évenként. Mikor a pap jött, különféle templomi teendők voltak, a melyeket a papnak végeznie kellett; ekkor voltak predikációk, gyermekkeresztelek, urvacso-
rá[ra menő] emberek, esküvők, temetések. Ezen időben volt egy lapp ember fönt Susendalban. Ennek kellett tolmácsul és iskolamesterül szolgálnia, mikor a pap jött. — Hát ezen időkbén egy ősszél volt egy csillag, a mely farkat (tkp. vesszőt) húzott maga után. Az emberek csudálkoztak, mit jelentsen ez. Egyszer az emberek lementek törvényszéki tárgyalásra, és vásárra mentek le Dolstadba (Vefsenbe). Ez a Šüle iskolamester is velük volt. Mikor Dolstadba értek, a püspök (v. a templom feje v. előljárója) Dolstadba jött. A gyermekeket kikérdezte és olvastatott (t. i. a szentírásban) a lappokkal. Hát ez a Šüle iskolamester odamegy a püspökhöz: «mit jelentsen az a csillag, a mely az égen van?» A püspök feleli: «ez a csillag azt jelenti, hogy büntető ítélet fog jönni, mivel ti csunya (rossz) emberek vagytok, a kik csak vétkeznek Isten ellen; hát büntetés fog benneteket érni (tkp. büntetés fog nektek jönni)». Ez a Šüle feleli: «ő szent János jelenéseiben (tkp. tanítás könyveiben) olvasott hét eltévedt püspökről; én azt hiszem, te egy vagy azok közül». A püspök elhallgatott (tkp. csendes maradt), nem szólt semmit. — Ez régi időből való elbeszélés.

8. *Aktn lattie källn pī'ra.*

Suomies aikien kām pul thijjen lāj tugruo Nörjin jeh Svirien kaskup (v. kaskap v. kaskne). sō vu^olhtie Vuápstste akte lattie āi čuovoro i tugrese mennet. tihte lattie aktep kommāb utnij jeh juqrētop āi utnij. sō svienska tugruo-fuowg suomies Nörjēn tugruo-fuowun alāmučistie fankene weltn. tihte akte lattie källe āi fankene šettij

svienskan tugruo-fuovuje. so vuolktī'n tah sviensk' taitie fankite Svirjise Stugkhho^olōmonen koqiku. sō fānksne orruojī'n. tihte lattie ušseti: «kukt ečep mǵnne fierādīt jeh tāppete mennejīt». sō älēki aktene kuorne-hū^usne firhtn jaule-jijjēn tarejut aktep triaukāp. ēē-četn jāpien tann jauln jijjēn sō tappo triaukāb fārti oqčēui. pieñeb utnij tihte lāttie. sō rōpmui tann jaule-jijjin.

tihte lattien kommā vientī, jū līj sū kēlle jāmoma. sō akte lat-tien parnie līj sō^ono^otomma tann kommuje jeh ačēin prū^uret. kuh ačēin kārkhuse wāccājīt, so wuđinā tihte kommā, sū riechts kēlle puqtā ču^ojēken aktu triaukān nālñie. sō līj mennoma Stuo^okh^oqlmuste koļūmǵn piejīen jeh kuļūmon jējjin. mǵn tihte altse pieñe ičēij āññe kille', mǵn k'āinuon nēlle sū^u piāpmuo' lāhpuma lie tann sū pieñese. kuh tihte kommā vūini, sū kēlle pō^otij, sō āvune šettij par āpma-rīhkn. sō tihte kēlle jīhtij tann sū kommose: «h'ejēvon hēnnijib poqtet auōtsne, fōre lie' hēnnoma prū^uret». sō j'aktā tann pāhčije, kuht ačēij sū kommāb utnet: «ih kuo^o qčēu^o mū kommāb, mǵn tan jīñh pītnek' ačē' qčēet mǵnneste, kukt-eč^o qčēet jīčset joqrētop oqstet; sō qčēu^o prū^uret jeačā nieitine». sō wutti tan pāhčije j'ēñe' pītnek' jeh jīhti: «ip l'eh ku' mǵnne tūtñe muqrā'ka, juktie uššetih mū kommuine prū^uret. mū kommā sō vienti, mǵnne lip jāmoma.» — sō tihte lāttie sopcsti jīčse kommose, kuktie līj satnine kogrā^otomma, miññeln kuh h'ejēmuste vūlkij.

koqlōmotn piejjien, miññeln līj satne poatomq, sō altse pieñe pō^oti; tann warrāki satne ču^ojēki. mǵn mī tihte alāmuite līj viehkie'-tomma satnup tapp triaukāp turujuma jeh viehkie'tuma satnine ču^ojēkomq, ičēi kuh tapp kiese kennā sopcst' jēačākāsse kuh jīčse kommose. mǵn ičēij kuh tihte luhpiep utnij kiese kennā supcstīt. tihte lāttie kō^otuma ēēē jāpie' miññeln kuh h'ejēmuste vūlkij. sō vīasui hievolākan källie jāpien tann miññeln.

Egy parasztemberről.

Egyszer régi időben háboru volt Norvégia és Svédország között. Hát alulról Mosjöenből (Vefsenből) egy parasztnak is el kellett a háboruba mennie. Ennek a parasztnak volt egy felesége és földje is volt. A svéd hadsereg néhányat a norvég hadsereg embereiből elfogott

(tkp. foglyúl vett). Ez az egy parasztember is foglyává lett a svéd hadseregnek. Hát elvezették a svédek a foglyokat Svédországba, Stockholmba és fogságban voltak (maradtak). Ez a paraszt gondolta: hogyan cselekedjem, hogy innen elmenjek? Hát elkezdett egy malomban (tkp. gabonaházban) minden karácsony éjjel egy hótalpat csinálni. A hetedik évben ezen karácsony éjjel a hótalpat elkészítette (tkp. készsége kapta). Kutyája volt a parasztnak. Hát elszökött azon karácsony éjjelen.

A parasztnak felesége gondolta, az ő férje már meghalt. Egy parasztleány kérte nőül az asszonyt és meg kellett volna házasodniuk. Mikor éppen templomba akartak menni, látja az asszony, hogy az ő igazi ura jön futva egy hótalpon. Így ment Stockholmtól fogva három nap és három éjjel alatt. De a kutyája nem bírta ki, hanem az úton (tkp. útra) hagyta eledelét a kutyájának. Mikor az asszony látta, hogy a férje megjött, igen nagyon megörült. Ekkor az ember azt mondta a feleségének: «jó, hogy előbb jöhettek meg, mintsem hogy megesküdhettél». Aztán azt mondja a leánynak, a kinek a feleségét kellett volna elvennie (tkp. bírni): «nem kapod meg a feleségemet, hanem annyi pénzt fogsz tőlem kapni, hogy földet (földbirtokot) vehetsz majd magadnak, aztán más lánynyal házasodhatol meg.» Hát adott a leánynak sok pénzt és azt mondta: «nem haragszom rád (tkp. nem vagyok neked haragosod), mivel feleségemet el akartad venni. Feleségem azt (tkp. úgy) gondolta, hogy én meghaltam.» — Aztán a parasztember elbeszélte a feleségének, mi (tkp. hogyan) történt vele, miután hazulról elment.

Harmadnapra, miután megjött, jött meg a kutyája; olyan gyorsan futott a hótalpon. Hanem, hogy milyen ember volt az, a ki segítette neki (tkp. őt) a hótalpat csinálni és segített vele futni a hótalpon, azt nem mondta meg senki másnak, mint a feleségének; de ez sem kapott engedelmet, hogy valakinek elmondja. Ez a parasztember hét évig volt oda, mióta (tkp. miután) hazulról elment. Azután sok esztendeig boldogan (tkp. jól) élt.

B) Kosmogoniai mondatöredékek.

1. *Kukkie-tie alāmučēn skukkie voinuq assksne?*

Aktn aikien akte kēlle unterte, māb gēa tihte asska jējjen čuoukqt (v. čuouket). satne thuhčije, ieh kuit jējjen nāken' čuoukseš tārepš'. sō uššeti, satne kalākā tārēviep pogltet jēh mennet asskqp tarq̄vut (jälla': poččādīt). sō wāreti skuqksne suqrēvien ruqhc' krū^uhki pājijse. kuh lāj krūghkomq ruhcite pājijse, sō luqtui tāitie ruhcite jēh tārēviep puoltī. kuh lāj pogltomq tārēviep, sō kogjēvui tārēviep aktn stuore pāhtuon sijise jēh menniji tāinie tārēvine jēh aččij asskob tarāvu^t. kuh assken kogiku pō^{ti}j, kuččie ēlki poččādīt, sō asska pēksi tapp kēllep jēh pouvusti jēh pieji sū^u nille jēh jīhti: «tatn-eč mū nällnie wārādīt kaihkub thījje. tāstie tap poatā assksne lie alāmučēn skukkie, voinuq ūku alāmčē.

Mért látszik emberi árnyék a holdban?

Egyszer egy ember csudálkozott, mit világítson a hold éjszaka. [Azt] gondolta, nincs bizony éjjel senkinek világosságra szüksége. Az volt a szándéka, hogy ő majd kátrányt fog égetni és elmegy a holdat bekátrányozni (vagy: bekenni). Az erdőben száraz fenyő gyökereket ásott föl. Mikor a gyökereket fölást, szét-hasogatta a gyökereket és kátrányt égetett. Mikor a kátrányt megégette, bele merítette a kátrányt egy nagy puttonyba és elment evvel a kátránnyal, hogy majd a holdat bekátrányozza. Mikor a holdhoz jött, mikor elkezdte bekenni, a hold megragadta az embert és megölte és magára tette és mondta: «rajtam fogsz lenni mindenkoron (tkp. minden időt)». Iunen van (tkp. jön), hogy a holdban ember árnyéka van, [s úgy] látszik, mintha ember [volna].

2. *Jupmele āhčien jⁱeh puoltajan pīⁱrā.*

Aktn aikien jupmele āhčie vāntertij tappene vu^lnie 'atnemqn (jatnemqn) nüllnie, sō pō^{ti} aktn āikien suomies kartienesse. tann kārtenen lij akte stuore juhko. tann tunn pielān jupmele uššeti. sō wāreti tappq huspontāp kihčij, mī lij tānnie kārtenisnie, mqit-ečē sū^u hieste' «oččēt satnub tunn pielān kuittit. tihte kallā svōrij: «ien kuh mijje' hiestite asstet'». — sō wacci^jīⁱ puoltajān kuoika jēh kihčij:

«sī'ht' tatne mǫnnup kuittet tann pielān tāb juhkob?» — «nū mǫnne sī'htup», puoltaja svōrij. sō jupmele āhcie ēihkiti puoltajan ruččije. kuh juhkon kuōutiēlāsse pō'tin, sō lū'lakq šetti parr ēēpmqrī'hkan, puoltaja iččij ānne warrāki kättān tohkš' kuittet. kuh kättān pō'tin, sō jupmele āhcie jihti: «juktie mannup kutt' (ku'tt') tann juhkon tān pielān, tī-eč tapp maksujinnie °qččut, aččh tālvieb viaset, ih kalk tārpšit nāken' piāpmuo'.

tāhtie thijjeste lie puoltaja šlūōhpumq pūpmotallet tālvēvukq.

Az atyaistenről és a medvéről.

Egyszer az atyaisten vándorolt itt lent a földön és egy időben bizonyos tanyába jött. Annak a tanyának egy nagy folyója volt. Ennek a tulsó oldalára szándékozott isten [átmenni]. Hát kérdezte a házigazdát, a ki a tanyában volt, vajjon nem kaphatja-e meg a lovait, hogy őt a tulsó oldalra (partra) vigyék. Az ember felelte: «sürgős dolguk van a lovainknak (tkp. nem éretjük rá a lovakat)». — Ekkor elment a medvéhez és kérdezte: «át akarsz-e engem vinni a folyón a tulsó oldalra?» — «Át akarlak bizony», felelte a medve. Hát az atyaisten fölült a medvének a hátára. Mikor a folyó közepébe jöttek, igen nagyon nehéz lett, a medve alig birta a partra vinni. Mikor a partra jöttek, [azt] mondta az atyaisten: «minthogy engemet átvittél a folyónak ezen részére, hát azt fogod jutalmul kapni, hogy télen megélj és ne legyen semmi eledelre szükség».

Ezen időtől fogva a medvének nem kell télen ennie (tkp. megszabadult enni).

M e s é k.

A) Állatmesék.

1. Sāmien pārnīe' jēh vu°rhce.

Suomies āikien akta sāmien kōmmā kuokte pārnīe' utni. tāh pārnīe' l'e' aktu čakēn (čakčeka) wāltoma juktietemes-pō°c' koatien koqiku jēh līn pū°c' mutteminni° ta' sāmien pārnīe'. sō vuōrhce poatā, kēhčije (kihčije) tāitie sāmien pārnīte: «mqitīe ietie muññe pierākuste sī't' wqttēt?» — «ien mijje (monnoi) sēi't' wqttēt kāmpul

*vu^orhčse nāken piarākuoste. tatne para kampul suola (v. suolakā). suomies āikien lieh mejjen (v. monnuon) pierākuiste porromq», pāh-
cie' jīhtin, «mij-ečen waccet koatān, rū^urop vieččēt, tī-ečin tatnup
vūočet». sāmien pārnīe' koatān varrestī'n, rū^urop aččie' wāltet. pā-
rnīe' (v. pārnij) čiččie kēhčije: «māb ačiti tāinie rū^urine tālie?» —
«ō mij-ečen vu^orhčep vūočet, tap kām pul suolakq.» — «ollejitti mū
pārnīe' vu^orhčep vūočiē', juo tie mejjise parre ō^olehku šattā. menne-
jitie puorepu, vu^orhčse pierā^uste wāttietie».*

*pārnīe' čēčēpup jīčse kulltelī'n, wārādī'n vu^orhčse piērā^ukuste
wuttin (wāttie'). vu^orhčē āvune šetti jah kjolļoje: «krā, krā, čāp-
pies mānā'! juktie muñie pierākuste wuttitie, tī-ečiti lāhkuop utnēt
jīēčētie pō^oci kuimq, juktie muñie puoraka wārādittie. mān jes ēttie
litie muñie pierākuste wāttmq, sō l'ep manne parre ō^olehkup tejje
krō^okummq». vu^orhčē j^oahtā: «warrestittie warrāki, warrāki skuqken
kuoiku, p^ooltskučē lije ālqkumq tējjen pō^oc' pōuwustit; wāltitie
tarhkā rū^urā' miātān». pā^oc' varrestin pū^uci kogiku. p^ooltskučē lij
uihte ālqkumq pō^ocite pōuwustit. pāhč' uihte p^ooltskučēp ō^očēin vūo-
čēt. sō wārādīn h^oejēmuse jīēčs čāččān sopestijjin, sijje' lie' p^oolts-
kučēp wūqčēmq. sō wārādīn kuokte wūojimq-ruqñēuh viēččē^un, vūojin
(vū^ujin) p^ooltskučēp h^oejēmuse, l'ākin p^ooltskučēp, pierākuiste vu^oš-
šijjin, jēñh lāhp' pō^ori^ujjin. vu^orhčē āi pō^oti, ō^očēi pierākuiste porrot
aktine tēi sēmij kuimq. tie āvotī'n parre ēpmārīhken. pārnij čēčēie
āi āvune lij ēpm^ugrīhken o vūeliep juoik^osti:*

*«cierra mū mānā',
puoraka ārruojēttie vu^orhčēine.
sō nū, kul', tie lāhkuo mijjine orra.
mān jēs vu^orhčēine
ietie puoraka ārruo,
sō parre ō^olāhkuo šattā.»*

*vu^orhčē āi āvune šettin, krō^oka: «nou ačēb manne āi puoraka wārā-
dīt tēi sāmien pārnīe' kuimq. jes ietie l'emq ku' muñie pierākuste
wāttmq, sō li parra ō^olehku šettemq». sō tuqjēvuo^utī'n, ieh ku' kalk'
sējje' vielie sīhtet vu^orhčep vūočet jēh vu^orhčē o sāmīe' lījin parra
ēpm^ugrīhkan āvune. — tāllie kaihkā tū^unā.*

A lapp legények és a varju.

Egyszer egy lapp asszonynak két fia volt. Ezek a fiuk egy őszzsel a megölésre való rénszarvasokat a sátorhoz vették és megölték a rénszarvasokat a lapp legények. Ekkor varju jött, kérdezte a lapp legényeket: «vajjon nem akartok-e nekem a húsból adni?» — «Nem akarunk mi vén varjunak semmit se a húsból adni. Te csak vén tolvaj vagy. Egyszer a mi húsunkból ettél», mondták a fiuk, «haza fogunk menni, puskát hozunk, aztán tégedet agyon fogunk löni». A lapp legények haza szaladtak, hogy puskát vegyenek. A legényeknek anyja kérdezte: «mit akartok most a puskával?» — «Óh majd meglőjük a varjut, azt a vén tolvajt.» — «Ne lőjétek meg, fiaim, a varjut, már akkor bennünket csak szerencsétlenség ér (tkp. nekünk csak szerencsétlenség lesz). Menjeteink inkább, adjatok a varjunak a húsból».

A legények anyjuknak szót fogadtak (tkp. anyjukat meghallgatták), a varjunak húst adtak (adnak). A varju megörült és kiáltja: «kár! kár! szép gyermekek! mivel nekem a húsból adtatok, szerencsétek lesz rénszarvasaitokkal, mivel hozzám jók voltatok: azonban, ha nem adtatok volna nekem a húsból, akkor csak szerencsétlenséget károgtam volna nektek». A varju mondja: «szaladjatok gyorsan, gyorsan az erdőbe, a medve elkezdte rénszarvasaitokat megölni; vegyétek mindjárt a puskátokat is veletek». A legények elszaladtak a rénekhez. A medve csakugyan elkezdte a szarvasokat ölni. A legények csakugyan meglőhették a medvét. Aztán otthon anyjuknak elmondták, hogy medvét lőttek. Két húzó rént hoztak, hazaszállították a medvét, elkészítették a medvét, a husát (tkp. a husokból) megfőzték, sok embert meghívtak. A varju is jött, ehetett a húsból a lappokkal együtt. Hát nagyon örültek. A legények anyja is nagy örömben volt és dalt mondott (énekel):

«Kedves gyermekeim,
jók legyetek a hollóhoz (tkp. hollóval),
úgy biz majd akkor szerencse lesz velünk.
Hanem, ha a hollóhoz,
nem lesztek jók,
akkor csak szerencsétlenség támad».

A varju is megörült, károgja: «Bizony én is jó fogok lenni a lapp fiukhoz. Ha nem adtatok volna nekem a húsból, akkor csak szerecsétlenség történt volna». Aztán megigérték, nem fogják ők soha sem a varjut meglőni akarni és a varju s a lappok ugyan-
csak nagyon örültek (tkp. örömmel voltak). — Ime mind.

2. Rīpše, puoltaja jeh sāmien kēlle.

Aktu āikien līj rīpše wārātommq aktste sāmiste kūelie' soqlātommq. sō pō'ti skoqkse tāi kū'lij kuimq jeh puoltaja ajjāb kauneše. puoltaja vuini, rīpše jīn kūelie' utnij. «kuste tatne tāitie kū'lite?» — puoltaja kihēij. «manne lēp ho'kkumq aktene sāmien kaltejisnie.» — «kukte-l tie fierādummq?» puoltaja kihēij. «manne prū'hkap, kučēēp hoqkku't, sō sākāp jīčene sieipiep jeh aktup julēkiep kaltejisise, sō čahkšup par 'āpmqrīhkan, kussekq kūelie' kackst' tann mū sieipān. sō kēsāb kū'lite pājijise. mān kuhkieb, kū'le', šattā, fōren käckēst' kūelie' siējēpān.» puoltaja svōrij: «manne ačēb āi mennet tānnie kaltejisnie hoqkkut. īh sēht' mannep vī'set tan kaltejisise, kusnie tatne tū kūelie' hoqkkuojih?» puoltaja rīpšub kihēij. — «nū manne sēhtup vī'set tatnup.»

sō puoltaja jeh rīpše vūlkin aktu sāmien kuqtien kaltijin koqiku. kuh tan kaltijin koqiku pō'tin, sō rīpše jeahtā: «tānnie kaltejisnie tapp manne mū kūelie' hoqkkuojip.» puoltaja cēki (sēki) jīčse sieipiep jeh aktup julēkiep tann kaltejisise. rīpše vūlki tāstie. puoltaja čahkše tānnie kaltejisnie tann kuhkiep, kussekq sieipie, julēkie kīlēmī faste tann kaltejisise. čogskemq līj tāllie par 'āpmqrīhkan. puoltaja vuerēt'te jeh vuerēt'te, mān alter kūelie' kackiestī'n tann sū sieipān. mīknēmust kēlēmī tann sakki, ičēij ānne tohkš' tāhtie kaltejistie poqtet. kuh rīpše arveti, puoltaja lie kalāmommq kākneslākan, sō wāretī tāt sāmien kuqtien pialesne jeh kjalejui: «poatietie sāmie' rū'ri, saihtie-klāhkai kuimq jeh puoltajap pōuwustittie. puoltaja lie kalāmuma tijjen kaltejisise.» puoltaja tapp kū'li, čarrāki jeh čarrāki māje vētnehte, ačēā pieset tāstie, mān ičēij ānne piesh kennā. sō sāmie' pō'tin jeh puoltajap pū'wustijin. tie rīpše poqksti par 'āpmqrīhkan.

sō rīpše čihkiti jeh tāitie kū'lite porrokō'ti, mqtie lie suolā-

tommq. kuh lij porromq, sō cōnki täitie küelien muqrte vu^ossn sijise jeh waccī skuqken sī^tse. sō kaunesi aktep sāmien kelleb. tihte sāmien kelle kuļomq vuojimq-ruōnčuo^t utnij. tihte sāmien kelle kihčij rīpšub: «māb lie^t vuossn sisnie kuittieminnie?» — «mū āhčien jeh čiččien ārēpiep.» — mait-ečīn lātnet?» lāhpq kihčij. — «īj manne tairie^t» rīpše svōrīj; «mān jēs °qččup tūitie vuojimq-roqñčite, nū āčīn tie lātnet». sō rīpše jeahtā: «mān ih kuo kalk^t °oččet vujēnet, mah lie^t mū vu^ossn sisnie, kuččie lātnuon, sō qčč^t tatne mū vu^ossep oqččet. ih kuo kalk^t wqr^tāš^t vuossn sijise, auōtsne kuh poatā^t kū^hte, č^tēče (v. č^tēče) stuora vērīj tunn pielān. jēs auōtsne wqrēš^t (w^uqrēš^t) vuossn sijise, sō šattā parre küelie-muqrane». sō tihte lāhpq vūlki tāinie muqr^uo-vuossine jeh rīpse jēs tāi pū^{ci} kuimq. kuh tihte lāhpq unne sthuččēčeb pō^{ti}, sō ičči-īe māhtie^t vielie pājit ārrut jeh w^uqrēšⁱ vu^ossn sijise, sō vuini, parre küelie-muqr^uo^t. tie warrāki čuojēkⁱ (v. čuojēkⁱji) rīpšn minēnesne. rīēpše ōlāhkuop sāreti lāhpuse, sō triaukā^t cuopkānīⁿ lāhp^{se}. kiāñols jēs lūpmq par ēāpmq-rīhkan. lāhpq parre parākuob °očči jeh kuqtete pīekit. lāhpq sajēluoi par ēāpmqrī^hkān, rīēpše jēs satnup nerri par ēāpmqrī^hkān. rīpše vūlki tāi pō^{ci} kuimq skō^hije jeh °očči aktup puoltajap viehkenā, sō muttijīⁿ täitie pō^{ci}te jeh porrojīⁿ. — tāllie kaihkā tū^{nā}.

A róka, a medve és a lapp ember.

Egyszer a róka egy lapp embertől halat lopott. Aztán egy erdőbe jött a halakkal és a medve öregapát találta elő. A medve látta, a rókának sok hala volt. «Honnét szerezted a halakat?» kérdezte a medve. «Horgásztam egy lapp embernek a forrásából (kútjából).» — »Hogyan csináltad?» kérdezte a medve. — «Nekem az a szokásom (szoktam), mikor horgászni akarok, beledugom a farkamat és az egyik lábamat a forrásba, aztán ugyancsak ülök, a míg a halak bele [nem] harapnak a farkamba. Ekkor felhuzom a halakat. Hanem hallod-é, sokáig lesz, míg a halak beleharapnak a farkba». A medve felelte: «majd én is elmegyek ama forrásban horgászni. Nem akarsz engemet a forráshoz vezetni (tkp. mutatni), a hol te a te halaidat horgásztad?» kérdezte a medve a rókát. — «Elvezetlek biz én tégedet.»

Hát a medve, meg a róka elmentek egy lapp sátor forrásá-

hoz. Mikor a kúthoz értek, azt mondja a róka: «ebben a forrásban horgásztam én a halaimat». A medve beledugta a farkát és az egyik lábát a forrásba. A róka elment onnan. A medve addig ült a forrásban, a míg farka, lába erősen belefagyott a forrásba. Hideg volt ekkor rettenetesen. A medve várja, meg várja, de csak nem (tkp. soh' sem) haraptak bele a halak a farkába. Végre olyan erősen fagyott és fagyott, hogy nem bírt abból a forrásból kijönni. Mikor a róka gondolta, hogy a medve derekasan odafagyott, a lapp embernek sátra mellett (volt és) kiabált: «jöjjetek lappok puskákkal, lándzsás botokkal és üssétek agyon a medvét. A medve belefagyott a kutatokba!» A medve ezt hallotta és ugyancsak erősen erőlködik (tkp. erősen és erősen ugyan iparkodik), hogy onnét kiszabaduljon, de nem szabadult ki. Jöttek a lappok és agyonütötték a medvét. Ekkor a róka igen nagyon nevetett.

Hát leült a róka és azokat a halakat kezdte enni, a melyeket lopott. Mikor megette, összegyűjtötte a halcsontokat egy zsákba és elment az erdőbe. Előtalált egy lapp embert. Ennek a lapp embernek három húzó rénszarvasa volt. A lapp ember kérdezi a rókát: «mit viszesz a zsákban?» — «Atyámnak és anyámnak örökségét.» — «Vajjon ne cseréljünk?» — kérdezte az ember. «Én nem tudom» felelt a róka; «de ha megkapom azokat a húzó rénőkröket, akkor majd cserélni fogunk». Aztán mondja a róka: «azonban nem fogod megláthatni (tkp. nem fogod kapni látni), mi van (tkp. mik vannak) az én zsákomban, midőn cserélünk; úgy fogod megkapni a zsákomat. Ne nézz előbb a zsákba, míg csak hat, hét nagy hegy tulsó felére nem jössz. Ha előbb belenézesz a zsákba, akkor csupa halcsonttá válik.» Hát az ember elment a zsák csonttal (tkp. csontzsákkal), a róka meg a rénszarvasokkal. Mikor az ember egy kis darabkáig jött, nem bírta többé megállni (tkp. hagyni) és belenézett a zsákba; hát látta, hogy csupa halcsálka. Ekkor a hótalpon hamar utána futott a rókának. A róka szerencsétlenséget jövendőlt az embernek, hát hótalpai eltörték az embernek. Pedig ugyancsak mély hó volt. Az embernek munkájába került (tkp. csak kapott munkát), hogy haza botorkázhattott. Az ember igen nagyon elfáradt, a róka meg rettenetesen rászedte őt. A róka elment a rénszarvasokkal az erdőbe és egy medvét kapott segítségül, aztán megölték a rénszarvasokat és megették. — Ime az egész.

3. Rīpšn pīre, kuhte sāmien kēlļēn kū^ulite porroli.

Suomies āikien līj akte sāmien kēlle, kuhte līj wārātōmma vie-rēmie jati^etommq aktn jaurān, sō j'ēnh kūelie' oōčī, ičēij ānne tohkš' kuittet koqtien koqiku. sō mennejij skuqkse jēh vuojimq-ruončuop viečči jēh pihli jēh kierecen auōtste korrotij, sō wūji jēh ačēij kū^ulite vūojet h'ejēmuse koqtien koqiku. kuh līj kū^ulite piejemq kierecesse (kier^eecse), sō vōgjejij h'ejēmon koqjēku. tan vīekq pialesne vođinā aktop jām q rīpšub. tihte līj rīpse kelletōmma tann vīekq-pialesse jēh kērretōmma jīcebse, ačā lāhpq vuinet, satne līj jāmos. lāhpq wēlti rīpšub jēh pieji kierecen minē-kiačān; sō lāhpq āi vōgjejij. mān rīpse smughte jēh smughte kujūka tāitie kū^ulite tāitie kierecen sistie, kussekq kaihkq šettijijjin, sō nūllhčēsti minēmest jīče kierecen nāllhtie. lāhpq ičēij ānne aihe' nākenup.

ku' lāhpq h'ejēmuse pōtij, sō wārete jīčse kāmose j'ahtā: «nū kalēkien tāllie hievolākan viaset. manne l'ep jēnh kuelie' oōču-mq, čuovorib mennet vuojimq-ruončun mietie jēh h'ejēmuse vūejet kū^ulite, jukt ičēib tohkš' kuittet. rīpšop l'ep āi kaunamq, jāmos līj k'āinuo-pialesne.» tihte sāmien kēlle kommuse jīhtij: «kjahcst' krū^uh-top jēh kūelie' vu^ošš'». kommā uhte cikij krū^uhtop jēh kalēki waccet kū^ulij mietie, mān ičēij ānne kaunh nāken' kuelie' kierecen sēsnie. kommā warrāki kuqtān jēh sopesti: «tatne muhne parre slārōvustih; ih pu nāken kūelie' utnie', ih nāken rīpsup kennā utnie'». sāmien kēlle warāki ulōks jēh vuinet. kuh vūini, kierece thōmq, so warresti warrāki tan sū vīekq mietie. ku pōti tan vīekq nēlle, sō jēnh rīpš' čoqnkqommq jēh lie' porrolōmmq lāhpun kū^ulite. lāhpq parre kū^uli muqruo' kāuni. ku lāhpq pōti, sō rīpš' fārijī'n skuqken sijise. lāhpq oqjije' kruohkstallā, j'ahtā: «tihte kāmpul skiāļōmq, kuhte parre prouhkā (prquhkā) alāmučētie nerrēt, lie kelletōmmq ūku līj jāmos». sō lāhpq h'ejēmuse vūlki jēh sopesti jīčse kommose. kommā svōrij: «ih tatne lie' auōtsne tairomq, atte rīpše līj nerreteks skiāļōma?» — «nū, kul', ačēp muppien āikien liāret, jis rīpšub vielie kaunup». — tāllie kaika tū^une.

Egy rókáról, a ki a lapp embernek halait
megette.

Egyszer volt egy lapp ember, a ki hálókát vetett egy tóba és sok halat kapott, nem bírta haza vinni. Hát elment az erdőbe, s húzó rént hozott és fölszerszámozta és a szán elé fogta (tkp. kötötte), aztán elhajtott és a halakat haza a sátorba akarta szállítani. Midőn a halakat beletette a szánba, haza felé kezdett hajtani. Az út mellett meglát egy döglött rókát. Ez a róka lefeküdt az út mellé és kinyújtózkodott, hogy az ember lássa, hogy ő döglött. Az ember fogta a rókát és a szánkónak hátulsó végébe tette; aztán az ember ismét elkezdett hajtani. Hanem a róka lassankint (tkp. lassan és lassan) kihajítja a halakat a szánból, míg üres lett (tkp. míg mind lettek), aztán végre maga is leugrott a szánról. Az ember semmit se vett észre.

Mikor az ember hazaért, azt mondja a feleségének: «most majd jól fogunk élni. Sok halat fogtam (tkp. kaptam), húzó rénért kellett mennem, hogy hazaszállítsam a halakat, mert nem bírtam vinni. Rókát is találtam, döglött volt az út mellett». A lapp ember mondja a feleségének: «akaszd az üstöt a tűz fölé és főzz halat». Az asszony csakugyan fölakasztotta az üstöt és a halakért akart menni, de nem talált a szánban semmi halat sem. Az asszony hamar be a sátorba és mondta: «te nekem csak hazudtál; hiszen semmi halad sincsen, még rókád sincsen.» A lapp ember hamar kiszaladt, hogy majd megnézi. Midőn látta, hogy üres a szán, gyorsan elszaladt útja mentében. Mikor az útra jött, hát sok róka volt összegyűlve és megették az ember halait. Az ember csak a halaknak csontjait találta. A mint az ember jött, elmentek az erdőbe. Az ember fejét vakargatja, mondja: «az a vén hunczut, a ki csak elszokta az embereket bolondítani, úgy feküdt le, mintha döglött lett volna.» Aztán az ember haza ment és elmondta a feleségének. Az asszony felelte: «nem tudtad azelőtt, hogy a róka bolondító gazember?» — «Bizony, halld, máskor meg fogom tanulni, ha ismét rókát fogok találni.» — Ez az egész.

4. *Sāmien kēlle jēh rīpše.*

Suomies āikien akte sāmien kēlle līj aktep rīpšub vuqčema jēh kuqtān kuqtomq. tihte līj aktn iehketn, kuh tihte lāhpq tāinie rīpši-

nie pō^otij jēse kuqtān, sō pieji pājjis^e tapp rīp^ešup koqtien riehpiesenesse jēh oššeti, muppien piejjien kalēki skēnnup nālltet tāhtie rīpsistie. mān ij l'em' kuh rīpše jāmumq. kuh lin alāmuč' tānnie koqtsne ograjēmmq, sō rīpse nūllhēste rīhpienistie vuoles jēh tan sāmien kēl-
 ļen wuāstā' jēh piarkuite porroi. kuh līj porromq, sō ēlēki rīpše jēh tann sāmien kēllen ēālēmie' krūohkqētēstet. kuh līj ālqkomq kruohkāt, sō kēlle fuhksti, jēh pēksi aktop staurāp jēh aččij rīpsop lākiestīt, mān iččij āhē rīpšup tiervet'; tihte sāmien kēlle parre jēse kommān ēālēmie' tiervēti, kuktie tihte sū^u kommā ēālēmie-pielien šētī.

tihte sāmien kēlle warrāki rīpšn minnesne, pocc (poqceite) jūlēki toglōvuon rīpšcb. tālvie līj tāllie. tihte sāmien kēlle toalōvui tan kuhkiep, kussekq jēse jūlēkie kalēmiti, sō warrāki koqtān jēh jēse pärnite koqskui, aččie' mennet rīpšup toglōvut jēh vūēcet. parnie' ču^oččielīn, rīpšub toglōvujīn jēh vū^učīn. kuh ta' parnie' pō^otīn rīpšānie, sō tihte kēlle līj tan sō muorāka rīpsesse jēh piksi jēse akšuop jēh rīpšn oqjēp ču^ohpsti jēh jīhti: «tatne lie' skāmuotimmie nērretekš rīpše, mān nō, kul', tāllie čuovor' jāmit.» tihte kallā jēh kommā kleine' wārādīn källie piejje' parra rīpšn skālltuen autste. tāllie kai'ka tū^une.

A lapp ember és a róka.

Egyszer egy lapp ember rókát lőtt és hazavitte. Esti időben (tkp. egy este) volt, midőn az ember a rókával a sátrába jött. Hát föltette a rókát a sátor füstnyílására és gondolta, majd másnap le fogja a bőrt nyúzni a rókáról. Azonban nem volt a róka megdöglöve. Mikor az emberek a sátorban elaludtak, a róka leszökött a füstnyílásról és a lapp embernek sajtját, husát megette. Midőn megette, elkezdte a róka a lapp embernek szemeit kapargálni. A mint elkezdte kaparni, az ember fölébredt és megragadott egy durungot, hogy majd a rókát megüti, de nem találta el a rókát; a lapp ember csak a saját feleségének szemeit találta el, úgy, hogy a felesége félszemű lett.

A lapp ember gyorsan a róka után szaladt, mezítelen lábbal kergetve a rókát. Tél volt ekkor. A lapp ember addig kergette, a míg lábai megfagytak, aztán gyorsan hazaszaladt és gyermekeit felköltötte, hogy menjenek, üldözzék a rókát és löjjék agyon. A

fiuk fölkeltek, üldözték a rókát és meglőtték. Mikor a fiuk megjöttek a rókával, az ember nagyon haragudott a rókára, megragadta a fejszéjét, levágta a róka fejét és mondta: «te szemtelen (tkp. szégyentelen), bolondító róka vagy, de bizony halld, most meg kell halnod.» Az ember meg az asszony sok napig betegek voltak csak a róka okáért (róka miatt). — Ez az egész.

5. *Sāmien kēlle jēh vuāčema rīpše.*

Aktn āikien līj akte sāmien kēlle rīpšub vuāčema, sō kuittij rīpšup, pquārān pieji jēh oššeti: «tāsn-eč tāllie aktup jījjepp orrut, jirretn āretn tī-ečeb tatnub nālltet». sāmie' lī'n tann piejjeka wārā tōmma, milhkiep pohčema pōciste jeh stūora k'ākkij sī'se liepanoma tapp pūcen milhkiep jeh pauōrān koattuma. rīpše īj limh kuh jā-moma. kuh tihte sāmien kēlle pauōrān kuottuma, sō rīpše orruī tann sāmie-kēlln w'qstā' jeh piārākuo' jeh milhkie-k'ākkite kupmiehtōmma. kuh līj tapp rīpše tōrōjuma, sō fēri tāhtie pū'reste jeh skoqkije.

āretn sāmien kēlle aččij rīpšup nālltet, sō iččij āhnē kaunh nāken rīpšub. rīpše līj sū milhkie-k'ākk' kupmiehtōmma jeh w'qstā', piārākuo' porrum. lāhpq warrāki rīpšn minnesne, sō toqlōvui aktup hēile piejjiepp. kuh iehkete šetti, sō rīpše čānī aktn pierjese. lāhpq minnesne. lāhpq kalēki jēse klāhkine lākiestīt rīpšup tann pierjān sisnie, sō rīpše nūllhēsti lāhpun čilēmite jeh nūonieb karrqrusti āvq jeh kruokadēsti jeh vūlki. lāhpā iččij kuh vielie tohkš' rīpšup toqlēvuot, jallān koqtān puektetī. sō oōčē jēčse aktup parniep jeh rīpšn minnesne toqlōvuot. tihte parnie rūrop utni jeh tap miatān wēlti jeh vū'či rīpšup kuhkete. kanne jis īj limh tihte rūrop atnema, sō līj rīpše tapp āi kruohkedāstoma.

kuh tihte lāhpōn parnie pōti tāinie rīpšinie, tihte sāmien kēlle līj kleine par ēpmqrihkān. ko' kō'li, jēse parnie līj puqtoma rīp-sīnie, jīhti: «murhkh, wuine', rīpšn oqjjiepp hievolākan. tihte hālēvetn skāmuotimmie mū čālēmie' jeh nūoniep karrovusti, kuktie monne kleine čuovorob kuhkiep qrrōt jeh miārhhqōp utnet kaihkq mū jielele piejjiepp. jis l'ēp tapp tairuma, sō līp murhkielōmma rīpšn oqjjiepp, kuh vuostākastā vūōcip». — tāllie kaihkā tū'nā.

A lapp ember és a meglőtt róka.

Egyszer egy lapp ember rókát lőtt, aztán vitte a rókát, éléstárba tette és gondolta: «itt fogsz egy éjjel maradni, holnap reggel majd meg foglak nyúzni». A lappok azon a napon tejet fejtek a rénszarvasoktól és nagy hordókba öntötték a rénszarvas tejet és az éléstárba vitték. A róka nem volt meghalva. Mikor a lapp ember az éléstárba vitte, a róka a lapp embernek sajtját és husát megette, a tejes hordókat pedig feldöntötte. Midőn a róka ezt megtette, elment az éléstárból és [be] az erdőbe.

Reggel a lapp ember meg akarta a rókát nyúzni, hát nem talált rókát. A róka feldöntötte tejes hordóit és a sajtot, húst megette. Az ember hamar utána a rókának és egy egész nap üldözte. Mikor este lett, a róka egy hegybe bujt bele. Az ember utána. Az ember meg akarta a botjával a rókát a hegyben ütni, ekkor a róka az ember szemeinek ugrott és leharapta az orrát és összekarmolta és elment. Az ember nem birta többé a rókát üldözni, alig jutott haza. Ekkor fölszólította, (tkp. kapta) az egyik fiát és a róka után [küldte] üldözni. Ennek a fiúnak puskája volt, azt magával vitte és a rókát messziről meglőtte. Talán, ha nem lett volna ennek puskája, a róka ezt is összekarmolta volna.

Midőn az embernek a fia megjött a rókával, a lapp ember ugyancsak beteg volt. Mikor hallotta, hogy a fia megjött a rókával, azt mondta: «ugyan (tkp. lásd) jól zúzd össze a rókának a fejét. Az az akasztófára való (tkp. pokolnak szégyentelenje) összeharapdálta szememet és orromat, úgy hogy sokáig betegnek kell lennem és jelt viselek (tkp. jelem lesz) egész életem napjaiban. Ha ezt tudtam volna, összezúztam volna a róka fejét, mikor először meglőttem». — Ez az egész.

6. *P^ooltskučče jeh rīpše.*

Aktn āikien lij p^ooltskučče kāihcup pouwustomq (pouwuma) jeh lij pūpmotallemini. sō rīpše poatā (pō^otij), vūini, ata p^ooltskučče poajt^{ka} kāihcup porromini. rīpše kihčije: «ih, aijemq, sīt^t muñie wgttet teistie puōitka kāihcen pierākuiste?» — «poatieh parra, sō ač' "oččēt (oqččēt)!» p^ooltskučče j^ahtā. sō rīpše j^ahtā: tuñnie pie-lisne satne atnā qpūluon piesiep tiewu's nālkies suhkore-vējēneste.

p^ooltskučče muorātuuvui. suomies āikien satnup lie nērrumq, qpū-luⁿ piesieip lie wāttumq sūtño, satne aččā qpūluon piesieip wāltet, suhkore-vējēneste jū^ukqt (joukqt), sō lijīn porra viāpsān piesie'. ta' skurūpujīn mū čālēmie', nūenie', pielējie', p^oqkčēq wāretip källie piejje'. kuččie mqnne tappu mqihteip, sō tann sakki muorātowup, seihteip parrq tatnup powustūt, juktie mannup nerrijih tann sakkij.

p^ooltskučče ačā tuglōvut rīpšep, mǎn īj-īe jaks' kennā. sō p^ooltskučče tuglōvui rīpšep jawrie-pielāse. čakčēq lij jēs tihte thejje. čogskema līj tāllie. jawrie lijje kalǧmumq, mǎn īj limq kuh nānnuos iegña (jieña). sō rīpše vūlki jieñq nēlle tan jaurān. p^ooltskučče miñnesn. kōh p^ooltskučče līj pōqtqmq jawrie-kuōutielqssq, sō iegña cuopkqni jēh p^ooltskučče kahčij jieñan čirra o patnini j. sō rīpše tav ruini, tie pōqkste parr eepmarīhken o j^oahtā : «jā, jā ājjumq, jōktie iččh muñne onth kāihcen pierākuste, mannup tuglōvu^o kuit, tie ^oočč vujēnit, tie (tāllie) patnenih tan jaurān». tie rīpše āvun-āvun šetti o pōqkste. sō jēs vūlki rīpše, kusnie līj p^ooltskučče kāihcup powumq. rīpše pūpmotallij kāihka kāihcen pierākuit. rīpše āvune šettij, juktie satne līje tohkāšumq p^ooltskuččep nerret tann jaurān, kuktie pqt-nenij. — tie kaihka tū^une.

A medve és a róka.

Egyszer a medve egy kecskét ölt meg és ette (evőben volt). Jön (jött) a róka, látta, hogy a medve kövér kecskét eszik. Kérdezi a róka: «nem akarsz nekem, öregapám, abból a kövér kecske húsból adni?» — «Jőjj csak, majd kapsz!» mondja a medve. Aztán mondja a róka: a tulsó (tkp. azon) oldalon van neki méhfészke tele édes czukros pálinkával. A medve megharagudott. Egyszer a róka őt elbolondította, méhfészket adott neki, hogy vegye el a méhfészket, igyék a czukros pálinkából, hát csak darázsfaszkek voltak. Ezek összeszurdalták szememet, orromat, fületem, fájósak voltak sok napig. Ha erre (tkp. ezt) emlékszem (gondolok), akkor olyan nagyon haragszom, hogy tégedet meg akarlak ölni, mivel engemet olyan igen elbolondítottál.

A medve üldözni akarja a rókát, de nem éri el. Hát kergeti a medve a rókát a tópartjára. Ősszel volt ez az idő. Hideg volt ekkor. A tó be volt fagyva, de nem volt erős jég. A róka ráment a

tóra, a medve utána. Mikor a medve a tó közepére ért a jég elhasadt, s a medve beszakadt (tkp. a jégen keresztül esett) és elmerült. Hát látta ezt a róka, igen nagyon nevet és mondja: «úgy, úgy öregapám, minthogy sajnáltad tőlem a kecskehúst, sőt engemet üldöztél, hát láthatod, im elsüllyedtél a tóba». Hát igen örült a róka és nevet, aztán meg odament a róka, a hol a medve a kecskét megölte. A róka a kecskének minden husát megette. Örült a róka, hogy a medvét bele birta bolondítani a tóba úgy, hogy elmerült. — Ime az egész.

7. *P^ooltskučče jēh lāttie-konokan mānā'.*

Suomies āikien *p^ooltskučče pō^{ti} mennen lāttien konokān sluohⁿ paktu. lāttie-konokā līj vuōlqamq porte o lāttie-konokān čāreka līj ai vuōlqamq por^rta aktene (akt^ene) konokijne, sō lie' para lāttie-konokan mānā' h'eimusn. p^ooltskučče pō^{ti} o kēhčiji tēitie mānⁱte: «māitie tejje' litie lāttie-konokan mānā'?» sō svōrijin tah: »jā, mije l'en (v. liepie) lāttie-konokan mānā'». tie p^ooltskučče j'ahtā: tejje' l'etie jis sō^o (v. tann) wāsties, ietie li'tie kuit tējje' riehts lāttie-konokan mānā', juktie tann wāsties li'tie». sō p^ooltskučče pialhkā tēitie mānⁱte o j'ahtā: «ietie li'tie tijje lāttie-konokan mānā', juktie ietie nākan kullie' o sōlōp' utnie' tijjēn čāpokon pejēra». sō p^ooltskučče h'ejemuse vulkij. kōh p^ooltskučče līj vuōlqamq jēs, sō pō^{ti}e lāttie-konokā h'ejemuse; lāttie-konokā līj vuōlqamq porta jēče alāmučitie vu'jēnet. kuh lāttie-konokā h'ejemuse pō^{ti}j, sō lāttie-konokan mānā' klō^okuh jēče āhčēn, ata p^ooltskučče lije wārādoma sējjen lounie (lū^unie) o pialhkoma parra ēāpmārihken o jīhtij, ate ie' lie' sijje' lāttie-konokan riehts mānā', juktie ieh sējje' nāken kullie' o sōlōp' utnie' čāpokon pijēra.*

sō lāttie-konokā muorātowwui p^ooltskuččeje jēh sēttij jēče alāmučistie p^ooltskuččin koajēku: «jirreⁿ kalēki'n (v. aččien) mijje' tūarut tatnine o tū alāmučij kuime, juktie lie' mō mānⁱte wārādōmma o piālhkomq, kuh lip mannā por^rta. tie ač vu'jēnit, mah ih kal'k' čuovorit j'ehtet mō mānⁱte, atte lie' riehts lāttie-konokan mānā'». sō lāttie-konokā vutti jēče mānⁱte sōlōp', kullie' čāpokon pejēra o krōunup cikki oijjan jēče mānⁱte. kō' p^ooltskučče pō^{ti} tairuman, sō pēlliji jēh s'ettije jēče alāmučistie kaihkā jēče lāntite o

j'ēhtije, aččie' sou alāmuč' poqtelit kaihk' tūⁿ, juktie aččie' lāttie-konokijne tugrot. sō kaihk' p^ooltskuččēn alāmuč' p^otin.

sō lāttien konokā sētti (s^eettī) j'ēse alāmučistie, aččie' mennet čiekadīt p^ooltskuččēn alāmuči piālasō ō kulltelīt, māp p^ooltskučče j'āhtā j'ēse alāmučitie tugruon pējēra. sō vulčkin lāttien konokan alāmuč' o kulltelīt, māp p^ooltskučče j'hti sū^u (sou) alāmaččitie. p^ooltskučče k'ēhčije j'ēse alāmučitie: «mqitie lie rīpšā poqtamq?» sō svōrejīt p^ooltskuččēn alāmuč': «nō (nū) lie rīpšā poqtamq». sō p^ooltskučče j'htij j'ēse alāmučitie, ačča rīpše poatet sū kojžeku. koh rīpše pōti, sō p^ooltskučče supste rīpšesse: «jirretn kaška tugruo čuoččet lāttie-konokān o mējjen kaskp, juktie manne lāttie-konokan mānite l'ep piālhkmaq. tatnie lieh tle rīpše, tle lieh kāmputumus o slōuwumus (slōuwums) ō veisāčumus mījiste, tatne kašk' oqivāčumus wārādīt kaihkā mū alāmaččistie o tugruop fōret». sō rīpše j'hti, nō kaškā satne tugruop fōret. rīpše wārete lāttie-konokije j'āhtā, satne kaškā oaivāčumus wārādīt p^ooltskuččēn alāmaččistie. sō rīpše vulki viht p^ooltskuččēn kuoiku j'ēh j'htij p^ooltskuččije: «manne atnāp (mann-atnāp) kuhkies pauteres siejēpiep; kuččie manne tap mou siepiep utnetop pejjese vierāltēssē, sō aččiti parraq čēllēste mennet tugrot lāttie-konokān alāmučistie. māt jēs manne s'iepiep utnetop vuoles lātn kojžeku, tie aččitie (-ti^e) parra pāterīt parraq epm^orīhken».

kō' lāttien konokan alāmuč' lieh kulltalmaq, māp puoltskučče o rīpše supstīt, sō vūlkin lāttie-konokan kojiku, supstīt lāttie-konokije, māp p^ooltskučče rīpše supstallīn. sō tugruo čēlki. lāttien konokā sētti viāpsit, kuktie aččie' skurūpōt riepšn s'iejēpie-nuoliep, sō utneti rīpše ānne s'iepiep pejjine, māt kuh moppātēst skurūpojīt, sō ičči kuh tan sakkij pejjene tohkš' utn'ēhtīt. mēn sō viāpsā' koqlmātēst skurūpojīn, sō iččie kuh rīpše tohkš' siejēpiep pejjene utn'ēhtīt j'ēh siepiep pājij lātn kojiku kjaunāsīt. koh p^ooltskuččēn alāmuč' tap (tav) vūnin, sō pōllejīn, varrāki (varāki) pāterijīn. sō lāttie-konokan alāmuč' tugruop vetnejīn. lāttie-konokan alāmuč' h'eimuse vulčkin, sopstīt, ate sije' lie' tugruop (v. togruov) vēt-nama. sō lāttie-konoka supstiji j'ēse mānite, atte sijje' lie' togruop vitnemq o j'hti, sijje' lie' skihkelīke mānā'. mēn lāttie-konokan

mānā' iččin kuh sēit' pūpmotallet, tann muorakh lijēn p^ooltskuččije. tah mānā' jāhtin, aččie' mennet, p^ooltskuččep viččēt sējjen kogiku. sō lāttien konokā s^eettije (sēttije) jīcse alāmučtīe p^ooltskuččen mietie. ko' p^ooltskučče pō^oti, sō čuovori čierastī^t lāttien konokan mānīte jes förlötelse ānēt o jiehtet, ate sije' lieh skihkelike mānā'.

sō luskhtallīn p^ooltskučče o lāttien konokan mānā' jeh iččin kuh vielie övien wāret'. sō p^ooltskučče āvune sēttij, vulkij hⁱejemuse, togivuti (v. togjēvuti) ij kuoh kāk satne vielie lāttie-konokan mānīte pielhkit. — tāllie kaihkq tū^unā.

A medve és a madárkirály gyermekei.

Egy a medve jött, menve a madárkirály kastélyán keresztül. A madárkirály elment (elutazott) és a madárkirálynak a felesége is elment a királylyal együtt, hát csak a madárkirály gyermekei vannak otthon. Jött a medve, s kérdezte azokat a gyermekeket: «vajjon ti a madárkirály gyermekei vagytok-e?» Azok felelték: «igen, mi a madárkirály gyermekei vagyunk.» Hát a medve mondja: «hisz ti olyan csunyak vagytok, nem vagytok bizony ti igazi madárkirály gyermekek, mivel olyan csunyak vagytok». Aztán a medve csufolja a gyermekeket és mondja: «nem vagytok ti madárkirály gyermekei, mivel semmi aranyotok, s ezüstötök sincs nyakotok körül». Avval a medve haza ment. Mikor a medve elment, hazajött a madárkirály; a madárkirály el volt (tkp. elment) embereit megnézni. Midőn a madárkirály hazajött, a madárkirály gyermekei elpanaszolják atyjuknak, hogy a medve volt náluk és ugyancsak nagyon csúfolta és mondta, hogy ők a madárkirálynak nem igazi gyermekei, mert nincs semmi aranyuk és ezüstjük nyakuk körül.

Ekkor a madárkirály megharagudott a medvére és elküldött emberei közül a medvéhez: «holnap harczolunk veled és embe-reiddel, mivel gyermekeimet csúfoltad, midőn én oda voltam. Majd látni fogod, vajjon nem kell-e mondanod gyermekeimnek, hogy ők igazi madárkirály gyermekei». Azután a madárkirály adott a gyermekeinek aranyat, ezüstöt nyakuk köré és koronát tett gyermekei fejére. Mikor a medve megtudta, megijedt és elküldte embereit minden országába és mondta, jöjjenek össze valamennyi emberei,

hogy a madárkirálylyal háborut viseljenek. Hát a medvének minden embere eljött.

Ekkor a madárkirály elküldött emberei közül néhányat, hogy menjenek, bujjanak a medve emberei mellé és hallgassák, mit mond a medve embereinek a háboruról. Hát elmentek a madárkirály emberei és hallgatták, mit mondott a medve az embereinek. A medve kérdezte embereit: «vajjon megjött-e a róka?» Azt felelték a medve emberei: «biz a róka megjött». Ekkor a medve mondta embereinek: jöjjön a róka ő hozzá. Mikor a róka odajött, elmondja a medve a rókának: «holnap háboru fog támadni a madárkirály és mi köztünk, mert én szidalmaztam (kicsúfoltam) a madárkirály gyermekeit. Te vagy a róka, a legöregebb és a leg-
ravaszabb és a legokosabb köztünk, te fogsz a legfőbb lenni minden embereim közt és te fogod a háborut vezetni». Hát azt mondta a róka, ő majd vezetni fogja a háborut. A róka megmondja a madarak királyának, ő fog a legfőbb lenni a medve emberei között. Aztán a róka ismét visszament a medvéhez és mondta a medvének: «nekem hosszú, bozontos farkam van; mikor én az én farkamat föltartom a levegőbe, akkor csak gyorsan menjetelek harcolni a madárkirály embereivel. Hanem, ha a farkamat letartom a föld felé, akkor csak nagyon szaladjatok».

Midőn a madárkirály emberei meghallgatták, a mit a medve és a róka beszéltek, elmentek a madárkirályhoz, elmondták a madárkirálynak, a mit a medve és a róka beszéltek. Hát elkezdődött a háboru. A madárkirály darazsakat küldött, hogy szurják meg a rókának farka alját. Először, mikor a darazsak megcsípték a farka alját, a róka még föntartotta a farkát, de midőn másodszor megszurták, nem bírta igen nagyon föntartani. Hanem aztán a darazsak harmadszor megszurták, ekkor nem bírta a róka a farkát föntartani és a farkát lelógatta a földre. Midőn a medve emberei ezt látták, megijedtek, gyorsan elszaladtak. Hát a madárkirály emberei hazamentek, elmondták, hogy ők megnyerték a háborut. Aztán a madárkirály elbeszélte gyermekeinek, hogy ők megnyerték a háborut és mondta, hogy ők tisztességes gyermekek. Azonban a madárkirály gyermekei nem akartak enni, olyan haragosak voltak a medvére. A gyermekek mondták, menjenek, hozzák a medvét ő hozzájuk. Hát elküldte a madárkirály az embereit a medvéért. Mikor a medve jött, meg kellett kérnie a madárkirály gyermekeit

és bocsánatot kérnie és mondania, hogy ők tisztességes gyermekek. — Így kibékültek a medve és a madárkirály gyermekei és nem voltak többé ellenségek. Örült a medve, elment haza, megigérte, nem fogja ő többé a madárkirály gyermekeit csúfolni. — Ez az egész.

8. *Smörre p^ooltskučče jēh kauwā.*

Akta smërre (smörre) Svïriesn, kuhte smerrëjuop pikkemq, tie para čäcie tap smeräjuon stüora hāmporop trejjevujij. tñ stüora hāmporon nuelsin stuora ruöütie-plassā. suomies äikien smörre lij h'ejēmuse waccājimq, aččā kasska-piejji^ep pūpmotallet. tihte smörre parre aktop kauwāp utni. sō p^ooltskučče pō^oti ō seihti tan smërren käuwāp powwustit o porrolit. kauwā varräki warri tan smerrëjuon kuajēku, oksup pejjise hurūvisti. p^ooltskučče äi smerrëjuon sī^ese, kauwā äi smerëjuon sisnie. tihte lij smerëjuon takkarä piksū^umā, nämetie, akte lij stānka, mǵinie smörre čäciep luoihtā tan jīčse jū^u-lije, sō tihte stuora hāmpura tunterte tan stuorra ruöutie plassan nēlle.

koh p^ooltskučče smërëjuon sejise pō^oti, sō tällie ukse tahp^usi jeh šiveñete šetti smërëjuon sisnie (sēsnie), sō p^ooltskučče ičči kuo kauwāp powwust^u tan smërëjuon sisnie. tie p^ooltskučče ēlēki čoākéñt o tabottallet fīrtop tan smërëjuon sisnie, sō iččij eñie p^ooltskučči tai^urie', fōrn pēksi tähtie stānkste. sō čäcie pīesi tann jū^ulēn nēlle o sō stuorra hāmpora tunterti^ut ēlēkij. p^ooltskučče iččij kuh thohē' takkares stuora tunterop jeh piksi, aččā utniehtit tap stüora hāmporop. tie tan čarräki stē^eri (stē^eäri), tan kuhkiep, kōsseka stuora hāmporn (v. viečern) nuolān šetti. sō stüora viečera p^ooltskuččep cāpmeli parq smāvoq stuhčēčinnie. sō iččin p^ooltskuččen luhkie khārni^e-jirēmie mǵitek vī^uhkit', iččinh kennā luhkie o luokte khārnie-vieksqakuote p^ooltskuččep vīehkit' nākānup. tie smörre jīčse kauwāp ōčči utnet, šluohpuji (šluöhpuji) p^ooltskuččep piäpmune jīčsesse muttelit. smörra āvune šetti parre epmuorihken. — tällie kaihkā tū^una.

A kovács, medve és tehén.

Egy kovács volt Svédországban, a ki kovácsműhelyt épített és csak víz hajtotta a kovácsműhelynek nagy kalapácsát. A nagy

kalapács alatt nagy vasüllő volt. Egyszer a kovács hazament, hogy ebédet egyék. Hát jött a medve és a kovács tehenét meg akarta ölni és enni. A tehen gyorsan beszaladt a kovácsműhelybe, az ajtót feltaszította. A medve is bement a műhelybe, a tehen is bent [volt] a műhelyben. A kovácsműhelynek ilyen volt az építése, úgy, [hog] volt egy dorong, a mivel a kovács vizet ereszt a kerekére, aztán a nagy kalapács kalapál a nagy vasüllőre.

Mikor a medve a kovácsműhelybe jött, akkor az ajtó becsukódott és sötét lett a műhelyben, hát a medve nem ölte meg a tehenet a műhelyben. A medve elkezdett fogdozni és mindent tapogatni a műhelyben, de nem tudott a medve [valamint megfogni], míg a dorongnál meg nem fogódzkodott (míg a dorongot meg nem ragadta). Ekkor víz került a kerékre és aztán a nagy kalapács elkezdett kalapálni. A medve nem szivelt ilyen nagy lármát és megfogta, hogy a nagy kalapácsot föltartsa. Hát olyan erősen tartotta és addig tartotta, a míg a nagy kalapács alá került. Ekkor a nagy kalapács apró darabkákra zúzta a medvét. Hát a medvének tiz férfi esze semmit sem segített s tizenkét férfi ereje sem bírt a medvén semmit sem segíteni. A kovács megtarthatta a tehenét, a medvét pedig ételül leölhette magának. A kovács igen nagyon megörült. — Ez az egész.

B) Stäluo-mesék.

1. Stäluon pīⁱre, kuhte čälēmietučē šētti jeh jaurān patnnini.

Suomies āikien ačēn sāmie' jgħtājīt jēčā lahkān, juktie pō^{ci} purhvie' kaihkā ngħkojīt, kusnie lēn ārruominnie. kuh lēn tle juo jgħtumg sugmies wārie-rattān, tännie wārie-rattsne līj stūore skuqkq (v. skuqke). tann skuqken sējise kuqtiēp cikkiājīt jeh urrojīt tah sāmie'. suomies āikien jis stālu^o tahkuo pō^{ti}j. jēčse koqtiēp tihte stālu^o utni jēčā lahsne. tāi sēmij koqiku para pō^{ti}, jukt ečē pqrq sēmij pō^{ci}te suglādīt. suomies iehketn tihte stāluo līj poatomg sugmies sāmien koqtān. tāsnie līj pqrre akte sāmien parnie orruominnie. tihte stāluo ičēi kuh waccie' kuqtān tallā. kuh poatā tan koatān, sō kuqčā pejjis^e koqtien riehpienesse o koqulā vūoles koqtien sī^{se}. tihte līj sāmien parnie pierkuo' vū^oššeminnie, sō līj vūeje' (v. vūejh)

possomq täistie pieräkuiste jeh tollop pieji koqtän. kuh lie possuominnie tak vuoje', sō wuájēnā tänniē j'ēčse vuoje-kaučsne aktup alāmučen skukkiep. warräki sikkste tihte sāmien parnie pieräkuo-(v. küelie-) krū^uhtop jeh kurrēkele kaihkka tapp wūojep tunn tällose, sō prattie', kū^un' triesatallīⁿ pejjis^e riehpēnoṑ. stālu jis lij kū^uwōleminnie, sō kū^unh, prattie' oōčči čilēmite. tie čälēmietučče stāluo šetti.

tihte sāmien parnie warräki ułuks warrestij; stāluop kauneše okssnie. stāluo, ača warräki pāhčep piksēt pouwustī^t, män iččij āññe jaks' kennā. stāluo pieñeb utni. tihte pieñe kogrā kiejep tan pāhčēn, kukku tihte vūlēki. tihte pāhče tēiri aktup luoktup, kuhte lij kukkies. tihte pāhče warri pī^ra tup luoktup tunn muppien piālān jih kjułuje: «manne l'ep tāsnie». stāluo tap kquōlā, ača warräki warrestī^t pāhčēn kogjēku. stālu iččij kuh vūini, so warresti para riekte jeh stuḡnā tan jaurān. tihte lij luokte parre ēpmqrī^hhkqñ kieñgle. ku' pāhče tab vūini, stāluo stūḡni, so warräki warresti tahkuo, stuora muora kłah-kāp (v. klahkāb, v. klahkāv) welti, tūinie stāluop capmā, koḡt eči stāluo kattān oḡčču' poḡtet. sō stāluo pattnini. tap stāluon pieñub tihte pāhče āi welti jeh pouwusti. kuh lie stāluo jāmieminnie, so j'āhtā: «kučči l'ep manne jāmomq, čierq, vuine', waltie' mannōṑ tāhtie jauriste jeh krē^uwh lāntn sī^use mannōṑ skihkelilākan, tann autste ačē' oḡččet kaihkka mō kullie', sōłōṑ', kaihkka tū^une, māb manne atnāb j'ēčene hiejęmōṑ lū^unie». sō uihte stāluo jēmi. pāhče uihte welti stāluop jeh krēvi lantn sī^use. sō wāreti stāluon kullie', sōłōṑ' jeh kāihka stāluon ēkeb welti. sō poḡntene šitti tihte sāmien pāhče, juktie stāluop tohkāšummq nerrēt. — tāllie ij lie' kuh vielie.

Az óriásról, a ki vak lett és a tóba elmerült
(sülyedt),

Egyszer lappok más helyre akartak költözködni, mivel a rénszarvasok zuzmója mind elfogyott, a hol laktak. Midőn már egy bizonyos hegy szélére költözködtek, azon hegyszélben volt egy nagy erdő. Azon erdőben ütötték föl a sátrat és laktak a lappok. Egy időben pedig óriás jött ide. Az óriásnak a saját sátra más helyen volt. Ezen lappokhoz csak azért jött, hogy a lappok rénszarvasait ellopja. Egy este ez az óriás egy lappnak sátrába jött. Ott csak egy lapp legény volt. Az óriás nem ment a sátorba azon-

nal. A mint a sátorhoz jött, fölmászott a sáternak füstnyílására és lenéz a sátorba. Ez a lapp legény húst főzött, hát a zsiradékot lefujta a húsról és tüzet rakott a sátorban. Midőn fújta a zsiradékot hát a zsiradék-edényében egy embernek árnyékát látja. Gyorsan feldönti a lapp legény a húsos (v. halas) fazekat és mind ezt a zsiradékot a tűzre folytatja (önti), úgy, hogy a parázs, hamú felszóródott a füstnyílásba. Az óriás pedig nézett, hát hamút, parázst kapott a szemébe. Ekkor vak lett az óriás.

A lapp legény gyorsan kiszaladt; az óriást elöltalálta az ajtóban. Az óriás hamar meg akarta a legényt ragadni, hogy majd megöli, de nem érte el. Az óriás gyorsan a legény után futott. Az óriásnak volt egy kutyája. Ez a kutya nyomozza a legénynek a nyomát, hogy hová ment. A legényt tudott egy öblöt, a mely hosszú volt. A legény körülszaladt az öblön a másik partjára és kiáltá: «én itt vagyok!» Az óriás ezt hallja, gyorsan a legényhez akar szaladni. Az óriás nem látott, hát csak egyenesen szaladt és belebukik a tóba. Ez az öböl igen nagyon mély volt. Midőn a legény látta, hogy az óriás belebukott, gyorsan odaszaladt, fogott egy nagy fadorongot, avval ütögette az óriást, hogy az óriás ne jöhessen a partra. Így az óriás elmerült. Az óriásnak a kutyáját a legény szintén fogta és megölte. Mikor az óriás haldoklott (tkp. halóban volt), mondja: «ha meghaltam, kedvesem, lásd, végy ki engemet a tóból és áss (v. temess) el engemet a földbe tisztességesen (illendően). Ezért meg fogod kapni minden aranyomat, ezüstömet, mindent a mim van a házamnál. Az óriás csakugyan meghalt. A legény csakugyan fogta az óriást és eltemette a földbe. Azután elvette az óriásnak aranyait, ezüstjeit és az óriásnak minden jószágát. Így gazdag lett a lapp legény, mivel az óriást boldoddá bírta tenni. — Ime nincs több.

2. *Stāluo jⁱeh sāmien kommā.*

Akte stāluo līj rōpmomq muppij stālu^oi lū^hhtie, pō^ti suomies skūqken sejise, kusnie līn samie' orruominnie. koqtiēp stāluo cikkije tann skuqkije, sō sēmi pō^c' tihte stāluq wēlti o mutti o porroi. tihte stāluo kommāb utni; tihte līj āi akt^{ne} stāluine. sō suomies āikiⁿ līj stāluo wārāṭomq aktep unne sāmien pārnečup waltemq. stāluo

uššeti, aččā j'ēn' piäpmuo' wottet tann pähčije, kuktie poite par
 e^epmqrī^hhkqn.

suomies äikien stäluo lij hiejēmusne. sō tihte sāmien parnien
 čiččie akteb stāinakup pihlije raitien (kierecen) autste, vūajeje stā-
 luon kogiku, aččā prūowut, mah ij j'ēčse parniep tohkš' pōstite wal-
 tet. kuh tihte parnien čiččie stāluon kogtān pō'ti, sō stāluo lij piär-
 kuo' vuššeminni^e. stāluo āvune šetti: tälle m^a čiččebup āi tann par-
 nien o^oččup pouwustīt jeh porrolīt. stāluon kommā ij l'em' kuh h'ejē-
 musne. stāluo kogssi tann parnien čēččān piärakuiste. ku' lin por-
 rumq, kalāhkomq, sō pārnien čiččie j'ahtā stāluje: «pāje', pāje' tap
 mū pārnep o mannup qłōkone wacciestīt qneče, poqtien kuit kog-
 tān viht pōstite». stāluo kihčij: «māb aččijitie qłōkone tarejet?» —
 «mann-ačeb j'ēn' kaihkke piärakuo' tūtñō puōktet qłōkute». sō tihte
 stāluo pāji uluks waččēt. ku' tihte parnie, čiččie uluks pō'tin (pō'ti-
 kan), sō tihte čiččie j'ahtā tan pārnān: «eihket' warrāki tann kiere-
 cen nēlle, sō qččien warrāki vūejet. sō uihte vūojin (vū'jin) parre
 e^epmqrī^hhkān.

ku' stāluo thohčeti, kuhkiep qłōkone kātuji^jin, sō warresti war-
 rāki uluks. ku' vūini, atte lie' vuālqkqm, sō varrāki-varrāki miñ-
 nesne. ku' stāluo wuāinā, ij jaks', sō kjołoje: «čiera', čiera', vurties-
 tittie, kuss^eka manne poqtāb. manne atnāp kullie', siłōp', mait-ečep
 tijjise wgttet». sō uihte vūrtin, kusseka stālu hinni kieti kuimq pikset
 kieriečistie. sō tihte pāhčēn čiččie čūohpsti stāluon su^ormite āwq
 (āw^uq), sō viht varrāki vū^ojieķō'ti. sō stāluo hārāmuse šetti parr
 e^epmqrī^hhkqn, juktie kaihkite suormite tassalōmmq. stāluo ičči kuh
 nākenup vielie tohkš' tarejet, sō vūlki stālu^o j'ēčse h'ejēmusne. stāluon
 kommā lij tie poqtqm h'ejēmusne. sō stāluo tann j'ēčse kommuse
 supcste, kuktie tihte sāmien kommā lie sou suormite čūohpstōmmq.
 «tatne l'ä' parre paihke alāmāj, kuhte pāj^eh, aččā sāmien kommā
 tū^u su^ormite čuohp^ostīt».

sō stāluon kommā varrāki miñnesne vūlēkij toglēvuon tappq
 sāmien kommāb. ko' vuāinā, ij jaks', sō kjołoje: «vuertiestittie anneče,
 manne atnāp pītnek', tijjese aččeb wgttet». sō uihte vūrētin. kuh lij
 sāmien kommā lēketommq akšuob karcust kietij sisnie utnij, sō
 vūrētij stāluon kommāp. kuh lij stāluon killek^a j'ēčse kietite o^oqččumq

kierecen rattān, sō sāmien kommā čūhpsti stāluon kommān su^ormite, sō āi viht varräki vūgjeji (v. vūgjeji), tie stāluon kommā kjoļoje: «hajēkat' tiekie mō suorma-sthuhčite, tatne lie' parre helēvetn skā-mātemmie!» sō vūlki tihte čiččie jeh parnie h'ejēmuse jeh āvotīn, juktie lie' stāluon h'ejēmuste piesemq, juktie lie' stāluon su^orōmuite o stāluon kommān āi suormuite tohkāšomq čūhpstīt. — tāllie kaika tū^une.

Az óriás és a lapp asszony.

Egy óriás elszökött a többi óriásoktól, jött egy erdőbe, a hol lappok laktak. A sátrat az óriás azon erdőben ütötte fel, aztán a lappok rénszarvasait elvette az óriás és megölte és megette. Az óriásnak felesége volt; ez is együtt volt az óriással. Hát egyszer az óriás egy kicsiny lapp fiúcskát ragadott el. Az óriás gondolta, majd sok eledelt ad a fiúnak, hogy nagyon meghízzék.

Egyszer az óriás otthon volt. A lapp fiúnak az anyja egy meddő rénszarvastehént befogott a szán elé, elhajtott az óriás sátrához, hogy majd megpróbálja, vajjon nem bírja-e a fiát visszavenni. Mikor a fiúnak anyja az óriás sátrába jött, az óriás [éppen] húst főzött. Az óriás megörült: ime most én a fiúnak anyját is megölhetem és megehetem. Az óriásnak a felesége nem volt otthon. Az óriás enni adott a fiu anyjának a húsból. Mikor ettek, jól laktak, a fiúnak anyja mondja az óriásnak: «hagyd hagyd a fiamat és engemet künt egy kicsit járkálni, hiszen ismét visszajövünk a sátorba». Az óriás kérdezte: «mit fogtok odakünt csinálni?» »Én majd sok száraz húst fogok neked kívülről hozni». Hát az óriás kieresztette. Midőn a fiu meg az anyja kijöttek, az anyja mondja a fiúnak: «ülj hamar a szánra, aztán gyorsan elhajtunk». Csakugyan igen nagyon hajtottak.

Mikor az óriás [úgy] gondolta, hogy sokáig künt maradtak, gyorsan kiszaladt. Midőn látta, hogy elementek, hamar-hamar utánuk [ment]. A mint az óriás látja, hogy nem éri utól, kiáltja: «kedveseim, kedveseim, várakozzatok, míg jövök. Van nekem aranyom, ezüstöm, a mit nektek fogok adni». Hát csakugyan vártak, a míg az óriás kezével meg bírt fogózkodni a szánban. Ekkor a fiúnak anyja levágta az óriás ujjait, azután ismét gyorsan kezdett hajtani. Az óriás igen nagyon megharagudott, hogy minden újját

elvesztette. Az óriás nem bírt többé semmit se tenni, hát elment az óriás haza. Az óriásnak felesége ekkor hazajött. Az óriás a feleségének elmondja, hogy a lapp asszony levágta az újjait. «Te csak szareMBER vagy, aki engeded, hogy a lapp asszony levágja az újjaidat.»

Aztán az óriás felesége gyorsan utána ment üldözve azt a lapp asszonyt. Mikor látja, nem éri el, kiáltja: «várakozzatok egy kicsit, nekem pénzeim vannak, nektek fogom adni». Hát csakugyan vártak. Mikor a lapp asszony elkészítette a fejszét, kezében tartotta és várta az óriás feleségét. Midőn az óriás felesége kezeit a szán szélére tette (tkp. kapta), a lapp asszony levágta az óriás asszonynak újjait, aztán ismét gyorsan kezdett hajtani. Ekkor az óriás asszony kiáltja: «hajtsd ide az én újjdarabjaimat, te ugyan-csak pokol fajzatja vagy (tkp. pokolnak szégyentelenje vagy)!» Az anya meg a fiu haza mentek és örültek, hogy az óriás házából kiszabadultak, hogy az óriásnak újjait és az óriás feleségének is az újjait le bírták vágni. — Ime mind.

3. *Stāluo jēh sū^u suqñuo-parnie’.*

Akte stālu utni kuļma takter’. sō suqñuo-parnie’ °oçci stālu. mēn stālu ošseti, kučēie lie dle tah parnie’ sōñotumq teitie sū^u takteritie, ačča pouwustit teitie jīčse suoñuo pērēnit°. sō stāluo pouwustoma teitie kuokte poarāmusit°, mēn tle tap nuoramusop añne ošseti ačča añne pājet orruot. tihte stāluon taktere rāreste, ačča tihte sou kalla kihčēt sou āhčēp, mqitīe īj sējīt’ (sēiht’) wqtet sūtno vuojimq roqñčup, sō tap jīčse stuora pieñup o tab jīčse stuora akšuo (akšuo). tihte parnie sou prū^uresn rāriep stāluon koajēku waccā, kihčije: «ih sējīt’ wqtet muñne tū vuojimq-ruoñčup jah stuora pieñup o tap jīčēt akšuo^p, manne sītup hējēmose mennet o poatap var-rāki pōstit». sō stāluo wutti teitie ātit sū^u taktern suoñuo pārēnan (v. pārenije). tihte vuojimq ruoñču līj takkarq (v. takkare), īj-ñe kukte kēlle’ jakselit tap ruoñčup, tan snappie līj tihte; o tihte stāluon stuora pieñe līj takkara, at jēs stāluo jāma, so kučēie pare (v. pqrq) stāluop slieihkije, so vūōsiye viht. tihte stāluon stūorra āksuo līj takkarā, kučēie pqrq stēllije, sō čuohpā kaihkka tū^unup, māp parra mur-rōte poatā.

kuččie tihte pāhče °očči stāluste teitie, maitie seihti (sīhti), tle tuhte pāhče, stāluon suoña-pārēnie waltā stāluon kaihka pūcīe o wuālākā. kuh stāluo wuēpcsti, kuh (?) sou wuójowosassa lāj wuāla-kama, so stāluo varrāki miñnesne tođlōvun (tuđlōvuon) para ēp-muorīhkān. akte prūwie stuora juhkon ācōln; tihte kristegessi prūwie. stāluo poqtā tan prūwien nīlle, sō prūwie jes kahčā juhkon si'se jeh stāluo pqtiniij tan stuore juhkse. sō pāhče kaihka stāluon pūc' o sōļōp' weltij o prūrie stāluon taktarijine jeh viasuojijn kuhkiep hiejēvolākan. jis ieh lie' jāmumq, sō viasuh annē. — tāllie kaihka tūne.

Az óriás és leánykérő legényei.

Egy óriásnak három leánya volt. Hát kérő legényeket kapott az óriás. Hanem az óriás gondolta, mikor ezek a legények megkérték a leányait, majd meg fogja ölni ezeket az ő leánykérő legényeit. Az óriás megölte a két legöregebbik, a legfiatalabbikat pedig gondolta, hogy majd még meghagyja (tkp. hagyja lenni). Az óriásnak a leánya tanácsolja, hogy ez az ő férje kérdezze meg az atyját, vajjon nem akarja-e neki adni a húzó rénökrét, aztán a nagy kutyáját és a nagy fejszóját. A legény menyasszonyának tanácsára az óriáshoz megy, kérdezi: «nem akarod nekem adni a te húzó rénökrödet és a nagy kutyát és a te fejszédet, haza akarok menni és hamar visszajövék». Hát az óriás odaadta ezeket a tárgyakat a leánya kérőjének. Ez a rénökör olyan volt, hogy senki sem bírja utól érni ezt a rénökröt, olyan gyors volt ez; és az óriásnak nagy kutyája olyan volt, hogy ha az óriás meghal és ha csak megnyalta az óriást, hát ismét föléled. Az óriásnak nagy fejszéje olyan volt, hogy ha csak parancsolja, mindent elvág, a mi csak útjába (?) jön.

Mikor a legény megkapta az óriástól a miket akart, akkor az a legény, az óriásnak, leánykérő legénye fogja az óriásnak minden rénszarvasát és el megy. A mint az óriás észre vette, hogy az ő leendő veje elment, az óriás gyorsan ugyancsak nagyon üldözve utána. Egy híd volt egy nagy folyón át; ez keresztények hídjá. Az óriás jön a hídra, akkor a híd meg beleesik a folyóba és az óriás lemerült a nagy folyóba. Aztán a legény elvette az óriásnak rénszarvasait és ezüstjét és összeházasodott az óriásnak

leányával és sokáig boldogul éltek. Ha meg nem haltak, még élnek. — Ez az egész.

4. *Stāluon pīⁱra, kuht ačā sō^oñodī^t sāmien nieitse.*

Akte līj stāluo poqtāmq sēmij kogiku. sāmieh unterīⁿ, kustie līj tihte stālu^o poqtāmq. tihte stāluo sōglete sēmi pō^oc'. suomies āikien ta' sāmie' lēn jghtājimmq tästie, kusnie lēn orruominni^e, jeačā lah-kān. stāluo minnesne pō^otij tai sēmij o jēčse kogtiep cikkij sēmij kogtiei piālese. suomies āikien tihte stāluo j^ahtā tuitie sēmite: «tuqreīittie tiije' mannop soqmies raihkuos lāhpon kuoiku jēh sō^oñodī^t. manna tairāp, tihte sāmie aktup čāppies nieitop atnā; mann-ečep tesse sō^oñodī^t». sō sāmie' svōrejījin: «nū acin (aččipie) mijje' tugredī^t».

sō stāluo jēh ta' sāmie' vülkin tann raihkuos lāhpon kogiku. ku tan lāhpun kogiku pō^otin stāluo jēh tah sāmie', stāluo vīⁿeste wqtā tann raihkuos lāhpije jēh tann nieitse jēh kihčije tab nieitob jēh tab nieitn āhčiep: «mqitie aččep manne tū^u nieitse oqčēt soqñe-dī^t?» — «nū qč' ^oaččēt», tihte nieitn āhčie svōrije stāluop. kuh stāluo tap kauōlā (kū^uli), sō tap nieitup kihčije: «mqitie vient', tatne sī^ht' muīⁿe kommāsessene wārādī^t?» nieite svōruq: «nū mqanne sī^htub». tihte nieitn āhčie oššeti: nū kul' satne kaļākā stāluop nerrit nāken āikien; juktie iččij tuost' stāluje n^ooihkut. sō stālu^o ārrui tann raihkuos sāmien piālesne, to' jēnup' sāmie' vülēkin jēčs' h'ejēmose (v. h'ejēmose). tuote stāluo toqreti piejjeki tap nieitop skoqkije jēh vieihkekti tab nieitob pō^ocite süihtet.

soqmies iehketn tihte stāluo jēh tihte nieite h'ejēmose pō^otikan kuqtān, sō tihte nieitn āhčie kihčije: «īh vient' tatne, mō nieitn kal-lese, sī^ht' jirretn uktek pō^ocite süihtet skoqksne?» — stāluo svōrije: «nū mqanne sī^htup». sō stāluo vulki skuakse pū^uci kogiku. tihte nieitn āhčie jēh tihte nieite h'ejēmose pēcin, sō tihte nieitn āhčie j^ahtā jēčse nieitse: «tatn-eč' tāllie lē^ekedī^t čāppies kārvo' tūtñö kogret (v. kog-rut), sō aččep manna jēs mennet marhnese vīⁿop oqstet, sō aččien prū^urese lē^ekit fierhtop slājēb»; jēh jīhti tann sū nieitse: «kuččie stāluo h'ejēmose poqtā, sō ačč' supcstī^t, koopp manne vuālākomq.» tihte lie jeahtomq jēčse taktāresse, ačā jēčsesse prū^urasesse kārvo'

kugret, kukt-eče stāluo pūerqpa jāhkit, att-ečā šettit sōu prū^ukomq, o satne jⁱēce wēcci marhnese āi tann autste vīⁿup oqstēt. sō tihte kallā vūlki. iehketn stāluo hⁱejēmose pō^oti, sō stāluo kihčije: «kogpp tū āhčie vuālākqmq?» — «mū līj āhčie vuālākqmq, aččā vīⁿup uōstet mijjēn prū^urese. manne jes lip tāllie mu^unie prū^urese-kārvuo' kogruominnie, kučč-ečin tāllie mqnne jēh tatne prū^ures'-prū^ukom' wārādīt». — «hⁱejēvon lie», stālu^o j^eahtā, kuh tap kū^uli, tann sū nieitse. muppien piejjen āi stāluo vūlki skuqkse pō^c' sūihtet. nieite hⁱejēmose pēci jēh ačā prū^urese stⁱellādīt. sō tihte nieitn āhčie hⁱejēmose pō^oti viht. stālu līj skō^ok^ssne, kuh nieitn āhčie pō^oti. nieitn āhčie kihčije nieitop: «juo lie' tāllie kō^orūmq jēčset kārvuo' jēh stⁱellādōmma prū^urese?» nieite svōrij: «nū l'ep mqnne kō^orumq jēh stⁱellātōmma». — «hⁱejēvon lie», nieitn āhčie svōrij.

ku' stālu^o iehketn hⁱejēmose pō^otij, so tihte nieitn āhčie stālose j^eahtā: «mqnne l'ep tāllie wārādōmma vīⁿop puqktomq, jū^uks' tāllie mū nieitn kallese. īh sīⁱht', ačči^on mennet virmie' jirretn jatt^etīt, kuktie prū^urese kū^ulie' oōčuon?» — stālu svōrij: «nū monne sīⁱhtup». tihte sāmien kēlle ušsete: «nū qēep tāllie stāluop nerret, kuččie parra seihtie miātān tugredi^t jēh virmie' jatteti^t». sō stālu^o jēh tihte sāmien kēlle waccājijin jawrien kuoiku. tihte sāmien kēlle jēče sū^uhpgnōp (v. sūghpgnēp) miātān wēlti. stālu kihčije: «māb ač' tāinie tarejut?» — «mqnn-ačep stuore ki^rkīep tēsse korrodīt, māb qēin utnet, virmie-kīečān korrodīt, kuččie jattetn (jatt^etīⁿ). monna tairāb aktup sugkies luoktop, kuhte lie par ^eepmq^rīhkan sō^ok^oq^o tauwos jawrieb. kuččie dle kieñola šattā, so pqrq ^eepmq^r-^eepmq^rīhkan kieñole lie tahkuo jēh prāra pāmōre, takkuo aččien tappo stuore stiejēnup utnet, tujitie vi^rmite aččiⁿ vuōstak jatt^etīt (jatt^etīt)». kuh līn virmite waltomq vūoles vuokteñistie (vuoktiñistie), sō sū^ukojīⁿ. tihte sāmie kūlleskučče līj tab stuora ki^rkīep āi waltoma miātān jēh tap suohpoñeb korruodōmma tann stiejēnesse. sō tuhte sāmien kēlle j^eahtā stālije: «monn-ačēb sū^uket, tatne kalāk' jattīt (jatt^etīt) virmite jaurān».

kuh līⁿ tāllie jatt^etalleminnie, sō tuhte sāmien kēlle sūolete korrote tap suohpoñep stāluon aktⁿ juqlākān. ku' lie tap turujumq, stāluo lie vi^rmiēp (vi^rēmīep) jatt^etimine jaurān. stāluo līj venncen

minnie-kiečsne. stāluo parra wǵrtšeminnie (wǵrtšeminni^e) jaurien sējise, sō ičči ānne tairie' māb lij tuhte sāmien kēlle turujummg. sō warrāki tihte sāmien kēlle rū^uhtsti stāluop venneste. stāluo stūonij jaurān, warrāki tihte sāmie hajēketi tap stuorra stiejēnup āi jaurān, māb lij korrodommg stāluon juqlāḡkān. stālu pǵrrǵ purrūsi jeh pup-poltij, sō wuajuoi pǵtnān. stāluo jihtij, kuh vuaju^oi: «jis l'ep tap tairuma auōtsne, sō lip tatnup prū^uwustommg». sō stāluo wuajuoi jeh pǵtnenⁱ. nāmhtie tap tihte sāmien kēlle stāluop nerri. sō vūlēki j'ēčse koqtān jeh sopesti j'ēčse nieitse: «nū tāllie stāluje šlūöhp' prū^u-resinnie wārādīt». sō āvudī'n pǵrr 'epmǵrīhkǵn. — tāllie kaihkka tū^une.

Az óriásról, a ki egy lapp leányt akar megkérni.

Egy óriás jött a lappokhoz. A lappok csudálkoztak, honnan jött az óriás. Az óriás ellopja a lappok rénszarvasait. Egyszer a lappok elköltözködtek onnan, a hol laktak, más helyre. Az óriás a lappok után jött és a maga sátrát a lappok sátrai mellé ütötte fel. Egyszer az óriás azt mondja azoknak a lappoknak: «kövessetek (kisérjetek) engemet egy gazdag emberhez, hogy leányt kérjünk. Én tudom, ezen lappnak szép leánya van; majd ezt fogom megkérni». A lappok felelték: «elkisérünk (követünk) bizony».

Hát az óriás és a lappok elindultak a gazdag emberhez. Midőn az emberhez jöttek az óriás és a lappok, az óriás pálinkát (tkp. pálinkából) ad a gazdag embernek és ennek a leányának és kérdezi a leányt és a leánynak atyját: «vajjon meg fogom-e kérhetni a te leányodat?» — «Megkérheted bizony», felelt a leánynak atyja az óriásnak. Mikor az óriás ezt hallja (hallotta), kérdezi a leányt: «mit gondolsz, akarsz-e az én feleségem (tkp. nekem leendő feleségül) lenni?» A leány feleli: «akarok bíz én». A leány atyja gondolja: majd csak lóvá fogja ő egyszer az óriást tenni; mert nem merte az óriásnak megtagadni. Hát az óriás ott maradt a gazdag lapp mellett, ama többi lappok elmentek haza. Amaz óriás nappal az erdőbe kísérté a leányt és segítette a leánynak a rénszarvasokat őrizni.

Egy este az óriás és a leány haza jöttek a sátorba, hát a leánynak atyja kérdezi: «nem gondolod te, leányomnak leendő férje, [nem] akarod-e holnap egyedül őrizni a rénszarvasokat az

erdőben?» — Az óriás feleli: «akarom bizony». Hát az óriás elment az erdőbe a rénekhez. A leánynak atyja és a leány otthon maradtak, és a leánynak atyja mondja a leányának: «te majd most hozzá fogsz készülni, hogy magadnak szép ruhát varrj (tkp. magadnak szép ruhákat varrni), én pedig el fogok menni a vásárra pálinkát venni, aztán mindenfélet elkészítünk a lakodalomra»; és mondta a leányának: «ha az óriás haza jön, akkor majd mondd meg, hová mentem én». Ez azért mondta a leányának, hogy magának, leendő menyasszonynak, ruhákat varrjon, hogy az óriás jobban higgye, hogy az ő vőlegénye fog lenni, és ő maga a vásárra is azért ment pálinkát venni. Hát ez az ember elment. Este haza jött az óriás, az óriás kérdezi: «hová ment a te atyád?» — «Az én atyám elment, hogy pálinkát vegyen a mi lakodalmunkra. Én is most varrom magamnak a menyasszonyruhákat, minthogy most én és te menyasszony vőlegény (tkp. menyasszonyok-vőlegények) fogunk lenni». — «Jól van», mondja az óriás, midőn ezt hallotta a leányának. Másnap az óriás ismét elment az erdőbe rénszarvasokat őrizni. A leány otthon maradt és a lakodalomra akar rendezkedni. Hát a leánynak az atyja ismét haza jött. Az óriás az erdőben volt, midőn a leánynak atyja megjött. A leánynak atyja kérdezi a leányt: «már most megvarrtad magadnak a ruhákat és elrendezkedtél a lakodalomra?» A leány felelt: «megvarrtam bizony és elrendezkedtem». — «Jól van», felelt a leánynak atyja.

Mikor az óriás este hazajött, a leánynak atyja mondja az óriásnak: «én most elvoltam, pálinkát hoztam, ígyál most leányomnak leendő férje. Nem akarod, hogy elmenjünk holnap hálókat kivetni, hogy a lakodalomra halakat fogjunk?» Az óriás felelte: «akarom bizony». A lapp ember gondolja: «most majd elbolondítom az óriást, minthogy (tkp. mikor csak) el akart velem jönni (kisérni), hogy hálókat vessük ki». Aztán az óriás és a lapp ember elindultak a tóhoz. A lapp ember hajító kötelét magával vitte. Az óriás kérdezi: «mit fogsz evvel csinálni?» — «Majd nagy követ fogok erre kötni, a melyet majd tartunk, [hogy a] háló végére kössük, mikor kivetjük. Én tudok egy sekély öblöt, a mely igen nagyon sekély messze be a tóba. Mikor aztán mély lesz, akkor arra felé igen igen mély lesz és meredek partú. Arra felé fogjuk azt a nagy követ használni. Azokat a hálókat fogjuk először kivetni». Midőn a hálókat levették a szárítóról, eleveztek. A lapp

ember a nagy követ is magával vitte és a hajító kötelet rákötötte a köre. Aztán a lapp ember azt mondja az óriásnak: «én majd evezek, te fogod a hálókat belevetni a tóba».

Mikor kivetegették [a hálókat], az a lapp ember titkon ráköti a kötelet az óriásnak egyik lábára. Mikor ezt csinálta, az óriás a hálót vetette a tóba. Az óriás a csónak hátsó végében volt. Az óriás csak nézett a tóba, hát nem tudta, mit csinált az a lapp ember. Ekkor az a lapp ember gyorsan kitaszította az óriást a csónakból. Az óriás bele bukfenczezett a tóba, a lapp ember a nagy követ szintén gyorsan belevetette a tóba, a melyet az óriás lábára kötött. Az óriás ugyancsak kapálódzott és bukdácsolt és lemerült a fenékre. Az óriás mondta mikor elmerült: «ha ezt előbb tudtam volna, akkor tégedet megöltelek volna». Hát az óriás elmerült és elsülyedt. Így tette a lapp ember az óriást lóvá. Aztán elment a sátrába s azt mondta a leányának: «no, most nem kell az óriás menyasszonyának lenned» (tkp. szabadulsz az óriásnak menyasszonyul lenni). Hát igen nagyon örültek. — Ez az egész.

5. *Raihkuos lāhpun jēh stāluoi pī'ra.*

Aktu aikien lij kāmput thijji akte raihkuos lāhpq. tihte lāhpq kallie thū^{sn} pō^ceste utnij jēh j'ēn' kullie' sölöp' parr e^pma^rihken. tihte lij lāhpq kaihka-kaihka raihkuomist kaihkhiste sēmiste. tihte lāhpq aktop taktarub utnij; tihte lij čāppies taktara. sō lie' stāluo' tann raihkuos sāmien pī'ra kū^ulōmq, sō mennejī'n kulōmq stāluo' tānn lāhpun kogiku. ku' lāhpun kogiku pō^tin, kihčēn tab lāhpob: «mije' lipie kū^ulōmq, tatne lie' raihkuomus kaihkhiste sēmiste. sō lien mijje' mennejimmq o uššetommq, aččien (aččipie) tūtne ārrut trienkqne j'ēh pō^cite tōu (tū^u) süihtet». — «ja nū mqnne sī^thtup, aččitie tijje' ārrut jēh mū^u pō^cite süihtet». sō tuh stāluo' orruojī'n tan sāmien lāhpan piālesne aktep jāpieb. sō uššedī'n, aččie' sijje' tappq lāhpob pū^uwustī't jēh wāltet tann lāhpun nieitup jēh kaihkhiste pō^cite, kullite, sölöpīte jēh vu^lēkit j'ēčse h'ejēmūn kogiku. stāluo' uššeteminie lī'n, kukt ečie' fierādī't tapp lāhpob pū^uwustī't, juktie tihte lāhpq lij nuqities alāmāj. sō uššedīn ta' stāluo', aččēn priūowut kihčet tap lāhpob, maitie ij tihte pogrāmus stāluo' āccu' tab altse nieitop sōu kāmmane. lāhpq svōrij: «nū ačā āččet tihte pogrāmus stāluo tap mū takterup sōu kāmmane».

aktn aikien tihte lij sāmie kēlle mennejumq, aččā kuossite wārādīt sū^u j'enepi šliekti lū^unie. kuh lij tihte pogries lāhpq vuālq-kamq, so uššedīⁿ tah stālu^o, aččie' pikset tan lāhpun takterub o kaihkite pō^ocite jēh kullite, sōlōpīte jēh vūlēkit jīčš' h'ejēmūn koqihku. sō uhte stāluo' pēksijīⁿ kāihka tan lāhpqⁿ 'ēkeb jēh vūlkin, kuh lij lāhpq poqrte. kō lāhpq pōstite pō^oti, sō ičči^u-nie kaunh nāken alāmuč', kaihkā tū^une līⁿ vuolktoṃmq. lāhpq hārēmūsnē šētti parr 'epmq-rīhkan, sō vūlēki viht pōstite j'ēčse šliektekuppui kuqiku. tan sāmien akte vielle lij āi nuqities alqāmāj. sō tāp j'ēčse viellop mietān 'očči, sō mennejīⁿ jēh ēččie' stālīte toqlōvut.

stālu^o līⁿ juo hinnemq jīčš h'ejēmūse poqtet. tann sāmien kal-lān takterup līⁿ stālu' stellemq, aččā smuohte wārādīt alōkone jēh wqrtāšīt o kulltelīt, mqitie nāken sāmie' poqtie' tuqlōvuon sijjeb. kuh tihte sāmien nieite vūini, sōu āhčie pō^oti o sū ahčien vielle (v. sū^u čiecie), ičči kuh wāret', stāluite supst', mān orrui parre šāvut ālōkone. sō pō^otin tan nieitn āhčie o čiecie tann nieitn koqiku jēh kihči-jin tab nieitup: «māb lie' stāluo' tarejuominnie koqtien sisnie?» — «pūpmotalleminnie lie' stāluo'», nieita svōrij. sō tihte nieitn āhčie j'āhtā: «menne' tatne kuqtān, stāluite lāčie' siānkuob. kuččie lie' stāluo' oqrājēmmq, tī-eč' waltet stālui ruōutie kāptie' jēh piejet tāllo-pialese, kuktie pāhken' 'epmqrīhkan. kuččie lieh tapp tōrojūmq, sō poqtie' mijjen koqiku uluks». sō nieite wāreti tarejui tap, māb j'ēčse lij āhčie j'āhtomq. koh aččā uluks viht waccet, stāluo' kihči: «koqpp uč' tāllie waccēt?» — «mann-ečeb waccet parra qlōkone jēh kaččē-dīt, poqtāb kuit koqtān viht». — «jā, jā, waccie' warrāki uluks jēh poqtie' warrāki viht koqtien sī^use, mijji piālesne oqrīe'», stāluo' jiehtie' (jīhtin).

ku' nieita uluks pō^oti, so tann nieitn āhčie jīhti: «ullh^u kuh vielie koqtān waccie'!» sō ēlēkin tann nieitn āhčie jēh čiecie rampol-dīt tāinie kō^otine. stāluo' tapp kō^olōjīⁿ, warrāki warrestin pejjise siānk^uste jēh aččie' ruōutie kāptie' cākit. mān tah līⁿ pāhkenommq par 'ēpmqrīhkan, sō iččin ānīe hialet' cākit kennā. stāluoh arvietīⁿ, tāllie lieh sāmie' poqtoma sijjeb toqlōvut. «viārromus, juktie mijjen ruōutie kāptie' pāhks, iččim tāitie 'qēču' cākit». sō warrestin uluks. sō tuh sāmie' nuqitāstāllejīⁿ jēh pouwustījin stālīte. sō āvune šēt-

*tī'n, juktie iččin stāluo' ruōutie kāptie' utnie'; ōvēste tie lim tohkā-
šemma powrustīt. sō tīhte sāmien kēlle wēlti jīčse kaihkite pōcite,
kullite, sōlōpīte jēh vūlki jīčse h'ejēmon kogjēku. sō āvudijin par
ēpmgrīhkn. — tāllie kaihka tū^une.*

A gazdag emberről és az óriásokról.

Egyszer régi időben volt egy gazdag ember. Ennek az embernek volt ezer rénszarvasa és igen sok aranya ezüstje volt. Ez az ember a legesleggazdagabb volt minden lapp közül. Ennek az embernek volt egy leánya; ez szép leány volt. Hát az óriások hallottak erről a gazdag lappról és három óriás ment el azon emberhez. Midőn az emberhez jöttek, kérdezték az embert: «mi hallottuk, te vagy a leggazdagabb minden lapp közül, tehát elindúltunk és gondoltuk, hogy majd neked szolgálid leszünk és rénszarvasaidat őrizzük». — «Igen bizony akarom, hogy ti maradjatok és rénszarvasaimat őrizzétek». Hát az óriások ott maradtak a lapp embernél egy esztendeig. Azt gondolták, hogy majd megölik az embert és elveszik az embernek leányát és minden rénszarvasát, aranyát, ezüstjét és elmennek haza. Az óriások gondolkodtak, hogyan cselekedjenek, hogy az embert megöljék, mert ezen ember varázsló ember volt. Hát gondolták az óriások, hogy majd megpróbálják, megkérdezik az embert, vajjon nem kapja-e meg a legöregebb óriás az ő leányát feleségül. Az ember felelte: «bizony megkaphatja majd a legöregebb óriás a leányomat feleségül».

Egyszer a lapp ember elment, hogy majd meglátogatja a többi rokonait (tkp. hogy majd vendégeknek lesz többi rokonainál). Midőn az öreg ember elment, gondolták az óriások, hogy majd megfogják (megragadják) az embernek a leányát és minden rénszarvasát és aranyát, ezüstjét és elmennek a saját hazájukba. Az óriások csakugyan elvették az embernek minden holmiját és elmentek, midőn az ember oda volt. Mikor az ember visszajött, nem talált egy embert sem, mindent elvittek magukkal. Az ember igen nagyon megharagudott, aztán ismét visszament rokonaihoz. A lappnak egy testvére szintén varázsló ember volt. Ezt a testvérét magával vitte, aztán elindultak, hogy az óriásokat üldözzék.

Az óriások már hazájukba bírtak jönni. A lapp ember leányának megparancsolták az óriások, hogy egy kicsit legyen

kün és nézzen és hallgatózzék, vajjon nem jönnek-e némely lappok őket üldözve. Mikor a lappnak leánya látta, hogy az ő atyja jön és apjának testvére (nagybátyja), nem mondta meg az óriásoknak, hanem csak hallgatott (tkp. csendes maradt) күнт. Hát jöttek a leánynak atyja és nagybátyja a leányhoz és kérdezték a leányt: «mit csinálnak az óriások a sátorban?» — «Esznek az óriások», felelte a leány. Aztán a leány atyja mondja: «menj be a sátorba, vedd meg az óriásoknak az ágyat. Mikor az óriások elaludtak, akkor majd fogd az óriásoknak vasköntőseit és tedd a tűz mellé, hogy nagyon megtüzesedjenek. Ha azt megtetted, jöjj ki hozzánk». Hát a leány megtette, a mit az atyja mondott. Midőn ismét ki akart menni, az óriások kérdezik: «hová akarsz most menni?» «Ki akarok menni, hogy csak kint húgyozzam; a sátorba jövök aztán ismét». — «Igen igen, gyorsan menj ki s hamar ismét jöjj a sátorba, mellettünk hálj», mondták az óriások.

Midőn a leány kijött, hát a leány atyja mondta: «ne menj többé a sátorba!» Aztán elkezdtek a leánynak atyja és nagybátyja zakatolni a sátorral. Az óriások ezt hallották, gyorsan felszöktek (tkp. futottak) az ágyból és a vasköntőseket fel akarták húzni. Azonban ezek igen nagyon megtüzesedtek, hát nem bírták rájuk venni. Az óriások sejtették, hogy most lappok jöttek őket üldözni. «Legrosszabb, hogy vasköntőseink tüzesek, nem bírtuk ránk venni». Aztán kiszaladtak. Ekkor a lappok varázsoáltak és megölték az óriásokat. Megörültek, hogy az óriásoknak nem voltak vaskabátjaik; különben alig (tkp. nem bizonyos akkor) bírták volna megölni. Most a lapp ember elvette minden rénszarvasát, aranyát, ezüstjét s hazament. Aztán igen nagyon örültek. — Ime mind.

6. *Stāluon pīⁱra, kuhte čālēmets pūēhkene wārā-
tōmmq.*

Akte stālu lij vuālākqmq, jⁱēčse kogtiep cikkemq sēmij piālese. tihte stālu oššeti, aččā mennet sēmij kuoiku sō^oñodi^t. sō menni aktu sāmien kuoiku, tihte sāmie aktep čāppies nieitop utnij. kuh stālu^o tann sāmien kogiku pō^otij, sō wutti stālu tann sāman o kaihkite sāmien alāmučitie vijēneste jēh kihčije: «mgit-ečep mqnne "oččet sō^oñodi^t tann tū n^eitse?» sō lāhpq svōrij: «nū qč' "oččet.» mān iččij kuh tihte sāmie sīⁱht', ačča stāluq prū^uret sou taktarinie; mān

nämhtie stāluop svōrij, ača "oččēt sū" taktarinie prū^uret, jōktie ičči tuost' stālije nōōihkut, pōllij, ačča stālu^o satnup pouwustā't, mən oššeti, nō kulh satne kalķā stālu^op nerrit. sō stāluo jāhti, koqss-ečē tihte lāhpā puqtet sō hiejēmūn koqiku, o niejētop stāluo sīⁱhti, ača tuqredi't satnup sū hiejēmūn koqiku, kuktie satne piālesne očče ugret.

sō uihte stālu^o o tihte sāmien n'eite vūlēkin stāluo-hiejēmūn koqihku. muppien piejj'en aččin nieitn 'eihtek' stāluon kuqiku vū^lēkit o prū^urop hollēt. stāluo lij jēh' pō^oc' muttomq o j'ēnh' prū^uro-pierkuo' lēkemq. sō pō^otin tan nieitn 'eihtek' tan stāluon hieimuⁿ koajēku, sō pō^orij tihte sāmien kallā j'ēn' sāmie' tann prū^urese. tie kuhče tihte kēlle suomies alāmučūtie uluks koqtien pājuñuln (v. pajeñuln) o kēh-čije teitie alāmučūtie: «maitie ietie tejje' seit' mannop viei'kietīt', aččien stāluop nerret?» sō tah alāmuč' kihčijin: «kukt-ečin tie fierādīt stāluop nerret?» — «nū manne tairāp, kukt-ečep fierādīt, jēs para seihtietie mannup vieihk'etīt'. sō tuh sāmie' svōrujin: «nū mijje' tatnup sīhtien (sīhtepie) vieihk'etīt'. sō tihte sāmie' j'āhtā: «tuon tiāwān lie tūeksne akte jawrie, mennejitie, tann jawrien (jaurien) kuōutielesse stuora rākiep čuohpojittie». sō uihte tuh sāmie' vūlēkin, aččie' rākiep čuohpot. sō tuhte sāmien kēlle j'āhtā tūitie muppite sēmite: «kuččie litie tāllie raikiep čuohpumq, tī-ečite lupmq jällä muohtek mō^okit (v. mōokit, v. pällit) tan raikān, sō poqtie-jittie kuqtien kuqiku». tah sāmie' uihte lē^okiin tap hō^olēp jēh vūlēkin koqtien koqiku. ku' koqtān pō^otin, sō lie stālu^o stuore pierākuo-krū^uhtep vuoššemq, sō porruin pierākuo' jēh vējēnop jū^ukujijin jēh kärevasse šettin. tāllie tuhte prū^uresn āhčie j'āhtā tann sū taktaresse, aččā tāllie kō^orōvodi't j'ēčse urrq kārruit, sō ačā stāluine tāncut (v. tāncet) o j'ēhtet: «manne lēp tāllie tū^u kommā»; sō ačā kīhčēt: «kusnie mū kēlle tab j'ēčēt ruōutie paihpāb atnā'?» — tihte lij ruōutie paihpā takkara, kuččie stāluo nākān wārese poatā jēh kjoļoje sōu ruōutie paihpān mietie, sō ruōutie paihpā poatā jēh stāluo nqmmuste muppij alāmučij vōrrop.

kuh lie tāllie sāmien nieite turujumq, māp j'ēčse āhčie lij j'ēhtomq, sō kīhčije tihte prū^uresn āhčie stāluop: «iħ seiht', aččien men-net, tunnie jaurisne, mīe lie tunnie tiāwān tūeksne jēh čälēmets

püehkie wārādīt? — tihte čälēmets püehkie-warreṭimmie lij nāmhtie: korrot' līniep aktñ sāmien čēlēmite, sō tihte pgra čälēmets aččā orrut, sō ačā warret (warredīt) jieñan nällnie prūowut, mgitie tohkse tüitie muppīte waltet. — stāluo svōrij: «nū gčēn mennejit tann jaurān». koh lēñ tällie lēkeṭommg, aččie' tällie mennejīt, sō tuhte prū^uresn āhčie jeahtā suojemučči tunn jīčse taktaresse: «tatn-eč kuḡtsne ārrut; kuččie lien (liepie) mijje' waccājimmg, ti-eč' stāluon ruōutie paihpāp uheedīt jēh tǵlose hajēkadīt, kuktie pāhkāne parrq ēpmḡrīhkān». kuh lie-le nieitn āhčie jiehtemq tap jīčse nieitse, sō mennejijin stāluo o tah jīēñh sāmie' tann jaurān. tie j'ahtā tihte sāmien kēlle tüitie muppīte sēmīte, aččie' mennet klāhkā' čuohpot. ku' stāluo vūini, juktie tu' muppīe sāmie' klāhkā' čuohpojīn, sō jeahtā, satn-ečē āi klāhkāp čuohpot. sō tuh sāmie' svōrijijin: «ñh kuit tatne nāken klāhkāp tārēpuš', tatne lieh kuit sō stō^orahka wac-cet, mējje' lien (līpie) sō kō^ompotēks'». sō iččij kuh stālu^o nāken klāhkāp čuohp'.

tie vūlkin tan jaurān. aktñ sāmān līnie' čēlēmite korrodītñ, sō ačā tihte sāmie čälēmets püehkie wārādīt. kuh lie-le tihte čälēmets püehkene wārādōmma unne stuontečep, sō tuh sāmie' jiehtie' stāluje: «tatn-eč tällie čälēmets püehkie wārādīt». sō korrotin stāluje līniep. tie stāluo j'ahtā, nū kaḡkā satne pēksit tüitie sēmīte. sō warreste, aččā pēksēt, mñn icci-ñe tairie' fōrn hō^olese warrestī. kuh stāluo hō^olese (v. raikān) kahči, sō tuh muppīe sāmie' wārādītñ stāluop cēpmin jīčs' klāhkai kuimq. stāluo kǵlōlōje: «poḡtie', poḡtie' warrāki mū^u ruōutie paihpā!» sō uichte ruōutie paihpā pō^oti jēh ačā stāluo ruōutie paihpūine nāmmu^ot vōrrop tüistie sēmīste. ruōutie paihpā lij parra ēpmḡrīhkān pāhkēs, so stālluo pūoleči parre ēpmḡrīhkān. sō cēpmin tuh sāmie' jīčs' klāhkai kuimq stāluop jēh tihte jēmij. tällie vūlēkin stāluokogtien kogiku tah sāmie'. kaiħka stāluon kullie', sōḷop' pō^oc' wēltin jēh hējemuse vūlēkin ta' sāmie'. sō ārudītñ parr ēpmḡrīhkān, juktie stāluop tohkāsītñ powwistet. — tällie kaiħka tū^une.

Az óriásról, a ki szembekötősdit játszott (tkp. vak bak volt).

Egy óriás elment, a maga sátrát lappok mellett ütötte fel. Ez az óriás azt gondolta, hogy majd elmegy a lappokhoz leányt kérni. Hát ment egy lapphoz. Ennek a lappnak volt egy szép leánya. Mikor az óriás a lapphoz jött, az óriás ennek a lappnak és minden lapp embernek pálinkát adott és kérdezte: «vajjon megkérhetem-e majd a te leányodat». Az ember felelte: «megkérheted bizony». Azonban nem akarta ez a lapp, hogy az óriás összeházasodjék a leányával; de így felelt az óriásnak, hogy majd elveheti a leányát, mivel nem merte az óriásnak megtagadni; félt, hogy az óriás megöli őt, [magában] azonban gondolta, majd (tkp. bizony halld) bolonddá fogja ő az óriásttenni. — Az óriás megmondta, mikor jöjjön az ember az ő lakására, a leánytól (tkp. leányt) pedig azt akarta az óriás, hogy kövesse őt a házához.

Az óriás és a lapp embernek a leánya csakugyan elmentek az óriás házába. Másnap a leánynak szülei is el akartak menni az óriáshoz és lakodalmat tartani. Az óriás sok rénszarvast vágott le és sok lakodalmi húst készített el. Hát jöttek a leánynak szülei az óriás lakásába és a lapp ember sok lappot hívott meg a lakodalmra. Ekkor ez az ember néhány embert kihívott a sátoron kívül és kérdezte az emberektől: «vajjon nem akartok-e nekem segíteni, hogy az óriást elbolondítsuk?» Az emberek kérdezték: «hogyan cselekedjünk tehát majd, hogy az óriást elbolondítsuk». — «Na én tudom, hogyan fogok cselekedni, ha csak nekem segíteni akartok». Azok a lappok feleltek: «bizonyynal segíteni akarunk neked». Aztán a lapp mondja: «ama domb mögött van egy tó, menjetek a tónak közepére, vágjatok egy nagy lyukat». Azok a lappok csakugyan elmentek, hogy lyukat vágjanak. Aztán az a lapp ember mondja azoknak a többi lappoknak: «mikor a lyukat kivágtátok, akkor majd havat kotorjatok a nyílásra, aztán jöjjetek a sátorhoz». A lappok csakugyan elkészítették a nyílást és elmentek a sátorba. Mikor a sátorba jöttek, az óriás nagy fazék húst főzött, hát húst ettek és pálinkát ittak és részegek lettek. Ekkor a menyasszonynak atyja mondja a leányának, hogy most öltse fel új ruháit és tánczoljon az óriással és mondja: «én most a feleséged vagyok»; aztán kérdezze: «hol tartod, férjem, a te vascsővedet?»

— Ez a vas cső olyan volt, hogy mikor az óriás valamely hegyre jön és kiabál vas csőve után, akkor a vas cső jön és az óriás kiszívja a többi embereknek a vérért.

Midőn most a lappnak a leánya megtette, a mit az atyja mondott, kérdezte a menyasszony atyja az óriást: «nem akarod, hogy elmenjünk, hogy ama tavon, a mely ama domb mögött van, szembekötősdit játszunk (tkp. vak bakok legyünk)?» — Ez a szembekötősdí (tkp. vakbak-szaladás) így volt: kötnek egy kendőt egy lappnak a szemeire, aztán ennek csak vaknak kell lenni és szaladnia kell a jégen, megpróbálni, vajjon meg bírja-e a többieket fogni. — Az óriás felelte: «Na menjünk a tóra». Mikor most elkészültek, hogy menjenek, a menyasszonynak atyja titkon mondja a leányának: «te itthon fogsz maradni, mikor mi elmentünk, akkor keresd meg a óriásnak vascsővét és hajtsd a tűzbe, hogy nagyon megtüzesedjék». Midőn a leánynak atyja ezt megmondta a leányának, elment az óriás és a sok lapp a tóra. Ekkor mondja a lapp ember a többi lappoknak, hogy menjenek dorongokat metszeni. Mikor az óriás látta, hogy azok a többi lappok dorongokat vagdaltak, azt mondja, ő is fog dorongot vágni. A lappok felelték: «hiszen neked nincs semmi dorongra sem szükséged, hiszen te oly nagy vagy, mikor mész (tkp. menni), mi pedig olyan botlóság vagyunk». Így az óriás semmi dorongot sem metszett.

Aztán elmentek a tóra. Egy lappnak kendőket kötöttek a szemeire, hogy a lapp legyen vak bak. Mikor ez kis darabig vak bak volt, a lappok mondják az óriásnak: «most te légy vak bak». Hát rákötötték az óriásra a kendőt. Ekkor az óriás mondja, bizony majd meg fogja ő fogni a lappokat. Aztán szalad, hogy majd megfogja, de nem tudta, míg [csak] a lyukba [bele nem] szaladt. Midőn az óriás a lékbe esett, a többi lappok ütögették az óriást dorongjaikkal. Az óriás kiáltja: «jőjj, jőjj gyorsan vas csővem!» Hát a vascső csakugyan jött és az óriás a vas csővel ki akarja szívni a vért a lappokból. A vascső ugyancsak tüzes volt, hát az óriás igen nagyon megégette magát. Aztán a lappok a dorongjaikkal veregették az óriást és ez meghalt. Most elmentek a lappok az óriás sátrához. Az óriásnak minden aranyát, ezüstjét és rénszarvasát elvették és hazamentek a lappok. Igen nagyon örültek, hogy az óriást agyon bírták ütni. — Ime az egész.

7. Stāluon pī'ra, kuhte sāmien nieitup vuolkti.

Suomies āikien akte stāluo lij puqtomq suomies sēmij kuqiku o j'ēcse koqtiep lij cikkemq sēmij koqtii piālese. sō tihte stāluo waltā tūi sēmij pō'ciste o muttije, kučcie para seihtā. kuhkies thejjep tāsnie orruojī'n. akte sāmie aktep čāppies nieitup utni. tihte lij sāmien niejēta suomies āikien pū'c' rō'ōinōseminie, sō stāluo pō'ti tann nieitn kuoiku. kuh lie tihte skuqksne pū'c' rō'ōinōseminnie, sō stāluo jeahtā tann nieitse: «magne tatnep si'htup mū' (v. mu'ine) kommagne». — «ij magne si'ht' tutie kammāne». — «si'ht' jāllq' ih, sō mane tatnup waltāp mū hiejēmun kuqiku». sō stāluo' tap sāmien nieitup vuolkti'n j'ēcse hieimun koqiku. nieitn alāmuč' vūrētīn pqr 'epmqrihkqn, atte aččā h'ejēmose poqtet, mān iččij-īe (iččij āīīe) poatie' kennā. sō wārādī'n, ačcie' uhcedī't, mān iččīn āīīe kaun', iččīn āīīe tairie', koqpp lie šettemq tihte sāmien nieite.

suomies āikien suomies sāmie' lī'n pū'c' rō'ōinōšēmine (rō'ōinešēmine), sō wūinin, stāluo pō'ti pū'ci koqīēku. sō ta' sāmie' pōllejjīn o mennijī'n, čiekqdī'n jēh wartāšī'n, kuktie stāluo sijjēn pū'cite čogkkā. tie arvietījīn, ij lie jiačā alāmuče kennā kuh stāluo tapp sāmien nieitup wāltomq. sō ta' sāmie' uššētī'n, sījī-ācie' prōuwut stāluop kūqret. stāluo' j'ēnh pō'c' weltin miātān, ku' vūlkin. tihte stāluo lij tāīnie sāmien nieitine, māb lie wāltomq, kuokte pārēnie' oočumq. tah lī'n stāluon parnie' āi stuora šettemq, sō lī'n kuļomq stāluo'. tie tuh sāmie' wārādī'n h'ejēmusne o lē'ketī'n o mennejī'n stāluon minnesne. kuh stāluon kuqtān pō'tin, stāluo lie tāitīe j'ēcse pō'cite korrotomq kuqtien pājeñoln. tah sāmie' tāi pō'ci kuimq rajjādī'n. tap stāluo kō'li o tah stāluon alāmuč' koqtien sisnie. — «waccieh tatne, waccieh tatne, mū' poarāsemus aļēkie, wuinie' māp tuh pō'c' ieh stēlle māhtie' ārrut!» sō uihte waccije tihte stāluon pogrāsemus aļēkie. kuh sāmie', mah lī'n qļāqōne, pourustī'n tap stāluon aļēkiep, sō āi vī't ta' sāmie' rājīādī'n tāi pō'ci kuimq. stāluo j'āhtā: «im monne tairie', mginie tuh pū'c' rājjet'. waccie' tatne mū muppie aļēkie, viehket' tu viellop o riettie' pū'cite kakneslākan, kuktie ieh oqēčuo' rājīādī't». sō uihte wēcci uluks. tuh sāmie, mah lī'n qļōkune, tap stāluon muppiep aļēkiep āi pū'wustī'n, sō āi viht

rajjādī'n tūi pō'ci kuimq. — «īj manne kuḡrēkā', kōktie ieh tuk mū pārēnie tohkš' viettet tāitie pō'cite, kōktie ieh oḡēu' rajjādī't». sō stāluo j'ēhtā tann jīcse kōmmāse (čērēkāsse): «wāccieh tatne ulōks viehkit' tēitie mō pārnite». sō uhte waccī' ōlūks.

tie tihte sāmien nieite jīcse āhčiep tabōtīji ḡlōkone; j'ēnup' lī'n āi sāmie' miatān. sō tāt nieitn āhčie j'āhtā: «menneh kuḡtān, j'ēhtie' stālije, manne tū' karvuo' sīhtup pissēt; kuččie lie dle stāluo nuoladamma, sō ač' tappo altse ruōutie-kāptiep piejet taļļo (tāļļo)-piālese, kuktie pāhkene parr ēpmārīhkān. kučč-ačā tāllie stāluo cāket tappo ruōutie kāptiep, sō lie pāhkese (pāhk'se) jeh ie kuh tappo cākieh kennā». sō wāretī tihte sāmien nieite o tarejui, kōktie jīcse āhčie jīhtij, tie āi viht ta' sāmie rajjādī'n pū'ci kuimq. sō stāluo tap kḡuōlā: «mainie tie ta' pō'c' rajjet'? čuovoreb mānne j'ēče waccet. koḡllie mū ruōutie kāptie?» sō ačā stāluo cāket ruōutie kāptiep, māt sō lij parre ēpmārīhkān pāhkes, sō ičči ānīe ruōutie kāptiep cākieh kennā. tihte lij ruōutie kāptie takkare, kuččie stāluo tap utnij, so iččij-īe ruōutie pāstie' kennā. stāluo j'āhtā jīcse kāmbose: «kukk-ḡčep ulūks waccet? uksn čirā vai poḡššuḡn čerra ulūks?»

tuh sāmie' lī'n pī'ra jarākān koḡtiep kēhteminnie, kuččie stāluo ulūks poḡtā, sō ačie' pouwustīt. kuh ačā stāluo ulūks čānēt, poaššu-raikie čerra ulūks, sō čuohpstīn stālu'n čīp'kup āwq jeh pouwustījin stāluop. sō wēltin tah sāmie' tap sāmien nieitop pōstite jeh wēltin kaihke stāluon kullie' sōlōp', pū'c' o vūlēkin j'ēčs' koḡtien koḡiku. sō āvudīn kaihke sāmie' o tihte nieitn āhčie, juktie satne jīcse nieitop pōstite o'ččij, o juktie lī'n stāluop tohkāšḡmmq pouwustīt. — tāllie kaihka tū'ne.

Az óriásról, a ki lapp leányt ragadt el.

Egyszer egy óriás jött bizonyos lappokhoz és a maga sátrát a lappok sátrai mellett (tkp. mellé) ütötte fel. Ez az óriás vett ama lappok rénjeiből és megölte, a mikor csak akarta. Sokáig laktak ott. Egy lappnak egy szép leánya volt. A lappnak ez a leánya egyszer rénszarvasokat őrzött, hát az óriás a leányhoz jött. A mint ez az erdőben rénszarvasokat őrzött, azt mondja az óriás a leánynak: «én tégedet feleségemül akarlak». — «Nem akarok én neked fele-

séged [lenni]». — «Akár akasz, akár nem (tkp. akarsz v. nem), elviszlek tégedet hozzám haza». Aztán az óriás a lapp leányt elvitte haza magához. A leány hozzátartozói (tkp. emberei) igen nagyon várták, hogy hazajöjjön, de nem jött. Hát [rajta] voltak, hogy keressék, de nem találták, nem tudták, hová lett a lapp leány.

Egyszer némely lappok rénszarvasokat őriztek, hát látták, óriás jött a szarvasokhoz. Ekkor a lappok megijedtek és elmentek, elbújtak és nézték, hogyan gyűjti össze az óriás az ő rénjeiket. Most sejtették, nem más ember mint az óriás vitte el a lapp leányt. Hát a lappok gondolták, hogy ők majd megpróbálják az óriást nyomozni (követni). Az óriások sok rénszarvast vittek magukkal, midőn elmentek. Az óriás azon lapp leánynyal, a kit elvett, két fiut kapott. Az óriás fiai szintén nagyok lettek, hát három óriás volt. Ama lappok otthon voltak és [útra] készültek és elmentek az óriás után. Mikor az óriás sátrához jöttek, az óriás az ő szarvasait a sátron kívül megkötötte. A lappok azokkal a szarvasokkal zakatolódtak. Ezt meghallotta az óriás és az óriásnak emberei a sátorban. — «Menj te, menj, legidősebb fiam, nézd, miért nem bírnak azok a szarvasok nyugton maradni!» Hát csakugyan kiment az óriás legidősebb fia. Azok a lappok, a kik künt voltak, megölték az óriás fiát, aztán a lappok megmeg zakatolódtak a szarvasokkal. Az óriás mondja: «én nem tudom, miért nyugtalankodnak azok a szarvasak. Menj te, te másik fiam, segítsd testvéredet és kösd meg a rénszarvasokat derekasan, hogy ne nyugtalankodhassanak». Hát csakugyan kiment. Azok a lappok, a kik künt voltak, az óriás másik fiát is megölték, aztán ismét zakatolódtak a szarvasokkal. — «Én nem értem, hogyan nem bírják a fiaim azokat a szarvasokat megkötni, hogy ne nyugtalankodhassanak». Aztán azt mondja az óriás a feleségének: «menj te ki és segíts fiaimnak.» — Hát csakugyan kiment.

Ekkor a lapp leány megismerte künt az atyját; több lapp is volt vele. A leánynak atyja mondja: «menj a sátorba, mondd az óriásnak, én a te ruháidat meg akarom mosni; mikor aztán az óriás levetkőzött, tedd a vasköntösét a tűzre (tkp. tűz mellé), hogy megtüzesedjék. Mikor aztán az óriás a vas köntösét fel akarja húzni, hát meleg lesz és nem bírja felhúzni».

A lappnak a leánya úgy cselekedett, a mint atyja mondta. Aztán a lappok megmeg zakatolódtak a szarvasokkal. Hallja ezt

az óriás: «mért nyugtalankodnak a rénszarvasok? nekem magamnak kell mennem. Hol van a vasköntösöm?» Fel akarja az óriás a vasköntöst húzni, de igen nagyon tüzes volt és nem bírta a vasköntöst felhúzni. Ez a vasköntös olyan volt, hogy ha az óriáson rajta volt, akkor nem bírta vas átjárni (tkp. szúrni). Az óriás azt mondja a feleségének: «merre menjek ki? A [rendes] ajtón vagy a hátsó ajtón (*poqššuo*) [menjek-e] ki?»

Azok a lappok a kunyhónál köröskörül leskelődtek, hogy mikor az óriás kijön, meg fogják ölni. Amint az ki akar bújni a hátsó ajtónyíláson, levágták az óriás nyakát és agyonütötték az óriást. Aztán visszavették a lappok a lapp leányt és elvitték az óriásnak minden aranyát, ezüstjét, rénszarvasát és elmentek a saját sátrukhoz. Hát örültek a lappok mind és a leánynak az atyja, hogy visszakapta a leányát és hogy meg bírták az óriást ölni. — Ime az egész.

8. *Stāluo, Rū^uhte jah sāmien kulōma pārnīe’.*

Aktn aikien akta stālu kulōma pārnīe’ utn’ei o akte reihkuo sāmīe, tihte ai kulōma pārnīe’ utn’ei o aktep n’eitop. jah aktn aikien kalēkie n’eite rōōinōšit jah tle tan stāluon pārnīe’ pōōtin ja’ vēltin tan sāmien puocete jah nieitop. jah tle rōps laikiep puoñesne utnīj tihte n’ejēte jah tlje pū^ucen kākjeritie cōnki jah tle pōōtin stuora jaurān. tihte n’eite rōps laikste (laikačste) purhki (purhksti) jah tle tan jaurān loqitā. tle altse viellq’ uhcelin (vuerčdin), ihtie stāluon parēnie’ kaihketē pū^ucete lie’ waltoma o altse ogppāp. tām sāmien pārnīei (v. pārnīei) numma lij Riewo, Rappa jah Ampohta.

aktn aikien ačē’ ogppap jah pū^ucete uhcedīt o tle ruiniñ tap rūōps laikiem, māb lie tām jaurān haiketama jah tle pōōtin tan stāluon koqiku. pū^ucede lien kjattān (kiättān) cākemq ta’ stāluo’. tle ta’ viella’ wēcēin čācieprutnie-piālese ja tle kuasese kuocin o tle ruinēn, ihtie ogppā poatā čācien mietie. tle weltin kuoseste aktep pāhcekop jah tle hajēketin voulošā. tle ogppā vējēlehtī pejjise o tle ruiniñ jīčse viellite tasnie kuossne (v. kuosesne). tle tah fihčēin, mqitīe stāluo leā krū^uhtop cikkemq, jah tle jīhtin, ačē muoreb kruqhtn nealān piejet jah tle ača waccet muorese trōōrestet, ača krū^uhte stalhpādīt (čieulādīt v. čiaulādīt), ačē ku^uneč’ krū^uhte poqtet. ihke stāluo

ij-*nie* seiht' pō^opmatallet, i^hk^e k^uˆn' leä' poatama kr^uˆhtse. tihte n^eite tarejui, kuktie s^uˆ viella' jⁱhtin. tle st^uluo' stellen tab nieitab, ača warret kaltajese jah sk^uˆlet jah stuore pieñese wattet. tle wutti jⁱčse viellite piäp^umuite jah jⁱčse koatān vulki. kuh koatān pō^oti, tle st^uluo stellij, ača vielie kr^uˆhtep cikket jah jeačā piäp^umuite piejet tann kr^uˆhtse. kuh lie' tlje pō^opmatalloma, tle st^uluo tann altse nuoramusn parnān jⁱhti, ača o^lukse waccet jah wuértāšet, maitie p^uˆc' lieh kiettsne o tl-eče poqššuo-raikien o^lukse waccet. tihte waccij o^lukse poqššuo-raikien; m^un Rievohte juo lij tasnie vuertiemene o tann oajjiep čuohpsti jah o^lukse sēttsti (sittsti). tlje st^ulu tann kaskalumusn parēnān jⁱhti, ača tihte o^luksa waccet. tlje tihte ai poqššuo-raikien wecci. tlje Rievohte tann ai oijjep čuohpsti. tlje st^ulu taitie jⁱčse p^urnite wuértiji o tle tap jēss poarāsemusop o^lukse stellij. tle tihte ai poqššuo-raikien o^lukse waccij o tle Rievohta tann ai oijjep čuohpsti. tle st^ulu^o wu^urētā koópp^uo tah altse parnie' sāttin o tle jⁱčse o^lukse wēccij. tle tihte ai poaššuo-raikien o^lukse waccij, tle Rievohta tann ai oajjiep čuohpsti.

tlje R^uˆhta, st^uluon kommā, ja' tihte n^eejēte koatsne, tle tihte nueremes vi^lle tan n^eitn koatān pō^oti o tle R^uˆhte vienti, tihtē lij altse nueremes parnie. tle tihte jes muppie vielle pō^oti koatān jah tle R^uˆhte vienti, tihte lij altse kaskalumus parnie. tle tihte jes n^eite lij čahkšemene jah R^uˆhtākān oajjep lij kiehčemene. tle tihti jēs koglmata parēnie pō^otij koatān jah tlje R^uˆhta vienti, tihtē lij altse poarāsesmes parnie. tilje tihte n^eite R^uˆhtākān ru^uˆutie soqpsop lij tq^llose piejemq. tle tihte nuoremes parnie R^uˆtekep kihčije: «čiččie, kusnie m^u sōlōp'?» tle R^uˆhte jⁱhti: «uksn nüölesne.» jah tle kihčij: «kusnie l^uä tan kaskalqmōsn vielln sōlōp'?» tle R^uˆhte jⁱhti: «kaskakoatsne». tle kihčije: «kusnie tan pogrāsemusn vielln sōlp'?» tle R^uˆhte jⁱhti: «poqššuo-peālesne». tle kihčije: kusnie āhcien sōlōp'?» tle R^uˆhte jⁱhti: «tunnie poqššesne». tle kihčije: «kusnie, čiččie, t^u sōlp'?» tle jⁱhti: «t^unnie arnesne». tle eska R^uˆhteke vuorēte, ij leāh an^uie t^uh s^uˆ-kj p^urnite' o tle jⁱčse akšuoⁿ mietie čoróvo: «Maituo, Maituo!» tlje tihte akšuo pō^oti (pō^oti) jah tell-eče teitie p^urnēte čuohpqt, m^un tle ičči-*nie* tievet' kennā, tle para rikkieb tieveti. jah tle jⁱčse rūöütie so^upsn mietie kjölleje: «poatⁱe' rūöütie soqps m^u kogiku!»

tle tihte rūōūtīe so^apse pō^otij jah tle tihte Rū^uhte šēilete (v. šīⁱlete v. šijēlete) ūammosti jāh tle jāmq. tle sāmien parnie' oqēcujin jēš' pū^u-cete pogstēte jah oqppāp jah kaiikka stāluon ēⁱkep jah tle pōstite vulkin jah poqntene šēttin.

Az óriás, Rū^uhte és a lappnak három fia.

Egyszer egy óriásnak három fia volt és egy gazdag lappnak annak is volt három fia és egy leánya. Egyszer a leánynak őrizni kellett, hát az óriás fiai jöttek és elvették a lappnak a rénszarvasait és leányát. Piros fonala volt keblében ennek a leánynak, aztán rénszarvasbogyókat (ürüléket) szedett össze és aztán egy nagy tóhoz jöttek. A leány a piros fonálból (fonalacskából) elszakított és a tóba ereszti. Hát a testvérei sejtették, hogy az óriás fiai vittek el minden rénszarvast és hugukat. Ezen lapp ember fiainak neve volt Rievo, Rappa és Ampohta.

Egyszer hugukat és a rénszarvasokat akarják keresni és meglátják a piros fonalat, melyet a tóba dobott és aztán odajöttek az óriáshoz. A rénszarvasokat állásba (*kiettie*-be) dugták az óriások. Hát a testvérek elmentek a kút (tkp. vízkút) mellé és aztán fenyőfára másztak és látták, hogy huguk jön vízért. Ekkor vettek a fenyőről egy tobozt és ledobták. A hús felpillant és meglátta a testvéreit itt a fenyőn. Aztán ezek kérdezték, vajjon az óriás a tűzre akasztotta-e a fazekat és mondták, hogy fát tegyen a fazék alá és aztán menjen, lépjen egy kicsit a fára, hogy a fazék fölbillenjen, hogy hamú jöjjön a fazékba. Ugyanis az óriás nem akar enni, mikor hamú jött a fazékba. A leány úgy cselekedett, a mint bátyjai mondták. Aztán az óriások parancsolták a leánynak, hogy fusson a forráshoz és tisztogassa meg [a húst] és adja a nagy kutyának. Hát odaadta a testvéreinek az ételeket, maga pedig haza ment. Midőn a sátorba jött, az óriás megparancsolta, hogy megint akaszsa [a tűz fölé] a fazekat és más ételeket tegyen a fazékba. Midőn aztán ettek, az óriás mondta legfiatalabb fiának, hogy menjen ki és nézze, vajjon a rénszarvasok az állásban vannak-e és a *poaššuo*-nyiláson menjen ki. Ez kiment a *poaššuo*-nyiláson; de Rievohte már várta itt s levágta a fejét és kidobta. Ekkor az óriás a középső fiának mondta, hogy menjen ki. Hát ez is a *poaššuo*-nyiláson ment ki, aztán Rievohte ennek is levágta a fejét. Az óriás várta ezeket a

fiait s aztán meg a legidősebbiket küldte ki. Ez is *poaššuo*-nyiláson ment ki és Rievohte ennek is levágta a fejét. Ekkor az óriás aggódik, hová lettek a fiai és aztán maga ment ki. Ez is a *poaššuo*-nyiláson ment ki és Rievohta ennek is levágta fejét.

Hát Ruuhta, az óriásnak felesége és a leány a sátorban voltak, aztán a leánynak legfiatalabbik testvére a sátorba jött s Ruuhta azt gondolta, hogy ez az ő legfiatalabb fia. Aztán a második testvér tött a sátorba és Ruuhte azt gondolta, hogy ez az ő középső fia. A leány pedig ült és Ruuhtakának fejében keresett. Aztán a harmadik fia jött a sátorba és Ruuhta azt gondolta, hogy ez az ő legidősebb fia. Hát a leány Ruuhtakának vas csövét a tűzbe tette. A legfiatalabb legény kérdezi Ruuhtakát: «anyám, hol van az én ezüstöm?» Ruuhta mondta: «az ajtó alatt». Aztán kérdezte: «hol van középső bátyámnak ezüstje?» Ruuhte mondta: «a sátor középső részében» (tkp. középsátorban). Aztán kérdezte: «hol van a legöregebb testvérnek ezüstje?» Ruuhte mondta: «a sátor hátsó része (*poaššuo*) mellett». Aztán kérdezte: «hol az atyának ezüstje?» Ruuhta mondta: «Amott a *poaššuo*-ban». Aztán kérdezte: «hol, anyám, a te ezüstöd?» azt mondta: «amott a tűzhelyben». Csak aztán gyanakodott (vette észre) Ruuhteke, hogy ezek nem az ő fiai és fejszéjéért kiáltott: «Maituo, Maituo!» hát jött a fejsze és most le akarta azokat a legényeket vágni, de nem találta el, csak a lánczot találta. Aztán a vascöve után kiált: «vascsövem jöjj!» A vascső jött és aztán Ruuhte parazsat szítt és meghalt. Ekkor a lappnak fiai visszakapták rénszarvasaikat és hugukat és az óriásnak minden jószágát és aztán visszamentek és gazdagok lettek.

Jegyzet. E mesét Gunnel Oline Olstad, Tärna vidéki lapp leány, közlése után jegyezttem föl. Nyelve a többi közlésektől kissé eltérő dialectust tüntet föl.

9. *Monna kal'kop supcstit akt'n stāluon o sāmien pāhč'en piijjēra.*

Akta sāmien pāhčie čājānumma jičse eihteki louhtie (lū^hhtie), sō stāluon koqtān pō^oti. stāluq āvune šetti, tie nālēkies porromosap^ooče. tie jičie piāpmuop wattā tann pāhčije, ača po^ojētet. ošsete, kuččie poqjēte, kal'ka porrolit tap pāhčep.

suomies āikien pāhče waccā oļoks koatien pajeñoln o sō wq-

rétšá káhkse tihte sāmien pāhče. stāluo poqtā ołokse, kēhčije pāhčep : «māp tatne vujēnā?» pāhče svōruq, satne vujēnā par ēpmārīhken jēnup tuppene kuhkene, mī leā parre ēpmārīhken čāppies. sō pāhče kihčije : «ieh tatne vujēniē, mī lie tuppene kuhkene, mije lie sō čāppies?» stāluo w^ugrētesše (w^ugrētše), ije stāluo nākene' (nākenup) vujēniē'. «māstie tie poatā, atte tatne tann h^eeivglākan vujēnā?» — «suqmies āikien leihkijim plajjū' mou čilēmite, tāstie tap poatā, manne vujēnāp sō h^eejēvolākan». stāluo kihčije : «ieh seit' mou ai čelēmite leihket (l^eeihket) plajjū'?» — «ēāp monna tairie', mgitie manne seihtap (sēihtep). p^oqkčēkā, kō^ole', šattā». — «tie sⁱammā, mane jes p^oqkčēkq šattā, kučcie parre manne h^eejēvolākan vujēnāp, kuktie tatne». sō pāhče plajjūp šⁱelekte (šⁱelekte) hattšn. stāluop stellije, aččā kēlledūt, tie l^eeihkije stāluon aktū čallāmān, varrāki varrāki muppien čallāmān, p^oqkčēkq šettī parre ēpm^uarīhkan. «tāllie čālēmietučče šett' nāken piejjēp, mēn sō h^eejēvo-h^eejēv^uolākan vujēnā' minīnēn».

stāluo aktup stuora pieñup utni, tie tap pāhče wēlti o mutti, tie w^uqššā stāluje pieñen pierākuop. stāluon stuorra smāla pūihkiep waltā o muttije. jēčse w^uqššā poqjētka smālā pūihkien pierākuist^e o stālose pieñen pierkuste wqtā. «kuktie-tie tatne nāmhtie porro' čēleste?» stāluo j^ahtā pāhčeje, «mō pānie' ieh anīe varrāki pqsstie' taitie pierākuite». pāhče svōruq : «manne leāp nūora o p^oqssteles pānie' atnāp ; tatne, ajjā, l^eeh juo puories». stāluo tap kauolā, porrā parre ēpmuorīhken. stāluo čālēmietučče šetti kaihkā jēčse thejjep. stāluo muorāhtovvui jēh oššete : tāllie leā mannep (mannāp) ner-rumq ; tie oššete aččā pāhčep pouwustit. tie j^ahtā pāhčije, aččā waccet smālite luihtelit ołoks. tie j^ahtā, tab jēčse stuorra smālā pūihkiep aččā luihtet kaihkā minīnemust ołoks. pāhče warresti, aččā smālite luihtelit ołoks. stāluo minīnesn jēh okseje čuóččti o j^ahtā : «tāllie tatnup sisnie atnāp, tāllie ēāp kqłk' ołoks tatnup luihtet fōrn manne mou kietite oqččup tatnup pēkset o pouwustit». tie pāhče luihtele kāihkite smālite. stāluo j^ahtā : «tie ač' tap stuore smālā-pūihkiep minīnemust luihtet (lu^oihtet) mō julēkie kaskq ołoks». pāhče wēlti tap stuora smālā pūihken skennop o ŋoqcc^uohti jēčse pejjēra o kuókkordi stāluon julēkie kaskq ołoks. stāluo tqbottāllie

stuora puihkiep roččen nällnie. «tihte mō stuorra smālā pūihke ; — poatie' tällie jēče oļoks!» stāluo kjaļejujij pāhce. «mannā leäp gļokune lanke wārādemg!» — sō č°gkki pāhce stālu°n sōļāp' o vulēki h'ejemuse j'ēče eihteki koajēku. — tällie kaiikka tū°ne.

Majd mesélek az óriásról és a lapp fiuról.

Egy lapp legény eltévedt szüleitől és az óriás sátrába jött. Az óriás megörült, ime édes (jó) eledelt kap. Hát sok eledelt ad a legénynek, hogy hízzék. Gondolja, mikor meghízik, majd meg fogja enni a legényt.

Egyszer a legény kimegy a sátoron kívül és aztán messze néz ez a lapp legény. Az óriás kijön, kérdezi a legényt: «mit látsz?» A legény feleli, ő igen nagyon sokat lát amott messze, a mi ugyancsak nagyon szép. Aztán a legény kérdezi: «nem látod te, a mi amott messze van, a mi olyan szép?» Az óriás néz, nem lát az óriás semmit sem. «Honnan van (tkp. jön) az, hogy te olyan jól látsz?» — «Egyszer ólmot öntöttem a szemembe, ez az oka (tkp. onnan jön az), hogy én olyan jól látok». Az óriás kérdezi: «nem akarsz az én szemeimbe is ólmot önteni?» — «Nem tudom én, vajjon akarjak-e; fájdalmas lesz, hallod-e». — «Az mindegy (tkp. hát ugyanaz), bármilyen fájdalmas lesz is, hacsak jól látok, mint te». Ekkor a fiú ólmot önt a tégelyben. Az óriásnak parancsolta, hogy feküdjék le, aztán az óriásnak egyik szemébe öntötte, hamar-hamar a másik szemébe, fájdalmas lett rettenetesen. «Most vak leszel néhány napig, de utána jól-jól fogsz látszni».

Az óriásnak volt egy nagy kutyája, aztán ezt a legény fogta és megölte és az óriásnak megfőzte a kutya husát. Fogja az óriásnak nagy kosát és megölte. Magának a kövér kos husából főzött, az óriásnak pedig a kutya husából ad. «Miért eszel te olyan gyorsan?» mondja az óriás a legénynek, «az én fogaim nem igen éles ezen húshoz». A legény feleli: «én fiatal vagyok és éles fogaim vannak; te, öregapám, már öreg vagy». Az óriás ezt hallja, ugyancsak nagyon eszik. Az óriás vak lett egész életére (tkp. minden idejét). Az óriás megharagudott és gondolja: ime lóvá tett engemet; aztán gondolja, hogy majd megöli a legényt. Mondja a legénynek, menjen eressze ki a birkákat. Aztán mondja a legnagyobb kosát legutoljára ereszszé ki. A legény szaladt, hogy a juhokat kiereszszé.

Az óriás utána és az ajtóba állt és mondja: «most bent vagy (tkp. tégedet bent birlak), most nem foglak tégedet előbb kiereszteni, míg kezemmel (tkp. kezeimnek) meg nem foghatlak és meg nem öllek». Hát a fiú kieregeti a juhokat. Az óriás mondja: «most a nagy kost legutóljára fogod kiereszteni, lábaim között [ereszd] ki». A legény fogta a nagy kosnak bőrét s maga közé akasztotta és az óriásnak lába között kimászott. Az óriás megtapogatta a nagy kost a hátán. «Ez az én nagy kosom; — jöjj most ki tenmagad!» kiáltott az óriás a legényre. «Én [már] régóta künt vagyok (tkp. voltam)!» — Aztán összeszedte a fiú az óriásnak ezüstjét és elment haza szüleihez. — Ime az egész.

Jegyzet. Ezen mesét a lapp legény atyja, Pienti Ole Bendigsen mondta tollba.

C) Mesék a J^eahnáról, Jutuleról és varázslóról.

J^e a h n ā n hⁱ e k k a.

Suomies āikien sāmie' ārruominnie akt^ene wārie-rattsne. tăn-nie wārie-rattsne līj akte skuḡka, kusnie sāmie' koḡtiep utnīn. j'ahnā lie āi orruominnie unne sthuhčēčep tāi sāmiei (v. sēmij) koḡtiei (v. kō^otij) lū^uhtie. suomies āikien tihte j'ahnā sō^oñote aktⁿ sāmien kelln nieitse, măn ičči kuh tihte sāmien kēlle sīⁱht', aččā sū^u nieitine prū^uret, mēn tihte sāmien kēlle jīhti tan j'ahnije: «nū ačč^u "aččēt», kukt aččā j'ahnā kū^ulet (kō^olet), juktie °očče sū taktarinie prū^uret. tihte sāmien kēlle uššeti, nū kalākā satne j'ahnāb nerret. j'ahnā j'ahtā tan sāmien kēllese: «monn-ečep orru^ut nāken thijjeb jeh tū^u pū^ucite ruōinösīt'. tie tihte j'ahnā kihčije tap sāmien nieitup: «mait-eč^u tatne muñne kommonie wārādīt'?» nieite svōrij j'ahnāb: «monn-ečep tū kāmmonie wārādīt'».

tihte sāmien kēlle lie j'ahtoma tann sū nieitse, ačča prūowut j'ahnāp kihčēt, kusnie satne sū^u hiekkop lie vu^urhkemḡ. nieite uichte j'ahnāb kihčij. j'ahnā svōrij tab nieitob: «māb tatne tan pīⁱra sīⁱht' kū^ulet, kusnie lie mū h'ekka vurhkesuwumḡ?» nieite jeahnāb svōrij: «kučč-ečien tāllie tatne jih mănne kallā jeh čērekḡ wārādīt', kuččie tatne pogrhte, kusse wuḡlāḡkā, sō mḡnne tairāp, tū^u hiekkā lie

vu^{or}hk^sū^wumq hievolākan». *jeahnā svōrij nieitob*: «*aktn stūore pi^{er}jen lie sisnie akte kāsstuo jēh tan kāsstuon sisnie lie akte kāhtuo, tan kāhtuon sisnie lie unnā tuasečče, tan tūasn lie sēsnie mū h^{ie}ekka*». *j^eahnā j^ahtā tann sū kommāsessije*: «*ih ku' (ku^o) kalk nāken alā-mucītīe supcstī^t tann pī^rav*».

sō *j^eahnā viht jīčse h^{ie}imose vūlēki jēh jīhti (jⁱēhti)*, poqtet aččā pōstite. *kuh lāj j^eahnā wualqkama*, sō tihte nieitn āhcie kihčij tap sū nieitop: «*prūowumq lie' tāllie supcstomq j^eahnine, kusnie sū^u h^{ie}ekkop lāj vū^{or}hkemq?*» *nieita svōrij*: «*nū l'eb supcstallomq*». *nieita supcstij jīčse āhcai*, kusse lie *j^eahnā jīčse h^{ie}ekkob vū^{or}hkemq*. *ku' nieitn āhcie tap kū^ulij*, sō *jīhti*, satne *ḡalakā mennet tann pi^{er}jen koqiku jēh uhcedī^t tap kāsstuop*. *tie nieitn āhcie vūlēki tānn pi^{er}jen koqiku*. *ku' tan pi^{er}jen koqiku pō^oti*, sō *uhcētij*, sō *uihte kāunij tap kāsstuob*. *ku' koqtān pō^oti tāinie kāsstine*, sō *akšūine čuohpui tap kāsstuop pējijse*. *tihte lāj kāsstuo lē^seltahksn*. *ku' kāsstuop pājijse °očči*, sō *akte kāhtuo warresti tāhtie kāsstuon sistie uluks, fāri tihte kāhtuo. lāhpq miūnesne warrqki, mēn iččij kuo jaks'*. sō *čuvori viht koqtān jēh rū^urop vieččet*. *kuh rū^urop viečči*, sō *ai viht warresti kāhtuon miūnesne*, *tie kāhtuob vū^uči tihte lāhpq*. *koqtān kāhtūine pō^oti*, sō *mutti tap kāhtuop*. *kāhtuon sisnie aktop tūasep kāni*. *tie stuora tāllop pieijj jēh tap tūasep tāllose pieji*. *kuh tūase ēlki pūelet*, sō *ēlki jimmordī^t tānnie tāllosne*: «*magne l'ep thoqska, kuhte sopestijip tan nieitse, kusnie lāj mū hiēkka*. *jis l'ep tap tairuma, ēp liem kuh tie supcstemmaq*».

kuh lie tālle jamhkomq, sō *tihte lāhpq vūlki tānn j^eahnān h^{ie}jēmūn koqiku*. *ku j^eahnān h^{ie}imūn koqiku pō^oti*, sō *vūini, j^eahnā lāj jāmumq*. *unne h^{ie}ekkāče lāj ānne j^eahnesne*, *kuh tihte kēlle pō^oti tann j^eahnān kuqtien sī^sse*. *j^eahnā piksij kļoppuob jēh aččā (v. aččij) tap kēllēp cāpmiestī^t*. *tihte kēlle piksi aktop āksuob, mī lāj tann koqtien sisnie j^eeh pouwusti tāinie*. sō *krē^{vi} tihte kēlle tap j^eahnāp lāntn sī^sse j^eeh wēlti jeahnān kaihkite kullite sōļōpīte, kaikeb īⁱkeb, jēh vūlki jīčse h^{ie}jēmūn koqiku*. *tihte kēlle raihkuos lāhpqne šetti, juktie kaihka j^eahnān kullite, sōļōpīte °očči*. *tihte lāj sāmien kēlle āvune par ēāpmārīhkq*, *juktie j^eahna lie sū^u taktāresse supcstumq, kusnie lāj sū^u hiēkkq*. — *tāllie kaihka tū^unā*.

Az óriás lelke.

Egy időben lappok laktak egy hegyoldalban. Ezen hegyoldalon volt egy erdő, a hol a lappoknak sátruk volt. Egy jeahnā (óriás) is [ott] lakott egy darabka [útra] a lappok sátraitól. Egyszer az az óriás megkérte egy lapp embernek a leányát, azonban a lapp ember nem akarta, hogy a leányával megesküdjék, hanem a lapp ember [azt] mondta az óriásnak: «megkapod majd bizony», hogy az óriás hallja, hogy megesküdhetik a leányával. Ez a lapp ember gondolta, majd rászedi ő az óriást. Az óriás mondja a lapp embernek: «én [itt] fogok maradni egy (tkp. némi) ideig és rэн-szarvasaidat fogom őrizni». Aztán kérdezte az óriás a lapp leányt: «vajjon akarsz (fogsz)-e nekem feleségem lenni?» A leány [azt] felelte az óriásnak: «leszek majd a feleséged».

A lapp ember azt mondta a leányának, próbálja meg, kérdezze meg az óriást, hol rejtette el a lelkét. A leány csakugyan megkérdezte az óriást. Az óriás [azt] felelte a leánynak: «miért (tkp. mit) akarsz te arról hallani, hol van az én lelkem (életem) elrejtve?» A leány azt felelte az óriásnak: «mikor majd most te meg én férj és feleség leszünk, ha te oda [lész], a hová (mikor?) elmész, én tudom [majd, hogy] a te lelked jól el van rejtve». Az óriás felelt a leánynak: «egy nagy hegyben van egy láda és ezen ládában van egy macska, ezen macskában van egy kis szelenczéske, ezen szelenczében van a lelkem». Az óriás azt mondja leendő feleségének: «ne szólj erről egy embernek sem».

Aztán az óriás ismét elment a hazájába és azt mondta, hogy vissza jön. Mikor az óriás elment, a leánynak atyja kérdezte a leányától: «megpróbáltál-e beszélni az óriással, hol rejtette el az életét?» A leány felelte: «beszéltem bizony». A leány megmondta az apjának, hová rejtette el az óriás a lelkét. Mikor a leánynak az apja ezt hallotta, azt mondta, [hogy] el fog menni a hegyhez és megkeresi a ládát. Aztán a leány apja elment a hegyhez. Mikor a hegyhez jött, keresgélte és csakugyan megtalálta a ládát; aztán a saját házába vitte a ládát. Mikor haza jött avval a ládával, fejszével fölfeszítette (tkp. vágta) a ládát. Ez a láda be volt zárva. Mikor a ládát kinyitotta (tkp. fölkapta), egy macska szaladt ki a ládából, elment (elillant) ez a macska. Az ember gyorsan utána [szaladt], de nem érte utol. Ekkor ismét haza kellett

[mennie], hogy puskát hozzon. A mint a puskát elhozta, meg-meg a macska után szaladt, aztán meglötte az ember a macskát. A macskában egy dobozt talált. Ekkor nagy tüzet rakott és a dobozt a tűzre tette. Mikor a szelencze elkezdett égni, akkor [valami] elkezdett nyöszörögni a tűzben: «bolond voltam én, a ki elbeszéltem a leánynak, hol van a lelkem. Ha ezt tudtam volna, nem mondtam volna meg».

Mikor a tűz elaludt, az ember elment az óriás lakására. Mikor az óriás házához ért, látta, az óriás meghalt. Egy kis élet volt még az óriásban, mikor az ember az óriás sátrába jött. Az óriás megragadott egy dorongot, és az embert le akarja ütni. Ez az ember fölfogott egy fejszét, a mely a sátorban volt és megölte vele. Aztán eltemette az ember az óriást a földbe és elvette az óriásnak minden aranyát, ezüstjét, minden holmiját és elment haza. Ez az ember gazdag emberré lett, mivel az óriásnak minden aranyát, ezüstjét megkapta. Ez a lapp ember igen nagyon örült, mivel az óriás megmondta az ő leányának, hol volt a lelke. — Ez mind.

2. *Mānna kaļkap supcstī^t, kuktie lij sāmien
pāhče j^eahnāp nerrumq.*

*Sugmies āikien akte sāmien parnie lij sō^oñotomma aktⁿ sāmien
nieitije. ku' lī'n sugñuob h^oollomq tah nieit-parnie, sō aččij tuhte
parnie mennet marhneste vīⁿep oqstet, tihte jis nieite kalēkij h^eejē-
musne ārrut jēh j^ečesse prū^uresesse karvuo' kuqrāt. ku' tihte parnie
marhneste pō^otij, sō lij oqstumq marhneste ōmesse āt', mqitie aččijin
prū^uresne utnet. sō wāreti tihte parnie skoqkste juktie-pō^oc' viečči jēh
prū^urese mutti, prū^ure-piārākuo' lē^ekij.*

*sugmies iehketn, mī lij prū^urn auētene, sō J^eahnā jēss pō^otij
jēh tann pārēnien prū^uresesse sō^oñetij. tihte nieite ičči kuh tuost'
n^oōihkut, mēn uššeti, satne kaļākā jēče riekts kēllesassāb āččēt, aččā
J^eahnāb nerret. tihte nieitn parnie kihčiye J^eahnāb: «mqitie sī^ht',
aččien mennet kūelie' hoqkkut tan jējjin, kučče lie šīuñete šettemq?»
J^eahnā j^eahtā, nū ačā tugredīt. J^eahnā j^eahtā: «mqanna kaļākop
tāinie tū prū^uresinnie prū^uret, manna kaļkap tah tū vījēne' jēh pia-
rākuo', kaiikka ātite, mqitie lie' tatne prū^urese lē^ekmq, utnet. jēs tatne*

nākenup j'āhtā' mu'ine, ip ku' °āčču', sō manne tatnup pū'wustop'.
tappJ'ahnā j'ihtij. pāhč'e iččij kuh tuost' J'ahnije nākenup jiehtet.

sō pāhce j'eh J'ahnā vūlēkin, aččie' hoqkkut. pāhce täirij aktup
stuora karrasob (karrasep) akt'ne stuore juhksne, tie pāhce J'ahnāb
waccete tann karrasn nēlle. ku pō'tin tann karrasn nēlle, sō aččin
hoqkkut. kuh lij J'ahnā hoqkkuominnie tan karrasn nällnie, sō tihte
sāmien pāhce warrāki J'ahnāb rū'htste par °ēpmārīhkan, kuktie
J'ahnā stūonij, ojjine stūoni vūolese tan karrasn mietie. sō lārške-
nije, patnini J'ahnā. pāhce par °ēpmārīhkan āvune šettij, juktie
tohkši J'ahnāb nerret. tie vūlki j'ēcse h'ejēmuse tihte pāhce j'eh sopesti
j'ēcse prū'ressesse, kuktie lij satne J'ahnāb nerrumq. pāhce j'ihtij, aččā
mennet J'ahnān h'ejēmun koqjēku, waltet kaihkq Jeahnān i'keb. sō
wāreti jienup sāmie' °očči jeh vūlkin Jeahnān hieimen koqiku. kuh
tuhku° (tahku°) pō'tin, so weltin J'ahnān kaihka kullie', pō'c' j'eh
vūlēkin j'ēs h'ejēmun koqiku tah sāmie'. tie prū'rcp h'ollijin tihte
sāmien parnie j'eh nieite. sō poqntene šittij'ēn, juktie J'ahnān sölöp',
pō'c' °oččin jeh āvudijin parr °ēpmārīhkan jeh viesujin h'ejēvolākan.
— tāllie kaihka tū'ne.

El fogom mesélni, hogy szedte rá egy lapp legény
 az óriást.

Egyszer egy lapp legény megkért egy lapp leányt. Mikor ez
 a leány, legény az eljegyzést tartották, a legénynek el kellett men-
 nie a vásáron (tkp. vásártól) pálinkát venni, a leánynak pedig ott-
 honn kellett maradnia és magának [mint] leendő menyasszonynak
 ruhát varrnia. Mikor a legény a vásárról megjött, a vásáron külön-
 féle holmikat vett a lakodalomra (tkp. melyeket a lakodalmon
 birni fogtak). Aztán a legény az erdőből levágni való rénszarvaso-
 kat hozott és levágta a lakodalomra, lakodalmi húst készített.

Egy este, a mely a lakodalom előtt volt, J'ahnā (óriás) is
 jött és a legény menyasszonyát megkérte. A leány nem mert ellent-
 mondani, hanem gondolta, majd rábirja (tkp. kapja) igazi vőlegé-
 nyét (leendő férjét), hogy az óriást szedje rá. A leánynak a legé-
 nye kérdezi az óriást: «vajjon akarod-e, hogy elmenjünk az éjjel
 halakat horgászni, mikor sötét lett?» Az óriás mondja, majd el
 fogja kísérni. Az óriás mondja: «én esküszöm majd meg a te

menyasszonyoddal, az enyém lesz a pálinkád és húsod, minden holmid, a mit a lakodalomra készítettél. Ha csak valamit [is] mondasz nekem, [hogy] nem kapom meg, megöllek tégedet». Ezt mondta az óriás. A legény nem mert az óriásnak semmit sem mondani.

Aztán a legény meg az óriás elindultak, hogy horgásszanak. A legény tudott egy nagy vízesést egy nagy folyóban és a legény az óriást ezen vízeséshez vezette. Mikor a vízeséshez jöttek, horgászni akartak. A mint az óriás [ott] horgászott a vízesés mellett (tkp. vízesésen), a lapp legény hirtelen erősen megtaszítja az óriást, úgy hogy az óriás fölbukott, fejfel alábukott a vízesésbe (tkp. vízesés mentében). Így összeütődött, alámerült az óriás. A legény igen nagyon megörült, hogy az óriást rá bírta szedni. Ekkor haza ment a legény és elmondta a menyasszonyának, hogyan szedte rá az óriást. A legény mondta, menjen, bírjon rá (tkp. kapni) több lappot, [hogy] vele menjenek az óriás lakásába, hogy az óriás minden holmiját elvegyék. Hát több lapp embert kapott és elmentek az óriás lakásába. Mikor oda jöttek, elvették az óriásnak minden aranyát, rénszarvasát és lakásukra mentek el a lappok. Aztán a lapp legény és leány lakodalmat tartottak. Gazdagok lettek, mivel az óriásnak ezüstjét, aranyát, rénszarvasait megkapták s igen nagyon örültek és boldogan éltek. — Ime mind.

3. *Manna kaľăkap supcstít, kuktie j^eahnā jēh sāmien kēlle hoipojīkan.*

Akte sāmien kēlle aktup čāppies čārekob (v. kommāb) utni. j^eahnā wārete tann lāhpun lūⁿie jih kihčije: «mgiť ep manne tūⁿ kommāb uqčcu’ muñne kommonē? so tatne oqccu’ sōqñodīt jiäcā nieitse jēh prūⁿret». — «ij manne mūⁿ kommāb siht’ tütñö wottet». sō j^eahnā viht jⁱčēse h^eejmose vūlēki jēh tan sāmien kēllese jīhti: «ih kuo kaľk tatne nāken lāhkuop utnēt jīčet pūⁿci kuimq». sō tann sāmien kēlln pōⁿc’ para jāmūt’. tie ušseti tihte sāmien kēlle: «mgtie tie tihte poqtā, atte mūⁿ pūⁿc’ pqrq jāmūt’? takkq tāllie tuhte jeahnā pqrq muñne ūlāhkuop sārete? jēh nū, kul’, manne kaľakop nāken āikien jeahnāp pouwustīt».

sō tihte sāmien kēlle ih čāreka kuokte nieith °oččin jih jeahnā ai s^eammā thijjen kuokte parnieh °oččumq. j^eahnā lij tle āi prūⁿ-

romq. kuh j^eahnā jēh tihte sāmien kēlle lī'n mānāh °oččumq, sō puo-
repa lāhkuop utni pū^uci kuimq. kuh tle tah mānā' stuora šettiijī'n, so
tah j'ahnān pārnīe wāret', soqñut' tānn kēlln taktarītīe. mān tihte
sāmien kēlle parre nōihkui jih tah takter'. sō tah jiehnān pārnīe'
vūlēkin jīčs' h^eimūn kogiku, sopestijin jīčs' āhčān, ij kuh (ku^h) lī's'
tāitīe sāmien nieitīte sō°ñodīt. sō j'ahnā svōrij tāitīe jīčse pārnite :
nū° kul' satne kalākā tapp sāmien kēllep pouwustīt, juktīe ij sīht'
tejjeb vu°jēvosannene. sō viht āi tānn sāmien kēllen pō°c' ēlkin jā-
mudīt.

suomies āikien tihte kēlle līj pō°c' sūihtemini°, sō jeahnā poatā :
«ti-ečep tle monne tatnep pouwustīt». — «ih, kulh, tohkš'», sāmien
kēlle jeahnāb svōrij. tie jeahnā mogrāturvi parr ēāpmgrīhkgñ j'eh
warrāki warrestī, aččā tapp sāmien kēllep pouwustīt. sō hoipojijin
(v. hoipojikan) jeahnā jēh tihte sāmien kēlle. jeahnā vientī, nū ačča
satne tab sāmien kēllep pouwustīt; mān sō tabōtā, tā°te lie nakk
vieks°ka lāhpq. sō jeahnā ēlki ruhkelīt j'ēčse jupmelop : «mann-ečep
tūtñō wāttet, mū jupmielesse, tann lāhpon oqjīiep, jis tatne manneb
(mannev) viehkit'». sō ēlki jeahnā vieksapq šittēt. mān so tihte
sāmien kēlle jīčse jupmeleb ruhkole j'eh ruhkole j'eh jiehtā : «mann-
ečep kāihkub jeahnān kroghpieb wottet, kuokte urries pū°c'». jeahnā
ičči sīt' kāihka lāhpun kroghpiep toqivuohtīt, juktīe oššeti jīčsesse
kaknes piāpmuo-muglep lēkit. tihte j'ahnā alāmučēn piarākuo'
prauūhka (prū°hki) porrot. mān lāhpq tohkši jeahnāp hoipstīt lān-
tiije jēh prū°wustīt. sō lāhpq uffreti j'ēčse kuokte urries pū°c' jēh
j'ahnān krōghpiep. kuh līj tap turujimq, sō wāreti jeahnān pērnite
pū°wustiji. tie welti kaihka j'ahnān kullīe', sōlōp' jih kaihka ī°keb.
sō vūlki jīčse h^eejēmose j'eh jīčse lāhkuor viht °očči pōstīte. sō šetti
stuora raihkuos lāhpqne. — tāllīe kai°ka tū°ne.

El fogom mesélni, hogyan birkóztak az óriás
és a lapp ember.

Egy lapp embernek szép felesége volt. Az óriás ennél az
embernél van és kérdezi: «vajjon nem kapom-e meg a te felesé-
gedet magamnak feleségül? aztán te másik leányt kérhetsz meg
és vehetsz el». — «Nem akarom én a feleségemet neked adni».

Ekkor az óriás ismét a lakására ment és a lapp embernek mondta: «nem lesz a rénszarvasaiddal semmi szerencséd sem». Aztán a lapp embernek a rénszarvasai csak döglenek. Hát gondolta a lapp ember: «honnét van [tkp. jön] az, hogy a szarvasaim egyre döglenek? talán csak az az óriás jósol (teremt?) most nekem szerencsétlenséget? no hiszen, hallod-e, majd megölöm egyszer az óriást.

Ez a lapp ember és a felesége két leányt kaptak és az óriás is ugyanazon időben két fiút kapott. Az óriás [ugyanis] aztán szintén megházasodott. Mikor az óriás és ez a lapp ember gyermekeket kaptak, jobb szerencséje volt a rénszarvasokkal. Amint aztán a gyermekek nagyok lettek, az óriásnak fiai megkérik (tkp. vannak, megkérik) a lapp embernek leányait. Azonban ez a lapp ember csak tagadó választ adott és a leányok. Ekkor az óriás fiai elmentek haza, elmondtak apjuknak, [hogy] nem használ (ér) semmit azokat a lapp leányokat megkérni. Az óriás [azt] felelte a fiainak: «no hiszen majd megöli ő azt a lapp embert, mivel nem akar titeket leendő vejének». Aztán a lapp embernek a rénszarvasai is elkezdtek ismét dögleni.

Egyszer ez az ember rénszarvasokat legeltetett, hát jön az óriás: «íme most majd megöllek tégedet!» — «Nem birsch bizony», felelte a lapp ember az óriásnak. Erre az óriás igen nagyon megharagudott és gyorsan szaladt, hogy a lapp embert megölje. Aztán birkóztak az óriás és a lapp ember. Az óriás gondolta, bizonyára megöli majd a lapp embert; de aztán érzi, [hogy] ez ugyancsak (bizony) erős ember. Ekkor az óriás elkezdett könyörögni (imádkozni) istenéhez: «én neked istenemnek ezen ember fejét fogom adni, ha engemet megsegítesz». Hát az óriás erősebb kezdett lenni. Hanem ekkor a lapp ember is imádja istenét és mondja: «én az óriásnak egész testét neked fogom adni, [meg] két hím rénszarvast». Az óriás nem akarta az embernek egész testét odaigérni, mert magának derekas lakomát (tkp. étellakomát) szándékozott készíteni. Ez az óriás emberhúst szokott enni. Azonban az embernek sikerült az óriást a földre lebirkózni és megölni. Aztán föláldozta az ember két hím rénszarvasát és az óriás testét. Mikor ezt megtette, az óriás fiait [is] agyonütötte. Aztán elvette az óriásnak minden aranyát, ezüstjét és minden holmiját. Aztán elment haza és ismét visszakapta a szerencséjét. Igen (tkp. nagy) gazdag emberré lett. — Ime az egész.

4. *Manne kalākap supcstit aktñ sāmien pāhčen pī'ra, kuhte jutulñ koqiku triénkqñq wēcci.*

Akta stūora pirēje, tāsnie lij akta jutule orruominie. tann pirējen tunnie pielesn lij ārruomini^o kuokte prū^urest (prū^urost) alāmuč'. tihte kallā o čērre utñin aktup parñiep. tihte parñie pqrq seihā rajjādīt, ičēinh ann'e eihtek' nahks' kannā varrāki tāinie jēs' pērnine. suomies āikiēn sō lie rajjātummq o parñien āhcie j^eahtā: «ih kul' tatne orrujh rajjātemmēste, fōr jutule poatā, tatnup waltā». ja sō parñie j^eahtā: «tie p^eāromust, manne tallā vu^olākāp jutulñ koqiku».

sō pāhce vulki jutulep uhcidit; jēs kaunesi jutulep, so ača kīhčīt, mqitie ij satnup triénkqñq seiht' (sī'ht'). pāhce oihte jutulup kauniše. pāhce kīhčije: «ih jutule mannop triénkqñe seiht'? manne l'ep tann viéksqkq». jutule j^eahtā: «jēs pqrq seiht' orrut mū piālesn, nou °očču'. sō pāhce o jutule vulkin jutulñ h'ejēmose, sō čāgñā'n tñn koatiēn sijise, tan stuorā pirjen sējise. tan koatiēn viečč' lījen pqrq kullie', sölöp'. tie jutule pāhce j^eahtā: «kučcie poatiēn koatān, koatiēn sisnie lie (l'e) mū āhkā, mēn ih kuo kqlk' mū āhkse nākenup tarejūt, mū āhkā l'e čālēmietučē». tap pāhce tuqjēvuhti, nō ačča puoraka ārru^ot tan jutulñ āhkine. kō' pāhce jutule pō^otin kō^otiēn sējise, pāhce h'ālste puorie pi^ejje poqries āhkān.

vuostakastā, māp pāhce kalēki tarejet, ača muorah koqtān ku'ttet. jutule āi muora' aččā ku'ttet. kučcie muora-skoqhtse (v. skoqhtije, v. skuqhteje) pōhtin, sō līn muora-kļappuo' tan stuora, ičči ku' pāhce tohkš' ku'ttet aktep muora kļoppuop, tñn līn stuora tah muora', sō pāhce pqrā čōnkije smāvoq sploankāčč'. «kōktie tatne ih muora' ku'ttie', kuktie mqnne?» jutule j^eahtā pāhčije. pāhčie svōruq: «jēs kalkap manne muora' ku'ttet tūtñe, sō waltāp kāihke muorite, mqitie tatne atnā' jēh kaihkelp tap tōu oksup (uksup)». jutule j^eahtā: «waccie' tei spl^oonkij kuimq sējisa, ālkie' (ālkije') tollop f^eättet!» jutule koatān poatā muori kuimq, sō ī l'emh āññe pāhce tollop °oččēmq, sō ača jutule tāllop fēttet jēh tan čarrāki possā, kuktie pāhčie lauōnā rāhpie nōalān. «māp lich tappene tarejuominie? tatne pqrq kahč' mō čērēken nēļļe». — «manne l'ep pqrq piessie' ohcedēminie, main-čč' tollop fēttet», svōrije pāhce. jutulñ čēre lije čouhikutumēni^e

mi^olkiep, sō lī lēkēma čuhkuop pāhčije o jutulise. tah čuhku^o līⁿ tan stūore, iččij ánnie pāhče tohkš' lūthit kennā. jutule porroli jīčēse čauhkuop, ánto mässte (v. mässoste) jū^uki (jōuki), miññeln ku' lie čauhkup porrolommg.

sō jutule j^aah^{tā}: «aččien tällie mennet ļogwuje karnie' cāpmet». tap čauhkuo-sthuhčep pāhče mēātān wēlti, māp ičči kuo tohkš' porrolit; tap ču'kuo-sthuhčep, māp pāhče utni, pieji ļogwuon okse piālese. jutule karēnie-panth parretā ļogwuon ku^oļēpien mietie. jutule kuokte šluokuo' (v. sluokuo') puqktā, aktup pāhčije wāttā, muppiep aččā jīčēe utnet. tällie ēlkin cāpmēt. pāhče untārte, koki^e jutule tan smāvu^o šluokuo' atnā, kuhte lie tann vieks^akg. sō ēlēkin jutule o pāhče karēnie' cāpmēt. jutule tan čarrāki cāpma, koki^e karēnie-pant' lauōnetestie' vieraltesse, pahčēn karnie-pant' ārruo' parre ku^oļpsne. «koki^e ih tatne cāpmie' tann čarrāki, koki^e manne?» — «manne cāpmāp čarrākepi kuh tatne», svōruq pāhče, «tan ūiete mou pānt' para orruo' ku^oļpsne». jutule moqrātuvvi, cāpmā čarrākepi o čarrākepi, mēn karēnie-pānt' parra lauōnetällie'.

jutule waltā stūore st^eejēnup, tap cāpōrolle kieta-kasksn. pāhče waltā čauhkuo-sthuhčep, māp utni ļogwu^o-uksn piālesn, nārēvole kieta-kasksn, atte čācie kallākā tāhtie čauhkuo-sthuhčeste. jutule pōlliji koh vuini, ahte pāhče nārveli tap st^eejēnup kieta-kasksn tann sakkij, atte čāciep pohči tāhtie st^eejēneste, o muorratowwui, juki^e vuini, pāhč^e tänn sō viāks^aka. sō j^aah^{tā} pāhčije, aččie' ļoatān waccet, aččā waccet sou čērekse čācste ku^ottet. jutule wāttā kuokte stuorā pāhtuo'. pāhče j^aah^{tā}: «wāttie' muññie kuokte stuorap pāhtuo', ēp manne māhtie' takkares smāvu^o pāhtu^oi (pāhtui) kuimq ku^ottet čāciep, manne seihtop kaihkap čāciep kaltejistie ku^ottet». jutule pōlliji jih j^aah^{tā}, satna ača jīčēe čāciep kuittet: «tatn-eč oqččet mou kō^osite čēttet». pāhče vuāļkā skō^okije kū^usi kuimā. kuh pāhče skō^okoje poqtā, sō čuohpatāstā (čuohpātestā) kāihkā jutuln kū^usi s^eiejēpie', mēn piāļluo kō^osn s^eiepiep ičči kuh čuohp'. piāļluop waltā tāhtie piāļluo-kōuseste (v. kōusse) jēh lējerete tap kō^osep jīčse eihteki koqjēku, teitie jēnibide kō^osite āi miātān. tui jēnepi kō^osij sieipie' wārete cakkā (v. wāreti cakkij) kīwō plūqwān, sō wārete jutuluse j^aah^{tā}, ate kō^os' l'e' vōajolommg tann kīwō plūqwān. jutule

mannā, aččā vujēnet, maitie pāhce riektu j'āhtā. jutule uihte poatā tanne pļugwān, sō woāinā para sou kau^wai s'ēipie'. jutule viāntā, tāllie lie' vuqjuolommq tanne pļugwān. jutule pāksā kau^wān sīⁱpste, kēsā, sō kahčā rauwine pļugwān o rauwā lau^wā. jutule viāntā, satne pogrkodestomq sou kau^wan sīⁱpit (sīⁱpite). jutule wuđlka h'e-jēmuse.

jutuln čēre poāit^ekq kihpā kraucep vu^oššomq. jutule j'āhtā pāh-ēije : «nō lie' tatne vieks^ekq parākēt, mēn ih kuo tuost' mannine kāh-ēt pūpmotallet». pāhce wārete oļkune (āļokune) vuossep kōrra, tap kāptien kaskije piejā. tie jutule pāhce ēlkin pūpmotallet. ko pāhce lie kaccoma, kallānommq, sō pāhce parra kogjēvuq tann vu^ossn sijise, māb lie kō^orumq. kuh lie jutule kaccomq, kallānommq, sō wuārtise pāhčen kauēse, tie wuēinā, ate pāhce lij j'ēnapup kaccomq ku' satne. jutule pustep viht waltā, kacce^e parrā ēp^omuorīhkān, mēn pāhce āi viht kacca^ouotā, vu^ossn sīⁱsā hojōvu^o. tie pāhce vieksq^oq (vieks^ep^oq) šetti kuh jutule o kacce^e. kuh lin kaccomq o kalhkomq, jutule j'āhtā, satne lie kaccomq, kussekq kleine šetti. pāhce j'āhtā, nō satne rāriep tairā. jutule seihtā tap rāriep kultelīt. pāhce jiehtā jutuluse, aččā uluks tūgredīt. koh oļokse pō^otin jutule o pāhce, pāhce jīēse neipiep waltā, čāleste rāikiep tanne vu^ossije, kōktie krauhce oļoks pō^oti. jutule pelleji o j'ēhti (jīhti), ij kuo satne tap (tab) rāriep tuost' pruhkāt (prū^uhkāt). jutule, pāhce viht koatān wēccin. jutule j'em-morte, juktie satne j'ēnup krauhcup kaccomq : «čogjjieh mū^u pākēt'»,

tle iehkete šetti o kučēie ogrājittn, pāhce ača laptsn ogret, jutule o čēre (čēreke) vulnie koqtsne ogret. kuh lin tāllie ogrājāt-temq, jutule vienti, pāhce lij nahkstumq. jutuln čērekq j'āhtā jutulese : «māitie ačien top pāhčep triēnkqne utn'et?» — «ējje», jutule (juttule) j'āhtā ; «mann-ačep waccet laptse waltet mū stuora viečē-rup miātān, ačep pouwustit tāinie». mēn ēje lim' ku' pāhce ogriemin-nie, pāhce lij para källqšeminie o kōllteleminie, māb jutule o j'ēčēse čēreka j'āhtā. ko pāhce lie kō^oļomq, māp jutule j'ēčēse čērekaje (v. čē-rekse) j'āhtoma, pāhce varreste suojēmučči laptste, wāreti sattie' viečēie, tann j'ēčēse su^onkse pieji, jēčē čieketi mū^ure (v. krauwo) piā-lese. jutule pō^oti, jīēse stūora viečēriņnie cēpmij tan pāhčen suonkuje, kuktie para mulltie' trijēsa^oallīn ; sō vīt jutule vēčči vuolose koqtān

o ogriji jēcse čēreken piālese. jutuln čēreka kihčije, kuktie kpariti. jutule svōrij: «iččij ānne nākenup kū^ule', iččij-^{ne} (ičči ānne) pāhce nākenup kālajēt'. mēn juo lep mannā pāhčep pouwustumma». sō pāhce wēčči viht siānkuse o ogriji. āretn jutule o čērekq ču^oččelijin, pāhce ai ču^oččeli. jutule pölleji parraq 'ēpmari^tken, ko' vuini, pāhce āi ču^oččelij. jutule kihčij pāhčep: «maitie lie' nālkieslākan tann jījjin oqrema?» pāhce svōrij: «nū leb oqromq nālkieslākan, mēn ēkth oku lahpa stō^oli».

jutule pölleji par 'ēpmari^thkan o j'ahtā: «ep, kō^ol', manne vielie tatnup triēnkqng sī^ht». sō j'ahtā, aččā 'oqččet vulēkit j'ēcse h'ejēmūn koqiku, sō ača 'āččet tann jēnh kullie' sölöp', mane jēnup parra oise ku^ttet. pāhce svōrij juttulep: «aččep nū^uket tann j'ēnup, map tatne oisu' ku^ttet. jutule oihte moiseti tann stuora maisuop, mane jēnup tōhksi ku^ttet, sō mennejijin. ku pāhčen ei^ttekij h'ejēmo-piālese pō^tin, sō hajēketi jutule tab j'ēcse maisāb o jēhti pāhce, ačča tāllie jēcse ku^ttet. sō pāhce h'ejēmuse wēcci, j'ēcse eihtik^ttie supcstⁱ, kōktie lie satnenā koarātomma jutuln lounie (lū^unie). sō wārādin eihtek' o pāhce o ku^ttetijjin tap stuora juttuln maisuop, mah lin parre kullie', sölöp', h'ejēmuse. kuhkiep čuovorⁱn kuottedi^t fōrn h'ejēmuse tohkasijin puektietⁱt. tie pāhčen eihtek' āvune šettin par 'ēpmari^thkan. — tāllie kaihkā tū^une.

Mesélni fogok egy lapp legényről, a ki a jutuléhoz (óriásféle) szolgál ment.

Volt egy nagy hegy, abban lakott egy jutule. Azon hegynek tulsó felén két összeházasodott ember lakott. Ezen embernek és asszonynak egy fiuk volt. Ez a fiú csak csintalankodni (hunczutkodni) akart, a szülők alig bírtak a fiukkal. Egyszer így hunczutkodott és a fiunak az atyja mondja: «hallod-e, nem fogod te előbb abbahagyni a hunczutkodást (tkp. megszünsz a hunczutkodásból), míg a jutule nem jön és tégedet el nem visz». Hát a fiú mondja: «akkor legjobb, [ha] mindjárt én megyek a jutuléhoz.

Hát a fiu elment a jutulét keresni; ha megtalálta a jutulét, kérdezni fogja, vajjon nem akarja-e őt szolgáljának. A fiu csakugyan előtalálja a jutulét. A fiu kérdezi: «nem akarsz engem, jutule, szol-

gának? nagyon erős vagyok». — A jutule mondja: «ha csak mel-
lettem akarsz maradni, maradhatsz bizony (tkp. kapsz bizony)». Ekkor a fiu és a jutule elmentek a jutule hazájába, aztán beléptek a sátorba, a nagy hegybe. Annak a sáornak a falai csupa arany ezüst voltak. Hát a jutule mondja a legénynek: «ha haza jövünk, a sátorban van a feleségem, de ne csinálj az én feleségemnek semmit se, a feleségem vak». Ezt a legény megígérte, hogy bizony jó fog lenni a jutule feleségéhez (tkp. feleségével). Mikor a legény meg a jutule a sátorba jöttek, a legény jó napot köszönt a vén asszonynak.

Első, a mit a legénynek tennie kellett, az volt, hogy fát vigyen a sátorba. A jutule is fát akar hordani. Mikor a fakamrába jöttek, a fatuskók oly nagyok voltak, hogy a fiu nem bírt egy fatuskót vinni, oly nagyok voltak a fák; hát a legény csak kis forgácsokat szedett össze. «Miért nem hordasz te fát, mint én?» mondja a jutule a legénynek. A legény feleli: «ha én fát fogok neked vinni, akkor minden fát összefogok, a mid van és ledöntöm az ajtódat». A jutule mondja: «menj, menj be azokkal a forgácsokkal, kezdj el tüzet rakni!» A jutule bejön a sátorba a fákkal, hát a legény még nem rakott (tkp. kapott) tüzet, aztán a jutule akar tüzet rakni és oly erősen fúj, hogy a legény fölemelkedik a tető alá. — «Mit csinálsz ott? hiszen a feleségemre esel!» — «Én csak nyirfakérget keresek, a mivel tüzet fogsz szítani», felelte a legény. A jutule felesége tejet futtatott össze (sajtnak), aztán a frissajtot odatálalta (tkp. elkészítette) a legénynek és a jutulének. Azok a sajtdarabok oly nagyok voltak, hogy a legény felemelni sem bírta. A jutule megette a sajtját, még az íróból is ivott, miután a sajtot megette.

Aztán a jutule mondja: «most menjünk el a szérüre gabonát csépelni». Azt a sajtdarabot a legény magával vitte, a melyet a legény nem bírt megenni, a sajtdarabot, a mi a legénynél volt, oda tette a pajta ajtaja mellé. A jutule a gabona csomókat kiteríti a pajta padlójára. A jutule két csépet hoz, egyiket a legénynek adja, a másik majd az övé lesz (tkp. maga fogja bírni).

Aztán elkezdtek csépelni. A legény csudálkozik, hogy olyan kicsiny csépje van az óriásnak, a ki olyan erős. Hát elkezdtek a jutule meg a legény a gabonát csépelni. A jutule olyan erősen csépel, hogy a gabonacsomók felemelkednek (felrepülnek) a leve-

göbe, a legénynek gabonakévei pedig a pallón maradnak. «Miért nem csépepsz olyan erősen mint én?» — «Én erősebben csépelek mint te», felelt a legény, «azért maradnak az én kévéim a földön». A jutule megharagudott, erősebben meg erősebben csépel, de a gabonakévek csak felszállnak.

A jutule fog egy nagy követ, azt szorongatja keze között. A legény fogja a sajtdarabot, a mije volt a pajtaajtaja mellett, szorítgatja a keze között, hogy lé folyik a sajtdarabból. Az óriás megjijedt, mikor látta, hogy a legény a követ olyan erősen szorítgatta a keze között, hogy vizet fejt a kőből és haragudott, mivel látta, hogy a legény olyan erős. Aztán mondja a legénynek, menjen haza, menjen, hordjon vizet a feleségének. Az óriás két nagy puttonyt ad a legénynek. A legény mondja: «adj nekem két nagyobb puttonyt, nem bírok én ilyen kis puttonyokkal vizet hordani, én minden vizet el akarok hordani a forrásból». A jutule megjijedt és mondja, ő majd maga fog vizet hordani; «te majd teheneimet őrizheted». A legény elmegy az erdőbe a tehennel. Mikor a legény az erdőbe jön, levagdálja az óriás minden tehenének a farkát, de a csöngős tehénnek a farkát nem vágta le. A csöngőt leveszi a csöngős tehénről és elvezeti a tehenet a szüleihez, azokat a többi teheneket is vele. Azoknak a többi tehenneknek a farkát beledugja a mocsáros lápba, aztán mondja a jutulénak, hogy a tehének belesülyedtek a mocsáros lápba. A jutule meg, hogy majd megnézi, vajjon a legény igazat mond-e. A jutule csakugyan odajön a lápához, hát csak a teheneinek a farkát látja. A jutule gondolja, ime belesülyedtek a lápba. A jutule megfogózkodik a téhen farkánál, húzza, hát seggével a lápba esik és a segge nedves lesz. A jutule gondolja, hogy a tehenének a farkát szakította le. A jutule hazamegy.

A jutule felesége kövér tejfölös pempőt (kását) főzött. A jutule mondja a legénynek: «te ugyan erős vagy a dolgozásban (tkp. dolgozni), de nem mersz velem versenyezni (tkp. sietni) az evésben (tkp. enni)». A legény künt egy zsákot varr, azt a köntösébe teszi. Aztán a jutule meg a legény elkezdtek enni. Mikor a legény kanalizott, jól lakott, a legény csak bele meri a zsákba, a melyet varrt. Mikor a jutule evett, jóllakott, odanéz a fiú tányérjába, hát látja, hogy a legény többet evett mint ő. Az óriás ismét forja a kanalat, ugyancsak eszik, azonban a legény is elkezd ismét kanalizni, a

zsákba meri. Hát a legény erősebb lett mint az óriás az evésben (tkp. és kanállal enni). Mikor ettek és jóllaktak, a jutule mondja, hogy ő addig evett, a míg beteg lett. A legény mondja ő tud [reá] tanácsot. A jutule ezt a tanácsot hallani akarja. A legény mondja az óriásnak, hogy kísérje őt ki. Mikor kijöttek az óriás meg a legény, fogja a legény a kését, lyukat hasít a zsákba, úgy hogy a pempő kijött. A jutule megijedt és mondta, ő ezt a tanácsot nem meri használni. Az óriás meg a legény ismét a sátorba mentek. A jutule jajgat, hogy sok pempőt evett: «fáj a hasam».

Hát este lett s mikor lefeküdtek, a legénynek az emeleten kell aludnia, a jutule meg a felesége lent a szobában alusznak. Mikor most lefeküdtek, a jutule azt gondolta, hogy a legény elaludt. A jutule felesége mondja az óriásnak: «vajjon meg fogjuk-e azt a legényt szolgának tartani?» — «Nem», mondja a jutule; «fel fogok menni az emeletre, magammal viszem a nagy kalapácsomat, majd avval megölöm». — Azonban a legény nem aludt, a legény csak feküdt és hallgatta, mit mond a jutule és a felesége. Mikor a legény hallotta, mit mondott az óriás a feleségének, a legény halkán leszaladt az emeletről, homokat hozott, az ágyába tette, maga pedig a kályha mellé bújott. Jött az óriás a nagy kalapácsával, rávágott a legénynek az ágyára, úgy hogy a por csak úgy porzott (szétszállt); aztán ismét lement a jutule a szobába és lefeküdt a felesége mellé. A jutule felesége kérdezte, hogyan történt. A jutule felelte: «nem hallott semmit sem, nem kiáltott a legény semmit sem. De már agyonütöttem a legényt». — Aztán a legény ismét az ágyába ment és elaludt. Reggel a jutule meg a felesége felkeltek, a legény is felkelt. A jutule ugyancsak nagyon megijedt, mikor látta, hogy a legény is felkelt. Kérdezte az óriás a legényt: «vajjon jól (tkp. édesen) aludtál-e az éjjel?» A legény felelte: «bizony jól aludtam, de egyszer mintha balha csipett volna meg».

A jutule igen nagyon megijedt és mondja: «hallod-e, nem akarlak én tégedet többé szolgának». Aztán mondja, hogy elmehet haza és annyi aranyat és ezüstöt fog kapni, a mennyit csak el bír vinni. A legény felelte az óriásnak: «megelégszem majd annyival, a mennyit te el bírsz vinni». Az óriás csakugyan olyan nagy terhet rakott magára, a mekkorát (tkp. a mennyit) vinni bírt, aztán elmentek. Mikor a legény szüleinek lakása mellé értek,

ledobta a jutule a terhét, és mondta a legénynek, hogy most maga vigye. Hát a legény haza ment, elbeszélte szüleinek, miképen járt (tkp. történt vele) a jutulénál. Aztán a szülék meg a legény haza hordogatták a jutulénak azt a nagy terhét, a mely csupa arany, ezüst volt. Sokáig kellett hordogatni, míg haza bírták vinni (tkp. juttatni). Hát igen megörültek a legénynek a szülei. — Ime az egész.

5. *Sāmien parnie jēh noġities alāmāj.*

Suomies āikien akte sāmien parnie aččā mennet sōgñodī^t. mǎnnā kuokte, kuļōmo piej^je'. koġmotn piej^jien iehketn poatā suomies lāhpun koġtān. tānnie koatsne līn akte kallā čēreka. tihte kallā čēreka utnin aktup nieitup, tie sōgñute tan nieitse. iččīn kuh tan nieitn alāmuč' (ēihtek') seiht' (v. sī^ht'), aččā tāinie pārnine prū^uret. parnie aččā orrut tāsnie nāken thiġjep satnīne (nieitine) pō^oc' rūōjēnesī^t. pārnīe niejēte skoġksne rujēnes' pō^oc' piejeki. tihte parnie sō viht hējēmuse vūlki, aččā suomies āti pijēra supstī^t sou ēhčīne; toġjēvuhti, aččā poatet pōstite nieitn koajēku. nieitn eihtek' iččīn kuhtek seiht', aččā prū^uret tāinie pārnine. nieitn āhčīe līj noġities alāmāj, utni aktep ruōutie paihpāb. tihte līj paihpa takkares, atte vōrrop (vōrrop) mēhti nāmnot alāmočīstie. sō tihte nuġities alāmāj oššeti, nō kalākā satne pouwustī^t tap sū nieitn suġñuo-pārnīep tāinie sou ruōutie paihpuine.

noġitien niejēta pō^otie tairumān, atte sū āhčīe tāinie jīčse ruōutie paihpuine seihtā sū kallāsessāp pouwustī^t. kuh pārnīe jīčse āhčīen louhtie (lū^uhtie) pō^otij, sō noġitien taktare jīhti sūtīe, atte tallā' kalākā mennejit hējēmuse, juktie sū āhčīe satnup seihtā pouwustī^t jīčse ruōutie paihpuine. tihte nieitn parnie j'ahtā tan sū nieitse, aččā prūowot wārtāšī^t, kusnie altse āhčīe tappo sou ruōutie paihpāp prouhkā vurhkit, aččā wārtāšī^t, aččā prūowōtallet waltet, toļlose hajēkedī^t. tie tihte nieite tarejui, kuktie sū parnie jīhtij. tāllie tihte parnie kihčije tab nieitn āhčīep, mġit-ečā "oččēt tāinie sou nieitine prū^uret. — «īj (v. ip) mġanne tatnup seiht' mou nieitn kallene. — koġllie mū ruōutie paihpā? tī-ečep mġanne tatnup pouwustī^t!» tīe aččā (v. tī-ečā) ruōutie paihpāp pēksit, sō juo altse

niejete tollose hajekatammq. — «kie lie mū^u ruoutie paihpāp waltomq?» — «manne l'ep tollose hajekatommq», svōrij sū nieita. — «kōktie lie' nāmētie mō ruoutie paihpāp hajekatommq tollose?»

nieitn āhcie muqrātuvvui jah pēksī ruoutie paihpāp tolloste, mān paihpā lije pāhks (v. pāhks) šettemq pqrri 'ēpmqrīhkan. pāhkq kū^{ne} paihpān sisnie. nođities alāmāj pēksā tap pāhkq paihpāb, aččā nāmmostīt tūn sō nieitn suoñuo parnien vōrrob. ruoutie paihpa lij tan so pāhks, puolēci parre 'ēpmqrīhkan. sō pāhkq kū^{ne} nāmмуi čojj'ien sejise, poqlēci tan so sakki, atte jēmi tihte nođities alāmāj. tie prū^{ri} tihte pāhce tāinie nođities alāmān taktarinie, sō weltin kāihka nuđities alāmān pō^c, sōlōp', kullie'. 'ēpmqrīhkan poāntā' šettin, āvōdin parrq 'ēpmqrīhkan, juktie tap nođities alāmāp tohkāšīⁿ pouwustīt. jēnh mānā' oččēn jēh viāsujin kuhkiep par 'ēpmqrīhkan. jis ieh lie' jāmumq, so viāsuh āñhe. — tāllie kai^{ka} tū^{ne}.

A lapp fiu és a varázsló ember.

Egyszer egy lapp legény el akar menni leányt kérni. Megy két, három napig. A harmadik nap este egy embernek a házába jön. Ebben a házban egy férj [s] feleség volt. Ennek a férj [s] feleségnek volt egy leányuk, hát megkérte a leányt. Nem akarták a leánynak emberei (szülei), hogy evvel a legénnyel megesküdjék. A legény ott akar egy (némi) ideig maradni, [hogy] vele (a leánynyal) rénszarvasokat őrizzen. A legény [meg] a leány az erdőben őrzik a szarvasokat nappal. Ez a legény aztán ismét haza ment, hogy némely dolgokról beszéljen az atyjával; megígérte, hogy vissza fog jönni a leányhoz. A leánynak szülei nem akarták, hogy megesküdjék avval a legénnyel. A leány apja varázsló ember volt, volt neki egy vas csöve. Ez a cső olyan volt, hogy vért bírt [vele] szívni az emberekből. Hát a varázsló ember gondolta, no hiszen majd megöli ő a leányának kérőjét (kérő legényét) a vas csövével.

A varázslónak a leánya megtudta (tkp. jött tudásra), hogy az apja a vas csövével meg akarja leendő férjét ölni. Mikor a legény atyjától megjött, a varázsló leánya [azt] mondta neki, hogy mindjárt menjen haza, mivel atyja meg akarja őt vas csövével ölni. A leánynak [vő]legénye mondja a kedvesének (tkp. leányának), hogy próbálja meg, nézze, hol szokta az apja azt a vas cső-

vét elrejtteni, nézzen utána, próbálgassa elvenni [s] tűzbe dobni. Ekkor a leány [úgy] cselekedett, a mint a [vő]legénye mondta. Aztán ez a legény kérdezte a leány apját, vajjon megesküdhetik-e majd a leányával. — «Nem akarlak én tégedet leányom férjéül. — Hol van a vas csövem? Most majd megöllek tégedet!» Ekkor meg akarja a vas csövet ragadni, hát már a tűzbe hajította. — «Ki vette el a vas csöveget?» — «Én hajítottam a tűzbe», felelt a leánya. — «Miért hajítottad így a vas csöveget a tűzbe?»

A leánynak az apja megharagudott és kiragadta a vas csövet a tűzből, de a cső ugyancsak nagyon forró lett. Tüzes hamu [volt] a csőben. A varázsló ember megragadja a forró csövet, hogy leánya kérő legényének a vérét kiszívja. A vas cső olyan forró volt, [hogy] igen nagyon megégette magát. Forró hamut szítt (szopott) magába, [s] olyan nagyon megégett, hogy meghalt a varázsló ember. Ekkor elvette a legény ennek a varázsló embernek a leányát, aztán elvették a varázsló embernek minden rénszarvasát, ezüstjét, aranyát. Nagyon gazdagok lettek, igen örültek, hogy a varázsló embert meg bírták ölni. Sok gyermekük lett (tkp. gyermeket kaptak) és igen sokáig éltek. Ha meg nem haltak, még [most is] élnek. — Ime az egész.

D) Mesék a saivo-król.

1. Mythologiai töredék a saivo-król.

Sajěvuo' lie' takkares alāmuč', kuht' viäraltn nuclēsne prū^uhkke' ärrot. tah lēn smāw^uo alāmuč'. sāmie' kohčujⁱn täitie plāwo karvuo alāmuč', juktie parre plāwo karvuo' utnin tah sajěvuo'. kuččie sajěvuo' kalēkin mennet jiačā lāntite, jeh viäraltn nēlle mennejⁱn, sō kohčujin tap rieisop kuhkies rijsene. tie mennejⁱn āi sēmij koqiku jih kō^{ti}j koqiku. ieh l'emh kuh sēnite veššālečč' alāmuč'.

Sajevok (saivók) olyan emberek voltak, a kik a föld (tkp. világ) alatt szoktak lakni. Ezek kicsiny emberek voltak. A lappok ezeket kék ruhás embereknek hívták, mivel csak kék ruhájok volt a sajevóknak. Mikor a sajevók más országokba akartak menni és a földre (tkp. világra) mentek, ezt az utazást hosszú utazásnak hívták.

Ekkor elmentek a lappokhoz és a sátorokba is. Nem voltak a lappok iránt (tkp. a lappoknak) ellenséges emberek.

2. *Monn-ačep supcstīⁱt sāmien pāhčen pīⁱra, kuh-
teb sajėvuq' sluqvolīⁱn, kuččie ačā sō^oñodīⁱt.*

Akte sāmien parnie aččā mennet sō^oñodīⁱt aktu nieitse, māb tairā. sō lie vejėnob wārāto^{mma} marhnesne oqstoma^q jeh lie dle mennejemmq. tie aktep noqities olāmāp kauneše. «koqpp lie' tatne menneminni^e?» tihte noqities alāmāj kihčij. «īj manne tāirie'», tihte parnie svōrij. «nū manne tairāb, koqpp lie' tatne menneminnie», tihte noqities olāmāj jīhtij. «wqtie' tāllie muīne vijėneste», tihte noqities alāmāj j^ahtā. kō lie dle jū^ukstommq, sō tle tihte noqities alāmāj j^ahtā: «īj kuo lī^s' tahkuo mennet, kusse lie' tatne uššetomma». tihte parnie ičči kuh jāhkie', māb tuhte noqities alāmāj supestīⁱ. tihte noqities alāmāj j^ahtā: «tahkuo kuhku lie' tatne uššetomma ač' mennet, tah alāmuč' ieh lie' kuh tāsnie; jahtoma^q lie' jeačā lahkān, aktu pī^rjen piālese; tannie pī^rje-piālese lie' (lije') koqtiep cikkemq. tann koqtien sisnie lie. akte nieite, kuhke lie karak^et (karak^{et}), tann riehpēnen nāllnie lie' sajėvu^o kuowuleminnie». tihte noqities alāmāj tann pāhčije j^ahtā: «mennej' (mennejh) puorepā h'ejēmuse».

tuhte pāhče ičči ānne jāhkie', māb tuhte noqities alāmāj jīhti, sō vūlēki, kusnie tāiri tāi alāmuči koqtie līj auōtsne. ku' tāhkuo pō^o-tij, sō lin alāmuč' vuđlākomq tāstie, tie wacciⁱ tann pī^rjen kuqiku' man pīre noqities alāmāj līj j^ahtoma^q. tahkuo pō^oti, čāñi tan koqtān, sō wuqinā aktop nieitop, kihčije tapp: «mqitie muīne kāmune sīⁱht' ārrut?» nieite svōrij: «kukt-ečep manne māhtēt tugjėvuoh^ttīⁱt, jukte l'ep juo jeačākāsse toqivuohtommq o kārak^et l'ep šettemq tāinie alāmuine, kusse l'ep tugivuohtommq». — kuh ačā tihte parnie wac-
cājī^t tāhtie kuqtste, sō sajėvuq' pō^otin, satnup sluqvolīⁿ par ēāpmā-
rī^hken, sō skiebu^c orruⁱ källie piej^je'. «jis leb tairumq, takkares
sugāuo līj muīne šettemq, iččip kuit tie kuktek mennejh. jis lep kull-
tālemmq tappā noqites alāmāp, sō lip šlūōhpumq sluqwahtallemq
(v. sluqwahtallemistie); tihte nakk noqities alāmāj riektu jīhti, ip
kuo kāk' manne vielie sō^oñodīⁱt, juktie parre nāmhtie kuqriti».

Mesélni fogok a lapp legényről, a kit a saivók megvertek, midőn leányt kérni akart.

Egy lapp legény el akar menni megkérni egy leányt, a kiről (tkp. a kit) tud. Hát pálinkát vett a vásárban és aztán elment. Ekkor egy varázsló embert talál elő. «Hová mész?» (tkp. vagy menőben) kérdezte a varázsló ember. «Nem tudom» felelte a legény. «Én bizony tudom, hová mész te», felelt a varázsló ember. «Adj most nekem a pálinkából», mondja a varázsló ember. Mikor egy kicsit ivott a varázsló ember, mondja: «nem ér semmit oda menni, a hova szándékoztál». Az a legény nem hitte, a mit a varázsló ember mondott. A varázsló ember mondja: «ott (tkp. arra) a merre (a hová) gondoltad, hogy mész, az emberek nincsenek [már] ott, elköltöztek más helyre, egy hegy mellé; azon hegy mellett (tkp. mellé) ütötték fel sátrukat. A sátorban van egy leány, a ki teherben van, annak [a sáornak] a füstnyílásán saivók (sajevók) néznek le». A varázsló ember mondja a legénynek: «menj inkább haza».

A legény nem hitte, a mit az a varázsló ember mondott, hát elment oda, a hol tudta, hogy azon embereknek sátra volt azelőtt. Mikor idejött, az emberek elmentek onnan, tehát elment azon hegyhez, a melyről a varázsló ember beszélt (tkp. mondott). Ide jött, belépett a sátorba, hát látott egy leányt, kérdezi ezt: «vajjon akarsz-e nekem feleségem lenni?» — «Hogyan ígérhetem neked, mikor már másnak ígertem és terhes lettem ezen embertől (tkp. emberrel), a kinek megígertem». — Mikor ez a legény el akar menni a sátorból, a sajevók [elő] jöttek, igen nagyon elverték, hát beteg volt néhány napig. «Ha tudtam volna, hogy ilyen leánykérés történik rajtam (tkp. lett nekem), bizony semmiképpen sem mentem volna el [leányt kérni]. Ha hallgattam volna a varázsló emberre, elkerültem volna a megveretést (tkp. szabadultam volna a megveretéstől); a varázsló ember bizony igazat mondott. Nem fogok én többé leányt megkérni, mivel így történt». — Ez az egész.

3. Monn-ačep supcstī^t sāmien parnien pī^ra, kuhte
lie sajėvui lū^unie wārā^tom m q.

Aktn aikien līj unna sāmien parnie pū^c ruōinōseminnie. aktⁿ piej^jen jīne āpriē šēttij jēh āpri^j jēh j^ēne miār^hkā. sō tihte sāmien parnie ēājenij, iēcij ānīe j^ēcse ēihte^kij ko^gtiep kaun^h. sō mennete, mennete fīarhtop skō^okop, mān īj nākene kiāinuop kaun^h. sō jījje šētti (šitti) jēh ugri^jij aktⁿ kūosn nualān. kuh lie ugrom^q tāsnie unnā stuontečeb, sō kquā^lā, akte alāmučē pō^tij tann kūosn ko^giku, kusnie līj satne ugrieminni^e, sō wu^ginā, lie kārēns (kārēn^s) alāmučē jēh wu^ginā, tihte līj plāwu^q karvu^q alāmučē. tihte pāhēe arvēti, tie se le tāllie sajėwu^q. tihte sajėwu^q j^ahtā tann pāhē^je: «tatne kalk^h tu^gredī^t mgnnup mū^u h^ejēmōn ku^giku, sō qč^h piāpmuist^e o^qčēut. tatne lie^h ēājanumm^q mijjen sku^qken ku^giku». sajėwu^q j^ahtā: «tāte lie mijjen sku^qq^q».

sō tihte sāmien parnie tu^grēti sajėvui h^ejēmōn ko^giku. kuh tahku pō^ti, sō līn saiwu^q prū^urup holleminnie. sō pāhēe āi tann prū^urese pō^ti. sō o^qčēui vī^ēne^h, piāpmuo^h jēh o^qčēui āi sajėvu^on prū^u-resīnie tāncet (v. tāncut). sō tihte pāhēe tann sajėvu^je j^ahtā, mī līj satnup wārā^tomm^q viečēem^q tāhtie kuose-nueleste: «tatn-eč^h tāllie mgnnop tu^griedī^t mū hie^jēmōn ko^giku». — «tatn-eč^h mijjen pialesn^e ārrut aktup jāpiep jēh vūinet, kuktie mijje^h utnien tāppene lāntn nuelisnie». sō pāhēe ēōrō^jij. sājėvu^o pāhē^je jīhtin: «alies kal^hk^h (kalā^hk^h) māb ēierot. mijje^h kalēkien pu^qrahka tatnīnā wārādī^t. kučēie jāpie ng^hkā, sō kalēkien (kalēkēpie) tatnup tu^gredī^t tū^u ēihtiki h^ejēmōn ko^giku». tann pāhēen ēihte^k uhcedī^jin pāhēen mietie, j^ēnup^h āi sāmie^h viehkene o^očēin, mān ičēinh ānīe kusnek kaun^h. sgrōksne līⁿ ēihte^k par ēāpm^qrīhkān.

ta^h sajėvu^q aktup ēāppies nieitup utnin. tihte nieite tapp sāmien parniep luihk^usti jīcse kēllene. pāhēe uhte to^givuo^hi tann nieitse, ačēij wārādī^t kēllene. pāhēe jīhtij, satne sājēhtā miatān sū^u ēihte^ki ko^giku. kuh līj jāpie ng^hkum^q, sō sajėwu^q ačēin tāllie tu^g-redī^t tapp sāmien parniep jīcse h^eimōn ku^giku. sō tihte nieita j^ahtā tann parnān: «ačēh waltet aktep nāluob jēh skurūpstī^t mū

kietop gñneči, kuččie vörre poatā, sō kalk hammosti't tapp, tie eäp kuo manne fāmuo' utniē' jēh vu^lēket tū^u lū^uhtie^u.

*sō sajēvuo' tuğredi'n tap parniep jēh parnien nieitob tann parnien eihteki koqtien pialese, tie tuh sajēwugh vūlēkin jīčš' hieieñmon koqiku. sō čāñi tihte parnie jīčse 'eihteki koqtān jēh tihte parnien nieite. kuh eihtek' jīčš' parniep vūinin, sō āvune šētti'n (šēttijīn) par eäpmgrīhkān. parnien 'eihtek' jīhtin, sijje' viēntejī'n, satne lie juo jāmoma. «mī lie tuhte čāppies nieitite, māp mietān atnā'?» — «tihte lie mū kommāsassā». sō supcsti tihte sāmien parnie tāitie jīčse eihtekītie, kusnie lie satne kōqtumq tap thiijjēb, māb lie pogrhte wārā-
tommq, sō sopecsti āi, satne lie sajēvui lū^unie wārātommq. tah eihtek' āvune šēttijīn, juktie so čāppies meññāsassāb āi oččīn. sō po^orejijīn jīēñh sāmie' jēh stuore prū^urōp holliijīn; sō viāsujīn hievolākan. — tāllie kaika tū^unā.*

Mesélek majd egy lapp fiuról, a ki a saivóknál volt.

Egyszer egy kis lapp fiú rénszarvasokat őrzött. Egy napon sok eső lett és esett és sok köd. Hát a lapp fiú eltévedt, nem találta szüleinek a sátrát. Aztán megy, mendégél minden erdőben, de nem talál utat. Hát éjjel lett és lefeküdt egy fenyő alá. Mikor ott egy kis darabig aludt, hallja, egy ember jött azon fenyőhöz, a hol ő aludt (feküdt), aztán látja, hogy felnőtt ember volt és látja, ez kék ruhás ember volt. A fiú sejtette, hogy ez bíz íme saivo. Ez a saivo mondja a legénynek: «kövess engemet a hazámba, aztán eledelt fogsz kapni. Te a mi erdőnkbe tévedtél». A saivo mondja: «ez a mi erdőnk».

Hát a lapp legény vele ment a saivók hazájába. Midőn ide jött, a saivók lakodalmat tartottak. A legény szintén eljött a lakodalomra. Kapott pálinkát, ételt és a menyasszonynyal is tánczolhatott. Aztán a legény mondja annak a saivónak, a ki őt elhozta a fenyő alól: «most kisérj engemet haza». — «Te itt fogsz maradni mellettünk egy esztendeig és látni fogod, hogyan élünk (tkp. birunk) mi itt a föld alatt». Ekkor a legény elkezdett sírni. A saivók mondták a legénynek: «ne sírjon semmit se. Mi majd jók fogunk hozzád (tkp. veled) lenni. Mikor az esztendő elmúlik,

(el) fogunk kísérni a szüleid hazájába». A fiúnak szülei keresték a fiút (tkp. fiú után), több lappokat is kaptak segítségül, de sehol sem találták. Igen nagyon búban voltak a szülék.

A saivóknak volt egy szép leányuk. Ez a leány a lapp legényt megszerette urának. A legény csakugyan megigérte a leánynak, hogy majd férje lesz. A legény mondta, ő magával akarja [vinni] szüleihez. Mikor az esztendő letellett, a saivók el akarják kísérni a lapp legényt a hazájába. Ekkor a leány mondja a legénynek: «fogj egy tűt és szúrd meg egy kicsit a kezemet; mikor vér jön, szívd egy kicsit, akkor nem lesz nekem erőm, hogy tőled elmenjek».

A saivók elkisérték a legényt és a legénynek a leányát a legény szüleinek sátrához, aztán a saivók elmentek a hazájukba. Hát belépett a legény, szüleinek a sátrába és a legénynek a leánya. Mikor a szülők meglátták a fiúkat, igen megörültek. A legény szülei mondták, ők azt gondolták, hogy ő már meghalt. «Ki az a szép leány, a ki veled van?» — «Ez az én leendő feleségem (menyasszonyom)». Aztán elmondta a lapp legény a szüleinek, hol maradt ő oda azon ideig, a míg (tkp. melyet) oda volt és azt is elmondta, hogy a saivóknál volt. A szülők megörültek, hogy olyan szép leendő menyet is kaptak. Aztán sok lappot hívtak meg s nagy lakodalmat tartottak és boldogul éltek. — Ez az egész.

4. *Sāmien pāhčen jeh sajěwq-nieitn pīⁱra.*

Suomies āikien suomies sāmie' juhtq' fierhtop lähkiep, män iččin āññe tah sāmie' näken lähkuop utnie' jěčs' pō^oci kuimq, tah jěčse pō^oc' para jāmūt'. ta' sāmie' untertⁱn: «māstie tie tap poatā, mijen pū^uc' parra jāmūt'». sō jahtajⁱn tästie, kusnie lijn autsne (auōtsne) orruominnie jiečā lahkān. ta' sāmie' oqjāhtumq aktup kiepēniep tann koatān, kustie tⁱn jahtumq. akte sāmien parnie kallēki mennet tapp vieččet tähtie koqtste.

ku' pō^oti tänn koqtān, sō lij sūjūlumq par āpmarīhkān, sō ugriji tann kuqtsne je' acčij qnneči ogriestⁱt; män iččij āññe oqč-čuoh ogret. sō källēše tännie koqtsne. tie wuđinā (wuđjēnā), kuļūmq nieit' čāñjijn tann s'ammā koqtān, kusnie lij satne, wuđinā, ieh lie' tah kuh skihkeli^e nieit', tah se lie' para sajěvui nieit'. sō ugrā parra stille jeh kō^olā, tuh nieit' acčie' wuástāp tarejut. tuhte akte sajěvuon

nieitist j^eah^tā : «īj lie' kuh tannie koqtien sisnie h^eivon (h^eejvön), juktie lie kristegassie alāmuče tāsnie». tu' muppie nieit' svōrijin : «īj ku' nākenup tarejuo' jallā lie tuhte parēnie ogrieminnie». sō ēlēkin, aččin tollop piejet tan koqtān. kuh lijn tollob piejemq, sō krū^uhtine pōtin jēh kjaunuostīⁿ tallon ācōln. kuh līⁿ tap turujumq, sō stūore mīlhkie-k^eäkkine pōtin jēh kurūki^jīⁿ tan krū^uhtn sī^tse jih ēlēkin vuāstāp tarejēt. sō tihte sāmien parnie peksā jicse näipiep tahpuste jēh hajēkete tann aktn sajēvuo nieitn āculn. tuh muppie kuokte nieit' vūlkin, tuht[e] akte pēci ēierumqn tann koqtien sī^tse. «kuktietie tatne nāmhtie fierādi^h mū vu^tste jēh näipiep hajēketih mū ogijien pijjeln? sō iččip ańne mqnne pies' jēh vūlēket tūi muppij nēti^j kuimq; čuovorh kuit tāllie tatne mannop kommone utnet». pāhče togivuti tap.

sō vūlkin pāhčēn h^eejēmūn koqiku. pāhče tap sū nieitop kihčij kiānuon nāllnie : «kuss-āčīn mījje' koqtiep cikket?» — «kusse tatne sī^tht'», nieite svōrij. nieite stillij tap pāhčēb, aččie tāllie mō^olet stuopse lānte-stuhčep, kusn-āčā stuopuo čuoččēt. pāhče uihte mō^oli stuopse lāntep. «kuččie lien iehketn monnoi ugrājimmq, kuččie kū^ulh (kū^ul^e'), nāken' tann jējjin tunterth, ih kuo kalāk ču^oččēlī^t jēh wgr-tāšī^t, ogret ačč' parra stille». jējjin kuh lie' ogrājimmq, sō pāhče kauōlā tuntert', vierie', rāhkert', capmie' par ēāpmgrīhkan ōku kallie čūetie alāmučistie, mān ičči kuh pāhče čuoččēle jēh w^ugretse, mah līⁿ tah alāmučītie, mah tunterīⁿ. āretn kuh čuoččēlīⁿ, sō lij stuore stuopuo jāihtumq tisse, kusnie lie satne mō^olemq, kusn-ēči stuopuo čuoččēt. piejeka tann parnien nieite jīhtij pārēnān : «tāll-eč' mō^olet lāntup, kusn-ečā fūsie čuoččēt». kuh lie pāhče mō^olemq, sō iehkete šitti. nieite vitt pārānān jīhti : «kuččie tāllie monn^uoi ogrien jēh viht kū^ulh^e nākenup, sō ih ku' kalāk' ču^oččēlī^t pājise». ku' līⁿ ogrājumma tann jējjen, so pāhče kauōlā tapp sⁱammā tunterop, māb lie outečen (v. qutepen) jējjen kū^ulomq, mān iččij kuh ču^oččēlij. āredn kuh ču^oččēlīⁿ, sō pāhče vūini stūore fūsie jāihtumq tann lāntse, kusnie lij satne mō^olomq. sō nieite viht pārānān jīhti : «tāll-eč' mō^olet lāntop pauērān jēh muore-skughteje». kuh lij pāhče tapp turujumq, sō āi viht iehkete šetti, sō āi viht ogrājīⁿ, sō āi viht pāhče tappq sⁱammā tunterop kō^oli, māb lie kō^olumq jeačā jījjin. sō māje aččā ču^oččēlī^t

jéh vujēnet, makkares tah alāmuč' tūntert'. altse nieite jēhtij: «ullh^a (ullq') kuh čuoččel'!» sō ičči kuh čuoččel'. āretn kuh čuoččelājīn, sō lāj muore-skoqhte jéh pū^urie jaihtamq tann lantije, kusse lāj mō^olumq.

tie nieite j^ahtā tann sū^u pārnān, tī-ečie' tāllie mennet ku^sssete sū^u alāmuči kuqiku. sō mennejīⁿ. tihte nieite parra j^ahtā: «kuččie tāllie poqtien mū ahčien h^eejēmose, kuččie aččien mennejīt pōstite, kuččie tāllie tatne ačč' wāccajīt mū āhčien koqtste, kuččie ačč' oksn čerra oļuks warrestīt, sō qč' nūlhčstīt (nūlhčestīt) aktū aikien oļoks». ku' pō^otin tan nieitn āhčien h^eejēmuse, sō tihte nieitn āhčie āvune šetti, sō piāpmuo' jéh vijēneste oččīn, kuh pō^otin jéh tihte nieitn āhčie kulliste sōlōpiste wutti, kuh ačīⁿ tāllie mennejīt. sō tihte parnie tarejui, kuktie sū^u prū^urese lāj jiahtomq jéh nūlhči aktū aikien uļuks uksn čerra. jēs ij lēmh nūlhčemq, sō lāj tihte viečere tievietomq tap pāhčep, māb lāj tann nieitn āhčie hajēketomq pāhčēn minēsne.

kuh uļuks pō^otin, sō tihte parnien nieite j^ahtā: «ih kuo kalķ' pōstite wartāšīt, kuččie lien waccieminnie». sō mennejīⁿ h^eejēmos e tie pāhče kōlėje jēnh piālluo-rāmpulh (rāmpule') sijjen minēsne poqtā. niejēta j^ahtā: «ullhq (v. ulleh) ku' pōstite wqretš'!» ku' pō^otin jēčse stuopuo pialese, sō iččij ānhē pāhče māhtie' pājet ārru^ot jéh wqrtāšīt pōstite, sō wqrtši (wqrtēši) pōstite. akta hākene lāj pīera tap sū hiejemup, sō rūini parre ēāpmqrihkqn jēn' klukterh. jēnh^e (jēnh^e) līⁿ hākenen sī^ese poqtomq, mān parr ēāpmqrihkqn jēnh^e līⁿ hākenen pajeñoln. tie tah jārēkie'tīⁿ pōstite. mān jis ij lēmh poqstite wqrtāšomq, sō lij oččumq kaihkq tāitie klukhtōrītie; mān sō očči parre tāitie, mah līⁿ hākenen sisnie. tie prū^urejijīn tihte sajēvuⁿ taktare jéh tihte sāmien parnie. ēāpmqrihlqn poqnt e ettīⁿ. tāllie kaihka tū^une.

A lapp legényről és a saivo leányról.

Egyszer némely lappok minden helyen költözködnek, de nem volt ezeknek a lappok semmi szerencsájük sem a rénszarvasaik egyre döglenek. A lappok csudálkoztak «honnan van (tkp. jön) az, hogy a mi rénszarvasaink egyre döglenek?» Azán elköltözködtek onnan, a hol azelőtt laktak, más helyre. A lap-

pok ott felejtettek egy üstöt azon sátorban, a honnan elköltözködtek. Egy lapp legénynek kellett elmennie, hogy azt azon sátorból elhozza.

Mikor azon sátorba jött, igen nagyon elfáradt, hát lefeküdt a sátorban és kicsit aludni akart; de nem bírt aludni. Hát fekszik ott a sátorban. Ekkor látja, három leány bújt be ugyazon sátorba, a hol ő volt, látja ezek nem közönséges leányok, ezek bizony saivo leányok. Ott fekszik csak csendesen és hallja, azok a leányok sajtot akarnak csinálni. Az egyik a saivo leányok közül mondja: «nem jó e sátorban, mivel keresztény ember van itt». A többi leányok felelték: «nem tesz semmit, különben az a legény aluszik». Aztán hozzá fogtak, hogy majd tüzet raknak a sátorban. Mikor tüzet raktak, jöttek a fazékkal s felakasztották a tűz fölé. Midőn ezt megtették, nagy tejes edénnyel (hordóval) jöttek és a fazékba öntötték és elkezdtek sajtot csinálni. Ekkor a lapp legény kirántja kését a tokjából és az egyik saivo leányra dobja. A másik két leány elment, amaz egyik ott maradt sírva a sátorban. «Miért cselekedtél így irányomban, hogy (tkp. és) kést dobtál a fejemre? Így én nem szabadulhattam és nem mentem el a többi leányokkal; bizony most engemet feleségül kell venned (tkp. kell neked engemet feleségül bírni)». A legény ezt megigérte.

Hát elmentek a legény hazájába. A legény kérdezte a kedvesét az úton: «hol (tkp. hová) fogjuk mi a sátrat felütni?» — «A hol te akarod», felelte a leány. A leány parancsolta a legénynek, hogy mérjen ki most szobának [való] földdarabot, a hol a szoba fog állni. A legény csakugyan kimért a szobának földet. «Ha este lefeküdtünk, ha hallod, hogy némelyek az éjjel lármáznak, ne kelj fel és [ne] nézz, csak nyugton feküdjél». Éjjel mikor lefeküdtek, a legény hallja, zörögnek, fűrészelnek, gyalulnak, kalapálnak rettenetesen, mintha sok száz ember volna, azonban a legény nem kelt fel és nem nézte, miféle emberek azok, a kik zörögtek. Reggel, mikor fölkeltek, nagy szoba jelent meg ott (tkp. oda), a hol méregetett, [hogy] hol álljon a szoba. Nappal a legénynek a kedvese mondja a legénynek: «most mérj ki földet, a hol a baromistálló álljon». Mikor a legény kimérte, este lett. A leány ismét mondta a legénynek: «ha majd aluszunk és ismét hallunk valamit, ne kelj fel». Midőn lefeküdtek azon éjjel, a legény ugyanazon zörgést hallotta, melyet az előtte való (előbbi) éjjel hallott, de nem kelt fel.

Reggel mikor felkeltek, a legény látta, hogy nagy marhaistálló jelent meg azon a földön, a hol ő méregetett. Ekkor ismét mondja a leány a legénynek: «mérj ki most földet éléstárnak és faskamrának». Mikor a legény ezt megtette, megmeg este lett, aztán ismét lefeküdtek, aztán a legény megmeg ugyanazt a lármát hallotta, a mit a másik éjjel hallott. Ekkor ugyan föl akar kelni és meg akarja nézni, miféle emberek azok, a kik zörögnek, [de] a kedvese mondta: «ne kelj fel;» hát nem kelt föl. Reggel mikor felkeltek, faskamra és éléstár jelent meg azon a földön, a hová kimérte.

Ekkor a leány mondja a legényének, hogy most menjenek vendégeként az ő embereihez. Hát elmentek. A leány csak mondja: «ha majd atyám hazájába jövünk, ha majd vissza fogunk menni, ha majd te el fogsz menni atyám sátrából, ha majd az ajtónál ki fogsz szaladni, akkor ugorj ki egyszerre». Midőn a leány atyjának hazájába értek, a leánynak atyja megörült, aztán ételt és pálinkát kaptak, mikor jöttek, és a leánynak atyja aranyat, ezüstöt (tkp. aranyokból ezüstökből) adott, mikor aztán el akarták menni. Ekkor a legény úgy cselekedett, a mint menyasszonya mondta és egyszerre kiugrott az ajtón keresztül. Ha nem ugrott volna, eltalálta volna a legényt az a kalapács, a melyet a leánynak atyja a legény után hajított.

Mikor kijöttek, a legénynek leánya mondja: «ne nézz vissza, ha majd megyünk». Aztán hazamentek. Hát a legény hallotta, sok kolompesilingelés jön utánuk. A leány mondja: «ne nézz hátra!» Midőn szobájuk mellé értek, a legény nem bírta magát visszatartani (tkp. lenni hagyni), hogy vissza [ne] nézzon, hát visszanézett. Egy kerítés volt a lakása körül és igen sok barmot látott. Sok jött be a kerítésbe, de igen sok volt a kerítésen kívül. Ekkor ezek visszafordultak. De ha nem nézett volna vissza, megkapta volna mindazokat a marhákat; így azonban csak azokat kapta meg, a melyek a kerítésen belül voltak. Aztán lakodalmat tartottak a saivo leány és a lapp legény. Igen gazdagok lettek. — Ez az egész.

5. *Sāmien kellen jeh sajēvuon pī're.*

Suomies āikien sāmie' lijn orruominnie aktne stūore niero-visnie. tannie niero-visnie sāmie' kiettiep utnin, kusnie prū'hkujin

pūcite kiättān cakket. tännie nīeruwa pialesne sāmie' kō'tite utnin. tah sāmie' iččin kuh nāken lāhkuop mīesij kuimq utnie', miesie' sijjen jāmūt' fūrhtn āikien. sō aktu āikien sāmie' lā'n puhčieminnie pūcite tann kiētten sisnie. tie akte plāwo karvuo alāmuče poqtā tann kiētten kogiku jeh aktu sāmien kēllije j'ahtā: «ih tatne sīht' muñie pūcen mielhkiste wqtet?» sō uihte tihte sāmien kēlle wutti mielhkiste tan sājēvui. kuh lij tihte sājēvuo jū'kumq, sō j'ahtā tan sāmien kēllese: «tatn-eč' tāllie tugredīt mǝnnup mō h'ejēmuje». — «māb ačeb mǝnne tatnine tāppene tarejut?» sāmien kēlle kihčije. «jiehtet aččeb tapp, kuččie mū hiejēmun kogiku poqtien».

sō waccājjin tihte sāmien kēlle jeh sājēvuo, sō pōtin aktu pluevien piālese. akte hō'le lij tännie pluevisne. sājēvuo j'ahtā tann sāmien kēllese: «čihket' tāllie mō' ruččen nēlle, sō qčeb manne tatnup kuittet mū h'ejēmun kogiku». sō uihte tihte sāmien kēlle čihketi sājēvuon ruččije. kō tihte sāmien kēlle wuđinā, sājēvuo čāña satnine tan hō'lie, sō j'ahtā: «ip kuo manne tatnq sīht' tugredīt». — «mann-ečep tatneb pō'stite viht kuittet; ih kuo kałāk' nākenun auōtste pelet». sō sāmien kēlle j'ahtā: «kuittie' tatne mannop tū h'ejēmun kogiku». sō uihte vūlēkin viarāln nuđlān sājēvui h'ejēmon koajēku. ku' tuhkuo pōtin, sō sājēvuo tann sāmān piāpmuiste jeh vijēneste wuttij. kuh sāmien kēlle ēlki, aččij pūpmotallet, sō čācie kałākā tann sājēvuon pugarātān. tie sāmien kēlle kihčije sājēvuop: «kustie tie tuote čācie poqtā?» sājēvuo svōrij: «tihte čācie poqtā pijjete tijjen pōcen kittij lūhtie. tėjjen pōc' mējjen āculn jeh mējjen piāpmui āculn kaččie' jeh paihkie'; mēn jēs tėjje' sīhtejittie juhtet jeačā lahkān tāistie kittiste, sō accijittie lāhkuop utnēt tėjjen pōci kuimq. mijjeh lien kuit tab turujumq, atte tijjen miesie' jāmūt', juktie mijje' thuhčijen (-čien), ōmmoč j'ēnh pōc' šittijitn tėjjise, sō mijje' tāppene vūlñie j'ēnup' kačč', paihk' oččēn». lāhpq svōrij: «nō acin jiačā lahkān juhtet». sō sājēvu' j'ēnh sōłöp', kullie' wuttij tann lāhpue jeh kuitti viht pōstite lāhpon h'ejēmuse. sō tihte lāhpq (lāhpā) sopcstē muppite lāhpuite, satne lij sājēvuon lūnie wārātummq. sājēvuo lie sūtne supcstumq, kuktie sijjen pūc' kaččije' (kaččie'), paihkie' sājēvui piāpmui nēlle. sō uihte tah lāhph jāhtajitn jeačā lahkān. tie uihte

lähkuop miesi kuima utnin, kuktie lāj sajēvuo toqivuohtomma jeh stuora poqntene tah sāmie' šettiñjin. — tällie kaiikka tū^une.

A lapp emberről és a saivóról.

Egyszer lappok laktak egy nagy sík mezőn (réten). Azon a sík mezőn a lappoknak kerítésük volt, a hol a rénszarvasokat a kerítésbe szokták hajtani (tkp. dugni). Ezen rét (mező) mellett voltak a lappok sátrai. A lappoknak semmi szerencséjük sem volt a rénborjukkal, borjaik minden időben döglenek. Hát egyszer a lappok fejték a rénszarvasokat a kerítésben. Ekkor egy kék ruhás ember jön a kerítéshez és egy lapp embernek mondja: «nem akarsz nekem a rénszarvas tejéből adni?» A lapp ember csakugyan adott a tejből a saivónak. Mikor a saivo ivott, azt mondja a lapp embernek: «most kövess engemet a lakásomba». — «Mit fogok veled ott csinálni?» kérdezte a lapp ember. «Majd meg fogom mondani, ha házamba érünk».

Hát elmentek a lapp ember és a saivo és egy lép mellé jöttek. Egy nyílás volt abban a lépben. A saivo azt mondja a lapp embernek: «ülj fel a hátamra, aztán elviszlek majd téged a lakásomba». A lapp ember csakugyan felült a saivo hátára. Mikor a lapp ember látja, hogy a saivo vele a nyílásba bujik, azt mondja: «nem akarlak én tégedet követni». — «Majd vissza foglak tégedet vinni, ne félj semmitől sem». Ekkor a lapp ember mondja: «vigy engemet a lakásodhoz». Hát csakugyan elindultak a föld (tkp. világ) alá a saivok lakásához. Mikor oda jöttek, a saivo a lappnak ételt és pálinkát adott. Mikor a lapp ember hozzáfogott, hogy majd eszik, víz (lé) folyik a saivo asztalára. Ekkor a lapp ember kérdezi a saivót: «honnan jön az a lé?» A saivo felelte: «ez a lé fölülről jön a ti rénszarvas kerítésektől. A ti rénszarvasaitok ránk és ételeinkre hugyoznak és szarnak; de ha el akartok költözködni ezen kerítésekből más helyre, akkor szerencsétek lesz rénszarvasaitokkal. Ugyanis mi tettünk azt, hogy a ti rénborjaitok döglenek, mivel gondoltuk, hogy nagyon sok rénszarvasaitok lettek s mi itt alant sok húgyot, szart kapunk». Az ember felelte: «más helyre fogunk bizony költözködni». Ekkor a saivo sok ezüstöt, aranyat adott az embernek és ismét visszavitte az ember hazájába. Hát az ember elmondta a többi embereknek, hogy ő a saivónál volt.

A saivo elmondta neki, hogy a rénszarvasaik a saivok ételeire hűgyoznak, szarnak. Ekkor az emberek csakugyan más helyre költözködtek. Aztán csakugyan szerencsájük volt a borjikkal, a mint a saivo ígérte és igen (tkp. nagy) gazdagok lettek a lappok. — Ime az egész.

6. *Manne kal̄kap supcst̄i't akt̄n láttie-kēl̄len jēh saǵēvuon p̄i'ra.*

Tihte kēlle stūora h'ejēmu^op utnij, j'ēnh̄ kluhtör' jēh jēne' hiest'. tihte kēlle ičij ānne nāken lāhkuop utnie' hiestij̄ kuimq, tah sū hiest' parra jāmut'. tihte lattien kēlle unterte, kuktie tie tah sū hiest' parre jāmut'. suomies āikien tann lāttien kēll̄n h'ejēmuse akte sāmien kēlle pō^otij, sō tihte lāttien kēlle tann sāmien kēllese supcstā, kuktie sū^u hiest' jāmut'. «ih tatne tairie', mǵstie tap poqtā?» lāttien kēlle kihčij tapp sāmien kallup (kēll̄ep). «ip monne vāhtst tairie', mēn jāhkāb, saǵēvuo' sō lie' tū^u stallien nuelisne», sāmien kēlle jīhtij.

akt̄n j̄quln iehketn akte plāwo karvuo alāmuče pō^otij tann lāttie kēll̄n koqiku jēh j'ahtā: «ih s̄i't tatne tuǵred̄i't mū^u mū h'ejēmon koqiku?» — «kusnie lie tū h'ejēm̄q?» lattien kēlle tap saǵēvuob kihčij. — «oččuo' kuit vūinet, kučcie poqtien̄n tann mū h'ejēmon koqiku». sō uhte tihte lattien kēlle tab sǵǵēvuop tuǵreti, sō tihte saǵēvuo lāntn nuǵlān vūlēki tann lāttie-kēll̄en stallie-piālesne. saǵēvuo j'ahtā tan lāttān: «ih kuo kalāk' nākenistie pōllet; monna kalāk̄ap tuǵret̄i't tū h'ejēmose viht pōstite». kuh saǵēvuon hiejēmuse pō^otin, sō tihte saǵēwq piāpmuo' wutti tann lāttie kēllese jēh vijēneste. kuh čihkiti, aččā pūpmǵtallet, sō čācie ēlēki kallāk̄at tānn puǵrātān. sō tihte saǵēvuo (saǵēwq) j'ahtā: «tāllie j'ēče «qččuo' vūinet; mǵinie mijje' plūǵkenh (plūǵkenemm̄q) tāppene vu'lnie, juktie tū hirkie' kačcie' mijjen āčoln. jēs sēiht' tū^u stallieb juhtiet̄i't jiačā lahkān, sō qč' lāhkuob utnet hiestij̄ tū^u kuimq; mān jēs ih juhtet' tū stallieb, sō kalēkie' tū kaihk' hiest' jāmet jēh ač' foǵhtekinnie šettet». sō tihte lāttie kēlle svōrij: «nū qčeb mǵnne mū stāllieb juhtiet̄i't jeača lahkān; hievon, juktie mu'ñne jīht'». sō tihte saǵēwā āi āvune šettij̄ jēh wuttij̄ tann lāttie kēllese čūetie sōlōpa tāliste jēh tuǵreti pōstite. vuostakasta mǵp tihte lāttie tarejui sō l̄ij, atte f̄iūsieb ēlki kaihk̄uot

jeh stálliep, sō juhtietij tab stallieb ja' fīusieb jiečā lahkān. sō lähkuop utnij kaihka jīese kluhteri kuimq.

suomies aikien tihte láttien kēlle lāj wārāṭommq kūelie' hokkomq, jīēne' kūelie' lij °oččumq, sō aččie h'ejēmuse wāccājīt tāi kūlij kuimq. tie mqihteje, aktene lähksne ij lie' anīe wārāḍommq hō°kkomq, sō tāitie jīese kūlite lēhpi aktē lahkān jēh wacciājē jēh ačči vielie hogkkut, sō āi viht jēne' kūelie' °očči. kuh pōstite poqtā, aččij waltet tāitie kuolite (v. kūlite), sō iččij anīe nāken kūelie' kaunh. tie unterte, kogpp ličč' tah sū kūelie' šettomq jeh wqrētse tann lantije, kusnie kūolite atnqm, sō wuēinije jēn' sōlōpa-pītnek tannie lāntsne. sō welti jih aččij rō°knet (rō°kēnet) tāitie pītnekātie, tie wuāinā, kuokte čuetie sōlōpo tāliste. sō kūleje, akte lāntn sisnie kjoļoje: «mije lien tāitie tū^u kūlite waltomq, tāitie lien pītnek' tesse piejemq tāit-eč oqččut tāi tū^u kūlij autste. mijje' lien tāitie tū^u kūlite waltomq». tihte s'ammq kjuļuje jeh j'ahtā: «lähkuop kalāk' tatne utnet, juktie lie' tū^u stalliep jēh fīusiep juhtietommq jeačā lahkān. stūore poqntene ačč' šettet, kuhkiep kalāk' āi viasut». sō waccī tihte láttien kēlle h'ejēmose jēh sopesti, kuktie lāj satnine kuqrāṭommq juhkon lūnie, kuh lāj hogkkuominnie. tie āvudīn par ēpmqrihkan. — tāllie kaihka tū^una.

Mesélni fogok egy parasztról és a saivóról.

Ennek az embernek volt egy nagy tanyája és sok marhája és sok lova. Az embernek nem volt semmi szerencséje a lovaival, a lovai egyre döglenek. A paraszt ember csudálkozik, miért döglenek egyre a lovai. Egyszer a paraszt embernek a házába egy lapp ember jött, aztán ez a paraszt ember elmondja a lapp embernek, hogy az ő lovai döglenek. «Nem tudod te, mitől van (tkp. jön) ez?» kérdezte a paraszt ember a lapp embert. «Nem tudom bizonyosan, de azt hiszem saivók vannak a te istállód alatt», mondta a lapp ember.

Egy karácsony karácsony este egy kék ruhás ember jött a paraszt emberhez és mondja: «nem akarsz-e engemet elkisérni a lakásomra?» — «Hol a te házad?» kérdezte a paraszt ember a saivót. — «Majd meglátod (tkp. kapod bizony látni), ha a lakásomra

erünk». Hát a paraszt ember csakugyan követte a saivót és a saivo a föld alá ment a paraszt ember istállója mellett. A saivo mondja a parasztinak: »ne félj semmitől sem, ismét vissza foglak kísélni a lakásodba». Mikor a saivo házába értek, a saivo ételt adott a paraszt embernek és pálinkát. Mikor leült, hogy egyék, víz (lé) kezdett folyni az asztalra. Ekkor a saivo mondja: «ime magad láthatod, mivel vagyunk mi kínoztva itt alant, mert a te lovaidd ránk húgyoznak. Ha istállódát más helyre akarod áttenni (tkp. költöztetni), akkor szerencséd lesz lovaiddal; de ha nem viszed el istállódát, akkor minden lovad meg fog döglenni és szegénynyé fogsz lenni». A paraszt ember felelte: «elviszem bizony majd az istállómát más helyre; jó hogy nekem megmondtad». — Hát a saivo is megörült és a lapp embernek száz ezüst tallért adott és visszakísérte. Legelső a mit az ember cselekedett az volt, hogy a marhaistállót elkezdte ledönteni meg a lóistállót és a ló- meg a marhaistállót elvitte más helyre. Aztán szerencséje volt minden barmával.

Egy időben a paraszt ember halakat horgászott. Sok halat fogott (kapott) és haza akart menni a halakkal. Ekkor eszébe jut, hogy egy helyen még nem volt horgászni, aztán a halait ott hagyta egy helyen és elment, hogy többet horgászson. Hát ismét sok halat kapott. Mikor visszajön, el akarta venni a halakat, hát nem talált semmi halat. Ekkor csudálkozik, hová lehetnek a halai és néz azon földre, a hol azon halakat hagyta (tkp. tartotta) és sok ezüst pénzt lát azon a helyen. Fogja, hogy majd megolvassa a pénzeket, hát látja, kétszáz ezüst tallér. Aztán hallotta, valaki a földben kiáltja: «mi vettük el azokat a te halaidat, azokat a pénzeket oda tettük, azokat a halaidért fogod kapni. Mi vettük el a halaidat». Ugyanaz kiáltja és mondja: «szerencséd lesz, mivel ló- és marhaistállódát más helyre tetted át. Igen gazdag (tkp. nagy gazdaggá) fogsz lenni, sokáig is fogsz élni». Aztán a paraszt ember hazament és elbeszélte, mi (tkp. hogyan) történt vele a folyónál, mikor horgászott. Hát igen nagyon örültek. — Ime az egész.

7. *Monna kaļǵkap (v. aččep) supcstit sajěvoa-jawrien pijěra.*

Kuokte lāhph aččie' (v. aččin) wulēkit wārie-jawrān o (v. jah) kallitet; akta kāmput lāhpg, muppie nuorra pākče. sō kalltin (kēl-

tin), mēn unnie kūelieh °oččin. sō tihte poaries lāhpq j°ahtā, satne aktep (v. aktup) jauriep tāira, kusnie stūore kūelie' jih jēne' kuelie', mēn tihte jāwrie lie (lije) sajēwo-jaurie. tie tihte lāhpq j°ahtā tunn nuorabusse: «i-rie (v. ij kuo) lē's' (v. lēis' v. lējēs') tāhkuo mennet, juktie ih kuo tatne šāvu't mahtie' orru't». sō tihte nuorappq j°ahtā: «jis leā para nāmhtie, so nou aččeb tie šāvut ārrut». so mennejijin tann sajēvuo-jawrān. nō tāhkuo pō'tin, tie aččie' kalltit, tie j°ahtā tuhte kāmpul lāhpq: «tie čuavorh šāvuot orrut, kossie (v. kuččie) aččien tāllie kalltit». tāllie kalltakap jatt'tā'n jāwrān, tāllie kiesie' kalltakap kättān, tie vuēinie' j'ēne', j'ēne' kuolie'. tāllie tihte pāhce kjoļļaja (v. č'orōvui): «tie (v. tallie) jēne' kuolie'!» sō kuelie' vūol-kādištn jēh kalltqkq tōmq šetti. tie tuhte puories lāhpq j°ahtā: «ij lē's' tatnine tāsnie kalltet, jōktie tatne ih kuo šāv'ot māhtie' orrut». sō tāllie tihte nuorappq toqjēv'ute: «nō qččep (v. āččep) tāllie šāvuot orrut, tāllie vielie prūowuj'en».

tāllie aččie' viht kalltet, so dle kalltakap kättān kēsīn jah sō cū'hci'ete kättān °oččin, sō ai līn j'ēne' kūelie' kalltakān sisnie. tie tuhte nuorra pāhce oššote, ieh kuo tuo' kuolie' koqpp šett', mah lie' kalltaken sēsnie, sō iččij viht šāvuot māhtie' ārrut jeh kjoļļoje: «tie jēne' kuelie'!» tie kūelie' vūlēkin (vulēkādestin) kalltakān viht sēstie jēh iččin nākanup °qčču'. tie tihte pogries lāhpq muorāhtowwui o j°ahtā: «ieh kuo tāsnie lējēs' kalltet takkaras kammarāhtine, kuhte ij kō' šāvu't māhtie' ārrut». sō tuhte poaries lāhpq j°ahtā: «aččien h'ejēmuse mennejit». tie tohte nuorappq pāhce j°ahtā: «ih sejēt', ajjā, aččien vielie prūowut (prō'wut) aktav warpiep?» — «ējje kuo tatnine lejjēs' jōktie ieh kuo māhtie' šāvuot orrut». tie toajēvute, aččā šāvuot orrut. soq tāllie oihte prūowojijjin, tāllie jēne' kūelie' vūjēnin, tāllie prūowot' šāvuot qrrut. tie kalltakap kättān kēsīn (kē'sin) tie j'ēne' kūelie' °oččin o stuorre poqitqka kūelie' °oččin. — tāllie ij lie kuh vielie.

Mesélni fogok a saivo tórol.

Két ember akart menni egy hegyi tóhoz halászni; az egyik öreg ember, a másik fiatal legény. Kivetették a hálót, de kevés halat kaptak. Ekkor az öreg ember mondja, ő tud egy tavat, a hol

nagy halak és sok halak vannak, de ez a tó saivo tó. Aztán az ember mondja a fiatalabbnak: «nem használ semmit ide menni, mivel te nem bírsz csendben maradni». A fiatalabbik mondja: «ha csak az a baj (tkp. ha csak úgy van), akkor bíz én majd csendes leszek». Hát elmentek a saivo tóhoz. No, ide jöttek, aztán ki akarják a hálót vetni, mondja az öreg ember: «csöndben kell lenned, mikor most ki fogjuk a hálót vetni». Aztán a hálót kivetették a tóba, aztán partra húzzák a hálót, hát látják, sok, sok hal van. Ekkor a legény kiáltja: «ime sok hal van!» hát a halak elmennek és a háló üres lett. Ekkor az az öreg ember mondja: «nem ér semmit veled itt hálót vetni, mivel te nem bírsz csendben lenni». Most a fiatalabbik igéri: «csöndben fogok bizony maradni, ha megint megpróbáljuk».

Aztán ismét ki akarják a hálót vetni, aztán partra húzták a hálót és a hálóvégeket a partra húzták (tkp. kapták) és ismét sok hal volt a hálóban. Hát a fiatal legény gondolja, nem bírnak azok a halak sehova se elmenni (tkp. lenni), a melyek a hálóban vannak, aztán ismét nem bírt csendes maradni és kiáltja: «ime sok hal van!» Ekkor a halak ismét elmennek a hálóból és semmit sem kaptak. Hát az öreg ember megharagudott és mondja: «nem ér semmit itt ilyen pajtással hálót kivetni, a ki nem bír csendes maradni». Aztán az öreg ember mondja: «menjünk haza». Ekkor ama fiatalabbik ember mondja: «nem akarod öregapám, hogy megint megpróbáljunk egy vetést?» — «Nem használ te veled semmit sem, mivel nem bírsz csendes maradni». Hát megigéri hogy csendes lesz. Ekkor csakugyan megpróbálják csendben maradni. Aztán partra húzták a hálót és sok halakat kaptak és nagy kövér halakat kaptak. — Ime nincs több.

Jegyzet. E mesét a legény atyja, Pienti Ole Bendigsen mondta tollba.

E) Mesék földalatti és vízi manókról.

(Troalle és Nausera.)

1. *Sāmien källe jeh troallhe.*

Suomies äikien akta sāmien kallā lijje juhko-pielāb waccie-minie o huákkuomēnnie. sō šīvenete šetti jeh čājani tan skoqkije jeh

ičči áññe h'ejēmuse kaunh. tie čuovori skuqksn árrut j'eh stuorra pierjen (v. pāktien) nuqlān čāñi, ača jējeb tāsñie oqret. sō káuqla, tuntert' tan pierjen sisnie. tie j'ēñe' smāwo troqllh (troqll'h) pō°tin o ēlēkin tāncet tan pierjen nuolēsne. tihte kallā parra ogrā stille jeh w"grētše, koktie tah smāwo troqlle' tāncuh. sō ču°ččeli satne āi tāncut aktne tēi smāwo troqllij. vuostakasta kuh ču°ččeli o ēlēki tāncut, so troqll'h pöllejijjin o vūlēkin tan pāktien sī'se. koh vūinijjin, ičči kuh tihte källeskučče nākanup tarejū', sō pō°tin viht pō°stite o ēlēkin viht tāncot parre °ēpmqrihken. kuh lin tñcum' (v. tñcump, tñcumop) šluohtumq, sō truqlle' (v. truqlh) j'ēhtie' tann kēllese : «tatne lieh h'ejēvon tāncere kammarāhte wārātumma ; ih (ieh) seit' mup-pien jejjin āi poatet mējjine tāncut ?» — «jā nū manne sī'htup».

tihte kallā utnij stuora nārenup kalluon kuōutielisnie. sō troqlle' weltin tappa stuora nārenup je' j'ēhtin : «tapp-očin nārenup mējje' utnet, kosseka (koss'ka) muppien jējjen poatā', mējjine tāncuh, sō ač' pōstite °qččēt». sō piejje šetti, tie vūlki tihte kēlle h'ejēmuse āvune āvune parra °ēpmqrihkān, juktie troqlh'e tap sou stūore nārenup wāltomq j'eh oššeti : «ēp kuh (ku°) kalč' manne tahkuo vielie waccēt, tie par troqlh muññe mū nārenup pōstite wgttie' (-ije')». sō h'ejēmuse pō'ti, sopesti j'ēčse alāmuč'itie, joktie lie satne tassalomma tap j'ēčse stuora nārenup. sō lie āvune parra °ēpmqrihkān.

tie sopesti j'ēčse krannese, kuhte āi aktep stūore nārenup utni. «jā, jā», tihte j'āhtā, «tā-ečep manne āi mennet tann pierjen koqjėku, so manne ai kanne tapp mou (mū") nārenup tasselup». sō vūlēki tann pāktien koqiku. tuhte krannā sopesti, kusnie lāj tihte pāktie, so uikte iehketn tahkuo vūlēki, o ogrij tann pāktien nuglien (v. nuelisn) o ogrijij. kuh lāj šī'veñete šettumq, sō troqlq' pō°tin o ēlēkin tāncet. tie tuhta kallā warrestī pejjise, āi ēlki tancumene aktine troqlline. kuh lin kalhkomq, sō tihte troqlle j'āhtā : «tatne-l hiewon, hiewon rajjere kammarāhte wārātumma o riekto j'ēht' (v. jāht'), ačč' poqdet mējjine tāncet, j'eh pō't', kuktie lie' j'āhtomq. tatne lie' satnies alā-māj». so troqlā nārenup welti j'ēčse logmmuste o pieji tunn kellen ko'llese. sō tihte kēlle kuōkte stuora nāren' °očči. tie muqrahtuvvi tihte kēlle o skāmetij o vūlēki h'ejēmuse, supstīji tunn j'ēčse krannese : «kuktie-tie tatne mannep nerrijih tann pāktien kuqjėku ? aktup

stūora nārenup utnep autsne jeh tle muppiep °oččup, kuh tahkuo pōtip». — «iččip ku' manne tatnep nerre'; j'ēče pō tihte j'ēht', ac' tahkuo mennet». tihte lij kallā hārēmusne, muqresne °ēpmqrīhken, juktie kuokte stuore nāren' °očči; satne māje prā nū thuhči kuh akteputni, j'eh tällie kuokte svijēnies nāren' °očči. — tällie kai'ka tū'ne.

A lapp ember és a manók.

Egyszer egy lapp ember folyó parton ment és horgászott. Sötét lett és eltévedt az erdőben és nem talált haza. Hát az erdőben kellett maradnia és egy nagy hegy alá (aljába) bujt, hogy éjjel ott aludjék. Ekkor hallja, neszeznek (lármáznak) a hegyben. Sok apró manó jött s elkezdtek táncolni a hegy alatt (aljában). Az ember csak csendesen fekszik és nézi, hogyan tánczolnak a manók. Aztán ő is fölkelt táncolni egy piczike manóval. Először mikor fölkelt és elkezdett táncolni, a manók megijedtek és bementek a hegybe (sziklába). Mikor látták, [hogy] ez az ember semmit se csinál, ismét visszajöttek és megint ugyancsak elkezdtek táncolni. Midőn a táncot befejezték, a manók [azt] mondják az embernek: «te jó tánczó pajtás voltál; nem akarsz holnap (tkp. másik) éjjel ismét eljönni velünk táncolni?» — «Igen bizony, akarok».

Ennek az embernek nagy daganata (bubja) volt a homloka közepén. A manók elvették ezt a nagy daganatot és mondták: «ezt a daganatot meg fogjuk tartani, míg holnap éjjel eljössz, velünk táncolsz, akkor majd visszakapod». Hát nappal lett, aztán az ember haza ment, igen nagyon örülve, hogy a manók az ő nagy daganatját levették és gondolta: «nem megyek én többé oda, [mert] akkor a manók visszaadják a daganatomat». Aztán haza jött, elbeszélte az embereinek (hozzátartozóinak), hogy a daganatját elvesztette. Így igen nagy örömben volt.

Hát elbeszélte a szomszédjának [is], a kinek szintén volt egy nagy daganatja. «Igen, igen», mondja ez, «most majd én is elmegyek a hegyhez, aztán talán majd én is elvesztem a daganatomat». Hát elindult a sziklás hegyhez. Az a szomszéd megmondta, hol volt a hegy, aztán este csakugyan oda ment, lefeküdt a hegy alatt és elaludt. Midőn sötét lett, a manók jöttek és elkezdtek táncolni. Ekkor az ember fölugrott (tkp. szaladt) s szintén elkezdett táncolni egy manóval. Mikor megelégtették, a manó mondja: «te jó

tánczoló pajtás voltál és igazat (tkp. igazán) mondtál, hogy eljössz velünk tánczolni, és el [is] jöttél, a mint mondtad. Te igaz ember vagy». Erre kivette a daganatot a zsebéből és annak az embernek a homlokára tette. Így ez az ember két nagy daganatot kapott. Hát haragudott ez az ember és szégyenkezett és haza ment, elmondta a szomszédjának: «mért bolondítottál el engemet a hegyhez? Azelőtt egy nagy daganatom volt s most még egyet (tkp. másikat) kaptam, mikor oda jöttem». — «Nem bolondítottalak én el tégedet; hiszen magad voltál az [a ki] mondtad, hogy oda mész». Ez az ember igen nagy busulásban és haragban volt, mivel két nagy bűbot kapott; ő untig elégnék (tkp. úgy jó elégnék) gondolta, mikor egyje volt és most két disznó daganatot kapott. — Ime mind.

2. Muore-čuohpoje jⁱeh Nausera.

Akte sāmien alāmāj muore' čuohpominni^e juhko-pialesn jēh āksuop piestele juhkse. tie hārāmuše šattā, čihkiti tan juhko-pialesne o čōrostallā. sō Nausera juhkste pō^{ti}, kihčije: «mann autste čizruo'?» — «ō manne jičene āksuop tasseli^p juhkse». tie Nausera puoktā aktep āksuop, māj li parra kullēst, kihčije: «māitie lie tihte?» — «ij lie' kuh tihte». sō Nausera puokta aktev vielie āksuop, mī lij parra sölöpste, kihčije: «māitie lie tihte?» — «āj lie' kuh tihte». sō Nausera puoktā aktup vielie āksuop, mīj lij parra ruōutste, kihčije: «maitie lie tihte?» — «jā, tāllie lie tihte». sō ōoči kaihka tāitie kulōma āksite, juktie sō h'ejēvolākan fiereti ō īrelikelākan. tie supcste jiačā muora-čuohpojesse, kuktie lie satnine kogrātōmmq, jičse āksuop ōoči pōstite.

tihte muppie muore-čuohpoje tapp kū^{li}, so satna āi wāreti āksuop jēčse hajčketi juhkse, sō čihkiti ōkuk aččā tāllie čiārut tānnie juhko-pialesne. tie Nausera pō^{ti}, kihčije: «māj lie fiēlene?» alāmāj svōrij: «māanne jēčene āksuop kahčeti^p juhkse». sō Ngusere pū^{kti} aktep āksuop, kuhte lij parra sölöpste jēh kihčije: «māitie lie tihte?» ko muorra-čuohpoje kēlle tap kō^{li} o vuini tap sölōpo āksup, tie āvune šētti parre ēpmaḡrihkan o jēhtij: «jā, tihte lie mū āksuo». sō Nausera muḡrātuvvi o jēhti: «tatne parre slārāvust' (v. slārāvustalla)».

sō ičči aníne jičse ākšuoþ kennā "očču" pōstite, čuovori parre skāmā-dī't o h'ejēmuse waccet. — tällie kaihkā tū"ne.

A favágó és Nausera.

Egy lapp ember fát vágott a folyó parton és a fejszét bele-ejtette a folyóba. Erre elszomorodott (tkp. bánatos lesz), leült a folyó partra és sirdogált. Ekkor Nausera kijött a folyóból, kérdezi: «mért sírsz?» — «Óh, én a fejszémet vesztettem bele a folyóba». Erre Nausera hoz egy fejszét, mely csupa aranyból volt, kérdezi: «vajjon ez-e az?» — «Nem ez az». Aztán Nausera még egy fejszét hoz, a mely csupa ezüsből volt, kérdezi: «vajjon ez-e az?» — «Nem ez az». Hát Nausera még egy fejszét hoz, a mely csak vasból volt, kérdezi: «vajjon ez-e az?» — «Igen, ime ez az». Ekkor megkapta mind a három fejszét, mivel olyan jól és becsületesen cselekedett. Aztán elbeszélte egy másik favágónak, hogyan járt (tkp. történt vele), [hogy] fejszóját visszakapta.

A másik favágó hallotta ezt és ő is beledobta a fejszóját a folyóba, aztán ott ült a folyó parton, mintha most sírni akarna. Erre jött Nausera, kérdezi: «mi baj?» (tkp. mi van bajul v. hibául.) Az ember felelte: «beleejtettem a fejszémet a folyóba». Ekkor Nausera hozott egy fejszét, a mely csupa ezüsből volt és kérdezte: «vajjon ez-e az?» Mikor a favágó ember ezt hallotta és látta az ezüst fejszét, igen nagyon megörült és mondta: «igen, ez az én fejszém». Erre Nausera megharagudott és mondta: «te bizony hazudsz». Aztán a maga fejszóját sem kapta vissza, csak szégyenkeznie és haza mennie kellett. — Ime mind.

F) Mesék Askeläteról (Hamupipőkérlől).

1. *Monn-ačep supcstī't, kuktie Askelāte konokan nuqmmelh čī'ti.*

Suomies āikien akta konokā utni kallie čū"tie" nuqmielistic j'ēčse šluqhtn pialesne. stūora hākenup l'īn pikkemq tāitie nuqmielitic, kuht iččin kalk' tah oļuks poqtet. suomies āikien konokā j'āhtā j'ēčse alāmučītie: «jis nāken seihtā čietārinnie wārādī't taitie mū nuqmielitic, jēh kaihkite tohkše čī'tet o h'ejēmuse kaihkite puēktet,

sō kal̥kā mū^u takterop kommone °oččēt jeh pielie rāhkeb. män tihte, kuhte ij tohkš' tab, kal̥kab alāmučīn ruččste kuokte pierkuo-sthuhč' čuopstīt'. kallie prūowodīn, män iččīn nāken tohkš'. tah pgre ȡsāl ručč' °oččīn maksuominnie (v. maksujinnie), juktie iččīn kan^okān ūuqmmelh tohkš' čītēt.

akte sāmien kēlle kuļōmq parnie' utnij. aktu numma līj Phiere, muppien līj nummq Phū^ule (Phoule), koqļāmqtn līj nummq Aska-lāte (jallah: Āskfīse). sō tihte Phiere j'āhtā jēse āhčān: «mqnn-ečep mennejīt kon^okān koqiku j'eh prūowut kon^okān ūuqmmel' čītēt». Phiern āhčie svōrij: «tuosth āñe mennet? tairā' kuit, kučč ih tohkš', sō kon^okā parre čuohpste kuokte pierākuo-sthuhč' tijen ruččste jeh h'ejēmuse jō^okste». män Phiere lē^okiti jeh ačā mennejīt. kuokte vī^one-puhtel' miātān wēlti jeh niēlje lāipie-liejēwq nīestene, sō vūlki. kiāi-nuon nāllnie suomies pluāvēsne akte kommā līj wacōmq jeh wōq-jumq tann pluqwān. kuh tihte kām mā Phierob wūini, sō kjoļoje: «poatie', mannop (v. mannep) viehkit', tāhtie pluāveste sikk'!» — «ij mqanne asth», Phiera svōrij. sō Phiera vūlki kan^okān slughtije jeh kihčije: «mqit-ečep manne °āččēt prūowut konokān ūuqmmel' čītēt?» — «nō ačč' °qččēt», konokā svōrij, «män tairā', manne čuohpstop tū^u ruččste piārkuo-sthuhč', jess ih tohkš'». sō Phiere vūl-kij kon^okān ūuqmmeli kuimq skuqkije. iehketn h'ejēmuse pō^otij slughtn koqiku. kon^okā waccij, aččā rū^ukōnet, maitie lie' sū^u kaihk' ūuqmmel' āimōnne. kuh līj konokā rū^ukūnumma, sō vūini, ij lēm^u kuh kaihk'. sō čū^uhpsti Phiern ruččste kuokte piārākuo-sthuhč' j'eh jīhtij: «fāre' tāllie h'ejēmose, tatne lie' parre paihka čietāre». kuh Phiera h'ejēmose pō^otij, sō Phiern ruččē parre ēpmqrihkan līj poqkčēka. sō Phiern āhčie j'āhtā: «tāllie vūinh^o, kuktie kuqreti».

tie Phoale j'āhtā, satne kal̥kā tāllie mennet prūowut, män ičči kuh Phogln āhčie sīt', aččā vūlēkit jeh prūowut. Phoale j'āhtā, nū kal̥kā vūlēkit. kuokte vī^one flāsk' lē^oki jeh n'elēje lāipie-liejēwq, mqit-ečē nīestene utnēt. sō mēnneji. ku' kiāinon nēlle pō^oti tann pluāvien koqiku, sō tihte kampul kommā kjuleje: «poatie', mannup viehkit', tāstie sikk'». — «ij mqanne āst'» Phoule svōrij. sō mennij konokān koqiku. ku' konokān koqiku poqtā, sō kihčī: «mqit-ečēb manne tū^u ūuamelītie °oččēt prūowut čītēt?» — «nū °qččū' prūowut. mqanne

pellob, ij äññe tatnine puerep^q kuaret' kennā, kuh tū^u vielline». sō Phoala vülēki konokān ŋuqmelī kuimq skūqkse jēh čī^ti, iehketn h'e-jēmose sluqhtn koqiku pō^ti. tie kon^okā wecci jih rō^okōni tāitie sū^u ŋuqmielitie, sō wūini, nāken līn pogrhte. tie wāreti kon^okā čū^hpsti Phō^ln ruččste kuokte stuora piārākuo-stuhč' j'eh jō^oksti h'ejēmuse. ku' Phō^le h'ejēmuse pō^ti, sō satn āi ūfāl ruččep utni. Phiera, Phō^le par 'ēpmqrīhkan pō^okč'kq ručč' utnin, iččinh āññe nākenup tohkš' tarejit, sō kleine lijn sijje'.

tie Askalāte j'ēčse āhčān j'ahtā: «mann-ačep tāllie mennet konokān ŋuqmmel' čī^tit». — «ih kuo 'qčču' mennet; ih vuinie', kuktie tū viellij ručč' voinu' par 'ēpmqrī^hhkqn kleine, jēh tatne āi mū Askfī^se āi sī^ht' mennet j'eh pō^okč'kq ruččep 'qččut?» Askfī^se jēhti «nū mqnne vuqlākāp». āhčebq svōrij: «jis tle pōstite poqtā, āi sairie ruččeb atnā', sō qč' manneste slūqvetop (v. šluqvetop) 'qččēt jīčēt ūlū^urekqvuotn autste». Askalāte iččij āññe 'očču' j'ēnepup kuh aktop vijēne-puhtqlōp jēh akteb laipie-liejēwup. sō Askalāte vülki. kuh Askalāte poqtā tan pluāvien koqihu, busnie līj tihte kampul kommā vō^ojumq, sō tihte kampul kommā Askalātijē čō^orōvo: «čiera parnie, poqtie', mannop kiesie' tāhtie pluāviste!» Askalāte uihthe warresti jēh viehketi, kiesi tapp kampul kommāp pejjise. tihte kampul kommā kihčije Askalātup: «koopp-oč' tatne mennet?» Askalāte supčste, koopp-očā mennet. tihte kampul kommā kihčije: «tairāh tatne, mah līn tah pērnite, kuhth takkuo mennijīⁿ? mqnne čogrvoj jip āččīn mannup viehkiehtī^t, kiesit tāhtie pluāvistie, mān tah iččīn' āññe vī^hkkit'». Askfī^se svōrij: «tah līn mū viellh (vielle')». Askalāte supčsti, kuktie līj tāi sū vielli kuqratōmma konokān lū^unie. tihte kampul kommā j'ahtā: «uššet' tatne āi prūowut?» — «jā, nū mqnne uššetup āi prūowut», Askalāte svōrij. tihte kampul komma jēhtij: «nū kałka tatnine puerep^q kogratī^t konokān lū^unie». sō Askalāte jeahtā: «kqunete, kqunete, puories āhkā!» tihte pogries āhkā j'ahtā: «vuertsi' āññe qñneči!» kāmpul kommā j'ēčse loammuste aktep paihpāb welti j'eh jiektā tann pāhčije: tā paihpāb ačč' 'qččēt, juktie mannup viehkiehtī, kī^s' tuhtie pluāviste. manne l'ep tāñnie pluāvisne orrumq aktup jāpiep». sō tuhte kampul kommā j'ahtā: «tihte l'e paihpā takkare, kuččie nākenup sī^ht' jēh plī^hčst', jāllā' possess',

sō šattā kaihka tū^una. tihte l'e paihpa takkare, jallah kar^eceth, kuččie para j'ahtā': poqtie mū paihpā! sō poqtā pōstite».

tie Askalāte thōhkuq tapp puories āhkāp tann paihpān auōtste j'eh mennejij konokān slughtn koqiku. Askalāte wārete konokāp kih-čije: «mait-ečeb mqnne tū^u ūuomielitie °qččet čī^ttet?» konokā svōruq: «nū °qčču'; mān manna pellup, ij tatnine puerepa kuqret' kuh tū^u vi^elli kuimq». Askalāte j'ahtā: «pāj', mqnne prūowub». sō Askalāte vūlēki skō^okije konokān ūuqmeli kuimq. ku' Askalāte skoqkije pō^oti, so para ogriji. ku' iehkete šetti, sō jičse paihpāb welti j'eh plī^hčesti qnneči j'eh jīhti: «poqtiejittie kaihka konokān ūuqmmel'!» tie poq-teli'n kaihk' ūūqmel' Askelātn koqiku, sō Askalāte vuejehti qn^okān hakenen sī^se, sō wāreti konokse jīhti: «menne' tāllie, rū^ukunh^e tū ūuqmielitie». konokā uihte wecci j'eh rū^ukēni, tie vūini konokā, kaihk' sū^u ūuqmel' līⁿ aimunne. kon^okā āvune šetti, wāreti Askalātije kul-lie rinnkob wutti j'eh nālkie piāpmuist. kon^okā j'ahtā Askelātse: «ih kuo aīne mū takterop °očču'. aktup piejjiep ačč' aīne mū^u ūuqmie-litie (v. -littie) čī^ttit». Askfī^se svōrij: «nū ačep čī^ttit».

muppien piejjen Askalāte vūlki ūuqmelī kuimq skuqkije, sō kan^okā tann jičse taktaresse j'ahtā: «tatn-eč' miñnesne Askelātn mennet j'eh vūinet, māp tōroje». konkān taktere uihte warresti Askelātn miñnesne. ku' lij Askelāte skuqkije poqtqm, sō lij parra ogrā-jimmq. konokān taktere poatā, Askalātep o^hkkije j'eh j'ahtā: «kuktie-tie tatne ogrāh, ih ūuqmielitie čī^tt?» — «mqnq prū^ukop pqrq oqret». — «kuktie-tie fiāret' iehketn, kučč eč' ūuqmie-littie h'ejēmose puektet?» — «mqnne takkares paihpāp atnāp, kuččie parre plī^hčestup j'eh j'ahtāb: poqtiejittie kaihk' ūuqmelh mū^u koqiku! sō ūuqmelh pō^oti». — «ih muñne tap paihpāb sī^ht' tūoket?» — «māb sī^ht-muñne paihpān autste wāttet?» Askalāte kihčije kon^okān takterep, konokān taktere svōrij: «māp pare sī^ht'». — «manne sī^htup ku lōmq luhkie spēise tālist, kułōma čū^ule' tatnest^o». sō Askfī^se čū^ulīje j'eh kułōmq luhkie spēise tāliste °očči, tie konokān taktere paihpāb °očči. Askalāte viht ogrij. kuh iehkete šettij, sō Askalāte jīhtij: «poq-tie' mū paihpā mū koqjēkū!» sō uihte paihpā pō^oti. tie Askelāte plī^hčesti qnneči j'eh jīhti: «poqtiejittie tieki^e mū koqiku kaihka konokān ūuqmel'!» sō uihte kaihkq ūuqmel' pō^otin, tie Askelāte vuejehtij

h'ejēmose kon^okān hākenen sējse. sō kon^okā pō^otij jēh ačā jēse ŋuq-melⁱtie rū^ukōnēt. konokā rū^ukōni jēh vūinij, kaihk' līn, sō vīⁱne', piāpmuo' konokste °oččij. kon^okā j'ahtā: «ih ku^o anīe mū takterep °qččū', čuovorh anīe aktep vielie piejj'ep čīt'tet». — «nū mōnne čīt'tup», Askalāte svōrij. iehketn ku' līj Askalāte h'ejēmuse poqtomq, sō konokān taktere jiktij Askelātse: «kuktie-tie tatne mannum nerri-jih?» — «ip lie' kuh manne tatneb nerruma», Askelāte svōrij, «tatne pō °očč' paihpāb! kuktie-tie ičč' ruōjēnes' puerepā paihpāb, māb lih oqstumq?»

Askelāte vūlki skoqkije konokān ŋuqmeli kuimq. kuh Askalāte pō^otij skuqkse, sō āi viht ogrijij. konokān hiest' āi līⁿ tāsnie pi-lesne, kusnie līj Askalāte ogrieminni^e. konokā varrāki Askelātn miñ-nesne. kuh vūini, Askelāte ogrieminnie, sō wecci jih ō^hki. «kuktie-tie tatne ih mū ŋuqmielittie čīt't? jis tle iehketn puqtā' h'ejēmuse, jēs lie nāken puqrhte, sō čūhpstop kuokte piārākuo-stuhč' tū^a ruččste jēh h'ejēmose jō^okstup». Askalāte svōrij: «manne prū^uhkop fiārhtop piejj'ep parra uqret». — «kuktie-tie fiāret' iehketn, kučč-ec' tāllie h'eimose (h'ejēmose)?» Askalāte pēksi tapp jēse paihpāb jih plēⁱhcesti anēcī j'ēh j'ahtā: «poqtijittie kāihka konokān ŋuqmel'!» sō uihte kāihka ŋūqmel' pō^otīn. kon^okā rō^okni, vūini, kaihk līⁿ, sō Askalātije j'ahtā: «ih sīt't muīne tūokqt tap paihpāb?» — «nū monne tūokab», Askalāte j'ahtā. — «mann j'ēneb sīt't' paihpān autste?» — «kuokte čuet^e spējise tālīste, sō ačā konokā m'erruon rauwup čū^uliestīt't», Askalāte j'ahtā konokije. — «čiāra, vuinh, mait ep °oččū' lommalīⁱniep kassksne utnet, kučč-ecēb mierruon rauwob čū^uliestīt't?» Askelāte svōrij: «nū °qččū'». ku' lie kqñqkā čū^uliestumq mierruon rauwup, sō °očči paihpāb. konokā uššeti: tāll aččeb manne jēcene kietij sisnie st^aārit.

konokā h'eimuse vūlēki. ku' h'eimose pō^oti, sō piesteli paihpāb j'ēh vūini, paihpā oksa-raikien vūlēki. konokā varrāki miñnesne paihpān, mān ičči anīe jaks' kēnnā. konokā vūini, paihpā skō^okije vūlēkij. sō konokā uššeti, ijje ammai kuh lī^s' tap paihpāb uqstet. — iehketn Askalāte h'ejēmuse pō^otij ŋuqmelij kuimq. «atnā' tatne paihpāp?» konokā kihčij. — «nū mann atnāp», Askalāte svōrij. konokā j'ahtā: «wottie' tāllie muīne ta paihpāp, mān ičči-īe kon^okā tohkš' tap paihpāb st^aā-

rit, män piesteli: paihpā vūlēki pāhčēn kuojēku. konokā wāreti j'eh rū^ukni j'ēse nuamielitie, vūini, kaihk' līⁿ. konokā j'ahtā: «jirretn kalōk' šlüohpot č'itet».

muppien piejⁱen sō čognkgnⁱn j'ēnh alāmuč^o kon^okān kogiku. konokā aktep hoqlčeb utni, sō jeahtā Askelātse, aččā slarčvustī^t (jalla': lukonestallet) tann hoqlhčēn tievup, sō ač' mū takterob^o oččēt. Askalāte svōruq: «nū aččeb slarčvustī^t». tie Askalāte ālākā: «jok-tan konokā mierruon rauwup čū^ulestīⁱ (čō^olestīⁱ)». — «uffuv, orruo' šāvut!» konokā j'ēhti, «ij manne vielie sī^tht' kō^olet nākenup». konokā j'ahtā, nū aččā sū^u takterup^o oččūt. sō stuora prū^urop tarejujijin j'eh pielie rī^thkeeb^o očči. Askelātn āhčie tap kū^uli, āvune šettīⁿ parr^o āp-mārīhkan, j'eh viesujīⁿ hievolākan. — tāllie kaika tū^une.

El fogom mesélni, hogyan őrizte Hamupipőke a királynak nyulait.

Egyszer egy királynak sok száz nyula volt a kastélya mellett. Nagy kerítést csináltak (építettek), hogy ki ne jőjjenek. Egyszer a király azt mondja az embereinek: «ha valaki ezeknek a nyulaimnak őrzője akar lenni, ha mindnyáját meg bírja őrizni és mindet haza bírja hozni, akkor feleségül kapja majd lányomat és fele országot. Annak az embernek azonban, aki ezt nem bírja [megtenni], a hátáról két húsdarabot fogok levágni». Sokan megpróbálták, de senki sem bírta. Ezek bizony sebes hátat kaptak jutalmul, mivel a királynak a nyulait nem bírták megőrizni.

Egy lapp embernek három fia volt. Az egyiknek a neve volt Péter, másiknak a neve volt Pál, a harmadiknak a neve volt Hamupipőke (Askalāte vagy Askfise). Hát ez a Péter azt mondja az apjának: «el fogok menni a király nyulait őrizni». Péter atyja felelte: «elmersz még menni? hiszen tudod, ha nem bírod [megőrizni], a király bizony két húsdarabot vág ki a hátatokból és haza kerget». Hanem Péter [útra] készült és el akar menni. Két pálínkás üveget (üveg pálínkát) és négy darab kenyeret vett magával úti eledelül, aztán elindult. Az úton egy lápon (mocsáron) egy asszony ment és belesúlydott a lábba. Mikor ez az asszony meglátta Pétert, kiabált: «jőjj, segíts rajtam, húzz ki ebből a lápból!» — «Nem érek rá», felelte Péter. Aztán Péter elment a király kas-

télyába és kérdezte: «vajjon szabad lesz-e nekem (tkp. kapom-e majd) megpróbálni a király nyulait őrizni?» — «Őrizheted bizony (tkp. bizony fogsz kapni)» felelte a király, «hanem tudd meg, húsdarabokat vágok ki a hátadból, ha nem bírod [megőrizni]». Aztán Péter elment a király nyulaival az erdőbe. Este haza jött a kastélyba. A király elment, hogy meglolvassa, vajjon mind megvan-e a nyulai. Midőn a király meglolvasta, látta, nem voltak meg mind. Erre két húsdarabot vágott ki Péter hátából és mondta: «menj most haza, te csak szar őrző vagy». Mikor Péter haza jött, Péternek a háta igen nagyon fájós volt. Péter atyja mondja: «ime lásd, hogyan jártál (tkp. történt)».

Aztán Pál mondja, ő megy majd most el megpróbálni, azonban Pálnak atyja nem akarta, hogy elmenjen és megpróbálja. Pál mondja, bizony el fog menni. Két üveg pálinkát (tkp. pálinka üveget) és négy egész kenyeret, melyek úti eledelül lesznek, készített el. Mikor az útra ért a láphoz, az öreg asszony kiabálja: «jőjj, segíts rajtam, húzz ki». — «Nem érek rá», felelte Pál. Aztán elment a királyhoz. Mikor a királyhoz jön, kérdezte: «vajjon meg fogom-e próbálhatni, a te nyulaidat őrizni?» — «Megpróbálhatod bizony. Félek, te sem jársz jobban, mint a te bátyád (tkp. veled sem történik jobban, mint a bátyáddal). Hát Pál elindult a király nyulaival az erdőbe és őrizte, este hazajött a kastélyba. Ekkor a király ment és meglolvasta a nyulait, hát látta, néhány oda volt. Erre a király Pál hátából két nagy húsdarabot vágott ki és haza kergette. Mikor Pál haza ért, ő neki is sebes háta volt. Péternek meg Pálnak igen nagyon fájós hátuk volt, nem birtak semmit sem dolgozni, olyan betegek voltak.

Ekkor Askaläte mondja az apjának: «én megyek majd most el a király nyulait őrizni». — «Nem szabad (tkp. kapsz) elmened; nem látod, milyen nagyon betegnek látszik bátyáidnak a háta és te, Hamupipőkém (Askfísem), te is el akarsz menni és fájós hátat akarsz kapni?» Askfíse mondta: «elmegyek bíz én». Az apja felelte: «ha visszajössz s szintén sebes hátad lesz, akkor majd verést kapsz tőlem az engedetlenségedért». Askaläte nem kapott többet, mint egy üveg pálinkát és egy kenyeret. Aztán Askaläte elment. Mikor Askaläte a láphoz jön, a hol az öregasszony elmerült, az öregasszony odakiált Hamupipőkének: «kedves fiam, jőjj, húzz ki engemet ebből a mocsárból!» Askaläte csakugyan

odaszaladt és megsegítette, felhúzta az öregasszonyt. Az öregasszony kérdezte Hamupipőké: «hová akarsz menni?» Askalāte megmondja, hová akar menni. Az öreg asszony kérdezi: «tudod-e te, kik azok a legények, a kik erre mentek? Én kiabáltam, hogy segítsenek rajtam, buzzanak ki ebből a lápból, de ők nem segítettek». Askfise felelte: «ezek a bátyáim voltak». Askalāte elmondja, mi (tkp. hogyan) történt bátyjaival a királynál. Az öregasszony mondja: «neked is szándékom megpróbálni?» — «Igen, nekem is szándékom bizony megpróbálni», felelte Askalāte. Az öregasszony mondta: «te jobban fogsz járni (tkp. veled jobban történik) a királynál». Aztán Askalāte mondja: «isten veled, isten veled, öregasszony!» Ez az öregasszony mondja: «várj még egy kicsit!» Az öregasszony a zsebéből egy sípot vesz elő, s azt mondja a legénynek: «ezt a sípot fogod megkapni, mivel engemet megsegítettél, kihúztál a lápból. Egy esztendeig voltam ebben a lápban». Aztán az az öregasszony azt mondja: «ez a síp olyan, hogy mikor valamit akarsz és sípolsz vagy bele fujsz, minden megtörténik. Ez a síp olyan, hogyha el is veszted, mikor csak azt mondd: jőjj sípom! akkor vissza jön».

Hát Askalāte megköszönte az öregasszonynak a sípot (tkp. köszönte a sípért) és elment a királynak a kastélyába. Askalāte kérdezi a királyt: «vajjon őrizhetem-e majd a nyulaidat?» A király feleli: «őrizheted (tkp. kapsz) bizony, hanem félek, te sem jársz jobban, mint a bátyáid». Askalāte mondja: «engedd (tkp. hagyd) megpróbálni». Aztán Askalāte elment az erdőbe a király nyulai-val. A mint Askalāte az erdőbe ért, csak lefeküdt. Mikor este lett, elővette a sípját, megfujta egy kicsit és mondta: «jőjjetek, a királynak valamennyi nyulai!» Erre valamennyi nyul odajött Askalātehoz, aztán Askalāte behajtotta a király kerítésébe és mondta a királynak: «menj most, olvasd meg a nyulaidat». A király csakugyan elment és megolvasta, hát látta a király, mind megvannak a nyulai. A király megörült, Askalātenak arany gyűrűt és jó ételeket (tkp. édes ételekből) adott. A király azt mondja Hamupipőkének: még nem kapod meg a leányomat. Egy napig még őrizni fogod a nyulaimat». Askfise felelte: «hát majd őrzöm».

Másnap Askalāte elment a nyulakkal az erdőbe, hát a király azt mondja a leányának: «most majd utána mész Hamupipőkének és majd megnézed, mit csinál». A király lánya csakugyan Aska-

lâte után szaladt. Amint Askalâte az erdőbe ért, hát csak elaludt. A királynak a leánya jön, Askalätet felkeltette és mondja: «miért alszol, [miért] nem őrzöd a nyulakat?» — «Én csak aludni szoktam». «Hogyan cselekszel este, mikor a nyulakat haza akarod hajtani (tkp. hozni)?» — «Nekem olyan sípom van, hogy ha csak belefujok és azt mondom: jöjjetek valamennyi nyulak én hozzám! akkor a nyulak jönnek». — «Nem akarod nekem azt a sípot eladni?» — «Mit akarsz nekem a sípért adni?» kérdezte Askalâte a király lányától. A királylány felelte: «a mit csak akarsz». — «Én harmincz species tallért*) és három csókot akarok tőled». Hát Askfise megcsókolta és harmincz species tallért kapott, a királylány pedig megkapta a sípot. Askalâte ismét lefeküdt (aludt). Mikor este lett, Askalâte mondta: «jőjj sípom én hozzám!» Hát a síp csakugyan jött. Ekkor Askalâte kicsit megfujta és mondta: «jöjjetek ide hozzám, a királynak valamennyi nyulai!» Csakugyan jött minden nyul, aztán Askalâte haza hajtotta a király kertjébe. A király jött és meg akarja a nyulait olvasni. A király megolvasta és látta, mind megvolt, hát pálinkát és ételt kapott a királytól. A király mondja: «nem kapod még meg a leányomat, még egy napig kell őrizned». — «Őrizek biz én», felelte Askalâte. Este, mikor Askalâte hazajött, a királylány mondta Hamupipőkének: «mért szedtél rá engemet?» — «Nem szedtelek én rá tégedet», felelte Askalâte, «hiszen megkaptad a sípot! mért nem őrizted meg jobban a sípot, a melyet vettél?»

Askalâte elment az erdőbe a király nyulaival. Mikor Askalâte az erdőbe ért, ismét lefeküdt aludni. A királynak lovai szintén ott voltak nem messze (tkp. mellette), a hol Askalâte aludt. A király gyorsan Askalâte után [ment]. Mikor látta, Askalâte alszik, odament és felkeltette. «Miért nem őrzöd a nyulaimat? Ha este haza jössz, ha néhány oda van, két húsdarabot vágok a hátadból és hazakergetlek». Askalâte felelte: «én minden nap csak aludni szoktam». — «Hogyan cselekszel este, mikor haza akarsz [hajtani]?» Askalâte fogta a sípját és egy kicsit belefujt és mondja: «jöjjetek a királynak valamennyi nyulai!» Hát csakugyan minden nyúl jött. A király megolvasta, látta, mind meg volt, hát Hamupipőkének mondta: «nem akarod nekem ezt a sípot eladni?» —

*) Egy species tallér = 4 svéd krona = 2 forint 24 kr. (aranyban).

«Eladom bíz én», mondja Hamupipőke. — «Mennyit akarsz a sípért?» — «Kétszáz species tallérért [odaadom], aztán a király csókolja meg a kanczának a seggét», mondja Askalāte a királynak. — «Kedvesem, lásd, vajjon nem tarthatom-e a zsebkendőt közte, mikor majd a kancza seggét megcsókolom?» Askalāte felelte: «tarthatod (tkp. kapod bizony)». Mikor a király megcsókolta a kancza seggét, megkapta a sípot. Gondolta a király: most majd a kezemben foglak tartani.

A király haza ment. Mikor haza ért, eleresztette a sípot és látta, a síp az ajtónyíláson keresztül elment. A király gyorsan a síp után [szaladt], de nem érte utól. A király látta, a síp az erdőbe ment. Hát gondolta a király, csakugyan nem ér semmit azt a sípot megvenni. — Este Askalāte haza jött a nyulakkal. «Megvan a sípod?» kérdezte a király. — «Megvan bizony», felelte Askalāte. A király mondja: «add most nekem a sípot!» A legény odaadta a királynak a sípot, de a király nem bírta a sípot megtartani, hanem eleresztette; a síp a fiuhoz ment. A király megolvasta a nyulait, látta, mind megvannak. A király mondja: «holnap nem kell többé örzened (tkp. szabadulni fogsz őrizni)».

Másnap sok ember gyülekezett össze a királynál. A királynak volt egy csöbre, s azt mondja Askalātenak, hazudja tele ezt a csöbröt, akkor majd megkapod a leányomat. Askalāte feleli: «no majd hazudom». Ekkor Askalāte elkezd: «tegnap a király a kancza seggét megcsókolta». — «Jaj hallgass!» mondta a király, «nem akarok én többé semmit sem hallani». A király mondja, majd megkapja a leányát. Aztán nagy lakodalmat csináltak és megkapta a fele birodalmat. Askalāte apja ezt meghallotta, igen nagyon megörültek és boldogul (tkp. jól) éltek. — Ez mind.

2. *Askalātn jēh konokan pīⁱra.*

Aktn āikien lij kallā o cērēkq orruominie suomies kārtiⁿisnie. tah kuokte mānā' utnin, aktop pāhčep o aktep nieitop. tah lin alā-muč' sāmie'. tie tan parnien o nieitn eihtek' jēmīn, sō para uktok orruojijn (v. orruojin) tännie jīčš' 'eihteki hējēmusn. suomies āikien vānies piāpmuo' šettin. pāhče jiehtā oarpinesse: 'mqnn-ečep mennejit puorhte nākenup qļāmučep nerret'.

sō vūlēki. konokān sluoktn paktu soihti mennet. kon^okā jīčse

sluoktn truohpuon nällnie čuoččuominie. konokā kihčije: «kuktie tū nummq?» — «mū lie nummq Pheikq jällä' (v. jälla') Askalāte». — «košpp-uc' mennet?» konokā kihčije. — «mqnn-ečep mennet nerret nāken alāmučep, kuktie pītnāk' °oččup, kuktie °oččup piäpμuo' °ostet. mqnnē parra aktep ogppap atnāp, tihte lie h'ejēmusne, mū ēihtek' lie' jāmumq». konokā j'ahťā: «ieh mannap s'ihť' nerret?» Pheika svōru: «mqnna mū nerrumq snuoltie' oajaltahťumq». konoka j'ahťā: «menne', v'ēčč', sō pō'tie' (pō'tije'), mqnnup prūowq', nerre'». — «ij mqnnē tohkš' waccet, manne l'ärēk'etommq mō julēkiep». — «mqnn-ečep hirkiep tūtne lōnet». — «manne l'ēp sō kō're riero-mq». — «nū pāt riere'», konokā j'ahťā. konokā uihte h'ērkiep lō'ni, sō Askalāte uihte vūlēki j'ēse nerrumq snuoltie' vieččēt. Askalāte ičči kuh pō'tie' konokān kogjēku, kuh lij h'ērkiep °oččumq. konokā ārveti, tāllie lie satnup nerrumq. konokā vurēti o vurēti, ičči kuh Askalāte pō'tij kennā. konokā vūlki j'ēče, aččā Askalātop oħce-d'it, juktie lie satnup nerrumq. konokā uššeti, kuččie Askalātn kogiku poatā, sō ačā pouwustit Askalātop.

konokā pō'ti Askalātn kogiku. Askalāte lij krauhcop vuššemin-nie stāppon nällnie. vušstek lijēn krausne (krau^wusne) vuššoma, sō cikste stappun nelle ō stāmpije tap krauhcop. konokā poatā, wuēinā, Askalāte krauhcop stappun nällnie vuššeminie, kihčije: «ih muñhe s'it' tap krouhtop (krū^htop) tuoket?» Askalāte j'ahťā: «nō mq tuo-kq, juktie lie' konokā, kuhte seihtā °ostet». konokā kihčije, mann jēnup seihtā tann krouhtn autste. — «kuokte čū^utie' (čūetie') spājiste (sölōpo tāliste); mān juktie lie' konokā, nū gčep tie tuoket aktⁿ čū^utie sölōpo tāliste». konokā h'ejēmuse vūlēki tāinie krouhtine, pō'ri jēn' sou (sū^u) alāmučistie, aččie tāllie vuššet tāinie krouhtine, kuhtep šlüöhpujjin (šlüöhpujin) tāllop pruohkot tann krū^hhtse. tap krū^hhtop ku^lēpīn kuōtielasse piejījin (piejīn), vurētin, kōqsse krū^hhte tuolttije; mān ičči kuh ālter krū^hhte tuolttije. sō konokā oššeti, tāllie lie Askalāte satnup moppātist nerrumq. sō konokā wēlti j'ēse alāmučistie miātān ō vūlēki, aččā Askalātop pouwustit.

kuh konokā Askalātan kogiku poatā, kihčij: «koktie-tie tatne mannep nerriji' ? tī-ečep tāllie manne tatnup pouwustit». Askalāte svōrije konokāp: «tāstie poatā, ičči krū^hhte tuolt', juktie ičč' stāppup

utnie', man nällnie manne krauhcep vu^oššijip». konokā j^ahtā: «tie lie ammai riektu». konokā kihčije: «mann jēnup sēht' tann stāppun autste?» — «kuokte čū^utie' sölōpo thāliste l'ep wātoma, män juktie lie' konokā, nū gčep tie aktⁿ čū^utie sölōpo tālij autste tūoket». konokā mēksi Askelātup stāppun autste, vūlēki sloghtn kogiku tāinie stāppuine. āi viht jēčse alāmučtie pō^orij, sō tap krū^uhtop cikki stāppun nelle, māp lie Askelātste oqstomq; män ičči tāllie kennā krū^uhte tuolttij. tie kon^okā j^ahtā: «tāllie lie Askalāte mannop koalmatēst nerrumq. män kučcie tāllie mennup, tī-ečup pouwustīt, tie ēp ku^h kal^h vielie spōret».

tie kon^okā vi^t jēčse alāmučtie wēlti miātān, ačča viht Askalātup mennet pouwustīt. Askalāte wārete puihkiep muttije. čogjjiep tāhtie puihkiste waltā, jēčse kāptie-kassk^je (v. kassk^{se}) cākā, sō ogrije. konokā pō^otij jēčse alāmuči kuimq Askalātn kogtān. Askalāte ogrieminni^e. Askalāte lie jēčse ogppse jeahtomq: «kučcie kon^okā poatā jah jeahtā, ač' tatne mannup kogskut, sō ač' jiehet: ij manne tuost' (tu^ost'), tan muqrāka šattā. kučcie tatne mannup kogskuo', tī-ečep manne mū neipieb wāltet, čālliestīt tap puihkien čogjjiep, māp manne atnāp mū kaptie-kassksne. sō ač' tatne mū plijhčet-vu^orniep wāltet, waccet tann mō piālese, posset, kučcie l'ep manna čāliestumq tap puihkien čogjjep. sō gčep manne kēlledīt, sō kon^okā wuāinā, manne l'ep jāmqs. kučcie l'ep manne kēlledamma ōku jāmos, tī-eč' tatne wāltet tappq mū vu^orniep ō waccet tan mū piālese ō posset, sō ačep monne ču^oččēlīt. sō kon^okā viāntā, atte tatne tāinie vu^orine māhtā' hiekkop posset».

kuh kon^okā pō^oti Askalātn koatān, kihčije (k^hēhčije, k^hēhčije) Askalātn ogppāb: «mqitie lie Askalāte h'ejēmusne?» Askalātn ogppā svōrij: «nū lie h'ejēmusne, män ogrieminni^e». — «waccie', pejjise koasku^h». — «ij manne tuost', joktie lie tann sō muqrā'ka». — «waccet kal^h kogskut, männ menter (v. jaltest) pouwustup, ijje-rie (v. -rie) jēčse tāirie'. kogskuo' pejjese, koktie ōoče jēčse sottite sāññertīt för manne pouwustup». Askalātn ogppā wāreti Askalātup kogskui. Askalāte ču^oččēlī muqrⁱesne parre ēpmuorihkān, wēlti jēčse neipiep, čālesti tappo puihkien čogjjiep, māp jēčse kaptie-kassksn utnij, sō pō^otin krāsie' o vōrre tāhtie čogjjēste. tie Aske-

lāte viht kelliti, källesi ōku lij jāmos. kon^okā jⁱah^tā: «f^eārelāke lān mu^grie tan Askalātn, juk^tie jⁱēcepso pouwuste». Askalātn ogppā wēlti vurniep, wecci (v. wacci) Askelātn piālese o possui, sō Askelāte ču^oččeli pejjese. konokā tab vuini, atte tihte lij takkares vu^ornⁱe, ātta kōarēti alāmuči hiēkkop posset pōstite. kon^okā kihčij, m^gitⁱe ij sūthō seihtā tappo vu^ornⁱep tuoket. — «nū mannā tūokop, jis oqččup kuokte ču^utie spājise thāliste». sō konokā mēksi kuokte ču^utie sölōpo tāliste, jⁱeh vūlēki sū h^ejēmuse.

viekqn nällnie kaunesē aktup alāmučep, sō konokā tap alāmučep pouwustī jeh wēlti tab jīcse vu^orēniep, māp lie Askalātste ogstomq, ača hⁱākkop posset tann alāmučesse, māb lie pouwustumq. konokā pusse jⁱeh pusse parq ^eēpmqri^hkān, ičči kuh tohkš^h hⁱākkop posset tan alāmučesse. sō konokā h^ejēmuse vūlēki, sluoh^tse pō^oti. vuosta-^kasta, māp konokā tarejui, kuh sluoh^tse pō^otij, pouwustī jīcse (jⁱēcse) taktaritie. kon^okā wēlti tappu jīcse vu^ornⁱep, aččā hiākkop posset jīcse taktaritie. kon^okā pusse jⁱeh pusse, iččie kuh kuhtek (kuktek) tohkš^h hiākkop posset. kon^okā viārropuo mogrātorvui Askalātse, čuovori tāllie koštet jīcse taktaritie k^eār^hku^o-kārtienesse. kuh lie tap turujumq, sō viht jīcse alāmučitie miātān wēlti, aččā mennet Āskalātup pouwustī^t. tāllie jⁱah^tā jīcse alāmučitie, ieh kuo kaļq^h vielie Āskalātup spōret. «ti-ēcep tāllie pouwustī^t, kuččie tāllie poatāp Askalātn h^ejēmuse».

kuh konokā Askalātn h^ejēmuse pō^oti, so kihčije Askalātn ogppāp: «m^gitⁱe lie tū vielle h^ejēmusne?» — «ij lie’ ku’ mū vielle h^ejēmusne. mū vielle pöllejij, kōh kū^uli (kō^oli), ač’ tatne poatet satnup pouwustī^t. sō rūpmui (v. rūpmi) jⁱeh jīhti mu^unie, ij ku’ satne vielie poqtie’ mū koqjēku». konokā hārēmusne šettij, kuh tap kō^oli, sō kon^okā h^ejēmuse viht vūlēki. kuh lij kon^okā h^ejēmuse slohtse pogtemq, sō akte čāppies niejēte (v. nieite) poatā kon^okān kogiku: «ih tatne mannep šō^onene seiht?» — «ja nō mā (mo) seihtep, jēs para seiht ārrut». tihte nieite lij parre Āskelāte, kuhte lij nietn karvui sejise kogrvodamma. sō kon^okā wārete viⁱsije tap sou šō^one-nieitop, map lie ^ooččoma, tāi jīcse muppie šō^oni o takteri kuoiku. suomies āikien akte suqñuo-pārnⁱe poqtā, ača soqñedī^t konokān taktaritie. kon^okā viⁱsije tāi jīcse nījti kogiku. tihte suqñuo-pārnⁱe luⁱihk^usti

p'āremus Āskalātup, kuhti lij nieitn kārviu sī'se kō'rōvodomma. sō aččie' prū'rop hollēt. jēnh alāmuč' pō'rijījin (v. pō'rijī'n) tan prū'rese, par ēpmurīhkan stuora prū'ra šetti. tie prū'rese kātōle, ieh ānnie tairie' (-rije'), kogpnie šettemq. prū'ra alāmuč' sorókse šettijīn parre ēpmārīhken, sō prū're šlūhti, juktie prū'rese kārvinamma.

sogmies āikien sō lie kon'ka menneteminie jičse lāntup, sō Askalātup kauneše. Askalāte lij spiāleteminniē nālēmie-spielijne stiejēnen nāllnie. sō konokā Āskalātup welti: «ti-ečep tāllie manne tatnup waltet, jirretn aččep tatnup pouwustīt, juktie tatne mannup nerruma kallien āikien». sō kon'kā welti Askalātup, foaresi (v. foaresi) slughtije jēh stuora spaihkere-kēkkin sejise pī'ji (pī'ji) Āskalātup. «tāll-eč' tan jējjen "oččet jēčet sottite sāñerdīt". tie konokā vū'ji Askalātup tann spaihkara-kēkkin sisnie stūora pī'rjin nēlle o tesse pieji tap spaihkara-kēkkep. Askalāte lij tan kēkkin sisnie, sō kon'kā Āskalātse jiehtā: «tāllie ōššet' tannie jējjisne tāite sottite, maitie lie' turujumq, juktie lie' mannup nerrumq parrq ēpmārīhkan. jirretn aččep jullierīt' tāp kēkkep, mən lie' sisnie tatne, tan pierjen āculn». sō konokā h'ejēmuse vūlēki.

Askalāte juđjēkā vūeliēp tan kēkkien sisnie: «jērretn āretn manne vuđlākp alēmie-rīhkije (v. rīhkise) o phārātīsije, kusnie lie sō h'ejēvon». tie akte kallā poatā tan jējjen j'eh kauālā Āskalāte juđjēkā (loule) tan kēkkien sisnie: «jirretn aččep manne alēmie-rīhkise vūlēkit». tihte ku'ssie alāmāj tap kauolā, wārete kihčije Askalātup: «mgitie ih sēiht' mannine lātnet?» — «ij (ēāp) monna tairie». — tihte kallā jēnh klūhter' utni, kullie', sölöp', sō uhte Askalāte lotnui tāinie kalline. sō Askalāte očči tan kallān klūhter', kullie' sölōpīte, kaihka, māp tihte utnij. Askalāte wecci kēkkin sistie, tihte ku'ssie alāmāj jes ēāñi kēkkin sejise. tie Askalāte tāhpui kēkkeb o vūlēki tai j'ēñ' klūhteri kuimq, kulliei, sölōpi kuimq. āretn kon'kā ču'čēlī, sō wāreti jullörtā' spaihkara kēkkep pierjen āculn o jēhti: «kquōnete, kquōnete, Askalāte, jēčet nerrije snoqltiei kuimq!» kon'kā viēnti, satne lij Āskalātup pouwustommq.

tie konokā h'ejēmuse vūlēki, sō jū' lij Askalāte slughteje pogtemq tāi jičse klūhteri kuimq o kulliei, sölōpi kuimq. ko kon'kā Askalātōp wuōinā, sō j'ahtā: «manne wārādip mājē tatnup jullier-

tip pierjen āculn! vientāⁱp, juo lie' jāmumq. kuistie lie' taitie jēhite kluhteritie °oččumq o tēitie kullite, sölöpuite? — «*tāitie l'ēp °oččumq, juktie tatne mannup pierjen āculn lie' julliertamma*». *sō kon°kā kihčij: «ieh tatne mannop sīt' julliertīt tan pierjen āculn, sō manne āi j'ēnh kluhterh, kullie', sölöp' °oččup».* *tie Askelāte wāreti konokap julliertīⁱ, sō kon°kā jēmi. sō wāreti trō°hnekāsse (trō°nē-kāsse) sō°ñuti tihte Askelāta j'eh pru°ri trō°hnikinie. tie konokine šettī, jeh jičse ogppāp viečči slohtije jeh viasujin h'ejēvolākan. j'ēčse nerruma snuoltie' vurhki, ičči kuh vielie tāitie pru°hk'.* — *tāllie kaihka tū°ne.*

Askaláteról és a királyról.

Egyszer egy ember meg egy asszony laktak egy tanyában. Ezeknek két gyermekük volt, egy fiuk és egy leányuk. Ezen emberek lappok voltak. Hát a legénynek meg a leánynak a szülei meghaltak, aztán csak egyedül maradtak a szüleik házában. Egyszer kevés eledel lett. A legény azt mondja hugának: «én majd elmegyek valamely embert rászedni».

Hát elment. Véletlenül a király kastélyán keresztül ment (tkp. történt menni). A király, kastélyának lépcsőjén állt. A király kérdezte: «mi a neved (tkp. hogyan van a neved)?» — «Az én nevem Peika vagy Askalāte». — «Hová akarsz menni?» kérdezte a király. — «Majd elmegyek valami embert rászedni, hogy pénzt kapjak, hogy eledelt vehessek. Nekem csak egy hugom van, az ott-honn van, szüleim meghaltak». A király mondja: «nem akarsz engem rászedni (elbolondítani)?» Peika feleli: «én az én elbolondító tárgyait [otthonn] felejtettem». A király mondja: «menj, hozd el, aztán jójj, próbálj meg engemet, szedj rá». — «Nem bírok menni, megütöttem (megsántítottam) a lábamat». — «Majd lovat adok neked kölcsön». — «Én olyan rossz nyargaló vagyok (tkp. rossz vagyok nyargalásra)». — «No csak nyargalj», mondja a király. A király csakugyan kölcsön adott egy lovat, Askalāte pedig csakugyan elment bolondító tárgyait elhozni. Nem jött Askalāte [többé] a királyhoz, midőn a lovat megkapta. A király sejtette, ime rászedte őt. A király várta meg várta, Askalāte nem jött. A király maga ment el, hogy megkeresse Hamupipóké, mivel őt lóvá

tette. A király gondolta, ha Askalātehoz jön, meg fogja ölni Hamupipóké.

A király Askalātehoz jött. Askalāte pempót (kását) főzött egy favágítón. Először megfőzték a tüzelőn, aztán rátette a favágítóra és összezuzta (tkp. tiportá) a kását. A király jön, látja, Askalāte a kását a favágítón főzi, kérdezi: «nem akarod nekem azt a fazekat eladni?» Askalāte mondja: «eladom bíz én, mivel király vagy, a ki meg akarja venni». A király kérdezi, mennyit akar a fazékért. «Kétszáz species tallérért [oda adom]; de mivel király vagy, hát majd száz ezüst tallérért adom el». A király hazament evvel a fazékkal, sokat meghítt emberei közül, hogy főzzenek avval a fazékkal, a melylyel nem kell majd tüzet használni a fazékhoz. A fazekat a padló közepére fették, várták, mikor föl (forr) a fazék; de sehogy sem forrott a fazék. Ekkor a király gondolta, ime Askalāte másodszor is rászedte. Erre a király emberei közül [néhányat] magával vitt és elment, hogy Askalātet megölje.

Mikor a király Askalātehoz jött, kérdezte: «miért szedtél rá engemet? most majd megöllek tégedet». Askalāte felelte a királynak: «onnan van (tkp. jön), hogy a fazék nem forrott, mivel nem volt nálad a favágító, a melyen én a kását megfőztem». A király mondja: «csakugyan igaz». A király kérdezi: «mennyit akarsz a favágítóért?» — «Kétszáz ezüst tallért adtam [érte], de mivel király vagy, hát száz ezüst tallérért fogom eladni». A király megfizetett Askalātenak, s elment a kastélyba a favágítóval. Ismét meghívta az embereit, aztán a fazekat rátette a favágítóra, melyet Askalātetől vett; azonban most sem akart a fazék forrni. Ekkor a király mondja: «ime Askalāte harmadszor is megcsalt engemet. De ha most elmegyek, meg fogom ölni, akkor nem fogom többé kimélni».

Aztán a király ismét vett magához néhány embert, hogy megint elmenjen Askalātet megölni. Askalāte egy bakot (kost) ölt le. Ebből a kosból kivette a hasát, a felső kabátja közé dugta és lefeküdt. A király embereivel Askalāte sátrába jött. Askalāte aludt. Askalāte azt mondta a hugának: «ha a király jön és mondja, hogy engemet felkelts, azt fogod mondani, nem merem, olyan dühös lesz. Mikor engemet felkeltesz, akkor majd fogom a késemet, felhasítom a baknak a hasát, melyet kabátom között tartok. Aztán te majd fogd az én fujó kürtömet,

menj mellém, fujd, mikor én [már] felhasítottam a baknak a hasát. Így fogok feküdni, aztán a király látja, [hogy] én halott vagyok. Mikor én [ott] feküdtem, mintha halott [volnék], te majd fogd az én kürtömet és menj mellém és fujd meg, erre én fel fogok kelni. Ekkor a király azt gondolja, hogy te a kürttel lelket bírsz [belém] fujni».

Midőn a király Askaläte sátrába ért, kérdezte Askalätenak a hugát: «vajjon itthon van-e Askaläte?» Askaläte huga felelte: «itt-hon van bizony, azonban aluszik». — «Menj, keltsd fel!» — «Nem merem, mivel nagyon haragos». — «Menj felkelteni, mert különben [ügy] megölöm, hogy maga se tudja. Keltsd fel, hogy bűneit megbánhassa, mielőtt megölöm». Askaläte huga felkeltette Askalätet. Askaläte igen nagy haragban kelt fel, fogta a kését, felhasított a baknak hasát, a melyet kabátja között tartott úgy, hogy a belek és vér kijöttek a hasból. Aztán Hamupipőke megint lefeküdt, [ügy] feküdt, mintha halva volna. A király mondja: «rette-netes (tkp. veszedelmes) volt Askaläte haragja, mivel (ügy hogy) önmagát ölte meg». Askaläte huga fogta a kürtöt. Askaläte mellé ment és megfujta, aztán Askaläte felkelt. A király ezt látta, hogy ez olyan kürt, hogy lehetséges volt (tkp. történt) az emberek lelkét [vele] visszafujni. A király kérdezte, vajjon nem akarja-e neki ezt a sípot eladni. — «Eladom bíz én, ha kétszáz species tallért kapok [érte]. Hát a király kifizette a kétszáz ezüst tallért és haza ment.

Az úton előtalál egy embert, aztán a király ezt az embert megölte és fogta a kürtjét, melyet Askalätetől vásárolt, hogy lelket fujjon az emberbe, a kit megölt. A király ugyancsak erősen fuj, fujdogál, [de] nem bírt lelket fujni az emberbe. Aztán a király haza ment, a kastélyba jött. Első (tkp. először), a mit a király cselekedett, midőn a kastélyba jött, [az volt, hogy] megölte a leányait. A király fogta a kürtjét, hogy lelket fujjon a leányaiba. A király fujja és fujja, sehogy sem bírt lelket fujni. A király még jobban (tkp. rosszabbul) megharagudott Askelätera, el kellett most a leányait temetni a temetőbe. Mikor ezt megtette, emberei közül ismét magához vett néhányat, hogy elmenjen Askalätet megölni. Ekkor azt mondja embereinek, ne kiméljék többé Askalätet. «Meg fogom most ölni, ha Askaläte lakására érek».

Mikor a király Askaläte házába ért, kérdezte Askaläte hu-

gát: «itthon van-e a bátyád?» — «Nincs a bátyám itthon. A bátyám megijedt, mikor meghallotta, hogy el fogsz jönni őt megölni. Elszökött és azt mondta nekem, nem fog többé hozzám jönni». A király megharagudott, mikor ezt hallotta, aztán ismét haza ment a király. Mikor a király haza jött a kastélyba, egy szép leány jön a királyhoz: «nem akarsz engemet szolgálónak?» — «Igen, akarok bizony, ha csak maradni akarsz». Ez a leány Askaläte volt, a ki leányruhába öltözött fel. Aztán a király elvezette a szolgáló leányát, a kit fogadott (tkp. kapott), a többi szolgálóihoz és leányaihoz. Egyszer egy kérő legény jön, hogy a király leányait megkérje. A király elvezette a leányaihoz. A kérő legény legjobban megszerette Askalätet, a ki leányruhába öltözött fel. Hát lakodalmat akarnak tartani. Sok embert hívtak meg a lakodalomra, igen nagy lakodalom lett. Hát a menyasszony eltűnik (odamarad), nem tudják hová lett. A lakodalmas emberek igen nagyon busultak, így véget ért a lakodalom, mivel a menyasszony eltűnt.

Egyszer a király bejárta az országát és előtalálta Askalätet. Askaläte dorombon (tkp. szájjátékon) játszott egy kövön. Ekkor a király megfogta Askalätet: «íme most majd megfoglak tégedet. Holnap meg foglak ölni, mivel sokszor rászedtél». Aztán fogta a király Askalätet, a kastélyba vitte és egy nagy szeges hordóba tette Askalätet. «Most az éjjel majd megbánhatod bűneidet». Aztán a király elszállította Askalätet a szeges hordóban egy nagy hegyre és ide tette a szeges hordót. Askaläte a szeges hordóban volt, s a király mondja Askalätenak: «most ezen éjjel gondold a bűnökre, melyeket elkövettél, mivel engemet igen nagyon rászedtél. Holnap majd lehengerítem ezt a hordót, a melyikben vagy, a hegyen». Aztán haza ment a király.

Askaläte dalt énekel a hordóban: «Holnap reggel elmegyek a menyországba és a paradicsomba, a hol olyan jó». Hát egy ember jön azon éjjel és hallja, [amint] Askaläte dalolja a hordóban: «holnap a menyországba fogok menni». Ez az idegen ember hallja ezt, kérdi Askalätet: «nem akarsz-e velem cserélni?» — «Nem tudom». — Az embernek sok marhája volt, aranyja, ezüstje, és Askaläte csakugyan megcserélt az emberrel. Így Askaläte megkapta az embernek marháit, aranyját, ezüstjét, mindenét, a miye volt. Askaläte kiment a hordóból, az idegen ember pedig belebujt a hordóba. Aztán Askaläte becsukta a hordót és elment a

sok marhával, arannyal, ezüsttel. Reggel a király felkelt, aztán lehengerítette a szeges hordót a hegyen és mondta: «isten veled, isten veled Askalāte, a te bolondító dolgaiddal!» A király gondolta, megölte Askalātet.

Erre a király hazament, hát Askalāte már a kastélyba jött marháival és aranyával, ezüstjével. Mikor a király meglátja Askalātet, azt mondja: «hiszen én legördítettelek a hegyen! Azt hittem már meghaltál. Kiktől kaptad ezt a sok marhát és az aranyokat, ezüstöket?» — «Ezeket [azért] kaptam, mivel engemet a hegyen legördítettél». — Aztán a király kérdezte: «nem akarsz engem a hegyen legördíteni? Ugy én is sok marhát, aranyat, ezüstöt kapok». Hát Askalāte lehengerítette a királyt, és a király meghalt. Aztán ez az Askalāte megkérte a királynét és feleségül vette a királynét. Ekkor királylány lett, hugát a kastélyba vette (tkp. hozta) és boldogul éltek. A bolondító dolgait félretette, nem használta többé. — Ez mind.

3. *Askelāte, konokan hākene jeh troqllh.*

Akta konokā utni aktep stuora müoreb jīcse hākenen sisnie. tännie muoresne čāppies murjie' šittijī'n. murjie' tähtie muoreste kātu' jējjin, kuh lin konokā, jīcse (jīčese) alāmuč' ogrieminnie. tie konokā jīahtā jīcse alāmučītie: «jis nāken seihtā kuhcet akteb jējjeb prūowut wartāšī't, kie' tah mū (mō) murjite čogkkā', tihte mī tap turuje, aččā oqččet mū taktarop jīčese prūresinnie». kaļļāk mājē prūowodījin, män iččin āñnie tōhkš' kuhcet, para nahkstī'n, sō skiälēmq' wāret' murjite čōōkkin. iččin āñnie tuh taireh kennā nākenup, kuht eččie mājē prūowut wartāšī't, makkares alāmuč' tah, kuht' (kuht) konokān murjite čogkkā' tähtie muoreste. suomies āikien sō konokā lūsete firhtene kārhl'sne, mīj lin sōu lāntsne, tihte, kuhte poqtā, kohcā aktep jējjeb jīh wartše, mah lie' tah skiälōmite, kuht' mū murjite čogkkie', tihte kaļākā, jēs lie parnie, mū takterup oččet kommonē.

akte sāmie kuļōma pārnieh utnij. aktn nummq Jauwā, mup-pien nummq Poqle, koqlmatn nummq līj parre Askelāte (Askfīse), kuhte parra krquwusne kō'n' (kū'n') šuqwohte. sō tann sāmie kallān poarāsummus pārnie wārete konokān šluqhtn lūnie aččā aktup jēj-

jep prüowut kuhcét; män tihte parnie āi nahkstij, iččie ännje täinie kogret' puorepą koh tüi muppi kuimą. sō tan kallān muppie parnie vūlēki. tihte āi parre nahkstī. ku tihte h'ejēmose pō'ti, sō Askfī'se jeahtā: «mąnn-ečem mennet prüowot». tie tan Askfī'sn āhčie, viēlje' mogrātuvvujī'n Askfī'sije: «vient', eč' tatne tohkāsīt kuhcét akteb jejjeb? juktie iččim mēije' tohks' kuhcét, īh kuit tatne kennā tōhks' kuhcét».

Krauwo krūhkiye ičči kuh kulltalh (kułtal^e), māb sū viēllh (viēll^e) jīhtin jah vūlkij konokān sloqhtn koajėku. sō wārete konokān lū'nie jih kihčije kon'kāp: «īh seīt' (sējīt'), aččep manne prüowut kuhcet aktep jījīb?» konokā w^aart^eše pāhčije jēh jiehtā: «āviste tatne kennā tōhks' kuhcét aktop jējīb, jukt iččin tah tū viēllh (viēll^e) tohks'». Askelāte svōrug: «īh, kōn^okā, sīt', aččep mānne prüowut?» — «nū qč' 9qččet prüowut, män ōviste tatnene kogrete puorepą kuh tüi muppij kuimą». — sō iehkete šetti, Askalāte wecci kon^okān hākenen sīt'se, čihkiti tānn stuora muorn pialese. Askalāte uhte čāhkši, kuhcij.

ku' kasska jēje šetti, sō Askelātse jīēnh nahkār' pō'tin, män iččij kuh nahkst'. sō wuđinā Askalāte, kuokte troql' pō'tin (v. pō'tikan); tie tuhte akte troqlle jeahtā tunn muppien troqllese: «tatn-eč' tāllie kūocet pājijise tuhkuo tann muğrese, jēh tāitie murjite wāltet». Askfī'se čāhkše jēh wartese, troqlh^e aktep čālēmiep utnin. tappo luğmmusne utnij tuhte akte truqlle. sō uhte tuhte akte troqlle kūoci pejjise tunn muğrese. tihte troqlle, mī lī pijjene tūnnie muğresne, kjoļluje (kjoļuje) tunn muppien troqllese, mī lij vūlnie lāntsne: «wāttie' muñie čālēmiep!» — «tūolie tūtne čālēmie!» — «koqlle?» muppie troqla jeahtā. — «tālie, tāsnie; wāltie' tāllie tāhtie mū kietn (kietij) sistie!» Askfī'se warrāki warresti, tugst^eti tap čālēmiep, jīēse loğmmuse cēki. — «wāttie' warrāki čālēmiep!» tuhte troqlle kjoļoje, mie lī pijjine tānnie muaresne. tuhte muppie troqlle svōrij: «juo pu 9očč». — «iččib kuh manne 9oččuh». — «9očč alt!» tuhte muppie troqlle svōrij. tuhte troqlle, mī lī pijjene muğresne, muğrātuvvui parre ēpmąrī^hkąn tunn muppien troqllese. «kučcie mąnne poqtāp vūolese, tī-ečep mąnne tatnup pouvustīt». — «poqtie' parre, nū kulh aččep mąnne tugstuohīt^t tatnup». — kuh tihte

troqllē pō^{ti} vūolese lāntse, sō togrijīⁿ (tō^{ri}jīⁿ) tah kuokte troqllē. tah troqllē^h lēⁿ s'ammā viaks^k, sō pū^uwuļēttin tah kuokte trualla['] ieh jēmin koqppāčahk.

āretⁿ ku' kon^okā čuóččēlī, sō Askfī^{se} wāretⁱ kon^okān lū^unie jēh sopecstīⁱ, kuktie lāj kogrātommq. konokā āvune šētti parra ō^ēpmgrī^hkan, sō Askfī^{se}sije wutti jīčēse takterup jēh prū^urep tarejujīⁿ. kon^okā wutti Askfī^{se}sije pieliep jīčēse rīhk^este, sō viāsujin hievolākan. — tāllie kaihka tū^une.

Askalāte, a király kertje és a manók.

Egy királynak volt egy nagy fája a kertjében. Ezen fán szép gyümölcsök (bogyók, almák) teremtek. Az almák a fáról éjjel eltűntek, mikor a király és emberei aludtak. Hát mondja a király az embereinek: «ha valaki egy éjjel virrasztani akar, [hogy] megpróbálja, kik azok, a kik az én gyümölcsömeit összeszedik, az a ki ezt megteszi, meg fogja kapni a leányomat menyasszonyának». Ugyan sokan próbálták, de nem bírtak virrasztani, csak elaludtak, aztán a gazemberek összeszedték a gyümölcsöket. Nem tudtak meg azok semmit sem, a kik meg akarták próbálni, [hogy] megnézzék miféle emberek azok, a kik a királynak gyümölcseit leszedik a fáról. — Egyszer a király kihirdeti minden templomban, a mi országában volt, [hogy] az, a ki jön, virraszt egy éjjel és nézi, miféle gazemberek azok, a kik gyümölcsömeit leszedik, az, ha legény, feleségül fogja kapni leányomat.

Egy lapp embernek három fia volt. Az egyiknek neve Jauva, a másíknak neve Pál, a harmadíknak a neve pedig Askalāte vagy Askfīse (Hamupipőke) volt, a ki egyre kapargatta a hamut a kályhában. Hát a lapp embernek legidősebb fia a király kastélyánál van, hogy majd megpróbál egy éjjel virrasztani; hanem ez a legény is elaludt, ő sem járt jobban, mint a többiek (tkp. vele sem történt jobban, mint a többiekkel). Aztán az embernek második fia ment el. Ez is csak elaludt. Mikor ez haza jött, Askfīse mondja: «én megyek majd el megpróbálni». Ekkor Askfīse apja, testvérei megharagudtak Hamupipőkére: «azt hiszed, te majd képes leszel egy éjjel virrasztani? Ha mi nem bírtunk virrasztani, te sem bírsz ébren lenni».

Hamupipőke nem hallgatott arra, a mit testvérei mondtak és

elment a király kastélyába. Ott van a királynál és kérdezi a királytól: «nem akarsz, hogy megpróbáljak egy éjjel virrasztani?» A király ránéz a legényre és mondja: «bizonyára te sem bírsz egy éjjel virrasztani, mivel a bátyáid sem bírtak». Askalāte feleli: «nem akarsz király, hogy megpróbáljam?» — «Megpróbálhatod bizony, hanem te sem jársz jobban, mint a többiek (tkp. nem bizonyos veled jobban történik)». — Hát este lett, Askalāte a király kertjébe ment, leült a nagy fa mellé. Askalāte csakugyan üldögélt és virrasztott.

Mikor éjfél lett, Askalāte nagyon álmos lett (tkp. Askalāte-nak sok álmok jöttek), hanem nem aludt el. Hát látja Askalāte, két manó jött; aztán az egyik manó mondja a másik manónak: «te most majd felmászol oda a fára és elveszed azokat a gyümölcsöket». Askfise üldögél és nézi. Ezeknek a manóknak egy szemük volt. Ezt a zsebében tartotta az egyik manó. Az az egyik manó csakugyan felmászott az egyik fára. A manó, a ki fönt volt ama fán, lekiabálja annak a másik manónak, a ki lent volt a földön: «add nekem a szemedet!» — «Nesze neked a szem!» — «Hol van?» mondja a másik manó. — «Ime itt van; vedd ki ebből a kezemből!» Askfise gyorsan [oda] szaladt, átvette a szemet, beledugta a zsebébe. — «Gyorsan add [ide] a szemet!» kiáltja a másik manó, a ki fönt van a fán. A másik manó felelte: «hiszen már megkaptad». — «Nem kaptam biz én». — «Megkaptad bizony!» felelte a másik manó. Az a manó, a ki fönt volt a fán, igen nagyon megharagudott a másik manóra. «Ha lejövök, majd megöllek». — «Csak jer, majd fogadlak én tégedet». — Mikor a manó lejött a földre, birkózott (verekedett) a két manó. Ezek a manók egyforma erősek voltak, hát megölte egymást (megölettek) a két manó és mindketten meghaltak.

Reggel, mikor a király felkelt, Askfise a királynál volt és elbeszélte, mi (tkp. hogyan) történt. A király igen nagyon megörült és Askfisének adta a leányát, s lakodalmat csináltak. A király Hamupipókének adta a fele birodalmat és boldogul éltek. — Ez mind.

G) Tündér- s egyéb mesék.

1. *Sāmien pāhče jēh kurhtie’.*

Suomies āikien kuokte sāmien akte parnie jēh nieite. tihte nieite jēh parnie raihkuos ēihtek’ utnin, sō tihte parnie sō^oñote tann nieitije. tihte nieitn āhčie jeahtā: «īh kuo mū takterop ^oqččw’ autsne menter mennū’ mū^u aktop neipiep ohcet, māb l’ep manne aktn kieñols juhkoje karvie’toṃmq». parnie iččie āñne tairie’, kukt-eči fierādīt. sō waccijij aktn noqities āhkān kuqiku jēh sopesti tan āhkse: «mānne kalēkajib māje sō^oñodīt aktn nieitse, mēn tihte nieitn āhčie jēhti, ēep kuo (ku’) manne altse takterop ^oqččuo’ autsne fōren mānne altse nāipieb ohcetup, māb lāj aktn kieñols juhkoje karvietṃmq. īh, āhkā, muñne nākene rāriep tairie’?» āhkā svōrij: «nū monne tairāb. menne’ skoqkse o nuole’ pejjis^e tāitie, mah lie’ aktsne».

sō pāhče vülki skō^okuje. ku’ skō^okuje pō^oti, sō kāuni kuokte kurhtie’, mah lin toqrruominnie. tah kurhtie’ lēn tapārānṃmq pqr ‘āpmqrihkqn čuqnkān, iččin añne pies’. sō tihte pāhče nuole pājijise tāitie kurhtite. tie tah kurhtie’ jiehtie’ tan pahčije: «mqitie tatne nāken parākuob atnā’, māb mijje’ tatnup māhtien viehkiehtīt?» pāhče svōrij jēh supcstī tāitie kurhtite: aktene juhksne lie (lije) akte nāipie tannie juhkon pqttnesne. ietie sīⁱht’ mennet tapp nāipieb uhcedīt?» sō kurhtie’ hālānīⁿ jēh vülēkin tann juhkon kogiku jēh čarnnestallīⁿ tann juhks^e jēh uhcedīⁿ tapp nāipiep, sō uihte kēunin. tie kurhtie’ wārādīt jēh wuttin tann pahčije nāipiep. pāhče menniji tann sū^u nieitn āhčien kogiku tāinie nīpine jēh kihčije tapp nieitn āhčiep: «oqččup tāllie mānne tū^u taktarīnie prū^uret? juo l’ēp tāllie tū nāipiep kaunamq». — «īh kuo’ añne uočču^o prū^uret; mennet ačč’ añne suomies čienneste mū kullie rinnkob uhcedīt, māb l’ep manne tann čienneje karviehtṃmq». pāhče iččij añne tairie’, kukt-eči fierādīt, sō menniji kurhtiei kogjēku. «čⁱere kurhtie’, viehkietitie mannup jēh uhcedittie aktn čiennen pqttnesne akteb kullie rēnnkob, māb lie sāmien kēlle kārviehtṃmq, menter ēep mānne ^oqččū’ prū^uret». kurhtie kihčijīⁿ: mait-eč’ tatne mejjite prū^urese pō^oret, kuččie tatne prū^ure? mijjeh kalēkien hāliehtīt aktn unne čiennačesse,

čihkedī^t tan thijjen koqtien pialese, sō āčē' tatne mijjese prū^ure piāp-muiste jeh vīⁱneste (vijēneste) puoktet. mgitie eč' tatne tapp tarejut? — «nū qčēp tapp tarejut», pāhče svōrij. kurhtie' jīhtin : «nū āččēⁿ tie mennet tapp rinnkop uhcedī^t». kurhtie' vūlēkin tann čienese jeh čarnestallijin jeh uhcedījin tapp kullie rinnkop, sō uhte kēunīⁿ. tie hālīe'tīⁿ tāinie kullie rinnkine tann pāhčen kogiku jeh wuttin pāh-čije tap kullie rinnkop. pāhče āvune šetti jeh thōhki kurhtite. sō men-nīj tann sāmien kellen kogjēku jeh kullie rinnkop wutti tan kēllije jeh kihčij : «mgit-ečep tāllie mgnne tū^u taktarīnie "očēt prū^uret?» — «ja nū āč' tāllie "očēt prū^uret, juktie tāllie vuāināb, kākenes vuo-jōvosassāb (vuōjōvub) "qčēub».

tie prū^urese muttijīⁿ jēnh pō^oc' jeh pō^orijīⁿ jēnh sāmīe'. koh lin prū^urep holleminnie, sō uhte tihte sāmien parnie welti prū^ure piāpmuo' jeh vijēnop, wāreti kurhtite wutti, kuht' līⁿ tānnie unna čiennečisnie. kurhtie' āvune šettijīⁿ, ku' vūinin, pāhče pō^oti. kurhtie' porrojiⁿ jih jū^ukojiⁿ jeh jīhtin pāhčije : «lāhkuop kałāk' tatne utnet kaihkā tū^u jielete piejjie!» pārnīe svōrij : «tijite kuit tapp atnāp kīhtet, juktie manne "oččip prū^uret». tie kurhtie' jīhtin : «kauōnete, kauōnete! viāsujittie tāllie hievolākan!» sō kurhtie' hālānījin jeh vūlēkin. tie pāhče wacciji kuqtien sīⁱse jeh tāncui jīčse prū^uresinie. sō viāsujin hievolākan jeh jēnh mānā' "oččīn jeh stuora poqtine šettijīⁿ. jēs ieh lieh ānnje jāmumg, sō viāsuh ānnē. — tāllie kaihkā tū^une.

A lapp legény és a bűvármadarak.

Egyszer két lappnak egy fia és egy leánya volt. Ennek a leánynak és legénynek gazdag szülei voltak, aztán a legény megkérte a leányt. A leánynak apja mondja : «nem kapod meg előbb a lányomat, ha csak el nem mész, meg nem keresed az egyik késemet, a melyet egy mély folyóba vesztettem bele». A legény nem tudta hogyan cselekedjék. Hát elment egy javasasszonyhoz és elmondta az asszonynak : «nekem ugyan el kellett volna jegyeznem egy lányt, hanem a leánynak apja azt mondta, nem kapom meg előbb a leányát, míg csak meg nem keresem a kését, melyet egy mély folyóba vesztett bele. Nem tudsz, asszony, számomra semmi tanácsot (nem tudsz rajtam segíteni)?» Az asszony felelte : «tudok

bizony. Menj az erdőbe és oldozd fel azokat, a kik együtt vannak». Hát a legény elment az erdőbe. Mikor az erdőbe ért, két bűvármadarat talált, melyek verekedtek. Ezek a bűvárok igen nagyon összeragadtak, nem tudtak szétmenni (szabadulni). Ekkor a legény feloldozta (szétválasztotta) a bűvármadarakat. Hát a bűvármadarak mondják a legénynek: «van-e valami dolgod, a melyben (tkp. melyet) segíteni tudunk neked (tkp. téged)?» A legény felelt és azt mondta a bűvármadaraknak: «egy folyóban van egy kés a folyó fenekén. Nem akartok elmenni azt a kést megkeresni?» Erre a bűvármadarak elröpültek, s odamentek a folyóhoz, s lemerültek a folyóba és keresték a kést, aztán csakugyan megtalálták. Ekkor a bűvármadarak odaadták a legénynek a kést. A legény elment a késsel a kedvesének (tkp. leányának) atyjához és kérdezte a leánynak az apját: «elvehetem most a leányodat? Most már megtaláltam a késedet». — «Még nem veheted el; még el fogsz menni, [hogy] egy kis tóban megkeresd az aranygyűrűmet, melyet azon tóban elvesztettem». A legény nem tudta, hogyan cselekedjék, hát elment a bűvármadarakhoz. «Kedves bűvármadarak, segítsetek nekem és keressetek meg egy tó fenekén egy aranygyűrűt, melyet a lapp ember elvesztett, különben nem házasodhatom meg». A bűvármadarak kérdezték: «vajjon meg fogsz-e bennünket a lakodalomra hívni, mikor lakodalmat ülsz? Mi majd elröpülünk egy kis tavacskára, azon időben a sátor mellé ülünk, aztán hozz nekünk a lakodalmi ételekből és borból (pálinkából). Vajjon meg fogod ezt tenni?» — «Megteszem bíz én», felelte a legény. A bűvármadarak elmentek a tavacskához és lemerültek és keresték az aranygyűrűt, s csakugyan megtalálták. Aztán elröpültek az aranygyűrűvel a legényhez és odaadták a legénynek az aranygyűrűt. A legény megörült és megköszönte a bűvármadaraknak. Aztán elment a lapp emberhez, az aranygyűrűt odaadta a lapp embernek és kérdezte: «vajjon megesküdhetem-e most majd a te leányoddal?» — «Igen, most majd elveheted, mivel látom, derék jövődöbeli vót kapok».

Hát a lakodalomra sok rénszarvast öltek le és sok lapp embert hívtak meg. Mikor lakodalmat ültek, a lapp legény csakugyan fogott lakodalmi ételeket és pálinkát és odaadta a bűvármadaraknak, a melyek a kis tavacskában voltak. A bűvármadarak megörültek, mikor látták, [hogy] a legény jött. A bűvármadarak ettek meg ittak, s mondták a legénynek: «szerencséd lesz majd egész

életedben (tkp. minden életnapodban)!» A legény felelte: «bizony nektek köszönhetem, hogy megházasodhattam». Erre a bűvármadarak mondták: «Isten veled, Isten veled! éljetek most boldogul!» Erre elrepültek a bűvármadarak és elmentek. Aztán a legény bement a sátorba és tánczolt a menyasszonyával. Boldogul éltek, sok gyermekük lett és igen gazdagok lettek. Ha még meg nem haltak, most is élnek. — Ez mind.

2. *Kāsn-munnie.*

Aktn aikien lī'n kuokte kāmā'. tihte akte līj samien kommā, tihte muppie līj rū'kije. suomies āikien lījin tah kuokte kommā' ugkerop čuohpominniē suomies čakčen, sō kaunejī'n tännie ugkarisnie aktep kāsnn munniep. tie jīhtin sinsitnin: «mijjeh (monnoi) kalēkien wāltet tāp kāsnn munniep jēh lālēt, sō ečīn ālet mijjise aktop kāsūp». tie h'ejēmuse ku'ttin munnieb jēh pace' čōnkijījin jēh piesiep tarejujī'n, sō °očēin aktup arhcup jēh lālet tapp munniep. kuh līj arhco lālemq tapp munniep, sō kuh qnkone tāhtie munneste ču°čēli, ta' sāmien kommā' vientijī'n, ačēie kāsnn qnkone šettet, mān sō parrq alāmučen qnkone šetti. āvune šettijī'n, juktie alāmučen qnkone tāhtie munneste šittij; tie pijjetī'n j'eh stūora šetti, kohčujī'n tapp pāhčep parrq Kāsnn-munnie.

ko stuora šetti, sō vieks^{ka} šetti parāket jēh vieks^{ka} šetti porrot, tie ičēin ānē tah kommā' tohkš' kennā piāpmuo' skoffut tann jīčs pāhčije. sō jīhtin tah kommāh: «čūovorh tatne mennejīt jeačā lahkān, ien mijje' tohkš' tūtñō piāpmuo' hollet». — «ja nū ačeb mqnne mennejīt», Kāsnn-munnie svōrij. sō kaunātihti tāitie komuite jēh vūlki. sō vūlki kon°kān slughtn kogiku j'eh kon°kāb kihči: «mgitie sī'ht' mqnnp triankne?» — «nū manne tatnup sī'htup», kqn°kā svōruq. «tatn-eč' tāllie waccet unne muorečistie čuohpstīt, kuktie kughk' tūtīe oğčēuh kraucub (kraucuv) wuoššet». sō tihte Kāsnn-munnie waccī (wacci) jēh muorh° (muore') čuohpogōti; sō čuohpodisti kaihkā konokān muorh° jēh tēmpore', mgitie konokā h'ejēmusn utnij. tie muorq-farhmāb wēlti jēh wacci jēh kogtān. mēn tan stuora muorq-farhmāb wēlti, ičēij ānē čākene' oksn čirra, sō kaihkeli konokān uksub. kuh lie dle krauhceb kaccomq, sō kon°kā vūini,

juktie lie kaihkka muorh, temporg' čuohpotastomq jeh sū^u oksob kaihk-
kielommq. konokā uššete: tihte sō lie pətt 'ēpməri^hhkān vieksehkq.

tie konokā jīhti: «kuččie lie' tāllie pūpməqtallemq, sō qčč' men-
net temporh jeh muorh^e čuohpot jeh vūejet h'ejēmuse». sō tihte Kāsn-
munnie viht menniji konokān skūgkse jeh čuohpodisti konokān kaihka
skūgkob jeh krannepij skuqkop. ku' lie dle čuqhpomq, sō h'ieseči aktu
čoghkān, aktop parre lassiep tarejui kaihkka tāhtie skō^okste. tie čūetie
hiest' wēlti jeh kārroti tann lāssien auōtse, sō jā^uki tāitie hiestite,
mēn iččin kuh tohkš' tapp lāssiep kiesit. tie luihteli hiestite jeh kīesi
j'ēče tapp stūore lāssiep h'ejēmuse, konokā-sloqhtn koqiku. kuh ko-
nokā tappā stuora lāssiep vūini, so pelliiji par 'ēpməri^hhkān jeh
uššeti: «kukt-ečep fierādīt^t °qččēt tappq mū^u trienkop, aččā vūlēkit». sō
wāreti konokā jīče skūgkop wqrētši, tie līj Kāsn-munnie čuq-
pədestomq kaihkka skō^okop jeh krānnepi skō^okop. tie konokā čuovori
maksēt j'ēče krannite skō^okon auōtste.

sō konokā j'ahtā tan Kāsn-monnān: «māgne lep kō^olomq, akte
tuqruo fuowq kalākā poqtet jeh mānnine tuarot. ih tatne sī^ht' men-
net j'eh tuostuotīt^t?» Kāsn-munnie svōrij: «nū māgne sī^htup». tie
konokā wutti j'ēhōp niestiep jeh aktep stuora ruōutie kləppuop tann
Kāsn-monnān. sō mennejij tihte Kāsn-munnie, jeh uihte tuqruo-
fuowup kaunešij. Kāsn-munnie j'ahtā tann tuqruo-fuovuse: «māgne
kuit āñie sī^htup porrot vuostāk». sō Kāsn-munnie ēlki porrot. tie
tihte tuqruo-fuowa thuhči, kuhkiep pūpmotalli. «kuktie tatne tann
kuhkiep pūpmotalle?» tuqruo-fuowq jīhti tann Kāsn-monnān. tie
ēlēki tihte tuqruo-fuowq tuqrut j'eh vūočelīt tan Kāsn-monnān, mēn
ičči-ñie Kāsn-munnie nākenup tarejuo', mēn parq pūpmotalli. mēn
sō aktop lū^urop nālmien sī^hse °očči. tie Kāsn-munnie muqrātuvvui,
čuóččelij pejjis^e jeh cāpmēsti lantse tāinie jīče ruōutie kləppuine,
kuktie lante parra (porra) skielēp^esti. sō pöllejiⁿ tuhte tuqruo-
fuowq par 'ēpməri^hhkān j'eh vūlēkin jīčs h'eimose. tie Kāsn-munnie
āi h'ejēmose vūlki konokān koqiku. konokā vienti, aččā tihte tuqruo-
fuowq Kāsn-munniep pouwustīt.

ku' kaqkā wūini, Kāsn-munnie h'ejēmose viht pō^oti, sō nies-
tie' viht wutti jeh jīhti: «mennet kalāk' aktu stūora pi^rjen koqiku.
tann pi^rjen sisnie lie akte stuore truqlle. tihte truqlle lie mū takte-

rop suolātōmmq». kon^okā vienti, kuččie Kāsⁿ-munnie tahkuo pō^otij, so trog^lle ka^lākā pouwustī^t. Kāsⁿ-munnie vū^lki, tab jⁱēčse ruōtie klappuop āi wē^lti miātān. kuh tan pierjen ko^giku pō^oti, sō cēpmi tann tru^glln uksije (ōksije) jīh kja^lejui: «rihpst' muⁿne!» — «mī lie' tatne alāmučⁱtie, mī glōkone kja^lejuj'?» — «manne l'ēb Kāsⁿ-munnie jēh poatqmq, aččeb tatnup pouwustī^t jēh konokān takterup waltet pō^ostite». — «huhū! huhū!» trog^lle k^juluje, «nū kul' manne Kāsⁿ-munniep tōhkšep (tōhkšup) pouwustī^t. Kāsⁿ-munnie wēčci tann okse-pialese o čuōčij jēh kāhtij, kuččie tru^glle rihp^ustij. kuh trog^lle rihpstij oksop, sō Kāsⁿ-munnie cāpmisti tru^gllen oqjān tāinie ruōtie klappuine, kuktie tru^gllen oqjje mqrhkāi. tie wē^lti Kāsⁿ-munnie trog^llen kullie', sölöp jēh konokān takterop jēh vū^lki konokān ku^giku. konokā āvune šetti, kuh sū takterop pō^ostite pūkti. satne vienti, aččā tru^glle pū^uwustī^t Kāsⁿ-munniep, Kāsⁿ-munnie nakk tru^gllop pū^uwusti. tie konokā Kāsⁿ-monnān wutti tab jēčse takterop kommonē, māb lij trog^lle suolātōmmq. sō prū^urop h^oollijēn, konokā Kāsⁿ-munnān wutti pielie rīhkeb, sō viasu^jēn hievolāken. — tāllie kai^hka tū^unā.

Lúdtojás.

Volt egyszer két asszony. Az egyik lapp asszony volt, a másik paraszt asszony volt. Egyszer a két asszony a szántóföldet aratta le egy ősszel és a szántóföldben egy lúdtojást találtak. Ekkor azt mondták egymásnak: «fogjuk ezt a lúdtojást és költsük ki, aztán majd nevelünk magunknak egy ludat». Hát hazavitték a tojást és tollakat szedtek össze és fészket csináltak, aztán fogtak (kaptak) egy sást, hogy költse ki a tojást. Mikor a sas kiköltötte a tojást és mikor fiók kelt ki a tojásból, a lapp asszonyok azt hitték, hogy majd liba (tkp. ludnak fiókja) lesz, de bizony emberi gyermek lett. Megörültek, hogy emberi gyermek lett a tojásból; aztán fölnevelték és nagy lett. Ezt a fiut csak Lúdtojásnak hívták.

Mikor nagy lett, erős lett a dologra és erős lett az evésre, aztán az asszonyok nem bírtak többé ételt se szerezni ennek a fiuknak. Hát azt mondták az asszonyok: «el kell menned más helyre, nem bírunk neked enni adni (tkp. ételeket tartani)». — «Hát majd elmegyek», felelte Lúdtojás. Aztán elbucsuzott az asz-

szonyoktól és elment a királyi kastélyba és kérdezte a királyt: «vajjon akarsz-e engemet szolgának?» — «Akarlak bizony», feleli a király, «menj mostan apró fát (tkp. fácskákból) vagdalni (összevágni), hogy a szakácsok neked pempőt főzhessenek». Hát Lúdtojas ment és kezdett fát vágni. Aztán összevágta a királynak minden fáját és szálfáját, a mit a király otthon tartott. Aztán fogott egy öl fát (tkp. faölet) és a házba ment. Azonban akkora öl fát vett, [hogy] nem fért be az ajtón és lerombolta a király ajtaját. Mikor a pempőt megette, látta a király, hogy minden fáját, épületfáját összevagdalta és az ajtaját lerombolta. A király gondolja: ez bizony rettenetesen erős.

Aztán mondta a király: «ha most ettél, menj el gerendafákat és fákat vágni és szállítsd haza». Hát Ludtojas megint elment a király erdejébe és kivagdalta a király egész erdejét és a szomszédok erdejét. Mikor kivágta, egy rakásra hordta, csupán egy terét csinált ebből az egész erdőből. Aztán száz lovat fogott és a tereh elé fogta (tkp. kötötte) és hajtotta a lovakat, de nem bírták a terhet húzni. Ekkor eleresztette (kifogta) a lovakat és maga húzta haza a nagy tehert a király kastélyába. Mikor a király ezt a nagy terét meglátta, igen nagyon megijedt és gondolta: «hogyan cselekedjem, hogy ezt a szolgámat rávegyem (tkp. kapjam), hogy elmenjen». Aztán a király az erdejét megnézte, hát Lúdtojas az egész erdőt kivagdalta, az ő erdejét és a szomszédok erdejét. Hát a királynak meg kellett fizetni a szomszédoknak az erdőért.

Aztán a király mondja Lúdtojásnak: «hallottam, egy hadcsapat fog jönni, hogy velem harczoljon. Nem akarsz te menni, hogy fogadjad?» Lúdtojas felelte: «akarok bizony». Ekkor a király sok útra valóeledelt és egy nagy vasdorongot (buzogányt) adott a Lúdtojásnak. Aztán elment a Lúdtojas és csakugyan előtalálta a hadcsapatot. Azt mondja Lúdtojas a hadcsapatnak: «én bizony még előbb enni akarok». Aztán Lúdtojas elkezdett enni. A hadcsapat [úgy] vélte, [hogy] sokáig eszik. «Mért eszel te olyan sokáig?» mondta a hadcsapat Lúdtojásnak. Aztán elkezdett a hadcsapat harczolni és Lúdtojásra lödözni, Lúdtojas azonban semmit sem csinált, hanem csak evett. Egyszerre azonban egy golyót kapott a szájába. Erre Lúdtojas megharagudott, fölkelt és úgy a földre csapott a vasbuzogányával, hogy a föld is rengett bele. Hát igen nagyon megijedt a hadcsapat és hazament. Ekkor Lúdtojas

is hazament a királyhoz. A király azt hitte, hogy a hadesapat majd megöli Lúdtojást.

Mikor a király látta, [hogy] Lúdtojás ismét hazajött, megint útravaló eledelt adott és mondta: «menj egy nagy hegyhez; ezen hegyben van egy nagy szörnyeteg. Ezen szörnyeteg ellopta leányomat». A király gondolta, ha Lúdtojás odajön, a szörnyeteg meg fogja ölni. Lúdtojás elindult, vasbuzogányát is magával vitte. Mikor a hegyhez jött, rávágott a szörnyeteg ajtajára és kiáltá: «nyisd ki nekem!» — «Miféle ember vagy te, a ki ott künn kiabálsz?» — «Én vagyok Lúdtojás és eljöttem, hogy tégedet megöljelek és a király lányát visszavigyem». — «Huhu! huhu!» kiáltá a szörnyeteg, «bizony, hallod, meg bírom én Lúdtojást ölni!» Lúdtojás odament az ajtóhoz, [ott] állt és leste, mikor nyitja ki a szörnyeteg. Amint a szörnyeteg az ajtót kinyitotta, Lúdtojás a vasbuzogánnyal a szörnyeteg fejére csapott, úgy, hogy a szörnyeteg feje szétment (szétzúzott). Aztán fogta Lúdtojás a szörnyetegnek aranyát, ezüstjét, meg a király leányát és a királyhoz ment. A király megörült, midőn leányát visszahozta. Ő azt hitte, hogy majd a szörnyeteg megöli Lúdtojást, pedig Lúdtojás ölte meg a szörnyeteket. Hát a király Lúdtojásnak adta feleségül a leányát, a kit a szörnyeteg ellopott. Aztán lakodalmat ültek, a király Lúdtojásnak adta fele birodalmát és boldogul éltek. — Ez mind.

3. *Prinsessan pīⁱra, kuhte ēācie lāttene šitti.*

Aktn aikien akta konokā kuļōma parnie' utn^{ei} jah tle tihte altse trōhnikē jāmi. tle tihte konokā jeačātijenie (-tienie) prū^urij jēh tle kuļōma nieith °očēu. aktn jūnesqka iehketn tah kuļōma vielječ' olukse vulkin jⁱeh tle waccin skuokse, tle jaurie (jaurie)-peālese pō^otin. tle tuh kuokts nahkstā'n, män tle tuhte nuoremes ilie', tihte kuhcije. tle kuļōmq ēācie-lāttie' pō^otn jēh tlē poqccete nuoladin. tan jaurān weccin jah vuojedin tānnie jauresne, tihte nuoremes prensē jēs oarā jah wuērētše, kuh tle tuh vūojet'. kuh tle lin fūrti, tle tāhtie jaurēste ču^očēielā'n jah tle tihte nuoremes prensē ču^očēelā jah tan aktn ēācie-lāttien karāvuo' wāldi jah vurhki. tle kuh muppie' jīčs' karvuite' kāunin, tle ičēi kuh tuhte akte jīčse karvuo' kaunh. tle tuhte prensē frammq pō^oti jⁱeh jīhti, ij kuh jīčse karvuoh °očēu, fōre kuh

lie sutnie n'eitene toqivugtommq. tle tihte čācielottie jīhtije : «ō tatne mannep 'oččuo', män 'äp kuh manne tatnqb 'oččuo'» o dle unne karējačeb wutti ja' j'ēhti : «kussie sī'ht', eččeb manne tū koqiku poqtet, tl-eč' luhkot tännie uhce kerējačsne jah jiehtet : kussie akte čalēmie arā, tle oarieh kooppāček».

tle tihte prinse 'ēpmqrīhketi āvuse (ōvuse) šatti. kuh tle heimuse pō'ti, tle iehketn waccī ih oqrejij jīčse kammarese j'eh lāseb rihpsti (rēhpsti), tle tännie karējačsne luhki. tāllie unna lqtteče lāse-raikien pō'ti jah tan altse kammarese, tle šatti fauruos prinsessine, j'eh tihte poike 'ēpmqrīhketi ōvuse šatti j'eh tle jiehtie : «kussie akte čalēmie oarā, tle oarijeh kooppāček». no tle aktsn oarijeikan tap jējjep. kuh tle ārete šattī, tle rihpste viht klāsūp jih tle tihte latteče vūlki. — muppien iehketn ai s'amma laķan ai tannie karējačsne luhkij j'eh tle tihte latteče viht pō'tij o tle nūmētie kuhkieb luhkij jeh tihte latteče poatā fīārhtn aikien, kussie tannie karējačsne luhkomq. kuh tan khammārese poatā, tle fauruos prinsessine šattā. tle nūmētie kuhkiep, kusseka tihte trōhne poikse moqrātovui, ihkie ij altse nieitij pīalesne sī't' oaret. tle oššedīje, ihtie jieče nieitap qtnā. tle tap altse puqrāsemesep n'eitop stellije, ačča rōōinesīt aktep jējjep jah kaķa wartāšīt, maitie tihte parēnie nākan lahkān wuēlķā jallāh maitie nāken nieitep qtnā.

tle tihte viht parnie tann iehketn j'ēčse kammārase vūlki jah tuhte prinsessa aktene. jah tle tihte prinsessa oqrijij jah nahkstī't. tle tuhte parēnie wecci jah lāsep rihpsti jah tannie karējačsne luhkij. tle viht tihte latteče pō'tij o tle fauruos ja fījēne prinsessine šattī jah tle tuhte poike jīhti : «kussie akte čalēmie oarā, tle oarieh kooppāček». — āredn tle tihte prinsessa pō'tij vouļose (vō'ļose) jih tle altse čičēie kīhčije, maitie nāken lāhksne lie wārādomma tihte poike, jallā' maitie nākenup lie atnama ; män ičči kuiht tuhte prinsessa māp kj utnie supstie, ihkie lie (lije) kaiħka jījeb oarama. muppien jējjin ačča tihte kaskalomus prinsessa rōōinōšīt, tle tāinie ai s'āmmalākan šatti, tihte ai nahksti tan jējjen. koglmatn jējjen ačča tuhte jis nuoremes prinsesse rōōinōšīt. tle waccijeikan aktsn tñ prenšn kammarese jah klāseb rēhpsti jeh tle tannie karējačsne luhkij. tle tihte latteče pō'ti j'eh tle fauruos prinsessine šattī. tle tihte poike jīhtij :

«kusse akte čälémie ogrā» tle oajāldihti jiehtet, «tle tuhte muppie čälémie ai oarā».

tle tuhte prinsesse tünnie muppene čälēmene wgrētše, ihkie tuhte poika wecci jah klāsep rēhpsti jah tle karžečeb utnij, kusnie lukhij, tle unna latteče pō'tij tann klāse-raiken tan kammarese jeh tle fauruos nieitene šattij jah tan poiken pealese ogrij. tle tihte prinsessan čiččie ēāpmārīhketi mogrāhtovui tan poikse jah tle tan muppien piejjen stēdledi fīne nāluq' jah tan poikan kammaren klāsen ū'te pē'ji. tle ičči-ńe tihte poika tairieh kennā o iehkedn tle wēccij jīčse kammarese, klāseb rihpsti, jīčse karžečeb wēlti jah lukhi. tle tihte latteče pō'ti jah taitie nāluite tapreni. tle tihte prinsessan čiččie ēāpmārīhken fejjen šatti, ihtie tihte latteče taitie altse nāluite tapreni. tle viente eče (vient-eče) tab lattečeb jakset, eče oqččet pū'vēt, mán ičči-ńe jaks' kennā. tihte latteče juo piesi jah tle vūlki.

muppien iehkedn tihte poike jīčse kammarese wēcci jah tannie karžečsne lukhi, mán ičči-ńe latteče vielie poqtieh kennā. tle ēāpmārīhketi sorokse šattī, tle vūlki skoqkse jah wacceča ja' sorōka. tle pō'ti aktu palnān, tle vuóini, suovq táhtie palneste pō'ti. tle okseb rēhpste, tle pōgries, pogries kálleskučče tásnie čahkšemine jah tle poarāstahtā: «puarek ajjā!» tle tuhte pogries kálleskučče ēāpmārīhketi ōvqse šattā, ihkie tuhte poika satnab ajjene poarāstēhti jah jīhti, satne tasnie koļōma stuora lukhie jāpie' tle čahkšemmq, mán ij leūh anńe nāken satnep (satnop) autsne ajjene poqrāstah-tomq. tle tihte pogries kálleskučče kihčije, koqpp eče mennet. tle tihte poike jīhtij, eče jīčse nieiteb uhcedet. tle tihte pogries kálleskučče jīhtij, satn-eče viehkie'tit jah uhcedet, «ihkie tatne mǫnnēb (mǫnnāb) ajjene poqrāstēhti».

tle waccājekān jah aktep flaskečep ja' stuora akšuob wēlti tihte pogries kálleskučče jah tle wāccin (wēccin), tle stuore jeānuo-peālese pō'tikan. tle tihte kálleskučče vinncep tarejui jah tle tann vinnese čihketakan jah tle sūkaikan tan jeānuo-raikien. tle tihte kálleskučče jēhōp kulliep ja sōlpop wēlti táhtie jeānuoste, tle hāwq-peālese pō'tikan. tle tann hāwq-peālesne stuora stārq. tle unna koateče tann stārn tappielečsne, tle weccikan tann unne koatāčse jah kihčie' mǫgtie eččēkan tannie koqtsne oqččet orrot. jah tihte pogries kálleskučče

wąsties karvuoh tann poikse wutti, tle orruojakan tannie koatsne tab jējjeb.

āredn čüöččelekan jah ulukse weccikan, tannie stāresne lij togruo jah tle tihte pogries källeskučče tab flaskečep welti jah tap poikab jah skogkse weccikan jah tle kävenin aktep stuore kierkieb. tle tihte källeskučče welti flaskečeb jah tan k^eäräkān kurūki jah tle akte stuora čähps hirēkie tähtie kirēkste pōtij. källeskučče čappies fīne togruo-karvuo' tann poikse wuttij jah tap hirkiep jah tle tihte poika vülki eče tap kon^okab viehkietet jah toaret. tihte källeskučče pēci tan koatāse; wąsties lij par ^eāpmqrīhketi. jah tle tihte källeskučče tann poikse j'ēhtij, kussie iehkete šattā jah šlūhtij togruomistie, täll eče tähtie hirēkien sī'pste pikset, tle tihte hirkie āi tan k^eäräkān ača vulēket, tle tihte jēs poika jīče tan koatāse. tihte poike viehkietij konokap jah togrui, tällie tihte konokā vittnij par ^eāpmqrīhketi jah autsne lie parra thōhpomq. kuh tle iehkete šattā, tle tihte poike hirkien sī'pste piksi jah tle tihte hirkie pējjejn tab mū^urep nūllhēi jah tan k^eäräkān pōti. tle tihte jēs poika jīče tan koatāse wecci, tle šattij wąsties par ^eāpmqrīhketi. tihte källeskučče lij tännie koatācsne, tle oğrejeikan tasnie tappa jējjeb.

kuh tle āreče šattā, tle tihte källeskučče viht jīče flaskečeb welti jah tap poikab, tle weccikan viht tann s^eämmā k^eäräkān. tle tihte källeskučče tähtie flaskečste kurūkie tann k^eäräkān, tle rōps stuora hirkie pōti jah jeačā fejjeņa togruo karvuo tann poikse jēs pōtin. tle tihte viht poike vulki, ača tab konokāb viehkietit jah toaret. tle konoka warētešše, māj liččie tihte, kuhte tann väikqlq toğret, ihkie ij leū' sū rijhkste tiht[e] alāmače, jah tle kolōmo prinsessa pejjene klassne war^etšeminni^e. kuh tle iehkete šattā, tle tihte konokā sī'hti taiRET, māj tihte alāmačite, kuhte tann väikqlq toğret ja' satnob viehkete. jah tle kaihkete jīče alāmučitie čönkije, mah altse rī'hkste jah seihtā taiRET, kie tihte tann väikqlq jah toğret. kuh tle tihte poika tähtie hirkien sī'pste piksi jah tihte hirkie nōlhēi pijjejn mū^ureb jah tann k^eäräkān, tihte jēs poike jīče wecci tann pogries källeskuččen koaiku. wąsties lij šattama par ^eāpmqrīhketi tihte poika. tle konokā pōti tan koatāse jah kihčij: «mąitie nāken fejjeņa alāmuče tāsnie?» tle jihtin: «ij leū kuh tasnie nāken fīne, fauruos alāmuče; tāsnie

lieh par kuõkte rupmies (v. rüpmies) ja' wgsties alāmuć'». ij kuť konokā tāitie wgsties alāmućītie sī'ht'.

tan koglmatn pijjen tle tihte källeskućē tarejui s'ammā lākan, kuh autebij piejjei. tle stuore vilks hirkie pō'ti jah jeača čāppep karvuo' °oćču. tihte poiķe fauruos šetti par °āpmqrīhketi. tle källeskućē tap poikap kihčij, kuktie joktan kuqrādamq. tle tuhte jis poiķe svōrui, kogreti para hievolākan. tle tuhte källeskućē jīhti, eće kāhtedit tan piejjen, ihke ij kogret' tatnene tan piejjen ūluhkelik'e. tle tihte vūlki, eće togret, tle akte tan poiken julkiep čuohpsti. tle tah prinsessa' līn tānnie klāssne wartšemine. tle tihte nuoremes prinsessa jīće lijīnieb vouluse luihte, eće tihte poiķe jīće julkieb °oćčet kāredet. kuh iehkete šattij, tle tihte konokā jū lie viťnemq jah tihte poiķe vihte hirkien sī'pste pēksi, tle tihte hirkie nūlhči pijjeln mū'reb ja' tan k'ārkān. tle tihte poiķe koatān weccij ja wgsties šetti par °āpmqrīhkan.

tihte konokā unterte, kuppete tihte alāmuće, tāllie hieķeb tihte konokā taruje jah jīće kaihkite alāmućite pō'riķe. tle waccā tunn kogtāće, tāitie kuõkte wgsties alāmućītie ai weltij. kuh tle tan konokān koatān pō'tin, tle šlaivān ja wasties parr °āpmqrīhketi. tāll-eć' pōpmatallat. tle konokā jīhti: kūhte stūōramasup šķienkāb wattā, tāll eće altse nuoramasap prinsessab °qēćet. tāllie tuhte pogries källeskućē tann stuora šķienkop wutti, ij-ne altse konoka rī'hke tab kāknet' lutniestēt kī. tāll-eće tihte wgsties tap fauruos prinsessab °qēćet, mān ī kuit tuhte prinsessa tab wgsties poiķeb sī'ht'. tāllie konokā jīhti, āčēkan waccet jeh tan prinsessan kammārese oqrajēt, mān ij kuit prinsesse sī'ht' kennā.

tle konoka vaktede jīhti, ēčēh togredā't tap prinsessap jeh tap poikap tan prinsessan kammārese. prinsessa autene waccā jah čōre, tuhte jēs wasties poika mińnesn. prinsessa jīće kammāren oķseb reh̄pste, tāllie wuāinije tan poiken julkisne tap sū lijīneb. tāllie vaktede jīhtie, ēčē' pōstede waccet, satn-eće prōuwut tāinie poikene oqret. kuh tle tihte tan prinsessan kammārese pō'ti, tle fī'ne ja fauruos prinsene šatti. tāllie tihte prinsessa tapteķe, ihkie satne tann kogiku tab lāttāčene hāle'te. tāllie tann prinsessa jeahtā: «kuktie tatne namtie feārat'? suomies aikien mānnob mahta pauwā' jeh tālie jēs

namtie fäüret'». — tällie tihte prinse jčse nieitep pōstite kăuni (v. kauni). tle tihte kălleskučče wutti tann poikse tăitie jēnite sōlpote jah kullite jah tăitie h⁴erkite, tle ^oqččui kaihka tap konokan rihkap. tann kălleskuččen numma lij Jănsōra. tăllie kănqkă prū^urep tarejui ja' luhkelege kuit pēcin jieleman, kuh manne tăstie vulkib. jes ich lieh ännie jāmumq, tle jielemene lieh äнно.

A királyleányról, a ki vízi madárrá változott.

Egyszer egy királynak volt három fia és a királynéja meghalt; aztán a király mást vett el és három leányt kapott. Egy szentiváni estén a három férfitestvér kiment és egy erdőbe mentek, aztán egy tópartjára jöttek. Hát a kettő elaludt, de a legfiatalabbik nem, ez ébren volt (virrasztott). Egyszerre három vízi madár jött és meztelenre vetköztek. A tóba mentek és úszkáltak a tóban, a legfiatalabb királyfi pedig fekszik és nézi, a mint azok úsznak. Mikor készen voltak, kiszálltak a tóból és ekkor a legfiatalabb királyfi fölkelt, s az egyik vízi madárnak a ruháit elvette és elrejtette. Mikor a többiek megtalálták a ruháikat, az egyik nem találta a ruháit. Ekkor a királyfi előjött és mondta, nem kapja meg előbb a ruháját, míg [csak] neki kedveséül (tkp. leányául) nem ígérkezett. A vízi madár mondta: «óh, te megkapsz engemet, hanem én nem kaplak meg tégedet». Aztán egy kis könyvecskét adott és mondta: «ha azt akarod, hogy hozzád jöjjenek, olvass ezen kis könyvben és mondd: ha (mikor) az egyik szem alszik, aludjék mind a kettő».

Hát ez a királyfi nagyon megörült. Mikor haza ért, este ment s lefeküdt a szobájába s kinyitotta az ablakot és a könyvecskében olvasott. Ekkor egy kis madárka jött az ablaknyíláson keresztül a szobájába, aztán szép királyleánnyá vált, a legény pedig igen nagyon megörült és mondta: «ha az egyik szem aluszik, aludjék mind a kettő». No hát azon éjjel együtt háltak. Mikor reggel lett, ismét kinyitotta az ablakot és a madárka elment. — Másnap este megint olvasott a könyvecskében, s a madárka ismét eljött, aztán így sokáig olvasott és a madárka mindig eljött, mikor a könyvecskében olvasott. Mikor a szobába jött, szép királykisasszonnyá változott. Hát így sokáig [tartott], míg a királyné megharagudott a legényre, hogy nem akar az ő leányai mellett hálni. Gondolta,

hogy más kedvese (leánya) van. Aztán megparancsolta a legidősebb lányának, hogy virrasszon egy éjjel és nézze, vajjon a legény valamely helyre megy-e, vagy vajjon valamely kedvese van-e».

Hát a legény azon este megint a szobájába ment, az a királykisasszony meg vele; aztán a királykisasszony lefeküdt és elaludt. Ekkor a legény ment, kinyitotta az ablakot és a könyveस्कében olvasott. Megint jött a madárka és szép és gyönyörű királykisasszonynya változott, a legény pedig mondta: «ha az egyik szem alszik, aludjék mind a kettő». — Reggel lejött a királykisasszony, aztán az anyja kérdezte, vajjon volt-e a fiu valamely helyen, vagy volt-e valaki nála (tkp. bírt-e valakit); de a királykisasszonynak nem volt bizony semmi mondani valója, mivel egész éjjel aludt. — Másnap éjjel a középső királykisasszonynak kellett virrasztani, de ezzel is hasonlóképen történt, ez is aludt azon éjjel. Harmadik éjjel a legfiatalabb királykisasszonynak kellett virrasztani. Együtt mentek ketten a királyfi szobájába, s aztán lefeküdt. Ekkor a királyfi ment, kinyitotta az ablakot és a könyveस्कében olvasott. Hát jött a kis madár és szép királykisasszonynya változott. Ekkor a legény mondta: «ha az egyik szem aluszik», de elfelejtette mondani «a másik szem is aludjék».

Hát az a királykisasszony a másik szemmel nézi, hogy a legény ment és kinyitotta az ablakot és könyveस्कéje volt, a melyben olvasott, aztán kis madárka jött az ablaknyíláson keresztül a szobába, s szép lánnyá változott, s a legény mellé feküdt. Erre a királylánynak az anyja nagyon megharagudott a legényre és másnap finom tűket készített és a legény szobájának ablaka elé tette. A legény ezt nem tudta, aztán este a szobájába ment, kinyitotta az ablakot, fogta a könyveस्कéjét és olvasott. Ekkor jött a madárka és odaragadt a tűkhöz. Hát a királylánynak az anyja nagyon megörült, hogy a madárka az ő tűihez odaaragadt. Azt gondolta, hogy majd megfoghatja (tkp. elérheti) a madárkát és megölheti; azonban nem fogta meg. A madárka kiszabadult és elment.

Másnap este a legény a szobájába ment és a könyveस्कében olvasott, de a madárka többé nem jött el. Erre nagyon bús lett, az erdőbe ment és mendégel és búsul. Hát egy kunyhóhoz ért és látta, füst jön ki kunyhóból. Kinyitja az ajtót, hát egy öreg-öreg ember ül ottan és köszönti: «jó napot, öregapám!» Az az öreg ember nagyon megörült, hogy az a legény őt öregapjaként üdvö-

zölte és mondta, ő háromszáz esztendeig ült itt, de senki sem üdvözölte még előbb öregapjaként. Aztán az öregember kérdezte, hová akar menni. A legény mondta, a kedvesét akarja megkeresni. Az öregember mondta, hogy ő majd segíti megkeresni, «mivel te engemet öregapádul köszöntöttél».

Erre elmentek, s az öregember egy kis üveget és egy nagy fejszét fogott, aztán mentek és egy nagy folyó partjára jöttek. Az öregember csónakot csinált, a csónakba beleültek és a folyó medrén [lefelé] eveztek. Az öregember sok aranyat és ezüstöt vett ki a folyóból, aztán tengerpartra értek. Ezen a tengerparton nagy város volt, a városon innen pedig egy kis házikó. Bementek a kis házikóba és kérdezték, vajjon ott maradhatnak-e majd a házban. Az öregember csunya ruhákat adott a legénynek, aztán ott maradtak a házban azon éjjel.

Reggel felkeltek és kimentek. A városban csata volt, aztán az öregember fogta az üvegecskét, meg a legényt, kimentek az erdőbe és egy nagy követ találtak. Ez az öregember fogta az üvegecskét, a köre öntötte és egy nagy fekete ló jött elő a kőből. Az öregember csinos, szép csataruhákat adott a legénynek, meg a lovat, aztán a legény elment, hogy a királynak segítsen és harczoljon. Az öregember a házikóban maradt; igen nagyon csunya volt. Az öregember mondta a legénynek, ha este lesz és véget ér a csata, fogódkodjék meg a ló farkában, ekkor a ló ismét a kőhöz fog menni, a legény maga pedig a házikóba. A legény segített a királynak és harczolt, ekkor az a király igen nagyon győzött, pedig azelőtt csak vesztett. Mikor este lett, a legény megfogta a lónak a farkát, aztán a ló átugrott a falon és a kőhöz jött, a legény maga pedig a házikóba ment és igen nagyon csunya lett. Az öregember ott volt a házikóban és ezen éjjel itt aludtak.

Mikor reggel lett, az öregember megint fogta az üvegecskét és a legényt, aztán megint ugyanahhoz a kőhöz mentek. Az öregember az üvegecskéből a köre öntött, hát nagy piros ló jött elő és a fiu számára is más szép csataruhák jöttek elé. Aztán a legény megint elment, hogy a királynak segítsen és harczoljon. A király nézi, ki légyen az, a ki ilyen derék a harczolásban (tkp. harczolni), mivel nem az ő birodalmából való ez az ember, a három királykisasszony pedig fönn az ablakban nézte. Mikor este lett, a király meg akarta tudni, miféle ember az, a ki olyan derék

a harczolásban és neki segít. Aztán minden emberét összegyűjtötte, a kik birodalmában voltak és meg akarta tudni, ki az, a ki olyan derekas a harczolásban. Midőn azon este vége lett a csatának, a legény megfogta a lónak a farkát, aztán a ló átugrott a falon és a kőhöz [szaladt], maga a legény pedig az öregemberhez ment. Igen nagyon csunya lett ez a legény. Hát a király odajött a házikóhoz és kérdezte: «van-e itt valami szép ember?» Azt mondták: «nincs itt semmi csinos, szép ember, itt csak két rút, csunya ember van». A király pedig nem akarta ezeket a csunya embereket.

Harmadnap az öregember hasonlóképen cselekedett, mint az előbbi napokon. Ekkor nagy fehér ló jött elő és a legény más, szebb ruhákat kapott. A legény igen nagyon szép lett. Aztán az öregember megkérdezte a fiut, hogyan történt tegnap. A legény felelte, [hogy] jól járt (tkp. történt). Az öregember mondta, vigyázz ma, hogy ma szerencsétlenül ne járj (tkp. történjék veled). Aztán ez elment, hogy harczoljon és valaki megvágta a legénynek a lábát. A királylányok az ablakban néztek. A legfiatalabb királykisasszony leeresztette a kendőjét, hogy a legény a lábát bekötthesse. Mire este lett, ez a király már győzött, a legény pedig ismét megfogta a [ló] farkát, aztán a ló átugrott a falon és a kőhöz [szökött]. A legény hazament és igen csunya lett.

A király csodálkozik, honnét való az az ember, aztán vendégséget csinál a király és valamennyi emberét meghívta. Aztán elment a házikóba, azt a két csunya embert is meghívta (tkp. vette). Mikor a király házába jöttek, igen bozontosak és csunyák voltak. Most enni akartak, s a király mondja: a ki a legnagyobb ajándékot adja, az kapja majd meg a legfiatalabb leányát. Ekkor az az öregember akkora ajándékot adott, [hogy] a királynak a birodalmában nem volt hozzá fogható (tkp. birodalma nem bírta fölemelni). Hát a csunyanak kellett volna a szép királykisasszonyt megkapni, de bizony a királykisasszony nem akarta a csunya legényt. Ekkor a király mondta, menjenek és feküdjenek le a királylány szobájába, de a királylány nem akarja.

A király megmondta az öröknek, hogy kísérvék a királykisasszonyt, meg azt a legényt a királykisasszony szobájába. A királyleány elől megy és sír, az a csunya legény meg utána. A királykisasszony kinyitja szobájának ajtaját és meglátta a legénynek a

lában az ő kendőjét. Hát mondta az öröknek, menjenek vissza, ő majd megpróbálja a legénynyel aludni. Mikor ez a királylány szobájába jött, csinos és szép királyfivá vált. Ekkor a királyleány megismerte, hogy ő ehhez repült madáralakban. Hát a királyleány mondja: «miért cselekszel így? Egyszer engemet majdnem megöltél és most is így cselekszel». — Ekkor a királyfi megtalálta (tkp. visszatalálta) a kedvesét. Az öregember odaadta a legénynek azt a sok ezüstöt és aranyat és a lovakat, aztán megkapta a királynak birodalmát. Ennek az öregembernek a neve Jänsöra volt. A király lakodalmat csinált és boldogul maradtak élve, mikor én onnan elmentem. Ha még meg nem haltak, most is élnek.

Jegyzet. E mesét Gunnel Oline Olstad közlése után jegyeztem föl. Lásd a «*Stäluo, Rūhte jah sāmien kulóma parnie*» című meséhez csatolt jegyzetet (67—70. lap).

4. *Konokan parnien jēh veisqkq nⁱeitn pīre.*

Akte kon^okā aktep parniep utni. tihte parnie jīhti, ij ku' kalk' satne prū^uret fōr satne takkares prū^urosop kaunā, kuhte le čāppies o vejēss^ekq. jīcse āhčien lāntop menneti, jēnh, jēnh nieit' kāuni, mān tah, kuht' lījen čāppies, so ieh l'emh kuh vejēsahk' (-sa'k'), tah kuht' lījin vejēsāk' so ieh l'emh ku' čāppies. kuh lie jīcse āhčien lāntup mennetemmā, ičči kuh nāken prū^uresop kauūn' jīcse. sō uššeti, ačča jeačā lant' mennetīt. tie lēkiti jīcse āhčien h'ejēmuste, sō vūlki. h'estop mietān utni, mān nāllnie rieri.

kuh lie rieremā akte piejjiēp suomies ku'ssie skōaksne, ičči ku' nāken alāmuč' kaunh. sō jējje ālkā šēttit, tie vu^ejēnā (vuójēnā), ī nāken alāmuč' kaunh. sō hārmuše (v. hārmuse) šattā o čōrostallā, mān sō kuh ēlki (ēlēki) šiuūiete šēttit, tie wuēinā, sūowq parēkste skōgken sistie. āvune šētti, sō rierie tuhkuo. tākkuo poatā, wuēinā, parraq unnā koatečče. tie jīcse h'erkiep viēttā tan koatie-piālese j'eh waccā sī'se, hiālsete: «puorie piejje! mātīe aččite muūīe koatie-luhpiep wottet, aččep oččēt tāsnie tāb jējjēb orrot?» tah alāmuč', māh lēn koqtien sisnie orruominnīe, kuokta kām pul alāmuč', akte kēlle o čāre. tihte kēlle čāreke svōrin tap ku'ssie alāmāp, ieh sējje' takkaros koqtieb utnie', kuktie takkares ku'ssie alāmāp māhtie' jējjen pējjeln utnet. tihte kon^okān parnie svōrij, jēs para očče, sō ača ku'lēpsne ogrēt, jēs unne

suginec' oðce tan kuqlāpan (kuqlpān). sō luhpiedā'n ačcā °očcet orrut. tie lēkin piāpmuo' tan kuossān. kussie (ku'ssie) pūpmōtallī (v. pūpmātallī), juktie satne lije par °ēpmuorīhken porosteteminiē. kuh lie dle pōpmotallamq, sō °očci oarajīt. tihte kallā čāreke kōalpān lēcin jicsesse. kallā čāreka ačcin jīc' ku'lēpsn oaret, tuhte ku'ssie alāmaj ačcā tan sijjen siānk'sne oqret, kusnie lēh tah autsne ogruma. mēn tihte ku'ssie alāmāj jīhti, ij ku' satne sēihth, ačcie' sijen siān-kuop sūtne wāttet. sō oarij tihte ku'ssie alāmā tān kuolpān.

kuh lin tāllie oarājettemq, tihte ku'ssie alāmāj källeše (källeše) tannie ku'lēpsne, mēn ičcin ānne sūtne nahkarē' (v. nahkarh) pō'tie', sō kguolā, nāken' rāmpolt' lap'utsne, kū'lu uku aktā pottnā pijjine. āredn ču'čc'elājin, sō k'ēhčije (k'jīhčije) tap kallāp o čārekup, satne kguālā, atte alāmuče lije' laputsne. — «ij lie' nāken alāmuč'». svō-rujijjin. — «nū lie' tarhka alāmuč'!» sō waccā tahkuo pejjisē tan āredn. tahkuo poqtā, tie wuēinā °ēpmuorīhkan čāppies nieitup, sō luōihkuste (lučīkuste) tap jēcse prū'resinnie. tāllie oššete, ij kuo māhtie' takkares fōhtukq nieite sō prū'resinnie wārādīt. āretn sō lēkiti mennejammai jēh wōtti teitie n'ēitn eihtekijtie pītnačč', n'ēitse āi pītnek' wutti, sō wulēki jēcse heimen kogiku.

kuh pō'tij h'eimuse, k'ēhčejijjin, mōite le tāllie prū'rosop kau-numq, kuhte lie čāppies o veisqkq. «im (ip) monna tāirie'», nāmētie svōrij teitie jēcse alāmučētie. sō h'ejēmusun ārrui nāken thijjeb, mēn ičci kuh nāken niečaken pijēra māhti supcstallet, kuh tan n'ēitn pijēra. ēkt so čāllā tan n'ēitn kuoiku, prievien sejēse (sī'se) unne ruops laikāčep piejā jeh s'ettije prieviep nieitn koajēku. tānnie priesvesne čāllā, j'ahtā, ačcā tihte sū n'ēitā tāhtie unne laikāčistie putnēt, v'ēvet sūtne šuqrtuop o kuqrut o šou koaiku s'ettet. ku' niejēta tap prieviep °očci, kuh lie lohkuq prieviep, sō čāllā kon'kān pārnien kuojēku, leākije (lē'kije) ku'ōma smāvuo snuōlteč' jeh j'ahtā tānnie priesesn: «jis tatne l'ākije' muñne vī'vo-stū'lup, sō nū aččep manne putnet, vī'vet, kogret šuōrtuop tūtñs tāhtie unne laikāčistie». kuh konokān pārnīe prieviep °očci o luhki tap, sō wūini, nō lie veis'ka āi. tie sētiji konokan alāmuč', ačcie' nieitup vieččet. sō konokan pārenie prū'rije tāinie fōhtoka nieitine. tan nieitn eihtek' ai prū'resa pō'ri-jin. tihte konokan parnie kalēki konokone šēttet, kučcie tihte kāmput.

konoka jāma. ku nieitap welti sū kuoiku tihte konokan parnie, sō j^əahtā tan nieitse: «kuččie manne konokune šettup o tatne trō^hnek (trō^onuk), ullq' (v. ulle' v. ullh) kuh tatne plent' jīcept mū sākeri kuimq, kučč-ečep monna cuóčču^otīt mū lāntup o stuoret». nieita tugivuhti tap. sō n^əjēta j^əahtā: jis satne miettā nākenup, sō nū qčā hiejēmuse °očēt stellet. mǎn sō niejēta j^əahtā: sō čuovora satna °oč-čēt wāltet miātān tap, mǎp satne kierāčummus atnā. sō viasujin h^ə-jēvolākan kuhkiep (v. kuhkies thijjep).

suomies āikien alāmuč' čogkanomq marhnese tan konokan stārije. akta kallā m^əerruop utni. tihte m^əerruo lij jahkāne, ačča snarte ku'ttet fullep. tan jējjen, kuh lij tihte kallā tan stārñ sisnie, so altse m^əerruo fullep ku'tti. tan stāllien sisnie lān j'enup'. tie tan m^əerruon fulle lij vuāļākamq jīčse čiččien louhtie aktñ h^əestñ piālesne čuóččuominnie. tie ku' tihte kallā pō^oti stallān, kuhte tap h^əestop utni, sō jēhti: «tihte lie mū fulle». tuhte kallā, kuhte m^əerruop utni, kuhti lij kuóttumq, tan lij tihte fulle. mǎn tihte kallā, kuhte utñij tap h^əestop, kusnie fulle lij čuóččuominnie piālesne, tihte tav (tap fullop) velti. tihte kuhte fullep utni o m^əerruop, tihte hārēmuse šetti, sō stiepūnu tappa (tap kallāp), kuhte lije sū^u fullop wāltemq. tikkie čuóčči, mǎn tihte rieks iéihkete thōhpui tǎnnie tikksn. mǎn tihte kallā s^əhti, ačča juhtet oqjēvāčumus takkān. tǎnnie tikksne lij konokā. jīčse konokā ie (ij) lēmā ko' puorep. tihte jēhti, kuktie tuh muppie', atte tǎn hiestñ pielesne, kusnie lie fulle čuóččuominnie, tie lie (lije) rieks iéikete. tihte kallā thōhpui jīčse sākup, sō ačā tihte kallā jīčse jogretup tasselāt tikkien kosningit (kosninkite).

tihte kallā lij tan sakki hārēmuse, iččij ānne tāirie', kukt-eča fierādīt, sō vaccije trō^hnekqñ kuojēku, kihčije trō^onekup, mah ij satnup kuktek māhtie' rāriestīt. sō supcste trō^hnegāsse, kuktie sū^u sākine lie kuqrādommq. trō^oneka rāreste, ačča waccet virmiep wāltet, ačča tap kjaunuostīt konokān vieka-piālese, sō ačā wāltet stāurap cāpmet sattie', kuktie aččie' tr^əsedīt (tr^əsedīt) tann vierēmān. — konkā poata wúojien, k^əehčije: «vient', eč' nāmētie kuolie' °oč-čēt?» — «vientap alt», kallā svōrij; «kukt tar'ka h^əeste fullop °očči, sō nuomātie mǎnne kūelie' āi °oččup». trōhnika lij j^əahtoma tan kāl-lāse, ij kuh kaļāķ' jēhtet konokose, at satne lie tap rāriep wāttuma.

konokā kihčije tap kallāp, kie lie tappā rārieb wattermq. kallā ičči kuh sⁱht' jⁱčtet. konokā jⁱhtij: «jēs ih muńne sopcst', kie lie tap rārieb wattomq, sō pouwustop tatnup». kallā pölleje, sō supcste, trō^onēke lie supcstomq sūtne tap rārieb.

konokā muorātuvvui, jorroti hⁱrkiep, wū^uji sloqhtn kuojeķu, jⁱčhti trō^ohnēkussā, aččā tāllie parrq l^ečkedⁱt wu^elēkit sou (v. jⁱčse) hⁱejēmūn kuojeķu. trō^ohnēka svōrij: «nō aččēp vūlēkēt». konokā parra ēpmuorihkan moqresne. trō^ohnēka kihčije konokāp: «mah ih sēiht', viena-kārieb aččien aktsne jō^okoli^t, juktie lien mijje' (monnoi) puoraka wārātommq sēnsitnin». konokā svōrij, nō ačā aktine joukstit (jū^ukstit). tie trō^onēka vieneste wōtti konokuse, so sōmtrop' lie pl^eāntoma tan vējēnese, takkares vijē^e, kuhte nahkar' wqtā, sō konokā nahkstⁱ. kuh lij konoka nahkstumq, trō^onika konokāp welti, stuorā koqrjin sijise pieji, lēsi tap koqrjep, sō vuólktⁱ sū hiejēmūn kuoiku, pieji konokāp sou sunkse (su^onkse) jⁱčse hⁱejēmūsn. sō kōrovuti (koqrovuti) tā' s^eāmmā kāmpul kārāvuo', maitie utni, kuh lije hⁱejēmūsn, jēh čihkiti putnet.

konokā fuhksti, sō iččij ańne tāirie', kusnie lije satne, sō kihčije trō^ohnikup, kusnie lije satne. trō^onekq supcste, atte satne lie miātān wāltomq tap kierācumus, māj lie sloqhtesne. konokā āvune šētti par ēpm^uqrihken, jēhti, ačča tuqrēdⁱt slughtse pōstite. tie prū^urop hollijin mōppādest. tihte kallā, kuhte tassetisti fullep o jⁱčse joqretop, °oččē konokste stūore joqretop o jēnh (jēne') pītnek'. trō^oniken eihteķ' āi weltn slughtije (slughtse) jⁱčse koaiku, sō viāsujin hⁱejēvolākan. jis ieh lie' jāmumq, sō viesuh ańne. — tāllie kaihka tū^une.

A királyfiuról és az okos leányról.

Egy királynak volt egy fia. Ez a fiu azt mondta, ő nem házasodik előbb, míg olyan menyasszonyt nem talál, a ki szép és okos is. Bejárta az apjának az országát, de azok, a kik szépek voltak, nem voltak okosak, azok, a kik okosak voltak, nem voltak szépek. Mikor apjának az országát bejárta, nem talált magának semmi mennyasszonyt. Hát gondolta, majd másik országokat jár be. Aztán útra készült atyja házából és elment. Egy ló volt vele, melyen nyargalt.

Mikor egy napon át lovagolt egy idegen erdőben, nem talált egy embert sem. Éjjel kezdett lenni és látja, egy embert sem talált. Elkezdett búsulni és sirdogált, de amint elkezdett sötét lenni, látja, füst száll fel az erdőből. Megörült és arra nyargalt. Oda ért, látja, csak egy kis házikó. Hát odaköti a lovát a ház mellé és bemegy, köszön: «jó napot! vajjon adtok-e nekem majd szállást (tkp. ház v. sátorengedelmet). Alhatom-e majd itt az éjjel?» Azok az emberek, a kik a házban laktak, két öreg ember, egy ember, meg egy asszony volt. Az ember meg az asszony azt felelték az idegen embernek, nincsen nekik olyan házuk, hogy ilyen vendégembert bírnának éjjelen át [maguknál] tartani. A királynak a fia felelte, ha csak [szállást] kap, a padlón is megalszik, ha kis szénát kap a padlóra. Hát megengedték, hogy maradhat, aztán ételt készítettek a vendégnek. A vendég evett, mivel igen nagyon éhes volt. Mikor evett, lefekühdhetett. Az ember meg az asszony a padlóra vetettek maguknak ágyat. Az ember meg az asszony maguk akartak a padlón aludni, az idegen ember ágyukban aludjék, a hol azelőtt aludtak. De az idegen ember mondta, ő nem akarja, hogy ágyukat neki adják. Hát az idegen ember feküdt a padlóra.

Mikor most elaludtak, az idegen ember ott fekszik a padlón, de nem jött álom a szemére (tkp. neki). Hát hallja, valakik zörögnek az emeleten, úgy hallatszik, mintha valaki fonna fönt. Reggel felkeltek, és kérdezte az embert meg az asszonyt, ő úgy hallotta, hogy emberek vannak az emeleten. «Nincs egy ember sem» felelték. — «Pedig bizony vannak emberek!» Aztán felment oda reggel. Oda jön, hát igen szép leányt lát és megszereti menyasszonyának. Aztán gondolja, nem lehet ilyen szegény lány az ő menyasszonya. Reggel felkészült az elmenésre és a leány szüleinek is pénz adott, meg a leánynak is pénzt adott, aztán elment haza.

Mikor hazaért, kérdezték, vajjon talált-e most magának olyan menyasszonyt, a ki szép és okos. «Nem tudom,» úgy felelt az embereknek. Aztán egyideig otthon maradt, de nem bírt semmi másról beszélni, mint azon leányról. Egyszer ír annak a leánynak, a levélbe kis piros fonálkát tesz, s a levelet elküldte a leánynak. Ebben a levélben megírja, megmondja, fonjon, szőjjön neki ez a kedvese abból a fonálkából egy inget, varrja meg és küldje el hozzá. Mikor a leány megkapta a levelet, mikor a levelet elolvasta, írt a királyfiunak, készített három kis forgácsot és mondja a levélben: «ha te

készítesz nekem [ebből] szövőszéket, akkor én majd megfonom, megszövöm, megvarrom neked az inget abból a kis fonálkából». Mikor a királyfi megkapta a levelet és elolvasta, látta, hogy bizony okos is. Aztán elküldte a király embereit, hogy hozzák el a leányt és a király fia elvette a szegény leányt. A leánynak a szüleit szintén meghívták a lakodalomra. A király fia lesz majd király, ha az öreg király meghal. Mikor a királynak a fia magához vette a leányt, azt mondta a leánynak: «ha én király leszek, te meg királyné, ne elegyítsd magad az én dolgaimba, mikor majd országom élén állok és kormányzom». A leány ezt megigérte. Aztán a leány mondja: ha valamit vétkezik, hazaküldheti. De a leány azt is mondta: akkor azt is el kell magával vihetnie, a mit legkedvesebbnek tart. Így sokáig boldogul éltek.

Egyszer emberek gyülekeztek össze vásárra, a király városába. Egy embernek volt egy kancza lova. Ez a kancza vemhes volt és nemsokára csikót kellett volna ellenie. Az éjjel, mikor az ember a városban volt, kanczája megellette a csikót. Ebben az istállóban több ló volt. Hát a kanczának csikója elment az anyjától, s egy (herélt) ló mellett állt. Mikor az az ember bejött az istállóba, a kié az a ló volt, azt mondta: «ez az én csikóm». Az az ember, a kié a kancza volt, a melyik megellett, azt mondta: «ez az én csikóm». Hanem az az ember, a kié az a ló volt, a hol a csikó mellette állt, elvette a csikót. Az, a kié a csikó meg a kancza volt, megharagudott és bepörölte azt az embert, a ki a csikáját elvette. Törvényülés lett, hanem az igazi tulajdonos vesztett e pörben. Azonban az ember azt akarta, hogy majd a legfelsőbb ítélőszékhez föllebez. Ezen ítélőszékben volt a király. Maga a király sem volt jobb. Azt mondta, a mit a többiek, hogy azon ló mellett, a hol a csikó állt, ott van az igazi tulajdonos. Az ember elvesztette pörét, aztán ennek az embernek a földjét kellett elvesztenie perköltségek fejében (tkp. perköltségekre).

Ez az ember olyan nagyon busult, hogy azt sem tudta, mit csináljon, hát elment a királynéhoz, kérdezte a királynét, vajjon nem tudna-e neki valahogyan tanácsot adni. Elbeszélte a királynénak, mi (hogyan) történt az ő ügyével (pörével). A királyné tanácsolja, hogy menjen, fogjon egy hálót és akaszsa ki a király útja mellé, aztán fogjon egy botot, verje a homokot, hogy a hálóba szóródjék. — A király jön kocsizva, kérdezi: «azt hiszed, hogy

így majd halat kapsz?» — «Hiszem bizony» — felelt az ember. «Amint akkor a (herélt) ló csikót kapott, úgy kapok én most halakat is». A királyné megmondta az embernek, ne mondja meg a királynak, hogy ő adta azt a tanácsot. A király kérdezte az embert, ki adta ezt a tanácsot. Az ember nem akarta megmondani. A király mondta: «ha nem mondod meg nekem, ki adta ezt a tanácsot, megöllek tégedet». Az ember megijedt és megmondta, [hogy] a királyné mondta neki ezt a tanácsot.

A király megharagudott, visszafordította a lovat, a kastélyba hajtott, mondta a királynénak, hogy most csak készüljön el, menjen a hazájába. A királyné felelte: «no hát majd elmegyek». A király igen nagyon haragudott. A királyné kérdezte a királyt: «nem akarod-e, hogy egy pohár bort igyunk meg együtt, hiszen (tkp. mivel) mi ketten jók voltunk egymáshoz». A király felelte, hát majd iszik vele együtt. Ekkor a királyné bort adott a királynak és álom-italt (tkp. álom-csöppeket) kevert a borba, olyan [bor] volt, a mely álmodt. A király elaludt. Mikor a király aludt, a királyné fogta a királyt, beletette egy nagy kosárba, bezárta a kosarat, elvitte a [rég]i lakására és a királyt otthonn az ágyába tette. Aztán ugyanazon régi ruhákat vette rá, a melyek voltak neki, mikor otthonn volt és leült fönni.

A király felébredt és nem tudta, hol van, hát megkérdezte a királynét, hol van ő. A királyné elmondta, hogy magával vitte a legkedvesebbet, a mi volt a kastélyban. A király igen megörült, s azt mondta, kísérje vissza a kastélyba. Aztán másodszor tartottak lakodalmat. Az az ember, a ki elvesztette csikáját és földjeit, a királytól nagy földbirtokot és sok pénzt kapott. A királynénak szüleit is magukkal vitték a kastélyba és boldogul éltek. Ha meg nem haltak, még most is élnek. — Ez az egész.

5. *Unne Phierece jeh Stuora Phiere.*

Aktn aikien li'n kuokte poik' (v. pāhč'). aktn nummq lij Stuora Phiere, muppien pāhčēn nummq lij Unne Phierece. unne Phierece mennete kaihkab lāhkiep, j'ēne' (j'ēnh) klūhtör' čōnki (čōnki). suomies āikien lij čōnhemq j'ēn' klūhtörh. tāi klūhtōri kuimq acčij h'eimuse mennejit. suomies aikien stuora Phierine kau-nētīn, j'ēne' klūhterh utni, sō stuora Phiere kīhčije unne Phierečep :

«kuste-l tatne täitie j'ēhite kluhteritie °oččumq?» — «manne l'ep taitie tienešommq j'ēcene parākuine». stuora Phiera muorātuvui unne Phieračesse, juktie unne Phiereče j'ēn' kluhter' utnij. sō kihčije unne Phierečeb: «ih sēiht' (s'ht') mǎnnup tuğredīt aktu stūore juhkun kuģiku?» — «māp ačien tappene tarejōt?» unne Phiereče kihčije stuora Phierop. «mij-ečien mennet kuolie' hoqkkot». unne Phiereče j'ahtā: «nō ačeb manne tatnup tuğretīt».

sō waccājīn tann stūora juhkun koajēku, tie stuora Phiera j'ahtā unne Phiereče, satne tairā aktep stūore karrasop, tann nille ačie' waccet hoqkkut kūlie'. kuh lin poqtmq tann stuore karrasn nille, sō stuora Phiera unne Phierečup rūhtsti karrasn āculn jeh juhkse. unne Phiereče vūlēki kallāken tan juhkun mietie. ku' lij unne Phiereče kalākumq suomies stuhčep tan juhkun mietie, sō kättān rūoki, sō unne Phiereče viht vūlēki ačā viht tienešīt (v. šīt) j'ēnup klūhterh. stuora Phiera viēnti, atte unne Phiereče pattnini tann juhkse, sō stuore Phiera walti unne Phierečen klūhteritie.

ku' lie unne Phiereče tienešomma viht j'ēn' klūhterh, sō ačā mennejīt j'ēče hieimon koģiku jeh stuora Phierop kaunesī. tie stuora Phiera j'ahtā: «manne vientijip, koģ manne tatnep juhkse rūhtstip, atte tatne jū li' pattnenommq; kustā-l tatne viht tann j'ēn' klūhter' °oččumq?» — «tapp °oččēb, juktie tatne mannop juhkse rūhtstih. tah lijn juhkun pqtnesne». stuora Phiera kihčij unne Phierečeb: «ih tatne mannop āi sīt' juhkse rūhtstīt?» — «nū manne sīt'up», unne Phiereče svōrij. sō waccājījin juhkun koģiku, tie unne Phiereče stuora Phierop rūhtsti juhkun sīse. sō stuora Phiera pattninij. tie unne Phiereče vūlēki h'eimose tāi j'ēni kluhteri kuimq j'eh sō nōti jeh prūri, viasuji h'ejvunlākan. j'ēn' mǎnāh °oččin. — tāllie kaika tūna.

Kis Péterke meg Nagy Péter.

Egyszer volt két legény. Az egyiknek neve volt nagy Péter, a másik legénynek a neve kis Péter. Kis Péter mindenfelé megy (minden helyet bejár), sok marhát szedett össze (szerzett). Egyszer sok marhát gyűjtött össze (keresett). Ezen marhákkal haza akart menni. Egyszer nagy Péterrel találkozta, sok marhája volt,

hát nagy Péter kérdezte kis Pétert: «honnan kaptad ezt a sok marhát?» — «A munkámmal kerestem (szereztem, szolgáltam meg) ezeket». Nagy Péter haragudott kis Péterre, mivel kis Péternek sok marhája volt. Hát kérdezi kis Pétert: «nem akarsz engemet elkísérni egy nagy folyóhoz?» — «Mit csinálunk majd ott?» kérdezte kis Péter nagy Pétert. «Majd halakat megyünk horgászni». Kis Péter azt mondja: «nohát majd elkísérlek tégedet».

Hát elmentek a nagy folyóhoz, aztán nagy Péter azt mondja kis Péternek, ő tud egy nagy vízesést, e mellé (tkp. erre) menjenek halakat horgászni. Mikor a nagy vízeséshez jöttek, nagy Péter nekitaszította kis Pétert a vízesésnek és [bele] a folyóba. Kis Péter úszva (tkp. folyva) ment a folyó mentében. Mikor kis Péter egy darabig úszott a folyó mentében, partra ért, aztán kis Péter megint elment, hogy ismét több marhát keressen. Nagy Péter azt hitte, hogy kis Péterke elmerült (belefúlt) a folyóba és nagy Péter elvette kis Péternek a marháit.

Mikor kis Péter megint sok marhát keresett, haza akar menni és előtalálta nagy Pétert. Ekkor nagy Péter azt mondja: «azt hittem, midőn tégedet a folyóba taszítottalak, hogy már belefúltál. Honnét kaptál ismét ennyi marhát?» — «Ezt [azért] kaptam, mivel engemet a folyóba taszítottál. A folyó fenekén voltak». Nagy Péter kérdezte kis Pétertől: «nem akarsz engemet is a folyóba taszítani?» — «Akarlak bizony», felelte kis Péter. Avval elmentek a folyóhoz, aztán kis Péter belelökte nagy Pétert a folyóba. Hát nagy Péter elmerült. Ekkor kis Péter hazament a sok marháival, megkért egy leányt és megházasodott, boldogul élt. Sok gyermeket kaptak. — Ez az egész.

6. Čerra poalltejen pīⁱre, kuhte hⁱärrene šittij.

Suomies āikien līj akte láttien kēlle čirra poallteje. unnie pītnek' oōčči čerrij auōtste, minnemust piāpmuoht šettijⁱn tihte čerrā poalltije jēh čerrā poalltijin kommā jēh mānā'. sō soihti jēs tihte prū^uste jāmit, kuhte līj hⁱärrene tānnie suoknisne, kusnie līj tihte čirra poalltije, jēh aušū^une šetti tānn prū^ustn minnēln. kuh tihte čerrā poalltije tapp kō^olī, sō wāreti čerreč' pō^olⁱti jēh tuoki. tie pītnekāč' oōčči, jēh vūlki tann poqstln aušū^unije jēh tann kāmpul prugstn

č^ole' (čū^ule'), krāk' lūtneſti (lutneſti). sō menniſi jēčse hⁱejēmose jeh jēčse kommose ſopceſti: «nū ācin tāllie miſje' hⁱejēvolākan viāsut, manna lip tle hⁱārrene ſetteſmā». čerra poqltējēn kommā iččij ānne ſiⁱht jāhkit. mēn kuh čū^ule', krākenh (krākene') vūeſti, sō tihte altse kommā jēhki.

tie aktⁿ aikien prievie konokān lū^uhtie poqtā, jukt ečin kaihk' hⁱārrā', mah kounesin sū^u rihksne, mennet konokān koſiku jeh konokse ſupceſtⁱt, kie lie konokān kullie rinnkop ſuqlātommā. konokā līj taſſelommā tap sū rēnnkop, kuhte khostij kallie čuetie ſpāise tāliſte. kuh tah hⁱārrā' menneſiⁿ, sō tihte čerra poqlteje āi menneſi, čēkij tappā čū^ulop jeh krākenup jeh wēeci aktⁿ tāi hⁱārrai kuimā konokān koſiku. konokā lⁱhčete tūtⁱtie hⁱārrite: «māitⁱie ietⁱie tohkš' muⁱnie ſupceſtⁱt, kie lie mū kullie rinnkop ſuolātommā?» iččⁱn kuh nāken kāknit' jēhtit. sō konokā čerra poqltⁱjen koſiku pō^oti jeh kihčij: «makkares lie' tatⁿ alāmuče?» — «mānne lep ſatnⁱes hⁱārrā jeh vīⁱsies prūfette». sō konokā jⁱahtā: «mahtā' tie tatⁿie muⁱnie ſopceſtⁱt, kie lie mū kullie rinnkop ſuqlātommā?» sō čerra poqltⁱje ſvōrij: «ſiⁱhtop kuit ānⁱie uſſetimmie thiſſjeb jeh jⁱēn' pāhper', plihk', kuktie 'qččuob čāllet». sō kułōmā wāhkuo' čēlij. tie konokā wāreti jeh kihčij: «tairā' tāllie, kie lie mū^u kullie rinnkop ſuqlātommā?» — «ip kuh ānⁱie tairi^h», tihte čerra poqlteje ſvōrij. konokā jeahtā: «ih ku' jⁱēnepup kuh kułōmā pieſſie' 'qčču' viasut. jēs ih tie māhtie' jiehtet, sō manne tatnep pouwustup».

tie konokān tienār^s piāpmuo' kuittin tann čerra poqltiejesse. kuh tan vuosts pieſſien tihte tienāre piāpmuo' pū^ukⁱti, sō čerra poqltⁱje jēhti: «tihte lie dle vuosts». muppien pieſſⁱen muppie tianere piāpmuo' kuitti, sō jēhti tēssā: «tihte lie muppie». koqlāmotn (v. -mātn) pieſſⁱen koqlāmote tianere piāpmuo' pū^ukⁱti, tie čerra poqltⁱje jēhti: «tihte lie koqlāmote». čerra poqlteje vienti, parra lie dle koqlāmote jeh miⁱniemus pieſſie ſatne kačekij viasut. sō nāmhtie līj tāitⁱie tienārⁱtie jeahtumā. mēn tah tienarh pōllⁱjin, juktie vientin, atte čerra-poqltⁱje tairā, ſijje' lⁱn tap konokān kullie rinnkop ſuqlātommā. tah kołōmo tiāner' pō^otin čerra poqltⁱjin koſiku jeh jēh tin; «miſje' lien konokān kullie rinnkop ſuolātommā. miſje' kačekien tūtⁿō jⁱēnh pūtnek wāttet, jēs ih kono-

kuje sopest', mijjeh lien sū rinnkop suqlāṭomma». čerra poqltije j̄htij: «jēs thausenop sölōpo tāliste °qččuop jeh rēnnkop pōstite, sō ep kuo kal'k' konokoje jiehtet, atte tije' litie rinnkop soqlāṭomma». tie wuttin uihte tan j'čn' p̄tnek', kuktie čirra poqlteje seihti jēh rennkop āi. kuh čirra poqltije rinnkop °očči, sō jēhtije: «lēkstittie muñne unne tējjiste!» kuh lin tianerh lēkimq tapp tējjip, sō čerra poqltije wēlti tāhtie tējjiste jeh kāmsuop tarejui jeh rinnkop pieji kāmsuon sijše, sō j̄htij, aččin wāttet konokān svājēnān. svēnie uihte porroli kāmsuop iēh rēnnkop. āreṭn konokā pō'ti jēh k'ēhčije čirra poqltijēb: «tairā' tāllie, kusnie lie mū rēnnkq?» — «nū mṇne tairāp», čirra poqlteje svōrij, «tū svienien lie sisnie». tie muettej̄in tapp svēniep, sō uihte kāunin rinnkop. konokā āvune šetti, j̄ñh parr ēpmq̄r̄hkan p̄tnek' wutti čerra poqltejesse. čirra-poqlteje vūlki (vūlēki) j̄čse h'ejēmūn koqiku jeh poqntās alāmone šitti. — tāllie ij lie kuh vielie.

A szénégetőről, a ki pappá lett.

Egyszer egy parasztember szénégető volt. Kevés pénzt kapott a szénért, utoljára étel nélkül maradt ez a szénégető meg a szénégető felesége és a gyermekek. Hát történt, hogy meghalt az a prépost, a ki pap volt azon egyházkerületben, a hol ez a szénégető volt, és árverés lett a prépost [halála] után. Mikor a szénégető ezt meghallotta, szenet (tkp. szenecskéket) égetett és eladta. Ekkor pénzt kapott és azután elment az árverésre és az öreg prépostnak papi ruháit, gallérjait megtartotta (megvette, tkp. föl-emelte). Avval haza ment és a feleségének mondta: «most majd jól fogunk élni. Pappá lettem». A szénégető felesége nem akarta hinni, de midőn a papi ruhákat és gallérokat megmutatta, a felesége elhitte.

Hát egyszer levél jön a királytól, hogy minden pap, a ki birodalmában van (tkp. találtattak), menjen a királyhoz és mondja meg a királynak, ki lopta el a király gyűrűjét. A király elvesztette azt a gyűrűjét, mely több (sok) száz species tallérba került. Mikor a papok elmentek, ez a szénégető is elment, rávette a papi ruhát és a gallért és elment a papokkal együtt a királyhoz. A király kérdezi azokat a papokat: «vajjon nem bírjátok-e nekem megmon-

dani, ki lopta el az arany gyűrűmet?» Senki sem bírta megmondani. Ekkor a király a szénégetőhöz jött és kérdezte: «miféle (milyen) ember vagy te?» — «Én igazi pap és bölcs próféta vagyok». Hát a király mondta: «meg tudod-e nekem mondani, ki lopta el az arany gyűrűmet?» A szénégető felelte: «[meg]; azonban még meggondolód időt és sok papirost, téntát akarok, hogy ír hassak». Így három hétig írt. Ekkor a király megkérdezte: «tudod most, ki lopta el az arany gyűrűmet?» — «Nem tudom még», felelte a szénégető. A király mondja: «nem élhetsz tovább (tkp. többet) mint három napig. Ha nem tudod megmondani, megöllek».

Hát a király szolgálai ételeket hoztak a szénégetőnek. Mikor az első napon a szolga hozta az ételeket, a szénégető mondta: «ez ime az első». Másod nap másik szolga hozta az ételt, ennek meg [azt] mondta: «ez a második». Harmad napon a harmadik szolga hozta az ételeket és a szénégető mondta: «ez a harmadik». A szénégető azt gondolta, ez csak a harmadik és utolsó nap hogy élhet, és így mondta a szolgálknak. Hanem a szolgálak megijedtek, mert [azt] hitték, hogy a szénégető tudja, [hogy] ők lopták el az arany gyűrűt. A három szolga odajött a szénégetőhöz és mondta: «mi loptuk el a király arany gyűrűjét. Majd sok pénzt adunk neked, ha nem mondd meg a királynak, [hogy] mi loptuk el a gyűrűjét». A szénégető azt mondta: «ha ezer ezüst tallért kapok, a gyűrűt meg vissza, akkor nem fogom megmondani, hogy ti loptátok el a gyűrűt». Hát csakugyan sok pénzt adtak, a mint a szénégető akarta, és a gyűrűt szintén [odaadták]. Mikor a szénégető megkapta a gyűrűt, azt mondta: «készítsetek el nekem egy kis tésztát». Mikor a szolgálak elkészítették a tésztát, a szénégető vett a tésztából, gombóczt csinált és a gyűrűt beletette a gombóczbba, aztán mondta, hogy adják a király disznájának. A disznó csakugyan megette a gombóczt és a gyűrűt. Reggel jött a király és kérdezte a szénégetőtől: «tudod most, hol van a gyűrűm?» — «Tudom bizony», felelt a szénégető, «a te disznódban van». Erre megölték a disznót és csakugyan megtalálták a gyűrűt. A király megörült, igen nagyon sok pénzt adott a szénégetőnek. A szénégető haza ment és gazdag ember lett. — Most nincs tovább.

7. Jām q alā muče jēh svīnien kār ruotahka.

Suomies āikien akte sāmien kēlle lāj °oēcūmq aktup triānkup (triānkup). tihte kēlle jēh triānkq acēin poqrhte vūlēkit. suqmies iehkets piejjen vūlkin. vūlēkit kalēkin soqmies lāhpān kogiku jēh pū^uc' ođstet. sō mennijin kuhkies stuhčep. tihte lāhpq jēčse pītne-punkq oqjāлтаhtumq jēčse hējēmuse, sō tihte sāmien kēlle jīhtij tann sū triānkse, čuovorh jarāket jēčs koqtien kogiku. ku jēčs koqtien kogiku pōtin, sō lāj jējje jēh šivūniete šēttēmq, sō līn sū^u alāmuč' ogrieminnie. sō cānījin kuqtān, sō lāj akte ku^ussie lāttie poqtomq tann kuqtān jēh tāinie lāhpōn kommuine ogrieminnie. tihte sāmien kēlle hārmusne šēttij, juktie sū^u kommā hauōrene čēwāšattā, jēh iēčij ānē tairie', kukt eči fierādīt. sō tihte lāhpun triānkq jīhtij: nū satne tairā, kukt eča fierādīt: «uhcet' plājju jēh hattšuob, sō gčip plājjuob šēlekti^t jēh kurrūkit tann lāttien nālāmān». sō uhte tihte triānkq šēlekti plājjuop jēh kurrūki tann ku^ussie alāmān nālāmān. tihte ku^ussie alāmāj jānij. sō tihte sāmien kēlle kihčij pāhčep: «kukt-ečēn tāllie fierādīt tāinie ku^ussie alāmuine, kuhte lie dle jāmos?» — pāhče svōrij: nū satna tairā, kukt-eče fierādīt. satna tairā, aktene lāttien sujīnie-lārosne skiāļōmq' prū^uhkie' sujīnie' suqlātīt. tah lāttie' jēh lāttien alāmuč' ieh kuh tairie, mah tah alāmuč' sū^u sujīniete suqlēt'. mqnne lip kū^uļumq, juktie acēin tann lāttien parnie' kāhtet tann jējjin jēh prūowut tāitie skiāļōmuite vūōcēt (vūēcēt). mqn-gčep mennet aktēn lāttien hierkiep wāltet. — sō uhte wāreti hi^urkiep welti. kuh hirkine pōti, sō korruti tapp jāmq lāttiep hiestn nēlle jēh lie-rehtē tann lāruo pialese. sō tihte sāmien parnie fārij tāstie jēh hieste fāri tann lāruon kogiku jēh acēie sujīnie porrot. tihte jāmq lāttie čahkši hirkien nāllnie, kuh viasuje alāmuče.

kuh hirkie pōti lāruon kogiku, sō tuh lāttien parnie jīhtin sinsatnān; «tāllie mājič skiāļōmq poqtā!» jēh warrāki vū^učēn, kuktie tihte lāttie slāmui. tuh parnie vientīn, lāj viasuje tihte, māj lāj hiestn nāllnie, sō vientijīn, sijje lie' vūgčēmq. hieste vūlēkij, kuh tuh vū^učēn jēh tihte jāmq alāmuče slāmui hiestn nālltie. hieste vūlķij hajeken, tihte jāmq alāmuče pāci. sō tuh vielječ rō^urošetie', kukt-eče

fiärädīt tainie skiälömuinie. ieh kuit sī'ht', acčā nāken poqtemen tairēt.*)

kuh lin čahksēminnie lāruon sisnie, sō akte stuore alāmāj poatā stuora maisüne. tihte alāmāj pieji tapp sū maisuop tann lāruon pialese. tah vielječ' kō'leji'n, tihte alāmāj j'ahtā: «tällie mājic mǫnne stuore svienien kārruotahkop tokkāšip suolādīt tāhtie rāihkuos poqntste. auōtsne mǫnnoṗ utni jeh manne kalēkijib sūthō svīnie' mu'ttet. manne sūthō svīnie' muttejip, mǫn mu'nie parrq unnd svīnien puiteste jeh piarōk^uste wuttij. kuh lip manne svīnie' mu'ttomq, sō manne uššedip, nū kalākap manne aktup stuorā svīnien korratāhkup suqlātīt. tann jijn l'ep tällie wārātōmma suqlātōmmq, tällie mājic mijje j'ēn svīnien fliesk' oqčēuon. mǫnn-ečep tällie wāccēt tunn skō'kon sī'se jeh pāihkit. maisuob mū tā'se lāhpāb, poatāp kuit warrāki pōstite jeh waltāp». — tuh lin vielječ' ku'lltalemmq, kuktie tihte alāmāj supcstāllij oktekiepse. kuh tihte ku'ssie alāmāj lij fā-rumq skoqkije, sō wārātī'n tuh vielječ' jeh tunn kuissien vuossep nuoleji'n jeh tap svīnien korratāhkup weltin jeh cēkin tupp jāmq alāmučup tann vuossn sī'se (si'jise). sō āi warrestī'n lāruon sī'se. ku'ssie alāmāj pō'ti jeh weli jīčse maisuop jeh vūlēki. tūh vielječ' āvune šetteji'n parr ēāpmqrīhken.

kuh tihte alāmāj pō'tij jīčse h'ejēmuse, kuhte lij tapp poqitēkq svīniep suqlātōmmq, jeh tab jīčse maisuop ku'tti koqtān, sō lij kommā oqrieminnie. sō ko'ske jīčse kommāp jeh j'ahtā: «čuoččel', svijēnien pueitie' vu'sš'! tall ečien mijje' h'ejēvolākan viasut. mǫnne lip stuora svienieṗ suqlātōmmq». — tihte kommā ču'ččelij āvune par ēāpmq-rīhkan. krū'htap lē'ki, sō acčie nuqlet vu'sseb jeh piarkuo' pueitie' čuohpodit krū'htse. kuh lij nuqlēmq vu'sseb tihte kommā, sō pölleji jeh j'ahtā: «kuste le' tatne jāmq alāmučep vuossn sī'se oččuma?» — «ije mǫnne nāken jāmq alāmučeb utnie', mǫnne kuit parre svienieṗ atnāp». — «poqtie', jīčse vuinie'», kommā jihti. tihte kēlle pō'tij jeh vuini jeh pölleji par ēāpmqrīhkan. sō j'ahtā: «tällie lie dle svijēnie jāmq alāmučinnie šettemq. orruo' šāvut», kommose j'ahtā, «peāre-

*) Valószínűleg hiba, e helyett: acčā nāken poqtet tairemen.

mus, mijje' krävien lāntn sijise jeh šāvot ārruon. sō ačep toġjēvuoh-ti't tūtñö, 'äp kuo kalġ' vielie svijēniep suglāti't.

sō tah vielēječ' 'oččīn svīnien kārātahkop, juktie tapp alāmučep wūčīn. tihte sāmien kēlle jeh triānkq līn āi āvune, juktie poqrhte 'oččīn tapp jāmq alāmučep. mām tihte, kuhte lāj svieniep suglātommq, jāhki, atte svienie lāj jāmq alāmučīnie šittomq. sō ārrui šāvut tihte jeh tann komnā, iččīn kuh tuost' nāken alāmučse sopesti't.

A holt ember és a disznótest.

Egyszer egy lapp ember egy szolgát fogadott (tkp. kapott). Az ember meg a szolgálta el akartak menni. Egy késő délután (tkp. estéli napon) elindultak. Egy emberhez akartak menni, hogy rēnszarvasokat vegyenek. Így mentek sokáig. Az ember a pénzes erszényét otthon felejtette, hát a lapp ember azt mondta a szolgájának, [hogya] vissza kell fordulniok (térniök) a sátrukhoz. Mikor sátrukhoz értek, éjjel és sötét lett és emberei aludtak. Beléptek a kunyhóba, hát egy idegen parasztember jött a kunyhóba és annak az embernek a feleségével hált. A lapp ember megharagudott, hogy a felesége kurválkodik (kurvává lett) és nem tudta, mit (tkp. hogyan) csináljon. Ekkor az ember szolgája mondta: ő bizony tudja, hogyan cselekedjenek: «keress ólmot és olvasztó-tégelyt, aztán majd ólmot öntök és beleöntöm a paraszt szájába». A szolgálta csakugyan megöntötte az ólmot és beletöltötte az idegen ember szájába. Ez az idegen ember meghalt. Aztán kérdezte a lapp ember a legényt: «mit csináljunk most ezzel az idegen emberrel, a ki ime meghalt?» — A legény felelte: ő jól tudja, mit csináljon. Ő tudja, egy parasztembernek szénapajtájában gazemberek szénát szoktak lopni. Ezek a parasztok és a parasztnak hozzátartozói (tkp. emberei) nem tudják, kik azok az emberek, [a kik] az ő szénájukat ellopják. Hallottam, hogy ezen parasztembernek a fiai lesbe fognak állni az éjjel és megpróbálják azokat a gazembereket meglőni. Én majd elmegyek, elveszem egy parasztnak a lovát». — Hát csakugyan elvette a lovat. Mikor a lóval megjött, fölkötözte a holt parasztembert a lóra és elvezette a pajta mellé. Aztán a lapp legény elment onnan, a ló pedig odament a pajtához, hogy szénát egyék. A holt parasztember [úgy] ült a lovon mint egy élő ember.

Mikor a ló a pajtához jött, a parasztember gyermekei mond-

ták egymásnak: «most jön ime a gazember!» és gyorsan lőttek, úgy hogy a parasztember leesett. A legények azt hitték, [hogy] élő az, a mi a lovon volt és gondolták, [hogy] meglőtték. A ló elment, mikor azok lőttek, a halott ember pedig leesett a lóról. A ló szaladva (nyargalva) ment el, a halott ember [ott] maradt. Ekkor a testvérek tanácskoztak, mit csináljanak avval a gazemberrel. Nem akarták, hogy valaki tudomására jöjjön.

Mikor a pajtában ültek, egy nagy ember jön nagy teherrel. Ez az ember letette a terhét a pajta mellé. A testvérek hallották, [a mint] az ember mondja: «ime most nagy disznót (tkp. disznónak testét) bírtam lopni attól a gazdag gazdától. Azelőtt én voltam nála és nekem kellett a disznait leölnöm. Én leöltem neki a disznait, de nekem csak kevés disznóhajat (szalonnát) és húst adott. Mikor a disznókat leöltem, gondoltam, majd lopok én magamnak egy nagy disznót. Most az éjjel voltam ellopni, s most ugyancsak sok szalonnát kapunk. Most majd elmegyek amaz erdőbe, hogy szarjam. A terhemet itt hagyom, de visszajövök és elveszem». — Azok a testvérek meghallgatták, hogyan beszélt ez az ember magában. Mikor az idegen ember elment az erdőbe, a testvérek fölbontották az idegennek a zsákját, aztán fogták a disznótestet és azt a halott embert dugták a zsákba. Az idegen ember jött, fogta a terhét és elment. Azok a testvérek igen nagyon megörültek.

Mikor az az ember a lakásába jött, a ki a kövér disznót ellopta, és a terhét haza vitte, a felesége aludt. Fölkelti a feleségét és mondja: «kelj föl, disznóhúst, szalonnát főzz! most majd jól fogunk élni. Nagy disznót loptam». — Az asszony igen nagy örömben kelt föl. Fazekat készített elő, aztán föl akarja bontani a zsákot, a húst, szalonnát pedig belevagdalni a fazékba. Mikor az asszony fölbontotta a zsákot, megijedt és mondja: «honnan kaptál halott embert a zsákba?» — «Nincs nekem halott emberem, nekem bizony csak disznóm van». — «Jer, lásd magad», mondá az asszony. Az ember odajött, meglátta és igen nagyon megijedt. Aztán mondja: «ime most a disznó holt emberre változott. Hallgass», mondja a feleségének, «legjobb, [ha] eltemetjük a földbe és hallgatunk. Meg fogom neked ígérni, nem lopok többé disznót».

Így a testvérek megkapták a disznótestet, mivel az embert

meglőtték. A lapp ember meg a szolga szintén örültek, mivel lerázhatták a nyakukról (tkp. el kapták) a holt embert. Azonban az, a ki a disznót ellopta, azt hitte, hogy a disznó holt emberré változott. Aztán ez hallgatott meg a felesége s egy embernek sem merték elmondani.

H) *S u g ñ u o.*

Akte sāmien parnie līj soḡñetiminnie (sō^oñoteminnie) aktn čāpies sāmien nieitse. suomies āikien līj vī^tnop wārādōmma oqstumq marhneste, so menniji tann nieitn koḡiku jīh soḡñeti. tihte sāmien parnie kihčije tab nieitop, kuh līj vijēneste wattuma tann nieitse jēh tann nieitn ¹eihtekittie, sō kihčije tann nieitop: «maitie tatne muñie kommone (jällä: čērekenie) sīth ārrut? sō qč’ mannup vieihkietīt koḡtiep čuóččuohūtīt jēh mou pū^ucite sōihtet o pūhčet». — iīj mǫnne tāirie’, mǫitie manne sīhtop tūtne čērekinie ārrut». sō niejēte ēlēki jēh ača vūeliep juoikstīt. sō juḡikā tihte nieite:

*«iīj mǫnne tāirie’,
maitie mǫnne tatnup sīhtup mū kālline,
nō lie’ kuit māje čāpies».*

nieite jēhti jēh juḡjēkā parre ēpmarīhkan:

*«jēs lieh tatne mū rieks kallāsesse,
muñie ačč’ kū^uksiep tarejet
o čāppies kuksiep
jēh triaukā’ ačč’ āi muñie tarejit.
kuh (v. kuččie) lie’ triaukite turujumq,
kuččie tāi kuimq poḡtā’
ō tāitie oḡččup vūinet,
sō ečep jiehtet,
mǫitie aččep tūtñō
kommone ārrut».*

sō slūhti juoikemistie.

tie vūlēki viht tihte sāmien pārnje jīčse hieimun koḡiku o skoḡkse vūlki, triaukāšassa’ čuohpui o kokseseḡ. sō kuksie’, triaukā’

tarejui. kuh lij turujumq, čāppies triaukā' tarejui o kuksie', sō vūl-
kij tan nieitn kogiku. kuh tihte parēnie pō'tij tann nieitn kogiku, sō
vūeseti tap kuksiep jeh triaukite tann nieitse jeh vūolieb juoikstī o
j'ēhtij :

«jēs ih tatne mannep sī'ht' tū kallene,
nū kulh manne j'ēnup čāppies nieitup kaunup.
mān jis ih tatne
mannup sī'ht',
ih kul' tatne kalāk' °qččēt
nāken aikien prū^uret.
manne l'ep kul' noqities pārēnie».

sō nieita svōrij :

«nū manne tatnup sī'htup,
juktie lie' muñie čāppies kuksiep
jeh triaukā' turujumq.
sō wuóināp, juktie manne
čāppies kēllob oqččub,
čiehpies lieh āi, mānne wuóināp».

sō sugñuob jū^ukujījin, sō prū^ureb h°ollijījin.

Leánykérés.

Egy lapp legény megkért egy szép lapp leányt. Egyszer oda
volt pálinkát vásárolni a vásáron (tkp. vásárról), aztán a leányhoz
ment és megkérte. A lapp legény kérdezte a leányt, mikor a pá-
linkát odaadta a leánynak és a leány szüleinek, kérdezte a leányt :
«vajjon akarsz-e nekem feleségem lenni? akkor segíteni fogsz
nekem a házat kormányozni és rénszarvasaimat legeltetni, fejni». —
«Nem tudom, vajjon akarok-e neked feleséged lenni». Aztán elke-
zdet a leány, hogy dalt énekeljen. Hát énekel a leány :

«Nem tudom én,
akarlak-e tégedet férjemül,
bár elég szép vagy».

Ezt mondá a leány és igen nagyon dalol :

«Ha te vagy az igazi jövődöbeli férjem,
csinálj nekem kanalat,
szép kanalat,
és hókorcsolyákat is csinálj nekem.
Ha megcsináltad a hókorcsolyákat,
ha ezekkel eljössz
és ezeket láthatom,
akkor majd megmondom,
vajjon lehetek-e neked
feleséged».

Aztán abbanhagyta a dalolást.

A lapp legény akkor haza ment és az erdőbe ment, hókorcsolyának és «kuksie»-nak (nagyobb kanálnak) valót vágott. Aztán kanalakat és hókorcsolyákat csinált. Mikor megcsinálta, szép hókorcsolyákat és kanalakat csinált, elment a leányhoz. Mikor a legény a leányhoz jött, megmutatta a kanalat és a hótalpakát a leánynak, aztán dalt énekelt és mondá:

«ha nem akarsz engemet férjedül,
halld, én biz több szép leányt találok.
De ha te
nem akarsz engemet,
halld, te soha sem fogsz
férjhez mehetni.
én, hallod-e, varázsló legény vagyok».

Erre a leány felelte:

«Akarlak biz én tégedet,
mivel nekem szép kanalat
és hókorcsolyákat csináltál.
Látom, hogy én
szép férjet kapok,
ügyes is vagy, látom».

Aztán megvolt az eljegyzés (tkp. ittak) és lakodalmat tartottak.*)

---

*) A *vuolie*-kat a többi közlött lapp dalok mintájára csak úgy gondolomformán állítottam össze. Eldalolni nem hallottam őket. A *vuolie*-nek nincsenek szabályos ütemű soraik.

I) Fordítások.

Kosmogoniai töredékek.

1. A világ terem tése.

Koh jupmele äččij viaraltep säret, tie rogresi p'ärkeleine, kuk-tie kalēki kaihkup tarejet. jupmele sīhti, äččie' kaihk' muor' para jirromeste ärrot, jauriei (v. jäuri) jēh juhki sisnie kalākā parre mīlkkie kallākat jēh kaihk tūni rāsiei nällnie äččie' muorje' šettet. mēn sō p'ärkele ičči-nē tap sīht' kennā iēh tan autste čuovorh alā-muč' tālie parr epmārīhkan parākat.

Mikor isten a világot akarta teremteni, tanácskozott az ördöggel, hogyan csináljon mindent. Isten akarta, hogy minden fa csupa velőből (csontvelőből) álljon, a tavakban és folyókban csupa tej folyjon és minden fűvön [ehető] bogyó nőjön. Azonban az ördög ezt nem akarta és azért kell az embereknek most igen nagyon dolgozni.

2. Vízözön monda.

Kāmpul, kāmpul piejji koariti, atte jupmele kupmiehti jatnemab, juktie čācie' kallākin juhkiye jēh jāuriste viäraltn nēlle. tie kaihk' alāmuč' patnenijin; para kuokte alāmuč', akte viella jēh oappa, pēcin jielemān. tēitie jupmele wēlti kieta-nuqlān jēh stuora pir-jen nīlle ku'tti. tāsnie orrujikan kuhkiep, kussie tah j'ēč' čācie' kātuin jēh viht jaurie', juh' lin jatneman (viäraltn) nällnie. tie tah kuokts vulēkin vujēnet, maitie ai jeačā' alāmuč' lie' vieraltsne. koappāčak wēccikan jēčs k'äinuop. kuh namhtie kulōma jāpie' vanterč'i'n, viht kaunetijin jēh tabōtijin akta muppiep. sō vulēkin viht poqrhte jēh kuh kulōmā jāpie' nuhkoj'i'n, tie viht kaunetin jēh akte viht tabōtij muppiep. tan autste viht rarhkuotin (rarhkuotikan) jēh viht kulōma jāpie' nuhkoj'i'n, autsne kuh čoqnkān pōtin. men kuh koalmatn āikien kulōmon jāpien mīnieln kauneteikan, tie iččīn aūie vieli māhtie' tabōtet akte muppiep. tie orruin aktsne jēh viasuin kuh kēlle

o čēreka jeh utnīn jēh' mānā', kuistie šettin kaihk' alāmuč', kuht' lie' vieraltn nällnie.

Régi, régi időben történt, hogy isten fölfordította (döntötte) a földet, úgy hogy a vizek a folyókból és tavakból kifolytak a földre. Ekkor minden ember elveszett (elsüllyedt a vízbe); csak két ember, egy férfi- és egy nőtestvér maradtak életben. Ezeket isten hóna alá (tkp. kezaljába) vette és egy nagy hegyre vitte. Itt maradtak sokáig, míg a sok víz eltűnt és megint tavak, folyók voltak a földön. Ekkor ezek ketten elmentek megnézni, vajjon más emberek is vannak-e a világon. Mind a ketten útnak mentek. Mikor így három évig vándoroltak, ismét találkoztak és egyik a másikat megismerte. Hát megint elmentek és mikor három esztendő eltellett, ismét találkoztak és az egyik ismét megismerte a másikat. Ezért megint elváltak és ismét három év múlt el, mire (tkp. mielőtt) összejöttek. Azonban mikor három év múlva találkoztak, többé nem bírta egyik a másikat megismerni. Ekkor együtt maradtak és [úgy] éltek mint férj és feleség és sok gyermekük volt, a kiktől lettek mind az emberek, a kik a világon vannak.

J e g y z e t. E két kis kosmogoniai töredék fordítása, illetőleg átdolgozása azon elbeszéléseknek, melyek P. Högstöm 1746-ban megjelent «Beskrifning öfver de til Sveriges krona lydande lappmarker» stb. című művének 57—58. lapján fordulnak elő.

II.

Tornio-lappmarki nyelvmutatványok a karesuandói egyházkerületből.

M e s é k.

A) Ställu mesék.

1. *Sāmie nisū ja ställu°.*

Tolin aikien vūhij sāmie nisū ställu-kōhtai. ställu° valti iecas lusō ja ani onhacca dupp (dopp). suomes aiki° ta sāmie nisū dajāi, sō mannā olkus. ko sāmie nisū manāi olkus, de pijai muotta murrih; ies manāi keinosis. ja ʔe ställu keähcasta ein, toht oainā, ahte ein leä tas, ʔj leä vill mannan. mangie keähcastih ja ʔe huomahij. mannā, hiskal, muhta ij lēn ieca ko muōdda. te ʔaht suhtoī ja ʔe kaihku visuta muotta ja vūlkij ovcoht, muh ī kaunun. te sāmie nisū peāsai sidasis, te muhtoli, ko suūi keivai. ja ʔe ʔas lē ālu satna-pājasen, ah ih ʔalkkq pāhchih, mas ih sqdda k tuo tolus nissunei.

A lapp asszony és az óriás.

Hajdanában egy lapp asszony óriás sátrába hajtott. Az óriás magához vette és egy darabig ott tartotta. Egyszer ez a lapp asszony [azt] mondta, [hogy] ő kimegy. Mikor a lapp asszony kiement, a bundát a fára tette, maga [pedig] útjának ment. Ekkor az óriás még odatekint, látja, hogy még itt van, még nem ment el. Utána nézett és ekkor észrevette [hogy már nem volt ott]. Megy, megvizsgálja, de nem volt más [ott] mint bunda. Hát ez megharagszik, aztán egészen széttépi a bundát és elment keresni [az asszonyt], de nem találta. Hát a lapp asszony haza szabadult és

elméselte, hogyan járt (tkp. történt neki). Ettől fogva mindig az a közmondás, hogy el ne maradj, hogy úgy ne járj, mint ama hajdani asszony (tkp. ne történjék mint ama hajdani asszonynak).

Jegyzet. Ezt a mesécskét Tromsöböl dél felé utazva a hajón jegyeztem föl egy karesuandói lapptól.

2. *Stālu ja sū palāvaledd'e pirra.*

Palāvaledd'e oaina ipmihit kuhk'en ja taddā sū isiedisās, stāl-tui: «oaidnah ko ton ipmihit kirjagit, v'elākadit, čahpādit (v. dīt)?» stāllu tajāi: «im (v. in) mon oaidne». stāllu jērra: «mannes tū calmieht nū čoukadgħt lē't?» palāvaledd'e vastieda: «mō len tanie leihkim čalmidasan, tēine mō (v. mon) oaidnan». stāllu taddā: «leihke mūnn ai čalmide (v. -dī'), ahte monn ai oaidnan». tē vāliti palāvaledd'e taniē jah suddodī (v.-dī) ja lēihki stālu calmide (v. gal-midi). stāllu tajāi: «pāhkqs, pāhkqs olōmažan». tajāi v'enkq: «gierthala, gierthala, āddācan (v. -čan, v. -čan, eli: vārecan v. vārežan)». ja nu stāllu calmuhuvui.

Az óriásról és szolgájáról.

A szolga csodákat (csodadolgokat) lát messze és mondja gazdájának, az óriásnak: «látsz-e te holmikat, tarkákat (tkp. foltosokat), fehéreket, feketéket?» Az óriás mondja: «én nem látok». Az óriás kérdezi: «miért olyan tiszták (világosak) a te szemeid?» A szolga feleli: «én ólmot (czint) öntöttem a szemeimbe, azért látok». Az óriás mondja: «önts az én szemeimbe is, hogy én is lássak». Hát fogott a szolga czint és megolvasztotta s az óriás szemébe öntötte. Az óriás mondta: «forró, forró, emberkém». Mondja a szolga: «tūrd, tūrd, öregapácskám (öregem)». És így az óriás megvakult.

Jegyzet. E mesét Tromsöben Juon Morsten karesuandói lapptól jegyeztem le.

3. *Stāllu ja sū palāvaledd'e.*

Suomes aikiē lij suomes nuorra olmaj, mij lē mannan palāvaledd'in stālu lusō. akti soi m'āhccai mǎnnabo piut'e't. palāvaledd'e taddā: «vuoij, ma ollu čāppq silpoit (silppoit) ja gollit mō oinen (ogidnen)!» de stāllu taddā: «koktes ko mon in oginē?» de palāva-

ledď^e taďďā : «mō len suddodan ʔanie ja ʔurren ʔalmide, tā dihte mō oʔinen ʔan ; ja jus tō sidāht, aht mō suddodan tani^e ja ʔurren tu ʔalmide, te ʔon ai oʔidnā^t ja de moi piesse roʔkot (roʔgot v. ʔoa-jėvuot) pajās teit.» ja dā stāllu tiuhtih ʔurret pahkkq taniⁱ ʔalmidisas. te go pālāvalēdd^e kalkkq ʔurret, te stāllu ʔajāi : «pahkqs lē ! pahkqs lē !» te pālāvalēdd^e ʔajāi : kierthala āďđan, vaihku le pahkqs.

te stāllu ʔalmuhuvui. ja ku soi porroht ālkigq, te pālāvalēdd^e rāhkqđih piēpmu stāllui. te son māliesti tasa pēātnaga pirkku ja ies (i^s) ʔuovqī stālu puóitimus ja stuorimus virhca. ja de ko porrome leikka, te stāllu taďďā : «kokte tu ʔālmien nū litnāsit kullu, ʔo tō suóskaht ja mū ʔālmien nū ʔarāš, ku mō suoskan». te pālāvalēdd^e taďďā : «mūs lēt pqsstielqht pānieht, teina ʔo mō len nuorab».

ja de stāllu pallāguođih (-guođih), ahte sō le skielēmuhon sū sāucaid ja sidqī, aht soi mǫnnābq (aht soi kalākaba v. kalkkaika mannqht) sāucq-huotnehe, vai sō pēssa lohkuot (v. lohkoht) sāucais (v. sāucaidis). tē ihtu vūlkiq, ja de pālāvalēdd^e kalkkq luejēhtiet ouhto ein stālu julēke-kassq ja sō nū lūihtih. muh ku sō mañimus sāuca kalkkq lujēhtiet, te pālāvalēdd^e ʔajāi : «ʔe pōhta tū stuorimus vierēhca !» palvalēddie lij eihtu ʔuovqīn sū stuorimus virhca ja ʔe li nāhkie vāldan miltties sāuca-huotnahe ja ʔiessan ežsas pirra ja ʔe ʔajāi : «ʔe ʔō lūihtat stuorimus virhcat». ja ʔie ies manqī pālāvalēdd^e olkus virhca nāhkie siste. te stāllu kiedāin kulltāllih ja ʔajāi : «te le mū stuorimus vierāhca». ʔe stāllu ʔajāi : «poade i^s !» te pālāvalēdd^e ʔurēvih (ʔurōvih) olōgun : «jū mō mannen olkus tū stuorimus virhca nāhkie siste ; teina mō len kiessan ta iežan pirra». te stāllu ʔajāi : «vai mō ʔu lieddēn tiehtie^t, kall mō lieddēn tūs ʔārēveht oqjvī^e».

te stāllu iʔ sah tiede, kokte sō teina pālvalēddin kalāka tahkq^t (ʔahkqht), teina ko sō i ʔah (= iʔ sah) oʔine, ja kēāhččali juohkke lādde piutie^t, vai kalkkq oāžžu^t pālāvalēdd^e. muh pālāvalēdd^e vāruhij iečas. te stāllu anij virpmi, meit lij suhppun olōkule muhtien johki, ja dā anij ʔiukq vierēme-ķiečīn (v. -ķiečīn, -ķiežīn), vai sō kullā, jus aktat tohkū mǫnnā sū virbmin ʔuolāt vāldiet. muhte pālāvalēdd^e muhtien aikē, ko lij ʔōskies (ʔōskies), manqī, ko stāllu li ōđime ālas (v. piuhtast ķiehte) lihkhalla^t (eli : skilhalla^t) tq ʔiukq. ʔe stāllu,

ku guloi ʈiukkq skilhallame, ʈe viehkalih oaðen-sajⁱenis ja ʈe vülki^j ʈohku viekq ālas (ālas). te pālāvaled^de ʈa pottu pullekih tḡ huotnaha ja puoltih kaiht stālu piktasid. te vierēhti stāllu kalāmumin jāpmiht. te nogoi.

Jegyzet. E mese a Svéd-lapp szövegek I. 85. lapon «Ställuo jah altä svāinas» cím alatt közöltnek karesuandói nyelv-járáson való átdolgozása. Fordítása is ott található (87. lap).

4. Mon muihtalan ouhta poares ād^dā (v. vāre) pirra.

Tah anij sāmie sijta. te kāmna^halai (v. kāmnhalai) stālluih, te pijai johttāht sijtq. ies kurhpoi iezas (v. iežas) nuósska riehtie sisq ja pijai mānaides johtiet sijtain ire (v. iere). ies pāci teina kurūhpujuvvum rihtin ʈoat-sad^dāi. de puoði stāllu ja ʈāunai poares vāre koa^t-sajjⁱen ja ʈajāi: «poar^es vāre lei kalāmum koachte-sad^dāi». te vältih ta stāllu ta poares vāre ja ʈoalvui sū ʈōðies lusō ja pijai s^uovva-muora nalā l'egganet. de stāllu vulkih kārīt vērreht mehcin, masa pirkuit pid^dā; ʈo poares vāre ʈalāka vussq^t. muhte dḡht (v. dḡht) poares vāre vülki ire ta riehtie siste ja välti stālu viéthka ja vāktij ukso-peāllan kōðie siste.

stālun l'edde kuokte partnie. stāllu ʈad^dā pōrasep pārēnai (v. pārānai): «viežzaleste (viežžaleste; dehege: viežza) ta viethka kōðie siste!» toht poares vāre cuolastij (v. cuolastij) viethkain oajv-
vie ire ja ʈottih (v. -ij) stālu pōrraseb partni^e. stāllu ʈad^dā: «pūh-
tahal varkkq ta vietkq! ij sqht asstq, ʈo poares vāre le s^uovva-
muora nall^e». te pijai stāllu nuorap partn^e viežžat vietka. do
poares vāre vāktij ukso-peāllan kōðie sisku peälde. toht poar^es vāre
cuolasti oajvvie ire ʈan nuorab partn^een. stāllu peälähka ʈeit pārtni-
ðes (partnides), ko ēpa puhte vietkq. te stāllu pijai nieitas vietka
viežzat (viežžat). n^eejeta puoðih (-ij) tuorāka-nuoðin. te stāllu ʈajāi:
vieçhall (vieçcahall v. viečcahall) pⁱikkažan (v. -zan) vietkq, eāpa
dū (v. dū) vieljat asstan pukt^tet, ko poares vāre le suovva-muora
nall. de vülkih stālu n^eita viežžat vietkq. toh poares vāre cuolastih
oajvvie ta nieitan ire. stāllu peälähka, ko ei pūhte vietkq, de vulki
ies stāllu viežzaht vietkq. dōht poares vāre cuolasti oajvvie ire ta
stālun, ʈo cātnglij (v. cātnglij) kōhtai ja ʈottij ta stālu ire.

stálu ahkka lei ukso-p^eärpmiehit náidime (v. viezzame). de puodi stalu ahkka. poares väre le mäliesteimi stalu pi^erkku. poares ahkka pöhta köhtai. poares väre taddä: «porö kuomāzan (v. -šan) pi^erkku, poares väre pi^erkku!» stálu ahkka taddä: «tā lē tuku stálu pi^eröku». te väre lei pidđan stálu ruoute bohccasq tollih. stálu poares ahkka oainä ta ruoute bohccasq, te tuohppi ta pahkkq ruoute bohccasa ja kalkkqi nāmiestet ta poar^es vären vuojēnahit ire. te pūli zotto (v. žotto) stálu poar^es ahkan, te jāmih. to poares väre vältij visū visužeht stálu tābvi^era, poares āikhas tolus silpqit ja kollit, sattai oalle rikkies poares āddā tastq poars vären. kotti visu visužiht (-žeht) ta stálu vėgq, te vulki ruoktuot. daht lei alāma olmus, muhte da stáluht l'edde ēātnam vuolus olōmuhk.

de puodi ruoktuot poares vār^e sījtasis āhkas lusō ja mānais (v. mānāides) lusō. ja sidai poarrāsemus partni nuovvq't puōites (v. -teš) ,onu^o ja kauluoht kāpmasit ja källuo caggq't ja nuovvq't sījrvun rihtā-peāllin vai k'ehmani^eht uoste't. n'eita sidāi cuolli (v. čuolli) tahkāt, ahkka sidāi mar^ehvie dahkāt (v. dahkq't), partnie sidāi mällqsa pidđq't (v. pižžqht), n'eita sidāi puōite guruhppi^e kiessat, partnie sidai kalāmuođet rihta-pielit, vai žābba (čābba) sqddet, vai puorebu uōstet k'ehmannit (dehegi: poalāvāraht). n'eita sidai k'āsse't nuovvat (nuovvat) allases porōgi p'ässka nāhkit ouhta gulegih čāppa (v. čāppā) nāhkit, vai dālėvieh kalākā pivvq't (pibvq't). na ku soames pārēni vuōddā (v. vuōžžā) suodnuiide, lē čāppa p'ässkqh mūst ai. ju le keihci^e ta muihtoluson. ju moi kēārkaime, alluo saht slārave ēāneb.

Mesélek egy öreg emberről.

Ennek a lappnak volt egy sátorhelye. Rá akarta szedni az óriást, hát megparancsolta, hogy elköltözzenek a sátorhelyről. Maga belekötötte magát egy nedves bőrbe, gyermekeinek pedig meghagyta, hogy költözzenek el a sátorhelyről. Maga [ott] maradt az összekötözött bőrrel a sátorhelyen. Hát jött az óriás, megtalálta az öreg embert a sátorhelyen és mondta: «az öreg ember megfagyott a sátorhelyen». Avval fogta az óriás az öreg embert, elvitte a sátrához és a füstfára tette kiengedni. Aztán az óriás elment edényeket faragni az erdőben, a hová (mibe) a húst tegye;

azt az öreg embert meg akarja főzni. Azonban az öreg ember ki (tkp. el) ment a bőrből, fogta az óriás vájó vasát és örködött az ajtó mellett a sátorban.

Az óriásnak két fia volt. Az óriás mondja az öregebb fiának: «hozd ki a vájó vasat a sátorból!» Az az öreg ember levágta a vájó vassal a fejét és megölte az óriásnak idősebbik fiát. Az óriás mondja: «hozd a vájó vasat gyorsan! Nem ér rá, mivel az öreg ember a füstfán van». Aztán megparancsolta az óriás a fiatalabb fiának, hogy hozza ki a vájó vasat. Az öreg ember örködött az ajtó mellett a sátor belső felében. Az öreg ember levágta a fejét a fiatalabb fiának. Az óriás szidja ezeket a gyermekeit, mivel nem hozzák a vájó vasat. Aztán az óriás megparancsolta a leányának, [hogy] hozza a vájó vasat. A leány rőzscesomóval jött. Hát az óriás mondja: «hozd leánykám a vájó vasat, nem érnek rá a bátyáid kihozni, mivel öreg ember van a füstfán». Hát bement az óriás leánya, hogy kihozza a vájó vasat. Az az öreg ember levágta a leány fejét. Az óriás szidja, mivel nem hozza a vájó vasat, hát maga az óriás ment kihozni a vájó vasat. Az az öreg ember levágta az óriás fejét, mikor bebújt (belépett) a sátorba és megölte az óriást.

Az óriás felesége [oda] volt ajtó gerendákat levágni (hozni). Hát jött az óriás felesége. Az öreg ember megfőzte az óriás husát. Az öreg asszony a sátorba jön. Az öreg ember mondja: «egyél feleségecském (tkp. társacskám) húst, öreg ember husát!» Az óriás felesége mondja: «ez olyan mint az óriáshús». Az öreg ember az óriás vas csövét a tűzre tette. Az óriás öreg felesége látja a vas csövet, aztán megfogta ezt a tüzes vas csövet és ki akarta szívni az öreg ember lelkét. Ekkor elégett az öreg asszony torka és meghalt. Az öreg ember fogta az óriásnak minden jószágát, régi időbeli hajdankori ezüst és arany holmikat, nagyon gazdag öreg ember lett ebből az öreg emberből. Megölte az óriás nemzetségét (seregét) egészen, aztán visszament. Ez földi ember volt, hanem az óriások föld alatti emberek voltak.

Hát visszajött az öreg ember a sátorhelyére a feleségéhez és gyermekeihez. A legöregebbik fia kövér meddő szarvastehenet akart levágni és gyorsan futó rénszarvast bocskorra valóra és homlokboort [akart] kifeszíteni és tisztán (csinosan) lenyúzni a fél testről, hogy a kereskedők megvegyék. A leány beleket (hurkát?) akart csinálni, az asszony kolbászt akart csinálni, a legény húst akart

odatenni [főzni], a leány haját (szőrét?) akarta egy csomóba tenni (tkp. húzni), a legény a féltetteket akarta megfagyasztani, hogy szépek legyenek, hogy a kereskedők jobban megvegyék. A leány magának szőrtelen, czipőre való bőröket, egyuttal szőrös szép bőröket [akart], hogy télen melegen legyen. No, a mint valami legény lakodalomra megy (szánon), nekem is lesznek szép bocskoraim. Most már vége van a mesének, már mi ketten végeztünk. — Nem hazudok többet.

Jegyzet. E mesét Tromsöben Juon Morsten karesuandói lapp mondta tollba.

B) Egyéb mesék.

5. *Kehäves lunto, konōgasā nⁱeita ja Rista-reävvī.*

*Te lij toliⁿ aiki^e akta kehäves lunnto, mas ledde kolomo peät-
naķa: Nāuti, Pirāna ja Jalopeuri. to kehäves lunnto vaŗza miehci
teina kolmoin peätinakin, piutā porrōmusō allāsis. — te lij akta ko-
nōgas lohpieđan nieitas nāurrai. toh konōgasā nieitā čī^erru mi^erra-
kattin. to lunnto pōhta nⁱeita lusō, jērra: «meit tō čirūht?» nⁱeita
tadđā: «isā le mū lohpieđan nāurrai». lunnto sihtā, nⁱeita koddⁱe
tihkit oai^vvinis. nⁱeita kottij tihkit lunto oai^vvin. lunnto nohkōi nⁱeita
asskai. te puodi nāurri vⁱeŗŗat ta nⁱeita miehcin (mi^ehcin). ko nāurri
puodi sukō vanncain mēra mi^elte, te đaht konōgasan nⁱeita riemai
čī^erruht, ko uoinih (oainā) pōhtime to stālu (nāuri^e). te pōhti pa-
jās ta lunnto. ko lunnto padđāni, te kōhcoi peätinakit kaihkudet (-đet)
nāuri^e. lunnto siđāi unniemus peätnaka pidđāht kāihkuđeht nāuri,
muhte daht ij birģin teina nāurin. te kōhcuī Pi^ertna ja Jalopeurri
kaihkudet ta poares stālu īre ja ŗa kaihkudeikka.*

*te nⁱeita čanāi kollⁱe suorāmasa lunto vuohtaide ja vūlkiga ko-
nōgasā talluih ja puodiga tohku. te vāccqsq pirra konōgasq viesu, te
nⁱeita manģi sisā ja muihtoli isāsis, ahte ŗiele đaht lunnto, mi kol-
moin peätnagin (v. peätnegin) vaŗza; tiele olōgun, taht veühkihij
mū stālu kiedan īre. te siđāi konōgas vⁱeŗŗat sisā ta lunto, muhte
lunnto manģi īre kolōmoin peätnagin.*

tan aiki^e Rista-reävvī kelāstalģi konōgasā, logōi, ahte sō lē

p'ässtan ta n'eita stálu kiedan ire. riemain nājhtalet teina konōgas n'eitain. te pōdi tohk (v. doht) kehāves lunnto, mas kolōmo peät-naķa lēht (v. lek). te āihcai n'eita p'ätnagit, te vu'lāķa olkus ja ķāuna ta lunto, te sihtā sisā pōhti't. lunnto taddā: «suóvva-ķo konōgas pōhtiet sisā sū peätnagit?» n'eita viegai jērra't konōgasan. konōgas suovgi. te lei Rista-reävvī hē'jait tahkāmen. te lunnto sihtā iečas nu'rre't kāffe-ķuhpe Rista-reävvai (reäbvai) te nu'rri lunnto ja orui tievva kuhppe, muh i līm midđā-ke (mižžā-ke). te Risti-reävvī čorōbmodi peälji vu'llāi. te ķahcē ta rimusu piktasaht ire ja sadde oalle čāppa lādōē piktasg't. te n'ejēta taddā, ahte tā lunnto le mū veähkhan (v. veähkehan) stálu kiedan ire. te puodih konōges kühčcat ta lunto, te ķāunai kolle surōmasa vuoktain kitta. te toģoda, ahte su n'eita lei suorpmas taht. te jērra konōges tā luntōn: «meit tō siđāht ta Rista-reävvai tahkāt, ko tah le ķ'elāstallqn, ahte sō lē viehkehan to n'eita?» — lunnto tajāi: «ta le puoremus koddiet ire». te ta kehāves lunnto nāihtalij teina konōgas (v. konōgas) n'eitain ire.

A szegény legény, a királyleány és Rista-reävvī.

Volt hajdanában egy szegény legény, a kinek három kutyája volt: Farkas, Medve és Oroszlán. Ez a szegény legény az erdőben járt (tkp. az erdőt járta) evvel a három kutyával, ennivalót keres magának. — Hát egy király az ördögnek (szörnyetegnek) ígérte a leányát. Ez a királyleány sir a tengerparton. Az a szegény legény oda jön a leányhoz, kérdezi: «mért (tkp. miket) sírsz?» A leány mondja: «az apám odaigért az ördögnek». A legény akarja, [hogy] a leány tetvet keressen (tkp. öljön) a fejében. A leány tetvet keresett a legény fejében. A legény elaludt a leány ölében. Hát jött az ördög, hogy elvigye a leányt az erdőből. Mikor az ördög jött csónakával evezve a tengeren, a királyleány elkezdett sirni, midőn látta azt az óriást (ördögöt) jönni. Ekkor fölkelt (tkp. följött) a legény. Mikor a legény fölemelkedett, parancsolta a kutyáinak, hogy tépjék szét az ördögöt. A legény a legkisebb kutyájának akarta parancsolni, hogy tépje szét az ördögöt, de ez nem bírt az ördöggel. Ekkor a Medvének és Oroszlánnak parancsolta meg, hogy tépjék szét az öreg óriást és ezek széttépték.

Hát a leány egy arany gyűrűt huzott (tkp. kötött) a legény ujjaira és ketten elmentek a király házába és oda jöttek. [Ott] járkált a király lakása körül, a királyleány pedig bement és elbeszélte az atyjának, hogy itt van az a legény, a ki három kutyával jár; itt van künt, az segített ki engemet az óriás kezéből. Ekkor a király be akarta hozni a legényt, de a legény elment a három kutyával.

Ezen idő alatt Rista-reävvi hazudozott a királynak, mondta, hogy ő szabadította ki a leányt az óriás kezéből. Elkezdték lakodalmat csapni evvel a királyleányával. Ekkor jött az a szegény legény, a kié a három kutya. Hát észrevette a leány a kutyákat, aztán kiment, megtalálja a legényt és [azt] akarja, hogy bejöjjön. A legény mondja: «megengedi-e a király, hogy a kutyái bejöjjenek?» A leány elszaladt a királytól megkérdezni. A király megengedte. Hát Rista-reävvi [épen] lakodalmat ült (tkp. csinált). Aztán a legény magának egy csésze kávé akar kérni Rista-reävvitől. Kért a legény, és egy tele csésze volt (maradt), de hiába (tkp. semmi se volt). Ekkor Rista-reävvi fültövön (tkp. füle alá) ütötte öklével, avval leesnek [róla] a rossz ruhák és nagyon szép posztó ruhákká változnak. Ekkor a leány mondja, hogy ez a legény segített ki engemet az óriás kezéből. Jött a király megnézni a legényt, hát arany gyűrűt talált ujján és megismeri, hogy ez a leánya gyűrűje volt. Kérdi a király a legénytől: «mit akarsz ezzel a Rista-reävvi-vel tenni, minthogy hazudott, hogy ő segítette meg azt a leányt?» — A legény mondta: «legjobb megölni». Aztán a szegény legény lakodalmat ült a király leányával.

Jegyzet. E mesét Tromsöben Juon Morsten karesuandói lapp mondta tollba.

6. *Lunto ja konōgasa pirra.*

De le kolómo viljažaka' (viljažaka', v. čaka'). akta lei ruksis kolle biktasit siste, nupbie lij (lēj) ruotna kolle biktasit siste, koalma't viskis kolle biktasit siste. konogas pōhta ja jerra dām ruksis kolle piuhtas olōman: «maid parkkuit to lāve tahkq't?» — «sulādet». — de jerra dam ruotna golle piuhtas olōman: «maid to lāve parāga't?» — «kauhpugit pigget (v. tahkq't)». — de jerra viskid kolle piuhtas olōman: «meid parkkuit to lāve tah-

kat?» — «skihpait biggit». de daht ruksés kolle piuhtas olmaj pöhta konōgasā lusō ja ʔaddā suñi: «mō sulādan tūs hēsta (hēsta), vaihku kuōkte vāuhta' lēpa nalte». te so manāi abdeihka lusō ja ōsti (ōsti) toppē nagir-juhkomuso ja da manāi vāuhtait lusō ja sārduñih sonnun v. sodnun (v. sārduñhalai sonnu) ja ʔajāi sonnui: «mäistie dās!» de dah mäistiga ja da nohkoiga. te välti ta ruksis kolle piuhtas olmaj tan hēsta ja ʔoalvui konōgasā lusō ja ʔajāi: «suolādin pā mō tūs hēsta, vaihku kuōkte vāuhta' lēdde naltē».

ja de ʔajāi konōgassij: «mō suolādan (v. -dan) tūs vuossa, vaihku kuōkte vāuhta lēpa lāideme». de manāi gahta peällai ta ruksés kolle piuhtas olmaj ja goartñui mūrri. de vāuhtat āihcaba ton olōma, mi gingoda (-da) muoran. ta manāiga miedel, te ʔa ruksis kolle piuhtas olmaj bācih mǵñēle, te ʔa vulkih ja nuolai su ruksis piktasit ire ja bijai rimosu piktasit nalē ja vieq̄i outale toi vuōksalaidijeddit ja goartñui mūrri ja dōht vuōksalaidijeddit āihcaiga tōn rimusu piuhtas olōma, mī sugōda (-da) [v. gingoda v. -da] muoran. te čanaiga vuossa gitta ja viehkelika kähčeat to ruksis piuhtas olōma, mi mǵñeles lei. ja dōht rimusu piuhtas olmaj välti to vuossa ja ʔoalvui konōgasā lusō ja ʔajāi: «suolādim pā mō tūs vuossa, vaihku kuōkte vāuhta leikka lāideme».

de bijaika vēdu. lunnto ʔajāi: mō suolādan (valttan) tun āhka kiedan kolle rinku». konōgas ʔajāi: «ton ih suolāt». lunnto ʔajāi: «mō suolādan». nū konōgas lij olōguñ. lunnto välti konōgasq piktasit ja čokkoi nalās ja manāi rouvva lusō ja ʔajāi: «atte muñi surōmasa ja čummāsti (čummāsti) rouvva ja de atti surōmasa. ja lunnto vülki olkus ja puođi konōgasq lusō ja ʔajāi: «vālden pā mō tun āhka kiedan surōmasa». ja konōgas suhtoi ja bijai tñn lunto su pālāvalēddides koddit.

pālāvaleddēk vülkhe koddin-stūlqhpu (v. stoalāhpu). ʔe li doppe pāhkar. lunnto ʔaddā lāitijeddit: «luiktie mū mannāht, pāhkare mūs le mohkkie doppē». te luiktiga. čea (ieža) vākteba ūssq (ūssō). lunnto pōđi sisa, te ʔaddā pāhkare (v. -ri): «tū kōhccu' (v. gohčču') hējaiđe». — pāhkar ʔaddā: «ei mūs lē hedđā piktasah». lunnto ʔaddā: «tāle mūs lēt (lēt) hedđā-piktasah». te lunnto atti teit ruksis kolle piktasit ja de pāhkar vülki hējaiđe. de

vāuhtat vāltiga da pāhkara ja toalvuiga koddin-stoalhpu lusō (v. *lusā*). pāhkar nāggi, ahte: «pāhkar mo len», muhte ēpa jahkkan, te da kottiga ta pāhkara (v. *pāhkar*).

lunnto puodi konōgasa lusō ja tajgi (*tajājh*): «ēllimē mo len ein». konōgas pijai koddiet vasten tāt lunto ja vāuhtahk vūlēke ja toalōvu viēravai ja de kālēke vođđuode't mierrih ja žatne (v. *čatne*) horōsto sēhka (*sēhka*) sisa, muhte vajālduhte vođđuodan g'erkk'ē. de vūlēke v'ežžat vođđuodan k'erkki. tōht lunnto ciuhčada (v. *ciuhčada*) sēhka siste. de puodih akta alla herra kūhtin hēstain (*hē'stain*), te riepmā kähēcat, mi lē tō sēhkan. de gullā, ahte olmus topp lē. te jerrā: «meit tō toppe tagā't?» lunnto tādđā: «mon oghphalan juohke rihka kielait tā sēhka sist kullōt ja sārēnu't». no de herra riemgi piudiet: «luihte mū dā sehkki, ahte monn ai ōhpgn (*oghpgn*) kielait». no lunnto tajgi: «in luihte, oudal (v. *oudol*) gō nuppie hēsta attāht (v. *attāhk*, v. *attā'*) muhi». no de herra lohpieđih nuppie hēsta ja de lunnto tajgi: «coute (v. *ēcute*) sehkka-nālmie!» de čouti herra. te lunnto čanāi (*dehege*: *pijāi*) ta herra sehkki, ja tajai herrai: «kalkkqhk (*kalkkq'*) puorist ciuhcađet ja nimmq't, ko tū riipmet lihkhallāt». te puohke vāuhtat ja dōht (*dōht*) herra sēhka siste nimmā ja ciuhčada (v. *ziuhčada*), de v'odđuode da herra. te lunnto puodih konōgasa lusō rīdežiettin ja tādđā konōgassi': «ēllimē mō len ein». de konōges ij birrigin teina luntoin, de saddih olōgu rihkih.

A tolvajról és a királyról.

Volt három testvér. Az egyik piros aranyruhában, a másik zöld aranyruhában, a harmadik sárga aranyruhában volt. A király jön és kérdezi ezen piros aranyruhás embertől: «milyen munkákat csinálsz te, barátom?» — «Lopok» (tkp. lopni). — Azután kérdezi a zöld aranyruhás embertől: «mit csinálsz te, barátom?» — «Városokat építek (csinálok)». — Aztán kérdezi a sárga aranyruhás embertől: «milyen munkákat csinálsz te, barátom?» — «Hajókat építek». Hát a piros aranyruhás ember odajön a királyhoz és mondja neki: «én ellopom tőled a lovad, habár két űr van is rajta». A király mondja: «nem lopod el». A tolvaj mondta: «ellopom». Aztán elment a patikába és vett ott álomitalt és ekkor

elment az örökhöz, beszélgetett velük és mondta nekik: «kostoljatok ebből!» Hát ezek megkóstolták és elaludtak. Ekkor fogta a piros aranyruhás ember a lovat és elvezette a királyhoz és mondta: «ime elloptam tőled a lovat, habár két ör volt is rajta».

Aztán mondta a királynak: «én ellopom tőled az ökröt, habár két ör vezeti is». Aztán a piros aranyruhás ember az út mellé ment és felmászott egy fára. Hát észreveszik az örök azt az embert, a ki a fán himbálódik. Ezek ketten elmennek mellette, ekkor a piros aranyruhás ember hátramaradt, aztán ment és levetette a piros ruháit és rongyos ruhákat vett rá, aztán azoknak az ökrvezetőknek eléjük szaladt, felmászott egy fára, s azok az ökrhajtók észrevették azt a rongyos ruhás embert, a ki a fán himbálódik. Ekkor szorosan megkötötték az ökröt és elszaladtak megnézni azt a vörösruhás embert, a ki mögöttük volt. Ekkor az a rongyos ruhás ember fogta az ökröt, elvezette a királyhoz és mondá: «ime elloptam tőled az ökröt, habár két ör vezette is».

Ekkor fogadást tettek. A tolvaj mondta: «én ellopom (elveszem) a feleségednek az ujjáról az aranygyűrűt». A király mondta: «nem lopod el». A tolvaj mondta: «ellopom». Hát a király kiünn volt. A tolvaj fogta a király ruháit és rávette, aztán az asszonyhoz ment és mondta: «add nekem a gyűrűt» és megcsókolta az asszonyt, ez pedig odaadta a gyűrűt. Aztán a tolvaj kiment, a királyhoz jött és mondta: «levettem biz én a feleséged kezéről a gyűrűt». A király megharagudott és átadta a tolvajt szolgáinak, hogy öljék meg.

A szolgák elvezetik a vesztőhelyre (tkp. megölő duczra). Hát volt ott egy pék. A tolvaj mondja a vezetőknek: «hagyjatok engemet elmenni, a péknél dolgom van ottan». Hát eleresztették, maguk [pedig] az ajtót őrizték. A tolvaj bejött és mondja a péknek: «tégedet lakodalomra hívnak». — A pék mondja: «nincsenek nekem lakodalmi ruháim». A tolvaj mondja: «ime, vannak nekem lakodalmi ruháim». A tolvaj odaadja azokat a piros aranyruhákat, aztán a pék elment a lakodalomra. Ekkor az örök fogták a péket és elvezették a vesztőhelyre. A pék erősítgette, hogy: «pék vagyok én», de nem hitték, és megölték a péket.

A tolvaj a királyhoz jött és mondta: «életben vagyok még». A király parancsolta, hogy ismét öljék meg a tolvajt és az örök elmennek és elvezetik a tengerpartra, a tengerbe akarják sülyesz-

teni és harazsákba kötötték, de elfelejtették a sülyesztő követ. Hát elmentek sülyesztő követ hozni. Az a tolvaj rugdalózik a zsákban. Ekkor jött egy nagy (tkp. magas) úr hat lóval és elkezd nézni, mi van ama zsákban. Hát hallja, egy ember van ott. Kérdezi: «mit csinálsz ott?» A tolvaj mondja: «ezen zsákban minden ország nyelvét tanulom érteni és beszélni». No ekkor az úr elkezd kérni: «ereszsz engemet ebbe a zsákba, hogy én is tanuljak nyelveket». No a tolvaj mondta: «nem eresztlek előbb, míg csak a másikat lovat nekem nem adod». No hát az úr odaigért az egyik lovat és aztán a tolvaj mondta: «nyissd ki a zsák száját!» Hát kinyitotta az úr. Aztán a tolvaj bekötözte (vagy: beletette) az urat a zsákba és mondta az úrnak: «jól rugdalózzál és nyöszörögj, mikor tégedet elkezdenek mozgatni». Hát jönnek az örök és az az úr a zsákban nyöszörög és rugdalózik, aztán elsülyesztették az urat. A tolvaj nyargalva jön a királyhoz és mondja a királynak: «életben vagyok még!» Hát a király nem bírta evvel a legénynyelvel és külföldre küldte.

Jegyzet. E mesét Tromsöben Juon Morsten karesuandói lapp mondta tollba.

7. *Maste tiehtiebit (tiehtiebēhtit), ahte olmaj lē mān un.*

Tolien aikie liedde suomes olömut. tah kalēkie suolādiht. mān nu-d'ieppie (v. heihpie) līj. ja te vurdde, ahte mānnu kalkkqi kahccq't (v. siunēdiht), vai puorēbut suolādiht sāhtale (p'ēsale); muh i mānnu sievnedan. ja tā vülkih akta olbmaj ja tarēve (v. tarēvi) ēābbara vältih ja ta kalkkqi tarāvaht mānu, vai tah i kalkka ēuoukqht. ja te tarāvanih (v. veuttaih) mānnujh aktan ēābbarin ja teina, meina son kalkkqi tarāvaht mānu. ja teina sāhkq lē, aht olmaj (v. olmus) lē mānun.

Jegyzet. E mese a Svéd-lapp szövegek I. 78. lapon «Maste jouli, juhte olmaj lē mānuon» czím alatt közöltnek karesuandói nyelvjáráson való átdolgozása. Fordítását lásd I. 79. lapon.

8. *Mānai pirra, mah ledē saddun kārēgin.*

Tolien ledde viehkamā salljuut mānahk. te dahk sadde kārēgin mēässu-pottu. olömut puhtē mēässun, te ledē saddun gārēgin, ei-ge

togódun obo baihki^e. te da vierēhtije ulos skuddoht, kost leä taht sin pajēhkie, man sij eä' kāunun. — te leä tal satne-bājasin, ah iep kalkkq saljuut viehkaht, mas i keärvah tugu tolus mānaije.

A gyermekekről, a kik kövé váltak.

Hajdanában sík tereken szaladgáltak gyermekek. Hát ezek kövé váltak mise ideje alatt. Az emberek jönnek a miséről, hát kövé váltak [a gyermekek], nem ismerték meg [ennél fogva] az egész helyet. Ekkor ezeknek sokat kellett ide oda járniok, [míg odajutottak], a hol az a helyük volt, a melyet nem találtak. — Hát most az a közmondás (tkp. van közmondásúl), hogy ne futkározzunk (szaladjunk) a sík tereken, hogy úgy ne történjék (járjunk), mint a hajdani gyermekekkel.

Jegyzet. E mesécskét Tromsöböl délnek utazva a hajón jegyeztem föl egy karesuandói lapptól.

C) Elbeszélések.

1. Milyenek voltak az emberek Laestadius föléptekor.

Mo muhtan tan āiki^e, ko mon lādīm vāl nu^orra ja mānalaš. talle lēdak suruhis āiki^e, koasse säurgotti puoremes olbmā't (v. olbmā'k) juhki, karruodīn ja törri juhkom oqjvvin ja ƙo kirkkui pōhte, ta ledđi vaš ipmielan olbmuk mielanasa, ja manne rīhpgin ja hārre āktulačcain ja jahkki ƙam, ahte sij leāk tal suttujasā (v. suttuidasā) āndakassih ožžum, vaihku ei lēn koasségēn vell koheccan, ei-ge purā-duso tahqm oudo ipmielmāhtu^om ēllimistinas. muhte ko kirōhkuon olhkus mannē, te vīhki vasten vīdni poalāvarit tāllui ja ošti toppe allasesa pu'llān fīdni (v. vīdni) lāskuūt ja dahk (v. daht) juhāstalle takkā puolāvaran (v. -ren) štobbuist. ja ƙo kirēki (v. kārēkē) juhāstalles, te manni olkus ja kāudni dup pu^oromus māilm'e usti^ebittisan (v. -sen) ja de juhki iēcāsan juhkomassan ja de sadde ollies čorō ja čoahkanaddē č'ahkai de ƙo kēibmie peāna čorō ja cīllē (v. cīllē't) ja holōvu (v. holōvu't) te ƙo kēibmi peāna čorō. ja ƙo gārēge holōrumis, te ƙah kahčādēn palgait nalā ja veāllahin (veāllahe) taste

ko jāmigg'k (v. jāmehq̄h) ja vuossed̄in te ko spinnieht. ja muhtiamat teist sūwcagaddē ja muhtiemat te skihppain ja rīpme't (v. rīpmē') rādādallq't, mījh (v. mīddā) ʔal lih̄cui (v. lih̄cij) pu^oremus tālhhqs. te tadđā nubbie kuoibmasis: «ī l^ā mīddāhhk pu^oromus (v. -muš) tālhhqs ko mannāht semme vīdni poalāvaran tāllui ja valdih vass jugāstagg». ne te mannq̄bn vass sem p^oalāvaran tāllui, tie oastieba (v. -ban) vass kātnu tehki kuók̄te kātnu ja tadđābq̄n: «tāll moi vuodđajētne ruoptuo't. vāldu' tāll n'este-vīnie!» ja ʔal ʔa fāltigan ja vuodđaigan. ja ʔa kaskan vuojētētin juhoigan tās iečaskan nūv-k jugoigan juhkomažžan. te pīstigan nubbie herki^s ja ieč kah̄q̄i radie nalā, muh nubbie ī lem nū juhkomaš. te vālti kuoimis ķersisas ja ʔoalvui olbmuit sisa ja piutih ta juhkō^m kuoimi^s huotnahin, tassa ko dahk nohkka ja čēlāga (v. čēlāga).

no dah ulbmuhk vālti tam huotnahisasen ja dipte (v. dikte) oadiet tassa ko čirkai (v. čirkai). ko morriha pajās, tē jērra: «koste mun hārēgi^e ja gērs? mon tārhpahicun (v. -cun) ʔal piepmuit». — no te tadđā tālu olbmuhk (v. olbmuhk) nāut: «ī tuš (v. tus) len hār̄gi, ī-ke ķērs. muhte tun oahpies olmq̄j tun k^esihih ʔāsa ja kūdih tun ʔāsq̄ nohkot, tassa ko ton čirkat».

Emlékszem azon időre, mikor még fiatal és gyermekes voltam. Ekkor szomorú idők voltak, mikor a gyülekezetnek legjobb emberei ittak, káromkodtak s veszekedtek részeg fővel s mikor templomba jönnek, ismét isten emberei voltak nézetük szerint és elmennek az oltári szentséghez s urvacsorához és azt hiszik, hogy most megbocsátották nekik a bűneiket (tkp. megbocsátva kapták), habár még egyáltalán nem tértek magukhoz (tkp. ébredtek föl), sem meg nem javultak (tkp. javulást nem tettek) előbbi istentelen életük-ből. Azonban midőn a templomból kimennek, ismét a pálinkakereskedők házába (boltjába) futnak és ott maguknak pálinka-üvegeket (üveg pálinkákat, tkp. égett bor üvegeket) vesznek és (ezek) ugyan azon kereskedő szobáiban iddolgálnak. Mikor abbahagyják az ivást, akkor kimennek és megtalálják ott legjobb földi barátjaikat, aztán isznak (maguknak) az italból és egész csapattal lesznek, összeülnek mint egy koslató kutyacsapat és ugatnak és vonítanak mint egy koslató kutyacsapat. Mikor megszűnnek vonítani (ordítani), ezek leesnek az utakra és úgy hevernek ott mint halottak s

okádnak mint a disznók. Némelyek közülök összefagynak (megdermednek), némelyek pedig megbetegesznek és elkezdenek tanácskozni, mi legyen most a legjobb orvosság. Hát azt mondja egyik a másiknak: «nincs semmi jobb orvosság mint elmenni ugyanazon pálinkakereskedő házába és ismét italt venni. No hát elmennek (ketten) ismét ugyanazon kereskedő tanyájába, aztán megint vesznek egy pint vagy két pintet és mondják: «most menjünk vissza, vegyünk útravaló pálinkát!» És ime vettek és elhajtottak. Szánkázás közben megmeg ittak, úgy hogy lerészegedtek (tkp. részegre ittak). Ekkor szabadjára eresztette az egyik a húzó rénszarvasát, maga pedig az útra esett, a másik azonban nem volt olyan részeg. Hát a pajtását a szánjába vette, emberek közé vezette és kérte, [hogy] ezt a részeg pajtását egy szobába [fektessek], míg aluszik és kijózanul.

No ezek az emberek szobájukba fogadják és hagyják aludni, a míg kijózanodott. Mikor fölkel, kérdi: «hol a rénszarvasom és a szánom? Ételekre volna most szükségem». No ekkor azt (tkp. úgy) mondják a ház emberei: «nem volt neked sem szarvasod, sem szánod; hanem a te ismerős embered hozott (tkp. húzott) tégedet ide és hagyott itt aludni, a míg kijózanodol.

2. Az én megtérésem.

I.

Talle lei mānkalāgan suddu č'ärēda, meit ei talle ipmierdam seudnāhkvuoda aiki^e suddun atniet, nūv ko mij tīdimēn teit eđolaš suttuit, meit mun fānemahk (v. vānemahk) tahki, vaihku ta leddi māilmie mielan sīj vuokasa'k ja puhties olbmuk (v. olbmūt). ei oāk atnām sudduⁿ ei vīni juhkomān, ei-ge koarrahtvuoda, ei-ge māilmie ūstiepvuoda. muhte (-ti) olkulaččat (v. -čak) tahk ei (v. ie) le sīrvun, ei-ge suovvam mānāijasahk (v. mānāijasa') karvu^ođit, ei-ge sulādet, muhte sīrvuohk (v. sīrvuon) sihte āll'et, muhte vīnie juhkomān ja koarrahtvuoda ei atnām suddun, ei-ge māilmie ūstiepvuoda (v. ustiepvuoda), meit koiht Johānes tadđā hūrudahkq̄n, masā ipmiel l'ā vašān (v. vašān).

muhte mon, kuhte l'ām sonnuš porrasemus pardniⁱ, tahk oappahikka muie ipmiela sānit lohkoht ja rokkođallat (v. -dallat). na

de mon ohpim lohko't ja rokkoðallat ja de mon jahkim juo talle ipmielan mānnan ēžam. muhte ko mō leđđim ouvci jagi nuppi lohkaī poaries, te dahk piđđi mū rihpg-skoului ja de lei mīn sāurogotti (v. sāuregotti) pahppg Klestādius. no ko taht riemai mīn logohallat, te ðahk (v. daht) logohalai miđin J'esusan kirdamuša ja jāpmieman pirra. te ta skoula mohki'n oaččui mun oamie tobōtu (v. togoťu) čuokkalmasq ja de mon āihcim, aht mon l'ām apta ipmiela partni russih naulijeddi mūn ēzolaš (ēðolaš) ja takkuo suttui k̄uim.

te riemai šaddaht mūs vāibmu pāuhčas ja morroholaš (morro-holaš) ja oamie tobōtu riemai tubmižoahties helēvehin. ja de sattaī muñi nū ahkiet ja morōš vāibmu. ja ko mīn pāhppg riemai mīn luihtiet rihpaijen, te luihti mūn meit. muhte mon tobōdim, aht mon in leä vell māðolaš rihpg ku'ssi, teina ko mūs l'ä vāibmu nūr karq's jah nū ollu^o pahāk jurdagak (v. -gat). in-ke sāhte kāhtamušo (v. kāhtamusō), in-ke purādušō katnqlit č'erruoht. muhte vāibmu l'ä nū karq's de ko kārēgi. muhte ko mon hārra āptu^olaš pāuťai pūhtin teina maðohis toptuin, kahccim puolcait nalā, te mūs cuorkani takkara karrq k'ärge vāibmu ja laippie ja vīnie vuolde muñe addijuvvui pir-kulaš vāibmu.

II.

Mūs leämaš kurtta vi'elja. n'älje teit leä juo jāpman ja mannan (v. mannam) olkus māilmin audugasvuoda tobōdqm̄uši k̄uin ja nāu-tahēmin ja manne ilulaččahk (v. -čaht, v. -čan) olkus māilmi'n. muhte viðāht villja mūs leä vell āllimen, miđda leä keiht nuoramuš. ja mō l'ām poarrasemus. ja mū vānhemak leäk meit tass maññ'el poahtām ālli ipmiela valdegoddai ja leät (v. leäk) mannam olkus ilulažžan, masq leä tuoðastuš (v. tuodastuš) ollies passie sāurogotti tuodastuš. muhte mon, kuhte l'ām ollies p'äsie poarrasemuš, lām pāhcām vell māilmai mangg kāvistuso oqidniet ja kullat, maste mun vāibmu^o šaddā olluo morrohit kirdat (v. ki'rādaht). muhte ipmiel koit leä passi sārēkotties (v. sārēviekkotties) āllie tuoðastušoi k̄uim (v. k̄uin) ja rohkodusqi k̄uim mun vārjelan keihtin pahān ja juohke päivāsaš j'enalaš suttuit andagassī tuoðastēmin vāhvistam mun jāhkkuo, ahte mon meit oačču^om ta puhties oððo ilmie kutnālaš ja h'ärvašvuoda aaidniet, maste muñe cahkkā āllie togiruo, manna

pirrā leä äboštol kirduohqm. jipmiel, kuhtē tidī leä passi^e sänies ja h^eäkkas paktu riegādahtan ällie togivu^o, tan leä lohpieđan keihtin riemuin ja rāvin ja audugasvuoda togūdamušgi (v. tobūdamušgi) kuim (kuin) täudi^eht; ja dat leä tat stuoriemuš lōdoduš muñie keihtin morrohit ja väivit ja mǎilmi pirhki^e ja heävastusō vu^olde.

Jegyzet. Mūn namma nūvte leä: Piehtāran pārdni Knūt. Mon lām Karasavonest.

I.

Ekkor sokféle bűnfajok voltak, melyeket ekkor a sötétség idejében nem értettek bűnnek tartani úgy a mint mi megismertük azon eredendő bűnöket, melyeket szüleim elkövettek, ámbár ők a világ nézete szerint tisztességes és tiszta emberek voltak. Ők nem tartották bűnnek sem a borivást, sem a hivalkodást, sem a világi barátságot. Azonban külsőleg ezek nem illők, s nem is engedték gyermekeiket káromkodni, sem lopni, hanem [azt] akarják [hogy] tisztességesen éljenek, habár (tkp. de) a borivást és a hivalkodást nem tartották bűnnek, se a világi czimboraságot, miket pedig szent János paráznaságnak mond, mit isten nem szeret (tkp. minek isten ellenséges). Engemet (tkp. én) azonban, a ki az ő (t. i. szüleimnek) legöregebb fiuk vagyok, engemet ők megtanítottak isten igéit olvasni és imádkozni. No hát én megtanultam olvasni és imádkozni és már ekkor isten gyermekének hittem magamat; azonban mikor tizenkilencz esztendő voltam, beadtak (tkp. tettek) engemet a válás (tkp. gyónás) iskolába és ekkor a gyülekezet papja Laestadius volt. No mikor ez elkezdett bennünket olvasatni, akkor Jézus szenvedéseiről és haláláról olvastatott velünk. Ezen iskolai foglalkozás alatt lelkiismeretem furdalást kapott és észrevettem, hogy én istennek egy keresztre feszített fia vagyok eredendő és elkövetett bűneimmel. Ekkor szívfájdalmam támadt és bánatos lettem s lelkiismeretem a pokolra kezdett ítélni és olyan elhagyatott (tkp. unalmas) és szomorú lett a szívem. Midőn pedig a papunk bennünket az úrvacsorára kezdett bocsátani, engemet is odaeresztett. De én éreztem, hogy még nem vagyok alkalmas, hogy urvacsorára menjek (tkp. urvacsora-vendégnek), mivel a szívem olyan kemény és olyan sok rossz gondolataim vannak; nem bírok sem megbánás, sem javulás könnyeit síni, mert (tkp. de) szívem olyan kemény, mint a kő. Azonban midőn az Úr asztalához (tkp. esti asztalhoz)

jöttem ezen lehetetlen érzéssel, térdre borultam (tkp. estem). Ekkor az olyan kemény köszívem széttörött és a kenyér és bor alatt nekem hússzív adatott.

II.

Nekem hat testvérem volt. Négy közülük már meghalt és kiment a világból a boldogság érzeteivel és élvezetével és vígan (örömmel) ment ki a világból. Azonban az ötödik testvérem még életben van, a ki a legfiatalabb, én pedig a legöregebb vagyok. Szüleim aztán szintén az élő isten birodalmába jutottak és örömmel (vígan) haltak meg, a mire bizonyosság az egész szent gyülekezetnek (községnek) a bizonyossága. Én azonban, a ki az egész családnak legidősebbike vagyok, még életben (tkp. a világba) maradtam, hogy sok csalárdságot lássak és halljak, a mitől szívemnek sok bánatot kell (tkp. lesz) túrni. Azonban isten szent gyülekezetének tanuságával és imádságokkal mégis megóvott engemet minden rossztól és a mindennapi szóbeli bűnök megbocsátásának bizonyosságával megerősítette hitemet, hogy én is megláthatom azon új világnak dicsőségét és pompáját, a minek (tkp. mitől) élő reménye él bennem (tkp. nekem), a miről az apostol írt. Isten, a ki nektek szent szava és lelke által élő reménységet szült, ígérte [hogy] ezt minden örömmel és békével és a boldogság érzeteivel teljesíti; és ez nekem a legnagyobb vigasztalásom minden szomorúság és a világ érzékisége (tkp. húsa) és pusztítása alatt.

Jegyzet. Nevem ez (tkp. így van): Piehtāran fia Knūt. Karesuandóból való vagyok. — Ettől a hetvenes években levő lapptól jegyeztem le Tromsöben az elbeszéléseket.

A SVÉD-LAPP SZÖVEGEK

három füzetének (Ugor füzetek 7—9. szám)

Tartalommutatója.

Előszó --- --- --- I., 1—4; II., 1—5; III., 3—6¹⁾

I. Nyelvjárások.

Tornic-lappmarki (karesuandói) --- --- ---	III.	169—187
Lule-lappmarki --- --- ---	I.	5—119
Pite-lappmarki (Arvidsjaur vidéke) --- --- ---	I.	120—126

Ume-lappmarki:

1. Hatfelddali egyházkerületből (Norvégia) --- ---	III.	7—67; 70—139; 148—168
2. Stenselei egyházkerületből (Svédország) --- ---	III.	67—70; 139—148

Jemtlandi lapp nyelv:

a) Fölinge-lappmarki (Frostvikeni hegység) --- ---	II.	6—33
b) Undersäker-lappmarki:		
1. Sjäcker hegység --- --- ---	II.	34
2. Meraker hegység (Norvégia) --- --- ---	II.	34—36
3. Skaltugu hegység --- --- ---	II.	37—74
4. Snaasa hógár --- --- ---	II.	75
5. Tranris hegység --- --- ---	II.	76—78
6. Undersäker hegység --- --- ---	II.	78—95 ²⁾
7. Anaris hegység --- --- ---	II.	95—118
8. Oviken hegység --- --- ---	II.	119—120
c) Herjedal lappmarki (Tännes hegység) --- ---	II.	121—135

II. Állatmesék.

1. Az ember és a medve --- --- ---	I.	79
2. A rókáról és medvérről --- --- ---	I.	120
3. A rénszarvasról és a juhrról --- --- ---	II.	39
4. A rénszarvasok vadak lettek --- --- ---	II.	40

¹⁾ A római számok a füzetet, az arabok a lapszámot jelölik.

²⁾ Tranris és Undersäker hegység, mint utólag értesültem, egy és ugyanaz (lappul *Soakkan v. Tronde wärie*).

5. Az ember, a kigyó és a róka...	II.	42
6. A medve és a róka	II.	81
7. A lapp legények és a varju	III.	28
8. A róka, a medve és a lapp ember	III.	31
9. Egy rókáról, a ki a lapp ember halait megette	III.	34
10. A lapp ember és a róka	III.	35
11. A lapp ember és a meglőtt róka	III.	37
12. A medve és a róka	III.	38
13. A medve és a madárkirály gyermekei	III.	40
14. Az kovács, medve és tehén	III.	44

III. Mesék óriásszerű lényekről.

(*Stālā, stāluo, stālluo, stāllu; jeahnā, jutule és varázsló ember*).

1. A lapp ember, a ki megölte az óriást és Luhtákat gyermekeikkel együtt (v. ö. III. 172)	I.	81
2. Az óriás és a lapp embernek a leánya	I.	91
3. Az óriásról, a ki asszonyt rabolt	I.	84
4. Ibbu és az óriások	I.	96
5. Az óriás és szolgálója (v. ö. III. 70 és III. 81)	I.	85
6. Az erős szolgáról és az óriásról (v. ö. III. 80)	I.	88
7. Az embernek a felesége (<i>N'avič-itnie</i>) és az óriás felesége (<i>Hācič-itnie</i>)	I.	93
8. Az óriás élete (<i>stālan jiewa</i>); v. ö. III. 73	II.	22, 34, 123
9. Egy gazdáról (v. ö. III. 64 III. 67)	II.	50
10. Az óriás menyasszonya	II.	19
11. Az óriás és az ember (<i>stālā ih uľumuče</i>)	II.	76
12. Az óriásról, a ki vak lett és a tóba elmerült	III.	45
13. Az óriás és a lapp asszony	III.	47
14. Az óriás és leánykérő legényei	III.	50
15. Az óriásról, a ki egy lapp leányt akar megkérni	III.	52
16. A gazdag emberről és az óriásokról	III.	56
17. Az óriásról, a ki szembekötődít játszott	III.	59
18. Az óriásról, a ki lapp leányt ragadt el	III.	64
19. Az óriás, Rūhte és a lappnak három fia	III.	67
20. Az óriásról és a lapp fiáról	III.	70
21. Az óriás (<i>jeahnā</i>) lelke	III.	73
22. Hogyan szedte rá egy lapp legény az óriást (<i>jeahnāt</i>)	III.	76
23. Hogyan birkóztak az óriás (<i>jeahna</i>) és a lapp ember	III.	78
24. Egy lapp legényről, a ki a jutuléhoz szolgál ment	III.	80
25. A lapp fiú és a varázsló ember	III.	88
26. A lapp asszony és az óriás	III.	169
27. Az óriás és szolgálója	III.	170
28. Mesék egy öreg emberről (v. ö. I. 81)	III.	172

IV. Mesék a saivo-król.

1. A lapp legényről, a kit a saivók megvertek, midőn leányt kérni akart	III.	91
2. Egy lapp fiúról, a ki a saivóknál volt	III.	93
3. A lapp legényről és a saivo leányról (v. ö. II. 76)	III.	95

4. A lapp emberről és a saivóról	III.	99
5. Egy parasztról és a saivóról	III.	102
6. A saivo tóról	III.	104

V. Mesék földalatti és vízi manókról.

1. A lapp ember és a manók (troalle)	III.	106
2. A favágó és Nausera	III.	109

VI. Mesék Askfíiseről vagy Askeláteről.

1. Askfíjjesáról és a gazdáról	II.	53
2. Igaz történet Askfíjjesáról és Ruutakáról	II.	55
3. Hogyan őrizte Askeläte (Hamupipóke) a királynak nyulait	III.	110
4. Askeláteről és a királyról	III.	119
5. Askeläte, a király kertje és a manók	III.	128

VII. Tündér-, boszorkány s egyéb mesék.

1. A boszorkány és Maga	II.	18
2. A gonosz asszony és az ördög	II.	26
3. Az emberek élete	II.	29
4. Hajdankori mese egy orvostól	II.	58
5. A nap leánya	II.	76
6. Két vadász emberről	II.	64
7. Egy igen gazdagról (<i>aktn štuorra rejjëkan pīra</i>)	II.	65
8. A szegény paraszt és az úrnak felesége	II.	85
9. A fekete birka	II.	87
10. A lapp legény és a bűvármadarak	III.	132
11. Lúdtójas	III.	135
12. A királyleányról, a ki vízi madárrá változott	III.	139
13. A királyleányról és az okos leányról	III.	148
14. Kis Péterke meg Nagy Péter	III.	154
15. A szénégetőről, a ki pappá lett	III.	156
16. A holt ember és a disznótest	III.	160
17. A szegény legény, a királyleány és Rista-reävvī	III.	175
18. A tolvajról és a királyról	III.	177
19. A gyermekekről, a kik kővé váltak	III.	181
20. A királyfia és a kis ember (mesetöredék)	II.	125, 108, 119

VIII. Kosmogoniai mondatöredékek.

1. A világ teremtése	III.	167
2. Vízözön monda	III.	167
3. Miért mondják, hogy ember van a holdban	I.	78, III.
4. Mért látszik emberi árnyék a holdban (v. ö. I. 78)	III.	27
5. A hold (mért fogy és telik)	II.	48
6. Hajdankori mese istenről, hogyan próbálja meg isten emez-amaz állatot	II.	40
7. Az atyaistenről és a medvéről (v. ö. II. 40)	III.	27

IX. Történeti mondák.

1. A lapp ember és a karjelek (<i>karēd'ielā'</i> = oroszok) ...	I.	80
2. Hajdankori mese egy papról ...	I.	123
3. Gazdag Majja ...	I.	124
4. Egy gazdának gyermekei ...	II.	48
5. Az okos leány ...	II.	49
6. Hogyan lőtt le két testvér egy hadcsapatot ...	III.	7
7. Hogyan akarták a parasztok a lappokat megölni ...	III.	11
8. Egy papról a varázsló fiáról (v. ö. I. 123) ...	III.	16
9. Hogyan bolondítottak el a lappok egy hadcsapatot ...	III.	18
10. A lappokról és a nagy gazemberről ...	III.	19
11. Hogyan ölte meg a lappok egy gazembert ...	III.	21
12. Most mesélni fogok egy dologról, a mely itt Hatfelddalban és lent Dolstadban (Vefsenben) történt 1812. év körül ...	III.	23
13. Egy parasztemberről ...	III.	24

X. Adomák.

1. Egy siket ember ...	II.	83
2. Az öreg ember és a tisztviselő (v. ö. II. 83) ...	II.	132
3. Az erős medve ...	II.	133

XI. Elbeszélések a lappok mindennapi életéből.

1. Hogyan fagyott meg egy lapp ember ...	I.	98
2. Az igaz, a mit most elmondok (hogyan pusztult el egy lapp család) ...	I.	100
3. El fogom mondani, milyen nagy gonddal bírtak apám és anyám fölnevelni ...	I.	103
4. A lappok költözése ...	I.	110
5. Mesélni fogok az én boldogult atyámról ...	II.	69
6. Milyenek voltak az emberek Laestadius földléptekor ...	III.	182
7. Az én megtérésem ...	III.	184
Elbeszélések cím nélkül 1—2 ...	I.	101—103
" " " 1—2 ...	II.	66—69
" " " 1—2 ...	II.	77—78
" " " 1—6 ...	II.	88—95
" " " 1—2 ...	II.	112—113
" " " 1 ...	II.	119
" " " 1—5 ...	II.	134—135

XII. Leánykérés.

a) Lule-lappmarkban ...	I.	108
b) Hatfelddalban ...	III.	164

XIII. Elmélkedés ... I. 115**XIV. Mythologiai adatok** ... I. 118
Mythologiai töredék a saivókról ... III. 91

XV. Dalok.

1. Ime egy kicsi dal	II. 73
2. Kicsi dal egy kevély leányról	II. 74
3. Kicsiny gyermek játszik	II. 113
4. Add nekem, vőlegényem, a kanalat	II. 114
5. Atya, anya, férfitestvér, leánytestvér	II. 114
6. A hűg elbeszélése (gyermekvers)	II. 32

XVI. Beszélgetések.

a) Frostvikeniek	II. 6
b) Sjäcker hegységbeliek	II. 34
c) Skalstugu	II. 37
d) Snaasa	II. 75
e) Undersäker	II. 78
f) Anaris	II. 95
g) Tannes	II. 121

XVII. Átirások.

1. Máté evangéliuma	I. 5—71
2. Fejezetek a bibliai történetből:	
a) A teremtés és az első embereknek tökéletes állapota	I. 72
b) Bűnbe-esés	I. 73
c) Kain és Abel	I. 75
d) Bábel tornya	I. 75
e) Jónás próféta Ninive városában	I. 76

XVIII. Svéd-lapp szótár a Lule- és Pite-lapp-marki szövegekhez	I. 129—264
---	------------

SAJTÓHIBÁK.

Lap	12,	sor	1	al.	<i>uššet itie sēmi</i> helyett olvasd <i>uššetitie sēmīte</i>
«	20,	«	7	föl.	<i>kārodī'n</i> <i>kqrrodī'n</i>
«	22,	«	15	«	<i>šāmīe', samīe'</i> <i>sāmīe'</i>
«	39,	«	14	«	<i>°očč' °očč'</i>
«	42,	«	11	«	<i>Egy</i> <i>Egyszer</i>
«	45,	«	11	«	<i>valamint</i> <i>valamit</i>
«	46,	«	5	«	<i>triesatallī'n</i> <i>triesatallī'n</i>
«	47,	«	4	al.	<i>samīe'</i> <i>sāmīe'</i>
«	48,	«	14	föl.	<i>waččēt</i> <i>waccēt</i>
«	50,	«	13	«	<i>hajtsd</i> <i>hajítsd</i>
«	51,	«	3	«	<i>vuójosassa līj vuála-</i> <i>vuójosassa līj vuálā-</i>
«	51,	«	15	«	<i>legöregebbik</i> <i>legöregebbiket</i>
«	51.	«	7	al.	<i>óriásnak,</i> <i>óriásnak</i>
«	53,	«	11	föl.	<i>kō'rūma</i> <i>kō'ruma</i>
«	54,	«	7	«	<i>prū^uwustommg</i> <i>pū^uwustommg</i>
«	62,	«	13	«	<i>óriásttenni</i> <i>óriást tenni</i>
«	82,	«	4	al.	<i>lějere</i> <i>lējere</i>
«	86,	«	15	«	<i>meg</i> <i>megy</i>
«	91,	«	13	föl.	<i>supestīⁱ</i> <i>supcstīⁱ</i>
«	97,	«	17	«	<i>kⁱejēmos e</i> <i>kⁱejēmose</i>
«	97,	«	4	al.	<i>sem</i> <i>sem a rénszarvasaikkal,</i>
«	97,	«	8	«	<i>poqnt e ettī'n</i> <i>poqntene šetti'n</i>
«	100,	«	17	«	<i>et</i> <i>let</i>
«	102,	«	16	«	<i>poqtienn</i> <i>poqtien</i>
«	105,	«	8	«	<i>čuavorh</i> <i>čuovorh</i>
«	113,	«	12	«	<i>hqkenen</i> <i>hākenen</i> ; <i>rū^ukunh^e</i> <i>rū^ukūnh^e</i>
«	113,	«	7	«	<i>ku</i> <i>ku-</i>
«	113,	«	8	«	<i>takterep_c</i> <i>takterep.</i>

- Lap 113, sor 9 al. *sī^hht-* || *sī^hht'*
 « 130, « 5 föl. *°ēpmārī^h-* || *°ēpmārī^h-*
 « 140, « 5 « *arā* || *oarā*
 « 143, « 17 « *taruje* || *turuje*
 « 150, « 15 « *mⁱerru^hp* || *mⁱerruop*
 « 157, « 2 al. *jīh tin* ; || *jīhtin* :
 « 164, « 13 föl. *īj* || *ēj*
 « 171, « 13 al. *tālih* || *tālih*
 « 173, « 2 föl. *stalu* || *stālu*
 « 173, « 5 « *leī* || *lei*
 « 177, « 7 al. *čaḡa'* || *-čaḡa'*.

A M. T. AKADEMIA NYELVÉSZETI KIADÁSAI.

NYELVTUDOMÁNYI KÖZLEMÉNYEK. Kiadja a M. T. Akadémia Nyelvtudományi Bizottsága. Szerkeszti Hunfalvy Pál, I—XIV. köt.; szerkeszti Budenz József, XV—XX. köt. 1862—1886. Ára kötetenként II—X-ig 1 frt 50 kr., XI-től fogva . . . . . 3 frt.

NYELVEMLÉKTÁR. Régi Magyar Codexek és Nyomtatványok. Kiadja a M. Tud. Akadémia Nyelvtudományi Bizottsága. Szerkesztik: Budenz József, Szarvas Gábor és Szilády Áron. 1874—86. 8-adrét.

I. kötet. Bécsi Codex. Münchener Cod. Közzéteszi: Volf Gy.

II. kötet. Wessprémi C. Peer C. Winkler C. Sándor C. Gyöngyösi C. Thewrewk C. Kriza C. Bod C. Közzéteszi: Volf Gy.

III. kötet. Nagyszombati C. Szent Domonkos C. Virginia C. Közzéteszik: Komáromy L. és Király P.

IV. V. kötet. Erdy C. Közzéteszi Volf Gy.

VI. kötet. Tihanyi C. Kazinczy Codex. Horvát Codex. — VII. kötet. Ehrenfeld Cod. Simor C. Cornides C. Sz. Krisztina élete. Vitkovics C. Lányi C. — VIII. kötet. Sz. Margit élete. Példák könyve. A sz. apostoloknak méltóságáról. Apor C. Kulcsár C. — IX—X. kötet. Érsekújvári C. — XI. kötet. Debreczeni C. Gömöry C. — XII. kötet. Döbrentei C. Teleki C. — XIII. kötet. Feszetics Cod. Pozsonyi C. Keszthelyi C. Miskolci töredék. — Közzéteszi Volf Gy.

Ára kötetenként 2 frt.

RÉGI MAGYAR NYELVEMLÉKEK. V. kötet: A Jordánszky-codex bibliafordítása. Kinyomatta Toldy; a Csemesz-töredék szövegével kiegészítette és előszóval ellátta Volf Gy. 1888. . . . . Ára 6 frt.

RÉGI MAGYAR KÖLTŐK TÁRA. (Corpus poetarum.) Szerkeszti Szilády Áron. I. kötet: Középkori magyar költői maradványok 1877. II.—V. kötet: XVI. századbéli magyar költők 1880—86. Ára kötetenként 2 frt.

CODEX CUMANICUS bibliothecae ad templum Divi Marci Venetiarum. Jegyzetekkel s glossariumokkal kiadta gr. Kun Géza. 1880. N. 8-rét. Ára 5 frt.

UGOR FÜZETEK. Adalékok az ugor nyelvek ismeretéhez és összehasonlításához. I. szám. Genetz A. Orosz-lapp nyelvmutatványok. 1879. Ára 60 kr.
II. sz. Zűnjén nyelvmutatványok. Közl. Budenz J. s Halász I. 1883. Ára 60 kr.
III. szám. Halász I. Svéd-lapp nyelvtan és olvasmányok 1881. Ára 60 kr.
IV. szám. Máté evangélioma moksa-mordvin nyelven. Tyumenyev fordításából közölte Budenz J. 1881. . . . . Ára 60 kr.
V. szám. Munkácsi Bernát. Votják nyelvmutatványok és nyelv tanulmányok I. 1884. . . . . Ára 60 kr.
VII. szám. Halász Ignác. Svéd-lapp nyelv. I. Lule- és Pite-lappmarki nyelvmutatványok és szótár 1885. . . . . Ára 1 frt 20 kr.
VIII. szám. Halász Ignác. Svéd-lapp nyelv. II. Jemtlan li lapp nyelvmutatványok. 1886. . . . . Ára 60 kr.

(Különnyomatok a «Nyelvtud. Közlemények»-ből.)

RÉGI MAGYAR NYELVÉSZEK Erdősitől Tsétsiig. (Corpus Grammaticorum linguae Hungaricae veterum.) Kiadta Toldy F. 1866. Ára 2 frt.

- EGULY ANTAL HAGYOMÁNYAI. A Vogul föld és nép. Kidolgozta Hunfalvy Pál 1864. . . . . Ára 2 frt.
- MAGYAR-UGOR ÖSSZEHASONLÍTÓ SZÓTÁR. Irta Budenz J. 1873—81. . . . . Ára 5 frt.
- MAGYAR IGEIDŐK. Irta Szarvas Gábor 1872. . . . . Ára 1 frt.
- MELEGYES MAGYARSÁG ELVEI. Irta P. Thewrewk Emil. 1873. . . . . Ára 1 frt.
- MAGYAR NYELVUJÍTÁS óta divatba jött idegen és hibás szólások bírálata. Irta Imre Sándor. 1873. . . . . Ára 1 frt.
- KALEVALA. A finnek nemzeti eposza. Fordította Barna Ferd. Ára 1 frt.
- SIMONYI ZS. A magyar kötőszók, egyttal az összetett mondat elmélete. I. kötet. (A mellérendelő kötőszók.) 1881. . . . . Ára 1 frt 20 kr. II. III. köt. (Az alárendelő kötőszók) 1882—83. . . . . Ára 2 frt 40 kr.
- KAZÁNI-TATÁR NYELVTANULMÁNYOK. Irta Sz. Bálint Gábor. I. füzet. Kazáni-tatár szövegek. 1875. II. füzet. Kazáni-tatár szótár 1876. III. füzet. Kazáni-tatár nyelvtan 1877. Egy-egy füzetnek ára . . . 1 frt.
- ÉRTEKEZÉSEK A NYELV- ÉS SZÉPTUDOMÁNYOK KÖRÉBŐL. Kiadja a M. T. Akad. Az I. oszt. rendeletéből szerk. Gyulai Pál, osztálytitkár. I—VIII. köt. 1867—1880. Ára 20 frt 20 kr. — IX. köt. (1—12 sz.) 1882. Ára 3 frt 20 kr. — X. köt. (1—13 sz.) 1882. Ára 4 frt. — XI. köt. (1—12. sz.) 1883. Ára 3 frt 70 kr. — XII. köt. (1—12. sz.) 1885. Ára 4 frt 60 kr. — XIII. kötet. (1—12. sz.) 1886—87. Ára 3 frt 40 kr. — XIV. köt. (1—7. sz.) 1887—88. . . . . Ára 2 frt.
- SZINNYEI JÓZSEF. Finn-magyar szótár 1884. . . . . Ára 3 frt.
- AZ UGOR NYELVEK ÖSSZEHASONLÍTÓ ALAKTANA. Irta Budenz J. Első füzet: Igeképzés. 1884. (Különnyomat a Nyelvt. Közl.-ből.) Ára 1 frt. Második füzet: Névsnóképzés. 1887. . . . . Ára 80 kr.
- A PHONETIKA ELEMEL, különös tekintettel a magyar nyelvre. Irta Balassa József dr. 1886. . . . . Ára 70 kr.
- VOTJÁK NÉPKÖLTÉSZETI HAGYOMÁNYOK. Gyűjtötte és fordította dr. Munkácsi Bernát 1887. . . . . Ára 2 frt.
- OSZMAN-TÖRÖK NÉPKÖLTÉSI GYŰJTEMÉNY. I. kötet: *Oszmán-török népmesék*. Gyűjtötte dr. Kúnos Ignác. 1887. . . . . Ára 2 frt 30 kr.
- HÁROM KARAGÖZ-JÁTEK. Török szövegét följegyezte és magyarra fordította dr. Kúnos Ignác. 1886. (Különnyomat a Nyelvtudományi Közlemények XX. kötetéből.) . . . . . Ára 1 frt.